St. 42 (1732) Leto XXXIII
NOVO MESTO četrtek
21. oktobra 1982
Cena: 12 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416 - 2242

Zanemarjen del našega bogastva

Do konca meseca akcija zbiranja jeklenih odpadkov

V gozdovih, ki izgubljajo listje, ob cestah in poteh nas „pozdravljajo" odsluženi avtomobili, štedilniki, hladniki, pralni stroji in ostala šara, ki je nerabna našla svoje mesto tam, kjer ji ga je najmanj treba. Ne samo da onesnažuje okolje, marveč so jasna znamenja, ki stojijo kot klicaji za našim malomarnim odnosom do bistvenih vprašanj sedanjega gospodarskega trenutka: do energije in surovin. Vsa ta navlaka je lahko uporabna kot drugotna surovina.

Zbiranje drugotnih surovin je v svetu vsakdanja stvar, saj z njimi uspešno zmanjšujejo nesmotrno izkoriščanje naravnih bogastev, zmanjšujejo porabo primarne energije, hkrati pa iz okolja odstranjujejo moteče in škodljive odpadke. Med drugotnimi surovinami zavzemajo pomembno vlogo železni in jekleni odpadki. V njih je vložene veliko primarne energije, zato je vključitev tovrstnih odpadkov v proizvodnjo novih jeklenih in železnih izdelkov varčevanje v najboljšem pomenu te besede. Večino jeklenih odpadkov, ki nastajajo v industriji, pri nas že organizirano odkupujejo in predelujejo za metalurške vložke ipd., povsem pa je prepuščeno spodbudi posameznikov zbiranje jeklenih odpadkov, ki nastajajo v negospodarstvu in gospodinjstvu.

Slovenske železarne, Dinos in Surovina letos prvič organizirajo akcijo zbiranja jeklenih odpadkov. Trajala bo do konca oktobra. Vanjo naj bi se vključili šolarji, mladinci in drugi. Na zbiralnih mestih bodo plačevali kilogram odpadkov po 3 dinarje.

Letošnja akcija bo najverjetneje postala stalna. Korist zbiranja in vključevanja jeklenih odpadkov v predelovalni proces pomeni izboljševanje gospodarskih učinkov naše družbe in je lahko delež h gospodarski stabilizaciji.

V Novem mestu se v soboto začne mladinski kongres

Darja Colarič: „Poudarili smo tiste točke, kjer bi mladina morala in mogla najbolj zastaviti"

V soboto, 23. oktobra, (in ne v petek, 22. oktobra, kot je bilo vseskozi načrtovano), se bo v športni dvorani v Novem mestu ob 8. uri začel 11. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije. Na tem najvišjem zboru slovenskega mladega rodu bo sodelovalo 445 delegatov, 200 gostov, delo kongresa pa bo spremljalo 110 novinarjev iz vse Jugoslavije.

„Nismo hoteli v ogromno poročilo, v ogromne smernice, saj preokupirani s konkretnimi stvarmi tudi mladi niso več pripravljeni brati zajetih gradiv," je v pogovoru za Dolenjski list, ki ga objavljamo v današnji Prilogi, poudarila Darja Colarič, predsednica republiške konference ZSMS, in nadaljevala: „Šli smo v analizo stanja, ki je hkrati poročilo in smernice za naprej. Gotovo v resoluciji ni vsega. Poudarili smo najbolj pereče točke, kjer bi mladina morala in mogla po kongresu najbolj zastaviti."

V svečano, vendar skromno okrašeni dolenjski metropoli bodo v počastitev kongresa številne kulturne prireditve – o njih pišemo na kulturni strani časnika – za delegate in goste pa bodo pripravili tudi nekaj izletov in srečanj, med drugim na Bazo 20, ter obiska v Krko in Novoteks.

Darja Colarič iz Novega mesta, ki je v tem mandatu vodila slovensko mladinsko organizacijo.

Ker je bil začetek kongresa prestavljen na soboto, 23. oktobra, so organizatorji prestavili tudi osrednje prireditve ob letošnjem občinskem prazniku. Tako bo v petek, 22. oktobra, ob 15. uri v Šmihelu otvoritev in ogled centra usmerjenega izobraževanja, ob 16.30 prav tam slavnostna seja občinske skupščine, ob 17.30 bo na Glavnem trgu v Novem mestu promenadni koncert godbe na pihala in nastop folklornih skupin Dolenjske in Bele krajine, ob 19.30 pa v športni dvorani svečana prireditev v počastitev 11. kongresa ZSMS.

V kongresnih dneh bo vsestransko poskrbljeno za informiranje, izhajal bo Mladi val, glasilo OK ZSMS, javna mesta v Novem mestu in okolici bodo opremljena s stenčasi, v kongresnih prostorih bodo fotočasopisi, v Domu Majde Šilc, kjer bodo stanovali delegati, pa bo delovala razglasna postaja Glas Baze.

Sveženj nujnih ukrepov

Predpisi omejujejo porabo energije, spodbujajo pa izvoz – Devizni računi nedotakljeni – Draga pot čez mejo

Skupščina Jugoslavije je 15. oktobra na predlog zveznega izvršnega sveta sprejela sveženj varčevalnih in stabilizacijskih ukrepov, ki se jih po splošnem mnenju nismo mogli izogniti.

Od 20. oktobra je omejena prodaja bencina in dizelskih goriv, ki bodo poslej na bone. Za osebni avto bo mogoče dobiti 40 litrov bencina na mesec. Boni se lahko prenašajo iz meseca v mesec, odgovorni pravijo, da je bencin za takšen način prodaje zagotovljen. Preprodaja ni dovoljena. Kar se elektrike tiče, velja prva in druga stopnja omejitve v vsej državi, skrajšan je spored TV, športnih igrišč ne bodo več osvetljevali, prepovedana je uporaba električnih grelcev v stanovanjih in drugih prostorih, kjer je centralno ogrevanje. Zgornja temperatura v stanovanjskih in drugih prostorih ne sme biti višja od 19 stopinj, kurilno olje in mazut se bosta postopoma podražila. Večja cena bo šla v prid razvoja premogovnikov in preusmeritev s tekočih na trda goriva. Rudarji bodo delali ob sobotah, nedeljah in praznikih, ta čas šteje v pokojninsko dobo. Sklenili naj bi dogovor, s katerim bi uvedli delo ob dnevni svetlobi, razen tam, kjer to ni mogoče. Omejena je uporaba luksuznih avtomobilov, štruce kruha ne bodo težje od 80 dag. Udeležba za posojilni nakup peči na gorilno olje je 95-odstotna, za tekstil in pohištvo pa je polog 60-odstoten.

Sprejeti so tudi posebni ukrepi, ki naj spodbude izvoz. Sklenjeno je bilo, da je mogoče za proizvodnjo blaga za izvoz, ki nam ga plačujejo s konvertibilnimi devizami, uvažati surovine in drug reprodukcijski material, če vrednost ne presega 50 odstotkov vrednosti blaga, ki ga bomo izvažali. Teh surovin ni mogoče uporabiti za proizvodnjo blaga za prodajo na domačem trgu.

Novi ukrepi po besedah odgovornih ne spreminjajo položaja imetnikov deviznih računov, onemogočili pa bodo trgovanje z devizami na črno. Zasebni promet z devizami je kaznivo dejanje. Prav tako nista v ničemer spremenjena položaj in način razpolaganja z devizami za naše zdomce.

V ponedeljek zjutraj je začela veljati uredba ZIS, po kateri mora vsak, ki gre v tujino prvič, plačati 5.000 din pologa, ob vsakem naslednjem prehodu pa po 2.000 dinarjev več. Depozit vrnejo čez leto dni. Kazni za nespoštovanje uredbe o plačevanju „depozita na dinarje, ki jih imajo občani pravico odnesti iz Jugoslavije," so zelo visoke. Plačevanja pa so med drugim oproščeni zdomci, njihovi svojci, ki gredo na obisk, občani, ki službeno potujejo v tujino, neposredni udeleženci v mednarodnem prometu in še nekateri.

Sodeč po prvih odmevih v javnosti, še posebej med ljudmi iz gospodarstva, so petkovi ukrepi skupščine SFRJ in zvezne vlade naleteli na razumevanje. V zdajšnjem neugodnem gospodarskem položaju manevrskega prostora res ni bilo več veliko, vendar je vtis, da so ukrepi še vedno preveč omejevalni. Predvsem bi morali veliko bolj odločno nakazati usmeritev v korist izvoza in izvoznikov, delovanja, ki nam edino lahko nagleje in korektno omogoči povrniti dolgove. Izvoz očitno še ni postal prevladujoč ekonomski odnos, kar kaže, da ni v zadostni meri prevladalo mnenje tistih, ki hočejo z odločno preusmeritvijo narodnega dohodka v korist izvoznikov zagotoviti izvoz, ki bi zagotavljal dovolj goriv, surovin in deviz. Mogoče bo ZIS kaj več storil za izvoznike z bodočimi, že napovedanimi ukrepi.

Kar pa se omejevalnih ukrepov tiče, predvsem „tolaži" njihova vsaj napovedana začasnost. Ljudje lahko razumejo nujnost omejevanja trošenja v tujini, ne morejo pa se kar tako sprijazniti z načinom življenja, po katerem bi bile omejevalne uredbe trajen način za urejanje razmer.

M. B.

• Registrirani traktorji lahko po novem dobe 350 litrov goriva na mesec, za kombajne in neregistrirane traktorje pa bodo bone izdajali od 1. junija do 31. decembra: za kombajne 300, za traktorje pa 350 litrov goriva na mesec.

Na Bizeljskem brigadirji iz Ljubljane

Pomoč pri trgatvi

V petek zvečer je na Bizeljsko prispelo 32 mladih iz delovne brigade Ljubljana Šiška. Ponudili so se za pomoč pri trgatvi. Pri Francu Balonu z Bizeljskega in pri Kovačičevih v Gregovcih so v soboto in nedeljo trgali grozdje, pri Jožetu Iljažu na Bizeljskem pa koruzo. Nekaj jih je odšlo tudi v Bistrico ob Sotli. Delati so nameravali tudi v Slovinovih vinogradih, vendar so jim odgovorili, da bodo grozdje lahko potrgali sami. Kmetje so pohvalili delo in pridnost mladih Ljubljančanov. Občinska konferenca ZSMS v Brežicah je z njimi v stalnih stikih in se zdaj dogovarja, da bi prihodnje leto spet prišli na Bizeljsko ter pomagali pri izkopu vodovoda in jarkov za telefonski kabel.

Brigadirji iz Šiške so bili pripravljeni delati tudi v dežju. Tokrat so imeli srečo, saj je bilo vreme sončno. Do Brežic so pripotovali z vlakom, naprej pa z avtobusom. S seboj so prinešli šotorska krila in spalne vreče. Prenočevali in hranili so se pri kmetih, pri katerih so delali.

NAGRADE IN PRIZNANJA 1982

Za letošnji občinski praznik predlagajo v brežiški občini podelitev oktobrskih nagrad Francu Mohorju, direktorju tozda Vrtnarija na Čatežu, Mihu Halerju, predstojniku medobčinskega študijskega središča politične šole CK ZKS v Posavju, in borki NOV ter dolgoletni družbenopolitični delavki Antoniji Lovše. Oktobrska priznanja naj bi tokrat prejeli družbenopolitična skupnost pobratene Velike Plane, komanda garnizije Cerklje in mladinska delovna brigada Brežiška četa.

KOČEVJE: MLADI VOLIJO NOVO VODSTVO

Danes, 21. oktobra, zvečer bo programsko-volilna seja občinske konference ZSM Kočevje, na kateri bodo razpravljali o svojem delu v zadnjem letu dni, sprejeli bodo delovni program, izvolili nove člane predsedstva OK ZSM za obdobje prihodnjih dveh let in potrdili delegate za 9. kongres ZSM Slovenije.

Čehi obiskali krške kovinarje

Delovna skupina naših gospodarstvenikov in gostov iz Čehoslovaške na obisku v krški občini – SOP za sklenil posle za 130 milijonov dinarjev za tovarno v Doboju

14. oktobra se je mudila v Krškem mešana češkoslovaško-jugoslovanska skupina za gospodarsko sodelovanje, zlasti na področju kemične, živilske in gumarske industrije. Delegacija se je zadržala v Kovinarski, v tovarni za industrijsko opremo SOP, v Celulozi. Goste je sprejel tudi predsednik krške občinske skupščine Branko Pirc z najvišjimi družbenopolitičnimi delavci in vsakemu članu skupine podelil zbornik „Krško skozi čas". Gostje so si z zanimanjem ogledali še jedrsko elektrarno in kulturnozgodovinske znamenitosti Kostanjevice.

Z jugoslovanske strani so bili v skupini med drugim tudi predstavnik Energoinvesta, tovarne „Djuro Djaković," „Zorke", Utve, vlogo gostitelja pa je pravzaprav prevzela domača tovarna SOP, ki sodeluje s češko tvrdko Chepos iz Brna dobre tri leta. Prav letos je SOP s Čehi sklenil posel za 130 milijonov dinarjev. Do julija prihodnjega leta mora SOP, ki je poskrbel za celoten inženiring, spraviti v pogon novo polnilno linijo za sokove v Doboju za tamkajšnjo tovarno „Bosanka", kjer je zaposlenih okrog 4500 delavcev. Čehi poznajo SOP po kakovostni paletizaciji, transporterjih za pokrovčke, napravah za doziranje in kontrolo lužine, tozd Industrijska oprema pa bo izvozil še nekatere izdelke.

Generalni direktor Cheposa, kovinsko-predelovalne industrije z okoli 65.000 delavci, Vladimir Štroner, bivši župan Brna, je izrazil prepričanje, da se bo sodelovanje razširilo še na tovarno „Djuro Salaj". Po mnenju Čehov bi v nič kaj rožnatem gospodarskem položaju kazalo izkoristiti vse možnosti za razširitev kooperacije in dolgoročno sodelovanje pri napravah za kemično, prehrambno in gumarsko industrijo.

P. PERC

KAKO SE KUHA CELULOZA – Po pogovorih v tovarni „Djuro Salaj" so se gospodarstveniki iz Čehoslovaške med ogledom tovarne dlje zadržali ob komandnem pultu za kuhanje celuloze (na sliki) (Foto: Pavel Perc)

NEKOČ IN DANES – Tudi starejši se že težko spominjajo, kdaj so se na lojtrniškem vozu zadnjič peljali na izlet, na proslavo ali na udarniško delo. Po tolikih desetletjih se stara idilika vrača. Vrste pred bencinskimi črpalkami in novi stabilizacijski ukrepi zveznega izvršnega sveta so krajane Malega Podljubna že zresnili. Avtomobile s posušenimi rezervoarji so pustili doma in so se na nedeljsko slovesnost ob otvoritvi asfaltirane ceste pripeljali kar z lojtrniškim vozom. Konjsko vprego so komajda sestavili, saj vsa vas premore le dva konja. (Foto: Janez Pavlin)

Želje so kaj slab izvoznik

Dolenjska gospodarska zbornica: več ekonomske spodbude, upoštevati mnenje združenega dela – Letni izvozni načrt ne bo uresničen – Najboljša bršljinska Iskra – Ostra graja sklepanja na skupščini siseot, češ da so bili delegati „žejni prepeljani čez vodo"

Na razširjeni seji medobčinske gospodarske zbornice za Dolenjsko so 14. oktobra pretresali dosežene letošnje devetmesečne rezultate v blagovni menjavi s tujino ter izhodišča sporazumov za devizni režim v letu 1983.

Po podatkih medobčinske gospodarske zbornice je bil ob tričetrtletnem obračunu izvozni plan na konvertibilno področje uresničen s 56,7 odst., med posameznimi izvozniki pa so velike razlike. Medtem ko so v Iskrini tovarni Ela v tem času dosegli le 21 odst. plana, so v Iskrini tovarni napajalnih naprav že v osmih mesecih presegli letni izvozni plan. Večina izvoznih delovnih organizacij pa ocenjuje, da bo možno celotni letni plan uresničiti v najboljšem primeru s 85 do 90 odst. Izjemi sta le novomeški Labod in metliška Beti, ki bosta izvozni plan presegla, toda v glavnem na račun „lohn" poslov, pa, kajpak, bršljinska Iskra, ki se že zdaj ponaša s 24-odst. preseganjem letnega plana.

Razlogi za zatikanja v izvozu so v glavnem v pomanjkanju deviz za nabave repromateriala pa v slabi oskrbi z materiali na domačem trgu, v slabi kvaliteti teh materialov. Na drugo mesto vzrokov pa postavljajo že ob začetku leta preveč optimistično planiranje, h kateremu so bili v večini primerov prisiljeni. Predvidevanja močno rušijo tudi svetovne razmere, kjer je konkurenca vse hujša.

Pri planiranju izvoza v prihodnjem letu, so menili v dolenjski gospodarski zbornici, bo nujno upoštevati mnenje zdru-

(Nadaljevanje na 2. strani)

VREME

V drugi polovici tedna bo prevladovalo suho in razmeroma toplo vreme.

PRAZNIČNI DNEVI V BREŽICAH

S pohodom po poteh Brežiške čete se bodo v nedeljo, 24. oktobra, začele prireditve v počastitev 28. oktobra, praznika brežiške občine. V torek, 26. oktobra, ob 11. uri bo slovesni začetek gradnje žitnih silosov v Brezini, v sredo ob 10. uri pa otvoritev prve faze savskega nasipa med starim in novim mostom na levem bregu reke. Popoldne istega dne bo invalidska organizacija razvila svoj prapor v Domu JLA, kjer se bodo zbrali tudi krvodajalci. Najpožrtvovalnejšim med njimi bodo podelili priznanja. Ob 17. uri je izpred spomenika revolucije napovedan tradicionalni tek po brežiških ulicah.

Ljubljansko pismo

Funkcionar ni življenjski poklic

To in ono o odstopih

Zadnje čase veliko govorimo o odgovornosti. V boju za stabilizacijo, pravimo, se mora uveljaviti tudi strokovna odgovornost gospodarstvenikov. Inflacijsko gospodarjenje v preteklem obdobju je pustilo globoke sledi tudi na njih. „Pognal" je poseben profil gospodarskega , vodilnih kadrov", ki so bili bolj obrnjeni k državnim kabinetom kot k lastnim nalogam.

Čas terja odločnejšo selekcijo med gospodarstveniki v korist takšnih, ki imajo hrbtenico. Njihova naloga ne sme biti le predlaganje, marveč tudi odločen boj za svoja stališča. Na koga bodo sicer v primeru neuspeha valili lastno odgovornost? ! Ne bo jim pomagal niti običajen izgovor, da so morali zaradi političnih in drugih pritiskov pristati na polovične in druge problematične rešitve.

V skupščini SFRJ so začeli odkrito opozarjati na to odgovornost zlasti ob dejstvu, da se je nekaj naših uglednih poslovnih bank povsem nepremišljeno spušalo v prekomerne obveznosti do tujine in prepustilo družbi, da nosi breme njihovih napak. Njihove odgovornosti ne more zmanjšati nič, tudi ne številni etatistični pritiski in politična vmešavanja. Takim pritiskom bi se morali vodilni v bankah upreti, če že ne gre drugače, tudi z grožnjo odstopa.

Vendar je, kot kaže, veliko ljudi okužil bacil neodgovornosti. Niti en organ ali posameznik iz vodilnih sestav v organizacijah združenega dela ni ponudil odstopa zaradi zapletenih in težavnih ekonomskih razmer. Namesto tega lahko slišimo, da zdaj ni čas, da bi zapustili ladjo, ker bi to pomenilo oportunizem in malodušnost. Javno razlaganje in zagovarjanje svojega stališča je pri nas prava radkost. Kdor se drzne pred javnostjo razgrinjati svoje poglede, ga proglasimo za prostega strelca, kar pomeni tudi njegovo politično diskvalifikacijo.

Skoraj sleherni javni delavec ali gospodarstvenik pri nas misli, da mu mora biti družba hvaležna za njegov namen, da jo osreči s svojim projektom – za izvedbo pa so tako odgovorni drugi. Politična narcisoidnost, dvomljiva zvestoba in nasilnost nosilcev javnih funkcij od vrha do dna hierarhične piramide je tako velika, da se neredko zahteva odgovornost od tistih, ki si drznejo zastaviti vpraša nje odgovornosti nekoga (nad njimi).

V Srbiji, kjer je politična kultura morda bolj razvita kot pri nas, razmere na področju kadrovske politike označujejo celo takole: Danes je pri nas položaj jasen: vsi smo „sposobni" za vse funkcije. Kot kmet ne zapušča zemlje, tako tudi funkcionar ne zapušča funkcije, ker jo vrednoti kot svoj življenjski poklic.

Zdaj smo v takšnih razmerah, da bo treba položiti račune, in zato bo najbrž odstopov več. Okrneli sistem odgovornosti se bo nujno moral okrepiti, saj ni dvoma, da smo v resni krizi. Nekaj se spreminja na boljše, vendar ne zaradi naše pameti. marveč zato, ker nas je k temu prisilila gola nuja. Nepogrešljivi se bodo morali sprijazniti s tem, da bodo šli.

Ljudje čutijo, da imajo nosilci funkcij kljub demokratizaciji družbenih odnosov mnogo večje možnosti za uspeh v življenju kot drugi in da je funkcija bolj zanesljiva in krajša pot do političnega vpliva in statusa in celo za pridobitev trdnejšega položaja v profesionalni hierarhiji kot poklicno delo.

Odstopov je malo, ker odstop v praksi meče senco na tistega, ki ga poda. Ljudje menijo, da morebitni odstop več težav: proti takemu človeku se obrnejo forumi ali ožji krogi, „baza" pa začne sumiti, da se za odstopom skriva kak greh in da človek, ki se zanj odloči, ni imel druge izbire.

VINKO BLATNIK

NOVINARJI NA OBISKU V TREBANJSKI OBČINI

Trebanjsko občino je pretekli teden obiskala skupina novinarjev kmetijske sekcije pri Društvu novinarjev Slovenije. Med obiskom v trebanjski občini so se novinarji mudili v Kmetijski zadrugi Trebnje, kjer so se z njenimi predstavniki pogovarjali o razvoju kmetijstva v zadnjih letih in načrtih do konca srednjeročja. Pri razgovorih v zadrugi je sodeloval tudi predstavnik občine. Potem so obiskali zadružnega kooperanta Jožeta Trnovška s Pristavice. Na Mirni so obiskali Kolinsko, tovarno za predelavo krompirja, in Dano ter si v obeh ogledali proizvodnjo. Obisk so zaključili pri vinogradniku Janezu Lorenciju v zidanici na Gradišču.

***

DOPISNIŠTVO TV V POSAVJU?

V brežiški, sevniški in krški občini se že leta pritožujejo, da je regija v oddajah slovenske televizije slabo zastopana. Zdaj snujejo dopisništvo TV. Akcijo vodi Medobčinska gospodarska zbornica Posavje. Novinarja imajo, manjka oprema. Zanjo bodo morali sami zbrati denar. Za omoč pri nakupu kamere se zbornica obrača na večje delovne organizacije. Nekaj odziva je, vendar ne dovolj, čeprav se večina kolektivov zaveda, da bo obveščanje iz Posavja na televizijskih zaslonih zaostajalo vse dotlej, dokler ne bodo imeli svojega dopisništva, kot ga imajo druge regije.

J. T.

Želje so kaj...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ženega dela, ne pa gojiti želje, ki so nedosegljive.

Odkrito in ostro so v razpravi spregovorili tudi o zadnjem zasedanju republiške skupščine samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, kjer so delegatom pred sejo razdeliligradivo za pomembno sklepanje po formuli, ki je niso razumeli, dokler doma niso izračunali, kaj pomeni in kako so z njo prizadeti. Sprejeti ukrepi za omejevanje uvoza do konca leta pomenijo po besedah razpravljalcev spor z zdravo logiko, saj aktivni izvozniki ne bodo smeli uvažati, pač pa bodo pasivci lahko trgovali z deviznimi pravicami. Menili so, da na taka glasovanja dolenjsko gospodarstvo v bodoče ne bo več pristajalo. Ne bi smelo prihajati do tega, da bi kritizirali, kar je že sprejeto, marveč je treba tvorno sodelovati v procesu priprav na vse novostii, ki zadevajo izvoznike.

R. BAČER

ZASEGLI 15 KILOGRAMOV KAVE

V nedeljo zjutraj so morali trebanjski miličniki med obravnavo prometnega prekrška nekolikanj razširiti delovno področje. V osebnem avtomobilu Sarajevčanov Jusufa Tirića in Himze Habota so namreč med preiskavo našli 15 kilogramov kave, za katere možakarja nista poravnala carinskih obveznosti. Miličniki so zmje seveda zasegli in ga bodo predali carinarnici.

V obveščanju naj bi zavel svež veter

Ugotovitve s prve seje nove komisije za informiranje, agitacijo in propagando pri MS ZK za Dolenjsko

Vloga dobrega obveščanja, resničnega, celovitega in sprotnega, je ta čas pomembnejša kot kdaj, tako so ugotavljali na prvi seji komisije za informiranje, agitacijo in propagando pri medobčinskem svetu ZK za Dolenjsko, ki se je na razširjeni seji sestala prejšnji teden. Informacijska sredstva morajo dati svoj prispevek pri uresničevanju mnogih nalog, ki izhajajo iz sklepov zadnjih sej CK ZKJ in CK ZKS, in to tako, da konkretno grajajo slabosti in napake ter hkrati pokažejo tudi na spodbudne dobre zglede.

Ali so na Dolenjskem informacijska sredstva dovolj razvejena in pripravljena na zahtevnejše naloge, večurna razprava ni dala enovitega odgovora. Vsekakor bi sčasoma morali uresničiti stare zamisli o lokalnih radijskih postajah, dokončno razščistiti, kako bo z indok centri, ter bolje izkoristiti obstoječe možnosti, ki jih dajejo pokrajinski Dolenjski list, dopisništva Dela, Dnevnika in RTV Ljubljana ter glasila delovnih organizacij. V pisanju naj bi zavel svež veter, kar je naloga predvsem novinarjev, pa tudi družbenopolitičnih delavcev, ki se sploh ne oglašajo s pisano besedo, četudi je namenjena neprimerno širšemu občinstvu kot tista, ki je izgovorjena na sestankih.

Na seji so ocenili, da je obveščanje znotraj zveze komunistov dokaj slabo. Manjka predvsem povratnih informacij, informacije „z vrha' pa praviloma kasnijo ali pa jih sploh ni, tako da komunisti dostikrat niso bolje obveščeni kot drugi občani in pri svojem političnem delu često ne znajo odgovoriti na njihova vprašanja.

Komisija je posebej obravnavala glasila delovnih organizacij, njihove stroške ter varčevanje s papirjem. Zadnja leta je bil dosežen lep napredek, vendar je ob varčevanju brez škode za dobro obveščanje možno glasila vsaj delno skrčiti, če bo hkrati bolj poskrbljeno za njihovo kakovost. Pravico do življenja si bodo s tem samo še utrdila.

M. LEGAN

POBRATENI UČITELJI NA OBISKU V TREBNJEM

Pretekli petek so se v trebanjski občini mudili na obisku učitelji iz pobratene občine Obrenovac. Na srečanju z učitelji iz trebanjske občine so izmenjavali izkušnje in poglede na izobraževanje. Med obiskom v trebanjski občini so si Obrenovčani ogledali tudi šole in delovne organizacije.

Ogreli dlani in srca Krčanov

Med gostovanjem pevcev iz zahodnonemške občine Obrigheim po krški občini so se spletla številna pristna prijateljstva – Gostje poudarili izjemno vlogo tovariša Tita

V skladu z vsebino listine o prijateljstvu in sodelovanju med občinama Krško in Obrigheim je bil od 30. septembra do 4. oktobra v gosteh v krški občini mešani pevski zbor Saengerkranz –Frohsinn. Zbor je imel koncertne nastope v Krškem, na Senovem in v Kostanjevici, poleg tega pa je obiskal Kumrovec in se seznanil z zanimivostmi in razvojem krške občine.

Splošna ugotovitev je, da je gostovanje v celoti uspelo in da so bili vzpostavljeni iskreni prijateljski stiki med gosti in našimi ljudmi, hkrati pa sta se v praksi potrdila namen in cilj na začetku omenjene listine. Ta ugotovitev je toliko bolj pomembna ob dejstvu, da je bil velik del prebivalstva pri nas med zadnjo vojno nasilno izseljen v nemška taborišča, zato so taka srečanja ugodna priložnost za vzpostavljanje trajnega prijateljstva med ljudmi, da se podobne tragedije ne bi več ponovile. Ob tem je treba še posebej omeniti željo večine gostov, da bi stanovali pri posameznih družinah, da bi se lahko tako neposredno seznanili z našimi ljudmi in utrdili medsebojno prijateljstvo ter ustvarili možnosti za različne oblike sodelovanja tudi na drugih področjih.

Gostovanju pevskega zbora, ki je bilo načelno dogovorjeno ob pospisu listine aprila letos, je bil v obeh občinah dan poseben poudarek. Zato je bila uradni gostitelj občinska skupščina Krško z družbenopolitičnimi organizacijami ter občinsko Zvezo kulturnih organizacij. V okviru slednje so nastopali kot neposredni gostitelji moški pevski zbor DPD Svoboda Brestanica, pihalni orkester tovarne „Djuro Salaj" Krško, pihalni orkester DKD Svoboda Senovo in Kostanjeviški oktet, sodeloval pa je tudi mešani pevski zbor „Viktor Parma' iz Krškega. Med gostovanjem je dopotoval še župan občine Obrigheim g. R. Zimmermann in s tem potrdil pomen, ki ga ta zahodnonemška občina pripisuje temu gostovanju in medsebojnemu sodelovanju nasploh.

Čeprav je od podpisa listine preteklo komaj pol leta, so bila s tem obiskom presežena vsa pričakovanja. Predvsem je bila na obeh straneh zelo spontano izražena pripravljenost, da poglobijo prijateljske stike. Morda je najbolj značilna sproščenost v medsebojnih odnosih, sklenjeno iskreno prijateljstvo pa je skoraj povsod prihajalo v ospredje ob prav ganljivih slovesih. Gostje so se lahko prepričali, kako živimo v samoupravni socialistični družbi, tako da so se razbile meglene in zlonamerne predstave o naši družbeni ureditvi. Nemci so pokazali izredno spoštovanje do tovariša Tita, ki mu priznavajo izjemno vlogo ne le pri razvoju Jugoslavije, temveč tudi pri graditvi trajno dobrih odnosov med državami in utrjevanju svetovnega miru. Če vse izjave in vtise gostov strnemo v skupno oceno, potem je gostovanje resnično doseglo svoj namen, zapisan v že omenjeni listini.

SLAVKO KUNEJ

SKUPNO DO OZIMNICE

Medtem ko se letos vsaka osnovna organizacija še sama ubada z nabavo ozimnice, naj bi bilo naslednje leto drugače. Kot so dejali v občinskem svetu ZSS Kočevje, naj bi se pri nabavi ozimnice – zanjo je med člani sindikata vse večje zanimanje povezalo več osnovnih organizacij. Ker imajo o tem največ izkušenj v Itasu, obstaja predlog, naj bi bila nosilec te dejavnosti tamkajšnja osnovna organizacija.

ZA MOČNEJŠI DELAVSKI NADZOR

Kočevski občinski svet zveze sindikatov je pretekli teden organiziral sestanek s predsedniki odborov samoupravne delavske kontrole. Na sestanku, ki so se ga udeležili tudi predstavniki SDK, uprave za notranje zadeve in družbeni pravobranilec samoupravljanja, so se dogovarjali o poživitvi delavskega nadzora. Pogovarjali so se tudi o oblikah izobraževanja, ki bi bile primerne za člane odborov samoupravne delavske kontrole.

KONFERENCA O UPORABI LESNIH ODPADKOV

S smotrnejšim izkoriščanjem trdih goriv bi lahko precej omilili pomanjkanje energije v kočevski občini. Zato kočevski komunisti pripravljajo posebno konferenco, na kateri bodo sprejeli pobudo za izkoriščanje lesnih odpadkov, ki jih zdaj lesna industrija kuri v deponiji. Te odpadke bi lahko porabili za ogrevanje tehnološke vode, del pa za ogrevanje stanovanjskih naselij. Že pred konferenco so v stanovanjski skupnosti začeli pripravljati spremembo kotlovnice v novem stanovanjskem naselju na Črnomaljski cesti. Čeprav teh predlogov ne bodo mogli uresničiti v tem letu, bodo prišli prav tudi naslednje, ko bo tekočih goriv verjetno še primanjkovalo.

MODNA REVIJA VEZENINE – Ob 10-letnici kočevskega tozda Vezenine Bled je bila v Kočevju modna revija, na kateri so prikazali izdelke vseh tozdov Vezenine, tudi kočevskega.

Dr. Božo Oblak – šestdesetletnik

„Na nedeljo, 1. oktobra 1922, opoldne, ko je zvonilo, pravijo, sem bil rojen," je rekel mag. dr. Božo Oblak, širši novomeški in dolenjski javnosti dobro znani strokovnjak specialist in magister higiene. Mimogrede povedano je med Zagrebom in Ljubljano edini.

Jubilant še danes prebiva v rojstni hiši na novomeškem Glavnem trgu. Ker mu je oče umrl, ko je imel dobre tri leta, si je od malega želel postati zdravnik. Bil je v vrstah naprednih novomeških gimnazijcev, ki so decembra 1941 demonstrativno vstali in bili potem izključeni, sodeloval je z OF od vsega začetka, izkusil italijansko internacijo in nemško ujetništvo, bil je med talci v Bevčevi kleti, toda vse to je po besedah mag. Oblaka „bilo pa minilo."

Po osvoboditvi je v Ljubljani končal medicinsko fakulteto, se takoj nato zaposlil v domačem Novem mestu in vrsto let delal v splošni ambulanti. Ker pa ga vedno zanima kaj novega – podvržen je radovednosti, kot pravi sam – je najprej nadaljeval specializacijo iz higiene, ki je širša veda in nudi vedno možnosti za iskanje novih dosežkov in rezultatov. Dolga leta je pisal prispevke v zdravstvenih revijah in Dolenjskem listu. Poleg vsega tega pa je imel različne politične in upravne funkcije. Vsekakor je njegova zasluga, da je Zavod za higieno, ki ga šteje kot lastnega otroka, tak, kakršen je še danes, in z ugledom, ki ga ustanova uživa.

Celih 40 let je tudi učil v zdravstvenih tečajih, na medicinski šoli in drugod in prav pred kratkim je to delo opustil. Zadnji dve leti je upokojen, toda kot vsi upokojenci tudi on zatrjuje, da dan ni nikdar predolg, ampak narobe. Nadaljuje s pisanjem in raziskavami, ki ga veselijo.

Mag. Oblak pravi: „Imam strupen jezik, zato grem marsikomu na jetra, a me to ne boli." Da pa je humorist po naravi, priča tudi pripoved, ki zadeva njega samega: „Točno pred desetimi leti me je na tepežni dan tako udarila (kap!), da so moji ženi že izrekali sožalje po telefonu. Nisem se dal! Res mi je šlo nekaj tednov in mesecev za biti ali ne biti, vendar sem se izmazal in sem še živ, sposoben za vsa domača opravila. Sem obrtnik v domači hiši za vse posle, ni me minilo veselje za barvno fotografiranje, udarjen sem na kaktuse in rad berem."

Med vrsto strokovnih prispevkov mag. Oblaka velja posebej omeniti njegovo magistrsko nalogo o vetrufenu in njegovih vplivih na človekovo počutje in zdravje. Da je tudi vremenar, nekateri že vedo. Za vse svoje bogato delovanje je leta 1947 prejel Red zasluge za narod, sicer pa mu je le krajevna skupnost podelila Priznanje OF.

R. BAČER

Obračun ob jubileju Vezenine

Kočevski tozd Vezenine ima vnaprej razprodano vso proizvodnjo – Kar 22 odstotkov izdelkov izvozijo

Pred desetimi leti je bila ustanovljena Konfekcija Kočevje, ki je bila najprej obrat Vezenine Bled, od 1. julija letos pa je Vezeninin tozd.

Letos bodo v kočevskem tozdu, ki zaposluje 79 ljudi in izdeluje lahko konfekcijo za ženske in otroke, ustvarili okoli 22 milijonov din celotnega prihodka ali približno polovico več kot lani. Nekaj tega povišanja gre na račun večje storilnosti, nekaj pa na račun višjih cen. Kar 22 odst. proizvodov izvozijo, večino na Zahod, sicer pa največ v Zahodno Nemčijo in v Sovjetsko zvezo. Povprečni osebni dohodek letos znaša 10.500 din in je za 48 odst. višji kot lani.

Po njihovih proizvodih je veliko povpraševanje in imajo vso letošnjo proizvodnjo že dolgo prodano. V zadnjem obdobju imajo težave z nakupom surovin, čeprav nabavljajo vse na domačem trgu. Kaže pa, da kljub vsem letos le ne bodo imeli zaradi tega težav pri proizvodnji.

PRIZNANJA OB JUBILEJU

Ob 10-letnici Konfekcije Kočevje, ki je tozd Vezenine Bled, je delavski svet delovne organizacije Vezenina podelil priznanja za 10-letno uspešno in vestno delo. Prejeli so jih naslednji člani tozda Konfekcija Kočevje: Stane Anzeljc, Nada Bižal, Marija Fratek, Zofija Francelj, Marija Hrovat, Angelca Jerebičnik, Anica Kerendl, Metka Kordiš, Ivanka Kralj, Ivica Ložar, Alojz Marinč, Zdenka Marinč, Ivana Pahulje, Marija Papež, Vera Smrekar, Erika Vidic, Zdenka Vlah, Brigita Vodičar, Ema Vovk, Danica Vrhovšek, Mileva Zorica in Jožica Zupančič.

STANOVANJSKA SKUPŠČINA BO NOVEMBRA

15. novembra bo v Kočevju 4. seja skupščine stanovanjske skupnosti. Na seji bodo delegati sprejeli rezultate natečaja za posojila za stanovanjsko gradnjo zasebnikov, vrstni red za dodelitev družbenih stanovanj in druge zadeve. Hkrati bodo na skupščini sprejemali tudi statut in druge dokumente, pomembne za stanovanjsko skupnost. Prav zdaj pa podpisujejo samoupravni sporazum o enotnih osnovah in merilih za dodeljevanje družbenih stanovanj in posojil za zasebno stanovanjsko gradnjo.

NOV MODEL, KI BI UTEGNIL POSTATI PERSPEKTIVA NAŠE AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE, PA TUDI EDINI, KI BI STABILIZIRAL STABILIZACIJO

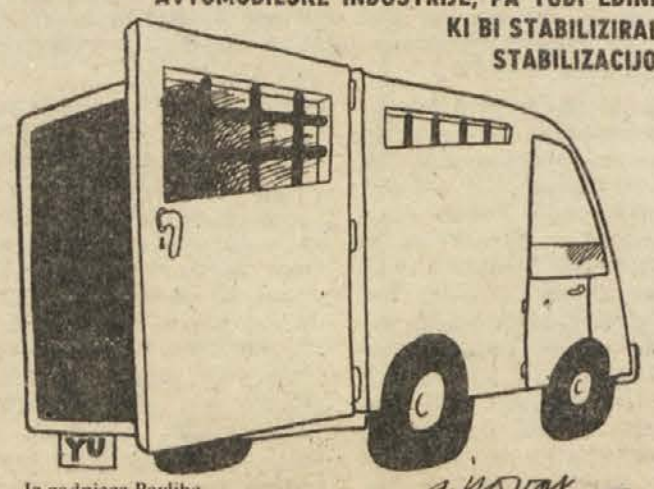

Iz zadnjega Pavlihe

S KRITIČNO BESEDO NA KONGRES

Mladino brežiške občine bodo na kongresu ZSMS v Novem mestu zastopali: Irena Ivanšek iz Trebeža, Andreja Jesenko iz Brežic, Franc Kovačič z Bizeljskega in Franc Rožman iz Dečnega sela. Jože Piltaver iz Krške vasi se bo udeležil kongresa kot delegat republiške konference ZSMS. Mladi iz Brežic pripravljajo dve razpravi.

KOT BI ŠLO ZARES – V meglenem in deževnem vremenu so člani PGD Ložine v nedeljo, 10. oktobra, izvedli nočno vajo reševanja ponesrečencev iz gorečega avtomobila. Na vaji, ki je dobro uspela, so sodelovali kočevski gasilci in miličniki iz Kočevja in Jasnice. (Foto: F. Brus)

BREZ ZASTOJEV – Progovni delavci so delali ponoči, da so zamenjali tirnice na križanju z obsavsko magistralko pri Boštanju. Tudi drugi prehod, na dosti manj prometni cesti v mestu, so usposobili v enem dopoldnevu. Pripravljenega semafora skoraj niso rabili. (Foto: A. Železnik)

STAREŠINE NA IZPITIH – Na strelišču pri Vel. Malencah so v soboto, 16. oktobra, preverjali znanje rezervnih vojaških starešin iz brežiške občine. Okoli 300 članov ZRVS je odgovarjalo na vprašanja iz vojaške teorije, reševalo taktične naloge in streljalo s polavtomatsko puško.

HUDE POSLEDICE NEURJA – V noči od 13. na 14. oktober je v Kočevju divjalo neurje, ki je razkrivalo strehe in lomilo drevje. Največ škode je povzročilo na osnovni šoli Zbora odposlancev, kjer je razkrilo streho in podrlo dimnik centralne peči. (Foto: F. Brus)

Dela več, izkupička pa manj

Iskra Keko v Žužemberku povečuje letos izvoz za 40 odst., toda dolarski iztržek ne bo dosegel planiranega – Polovico uvoženih materialov že nadomeščajo domači

V žužemberški Iskrini tovarni so planirali letos za 1,6 milijona dolarjev izvoza, vendar po končanem tričetrtletju ugotavljajo, da ob koncu leta ne bo več kot za 1,2 milijona dolarjev izkupička. Vzrok? Na tujem so v zadnjih dveh letih cene na področju elektronike padle za 37 odst.

Žužemberški iskraši v fizičnem obsegu proizvodnje nič ne zaostajajo za planom. Naredili in prodali bodo v tujino kar 40 odst. več blaga, kot so ga lani, zaradi padca cen na svetovnem trgu, ki je posledica hude japonske konkurence, pa finančni učinek ne bo dosegel planiranega. Položaj v tej industriji se je v Evropi že tako zaostril, da so mnogo proizvajalci enakih proizvodov že ali tovarne zaprli ali proizvodnjo preusmerili, češ da se ne izplača. Žužemberčani vztrajajo tudi v najtežjih časih, vse pa kaže, da so pri tem zadeli v črno.

Pri nekaterih proizvodih so namreč ostali že edini proizvajalci, ker so kupce obdržali, se naročila povečujejo in tudi pri cenah bo v prihodnje možno doseči več. Pomembna novost v kolektivu Keka je še v tem, da so že nadomestili polovico uvoženih materialov za svojo proizvodnjo z domačimi, ugotavljajo pa, da težave pri nabavi teh materialov niso nič manjše kot z uvoženimi.

Tretji sklop težav spada k prodaji na domačem trgu. Ker so se stabilizacijsko obnašali in za proizvode na domačem trgu v preteklosti niso navijali cen, se ob zdajšnji zamrznitvi cen dogaja, da nekaterim domačim večjim poslovnim partnerjem kupcem nekatere proizvode dajejo ceneje kot v izvoz.

Ne glede na vse težave pa je očitno ta tovarna za tuje kupce zelo zanimiva, saj si tujci (od Kitajcev do Italijanov in Nemcev) kar podajajo kljuke. Tudi investicija v novo tovarno večslojnih keramičnih kondenzatorjev lepo napreduje. Gradnja se je začela letos poleti, prihodnje leto junija pa računajo v novih prostorih že na poizkusno proizvodnjo, ki je pretežno namenjena izvozu. Posebej pa velja omeniti, da so v tej iskrini tovarni za novo proizvodnjo vso opremo skonstruirali in izdelali sami. Tako opremo bodo v prihodnje delali tudi za kupce na Kitajskem.

R. BAČER

naj bi še dodatno manjšalo proizvodnjo ceno. A vse to nam ne pomaga dosti; naš tozd je namreč kar naprej v izgubah, vzrok zanje pa je v nesorazmerju cen mleka na trgu," pravi direktor tozda Govedoreja Združenega kmetijskogozdarskega podjetja Kočevje inž. Janez Žlindra.

Izguba tega tozda je znašala po prvem polletju skoraj 8 milijonov dinarjev, prav lahko pa se zgodi, da jo bodo prenesli še v tričetrtletje, saj zdaj nič ne kaže, da bodo dobili izplačane vse svoje zahtevke. Kot smo že dejali, so glavni viri izgub v tem tozdu neprimerne cene za mleko, s katerimi ne morejo kriti vseh stroškov, naj še tako povečujejo produktivnost. Za primer naj povemo, da se je cena mleka v zadnjih petih letih povečala le za 2,6-krat, cene vseh repromaterialov, gnojil, krmil, goriv in drugega pa so v tem času poskočile za 5,6-krat. Upoštevaje vse notranje rezerve – ki pa so že skoraj izčrpane – so v letošnjem planu predvideli ceno za liter mleka v višini 20,26 din. Za liter prodanega mleka so dobili le nekaj več kot 15 din, skupaj s premijami in drugimi dodatki pa le okoli 16 din. Lastna cena mleka je v prvem polletju znašala nekaj več kot 18 din in je razlika dveh dinarjev pri litru več kot očitna, še posebej boleča pa ob proizvodnji 8 milijonov litrov mleka na leto. V dogovorih med odjemalci, to pa so Ljubljanske mlekarne in mesto Ljubljana – Kočevje porabi le približno petino vsega mleka – stoji zapisano, naj bi izgubo družno pokrili SIS za preskrbo mesta Ljubljane, Ljubljanske mlekarne in kočevska občina. Toda zdaj so v Govedoreji dobili le dinar pri litru mleka od ljubljanskega SIS za preskrbo, namesto da bi dobili dva, nekaj so dobili tudi od mlekarn, medtem ko od kočevske občine še niso dobili nič. In rešitev, vsaj za nekaj časa dokončna, bi bila le v tem, da bi lastno ceno mleka povečali na 16 din 56 par, razliko do končne cene 22 din pa naj bi krili vsi že zgoraj omenjeni partnerji.

„Rešitev za našo tozd bo treba vsekakor najti v najkrajšem možnem času, saj sicer ne bomo mogli zagotoviti redne oskrbe z mlekom. Delo naših hlevarjev je težko, med njimi je vse več invalidov, ker tudi delovni pogoji niso dobri pri nas, za sklade in nove naložbe, pa nam ne ostane skoraj nič," je dejal inž. Janez Žlindra.

J. SIMČIČ

Vsak liter mleka poveča izgubo

Tozd Govedoreja kočevskega ZKGP letos pridelal skoraj 8 milijonov dinarjev izgub

Naš tozd šteje med največje družbene proizvajalce mleka v Sloveniji. V zadnjih še stih letih nam je uspelo povečati pridelavo mleka za več kot milijon litrov mleka, tako da ga zdaj namolzemo na leto več kot 8 milijonov litrov. Tudi količina mleka na zaposlenega delavca se je povečevala, tako da je pri nas z uvajanjem najsodobnejše tehnologije proizvodnja dosegla evropsko raven, stroške pa smo zmanjšali tudi z vse manjšo uporabo dodatnih krmil, kar

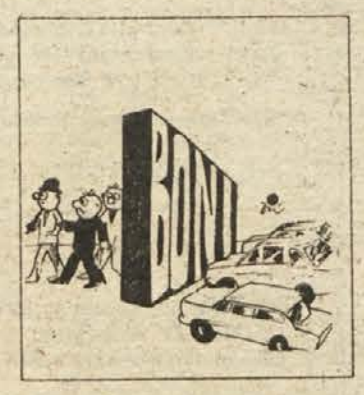

— Mislim, da bomo morali po hitrem postopku sprejeti nekaj ukrepov za sanacijo stanja

POVABILI PRIDELOVALCE PŠENICE

Celjski Merx, TOZD mlinsko predelovalna industrija, je minuli petek povabil najboljše pridelovalce pšenice in kooperantske organizacije s širšega območja. Kot najuspešnejši pridelovalci pšenice so med drugim lična priznanja prejeli tudi trije kooperanti temeljne organizacije kooperantov sevniškega kmetijskega kombinata: Miha Metelko iz Hudega Brezja, Metod Papež iz Boštanja in Bruno Vidmar iz Gabrijel. Vse so zadržali na prijetnem srečanju, jim razkazali žitne silose in sodoben mlin. Kooperanti so si lahko ogledali tudi laboratorij in se na svoje oči prepričali, kako poteka analiza kakovosti pšenice. Pri tem ne prihaja le do odbitkov, temveč tudi do pribitkov v kakovosti pšenice.

Sejmišča

BREŽICE – V lepem sobotnem vremenu so rejci prignali na sejem 422 do 3 mesece starih prašičkov in 16 prašičev nad to starostjo. Lastnike je zamenjalo 290 prašičkov in 11 prašičev, cene pa so bile za prve 150 din za kilogram žive teže in za druge 85 din za kilogram žive teže.

NOVO MESTO – Promet je bil na ponedeljkovem sejmu srednje živahen, močno umirjena pa je tudi rast cen, saj se te niso nič spremenile od zadnjega sejma. Tako so rejci prodajali mlajše živali po 2.400 do 3.500 dinarjev, starejše pa po 3.600 do 4.600 dinarjev. Na sejem so prignali 201 prašiča (11 nad 3 mesece starih), prodali pa so jih 160.

Kmetijski nasveti

Zdaj nad pšenični plevel

Kot poročamo v mnogih sestavkih, je tudi v dolenjskih in posavskih občinah vse vpreženo v sklepanje pogodb za pridelovanje pšenice. Treba bo pač dati prispevek k načrtovanim 64.000 tonam tržnih presežkov, za katere so se slovenski pridelovalci zavezali s posebnim samoupravnim sporazumom, podpisanim 5. oktobra.

Slovenija ostaja še naprej predvsem živinorejska in ima omejene možnosti za pridelovanje pšenice na večjih površinah. Več ima rezerve v količini pridelka na hektar, s katerim je svoj čas prednjačila v naši državi, potem pa popustila in zaostala po površini in po pridelku. Letošnje leto je pšenico v naši republiki spet postavilo na svoje mesto in vse je ohrabril doseženi uspeh.

Da bi zvečali pridelek, za kar so še velike možnosti, je pripravljena vrsta pospeševalnih ukrepov, v njihovo popularizacijo pa so vključena sredstva javnega obveščanja, med njimi tudi naš list. Danes objavljamo nekaj najvažnejših napotkov, kako se je mogoče znebiti nadležnih levelov, ki na nekaterih njivah močno zmanjšujejo pridelek in otežujejo spravilo.

Ker večina semenskih plevelov vznika hkrati s pšenico, je smotrno, da herbicide uporabljamo že jeseni. Strokovna služba riporoča dicuran 500 v količini 3 do 4 litre na hektar takoj po setvi pšenice, še pred njenim vznikom. Dicuran zatre semenski travnati plevel, pa tudi zelo nevarna plevela: srakoperec in lisičji rep. Še bolje učinkuje mešanica oz. hkratna uporaba dicurana 500 (2,5 l) in fanerona (3 kg na ha). Priporočljivm je zlasti zato, ker učinkuje tudi, če je uporabljena kasneje, ko pšenica že raste in lahko prej vidimo, če jo plevel sploh ogroža. Edina zahteva je, da ne škropimo v prehladnem vremenu, pod 8 stopinjami.

Da bo posevek zanesljivo čist, je običajno treba kljub jesenskemu škropljenju škropiti še tudi spomladi. Spomladi so svetovani drugi herbicidi: deherban fluid (4 l), aniten (2,5 do 3 l), ki požgeta tudi zloglasni smolenec, ali deherban A, deherban M ali dicofluid DP, če smolenca ni. Če jesenskega škropljenja ni bilo, je tudi spomladi priporočljiva kombinacija dicurana 500 in fanerona.

Inž. M. L.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

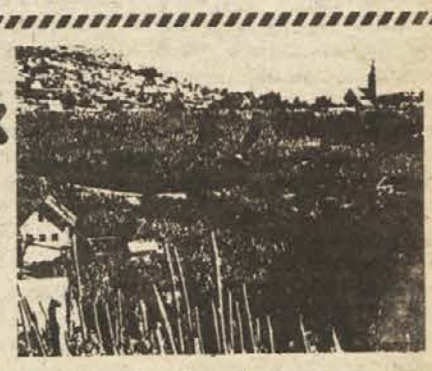

Ureja: Tit Doberšek

O izvozu vina

Letos so trte resnično bogato obrodile, skoraj nič manj kot v izredno dobri letini 1980, vendar „vince ne bo sladko." Res bo boljše kot pred dvema letoma, toda ne tako, kot smo pričakovali. Ne samo na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju, tudi v Slovenskih goricah, Halozah, obronkih Pohorja in Mariborski okolici so vinogradniki razočarani nad letošnjo sladkobo grozdja, kot beremo iz poročil dopisnikov dnevnika „Delo" iz teh območij.

Pri polnih sodih se po znani Aškerčevi baladi sprašujemo: „Oh kam bi del? " Pomeni, da postaja problem presežke bogate letine vina prodati. Danes vsi na splošno govorijo o povečanem izvozu, med izvozno blago pa upravičeno uvrščamo tudi vino. Zato mnogi sodijo, da bi povečan izvoz vina lahko ugodno vplival tudi na prodajo dolenjskih, belokranjskih in posavskih vin.

Kako kaže izvozu

Kakšne so možnosti za izvoz vina, je povedal v pogovoru z novinarji „Dela" (glej sobotno prilogo 9. oktobra) generalni direktor sozd SLOVIN Ljubljana inž. Rado Dvoršak. Ta največja delovna organizacija iz vinogradniško-vinarske stroke v Sloveniji bo po njegovih besedah letos izvozila 50 milijonov litrov vina. Od tega pridelajo okrog 30 milijonov litrov v lastnih vinogradih, okrog 50 milijonov litrov pa odkupijo iz drugih republik in pokrajin Jugoslavije.

V pogovoru je inž. Dvoršak povedal, da za izvoženo vino dobijo manj, kot če bi vino prodali doma. Tako organizacija, ki vino izvaža, z izvozom ne ustvarja dobička, kot nekateri mislijo. Pri nas je namizno vino celo dražje kot v drugih evropskih državah. Vrhunska, kakovostna vina so tudi na zunanjem tržišču draga, toda takih vin nimamo veliko za izvoz in jih praktično ne izvažamo. V glavnem izvažamo le masovna, namizna vina. Zato je nesmiselno pavšalno primerjati drago vrhunsko vino v steklenicah, ki ga naši turisti in površni popotniki vidijo na potovanjih po zahodnoevropskih državah z masovnim domačim vinom, ki je pri nas v prometu. Naše znane vinske kleti v severovzhodni Sloveniji (podravski rajon), kot so Ormož, Ljutomer, Gornja Radgona, Kapele, Ptuj, Maribor, imajo le 5 do 10 % vina v svojih kleteh, ki ga lahko uvrstimo med vrhunska vina, to pa je le majhen del pridelka tega vinorodnega območja. Celo jugovzhodno vinorodno področja (posavski rajon) pa praktično ne prideluje vrhunskih vin, primernih za izvoz kot vrhunsko vino, vsaj ne v omembe vredni količini.

Cena vina v steklenici, ki ga prodamo v tujini, pomeni le 20 % pridelovalčevega dela. V Veliki Britaniji na osnovno vrednost vina za prodajo nabijejo davek v višini 4- do 5-kratne nabavne cene. Za 100 litrov vina v tej državi dobimo, recimo, 20 funtov (18 din za liter) dodajo 90 funtov davkov (81 din na liter). Tako vino, ko pride na angleški trg, ni več poceni. Pri tem je inž. Dvoršak na račun raznih nasvetov o organizaciji izvoza vina izrekel pikre besede „da posel ni religija", pomeni, da se s tujino ne da trgovati po nekih šablonah in da se s „prižnice" ne more voditi zunanja trgovina z vinom. Za prodor na ameriški trg se je Slovin moral povezati s podjetjem družbe Coca cola, tako da Slovin od nje kupuje koncetrat te pijače, družba pa skrbi za prodajo naših vin. Tako bi v ZDA okoli leta 1987 prodali okrog 10 milijonov litrov vina. Na Japonsko Slovin prodaja odprta vina (okrog 20 do 30 milijonov litrov), ki ga Japonci uporabijo za obogatitev svojega vina. V zahodno Evropo ne bomo mogli izvažati večjih količin vina in bomo veseli, če bomo lahko ohranili dosedanjo količino izvoza na to območje.

Ostane domača poraba vina

Iz povedanega sledi, da ne moremo računati na to, da bi vino iz našega območja sploh lahko izvažali. Vrhunskih vin nimamo, za namizno vino pa bi (četudi bi ga lahko izvozili) iztržili manj kot na domačem trgu. Poleg tega za izvoz vina sploh nismo pripravljeni, saj imamo po naših kleteh v vsakem sodu drug tip vina.

Vemo, da Slovenci popijemo več vina, kot ga pridelamo. Zato moramo domačem trgu in domačim pivcem posvetiti vso skrb in jih nuditi res dobro domačo kapljico. Tudi tujim turistom, ki pridejo k nam ali potujejo skozi naše kraje, bi morali znati ponuditi pristno domačo kapljico ob domačem prigrizku. Sami pridelovalci tej nalogi ne bodo dorasli in potrebujejo vso pomoč gostinskih, trgovskih in turističnih delavcev. Vsem tem, ki jih prosimo za pomoč vsako leto, nudimo v pokušnjo domač pridelek vina na naših prireditvah, kot so Teden dolenjskega cvička in pokušnje belokranjskih in posavskih vin.

DT.

Smo prevzeli štafeto športnih afer?

Temeljnemu javnemu tožilcu v Novem mestu podana zahteva za preiskavo zoper dosedanjega sekretarja ZTKO Novo mesto in krški rokometni klub — Krog preiskave še ni zaključen

Danes ni prav nobenega dvoma več, da se je nekaj vsejugoslovanskega športnega dogajanja (takega, v katerem ni prav nič športnega duha) preselilo tudi na Dolenjsko. Resda smo že doslej namigovali na čudna in krivnostna pota novomeškega športnega dinarja, toda pravega odgovora iz pravega mesta ni bilo. Celo spomladanska okrogla miza, ki smo jo na to temo sklicali z novomeškimi telesnokulturnimi delavci in ki je po zagotovilu vseh navzočih vendarle nalila čistega vina, je — to lahko trdimo danes — dala nedorečno, da ne rečemo izkrivljeno podobo.

Pri temeljnem javnem tožilcu v Novem mestu je bila te dni podana zahteva za preiskavo zoper Ivana Kapša, dosedanjega sekretarja Zveze telesnokulturnih organizacij Novo mesto in soosumljence, katerih imen zaradi interesa preiskave ne objavljamo. V kazenskem žargonu povedano, gre pri Kapšu za grabež in zlorabo uradnega položaja, s katerima naj bi si v letu 1981 od sredstev, s katerimi je kot sekretar ZTKO razpolagal, za lastne potrebe prisvojil blizu 500.000 novih din. Iz ovadbe, ki jo je podala novomeška UNZ, je razvidno, da bi naj Kapš prenesel iz žiro računa ZTKO na žiro račun Območne rokometne zveze za Dolenjsko okroglih 511.000,00 din. Z ustreznimi papriji (potnimi nalogi itd.), ki mu jih je podpisala odgovorna oseba dolenjske območne rokometne zveze, je potem dvigal gotovino, ki je po doslej zbranih podatkih končala nekaj pri določenih športnikih, pretežno pa pri Kapšu.

Krog preiskave pa s tem še ni zaključen. Obstaja namreč tudi utemeljen sum, da je Kapš kot sekretar ZTKO skupščini zveze lažno prikazal izplačane akontacije posameznim športnim panogam. Do danes ostaja odprto še vprašanje, ki pa pri vsej zadevi niti ni tako pomembno, na kakšen način naj bi Kapš ta denar porabil. Dosedanji podatki nedvoumno govore le o okoli 30.000 din, ki naj bi končali v novomeških okoliških birtijah kot plačilo nekaj tovariškim srečanjem, na katerih so novomeški športniki proslavljali (utapljali — op.p.) dosežene rezultate.

Kako bo končana vsa zadeva, je danes prezgodaj govoriti. Navzlic tolikšnemu hrupu in pisanju v vseh javnih občilih tovrstnih izkušenj še ni, če izvzamemo v Mariboru vloženi obtožni predlog zoper dva bivša funkcionarja NK Maribor. Ob zaključku redakcije pa smo prejeli novico, da je

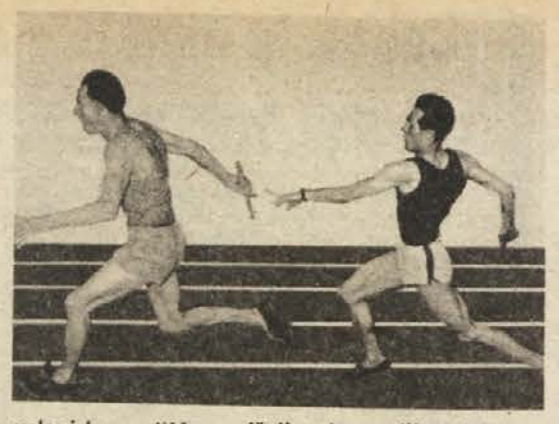

velenjsko sodišče prejšnji teden sodilo udeležencem nič manj znane tamkajšnje nogometne afere. Velenjski epilog je takšen:

Na zatožni klopi je sedelo pet ljudi: štirje zaradi očitanega kaznivega dejanja razsipništva na škodo družbenega premoženja, eden pa zaradi nezakonitega prekupčevanja z devizami. Senat je za četverico prvoobdolženih sicer ugotovil, da so kaznivo dejanje zgrešili, vendar to po mnenju sodišča ni tako družbeno nevarno, da bi mu morala slediti kazen, čeprav je šlo za razsipanje družbenih sredstev, ki jih je prispevalo združeno delo oziroma telesnokulturna skupnost! Kazen si je prislužil le peti obtoženec, ki je bil zaradi nezakonitega prekupčevanja z devizami obsojen na tri mesece zapora. Javni tožilec se bo po pisanju mariborskega Večera zoper razsodbo pritožil.

Druga zgodba s športno vsebino prihaja iz drugega konca Dolenjske, iz Krškega. Vloženi obtožni predlog zoper krški rokometni klub in odgovorno osebo govori o kršitvah knjigovodskega poslovanja v klubu. Po navedbah obtožnice so v RK Krško delali kar brez inventur, pomanjkljivo so vodili knjige, pa tudi izplačevali denar na podlagi listin, ki niso bile likvidirane v skladu s knjigovodskimi predpisi.

Prav nič novega ne bomo zapisali, če povemo, da bi lahko ob strogem in doslednem pregledovanju uslužbenci SDK takšne napake in pomanjkljivosti ugotovili pri večini, predvsem vaških športnih društev. Čeprav se tovrstni primer po vsebini in teži bistveno razlikuje od prejšnjega, mu je vendarle potrebno nameniti nekaj besed. Jasno je, da je zakonodaja, tudi kar zadeva knjigovodsko poslovanje, za vse enaka, le da so mnogi manjši klubi in društva prikrajšani za potrebno strokovnost pri vodenju knjig, saj prostovoljno delo še zdaleč ne more odtehtati zahtevane strokovnosti. Nekaj časa se je govorilo, in to bi bilo tudi najbolj pravilno, da bi bila ZTKO tista, ki naj bi klubom in društvom v okviru svojih služb omogočila vodenje knjigovodskih poslov.

Tako pa se lahko zgodi, da bo odgovorna oseba krškega rokometnega kluba, ki je, to je še najbolj verjetno, vodenje knjigovodskih poslov prevzela prostovoljno, morebiti brez ustrezne prakse in strokovne podkovanosti, zaradi očitanih kršitev obsojena, štirim Velenjčanom, ki jim je sodišče dokazalo bolj ali manj zavestno razsipništvo na škodo družbenega premoženja, pa je senat izrekel oprostilno sodbo . . .

BOJAN BUDJA

„Tu se pozna, da so prvaki doma"

Tako so ob ogledu kočevskih njiv dejali gostje — traktoristi z Dolenjske — Med člani društva malo nesreč pri delu — Če je potrebno, delajo traktoristi tudi ves dan

Kočevsko društvo traktoristov in kmetijskih strojnikov je letos prejelo za svoje uspešno delo Nagrado Borisa Kidriča, ki mu jo je podelila Zveza organizacij tehnične kulture Jugoslavije, in sicer za posebne zasluge pri širjenju tehnične kulture. Pismeni priznanji republiške Zveze organizacij za tehnično kulturo Slovenije pa sta prejela člana tega društva Karel Antolin in Vlado Pelcar.

Društvo je bilo ustanovljeno in registrirano leta 1968 in od takrat je njegov mentor Alojz Vidic. V njem je včlanjenih 35 do 40 poklicnih traktoristov in kmetijskih strojnikov iz tozdov Kmetijskega gospodarstva Kočevje „Govedoreja" in „Prašičereja", razen tega pa ima še podporne člane, ki so Kmetijsko gozdarstvo, Ljubljanske mlekarne in Kmetijska zemljiška skupnost.

Razen s prispevkom podpornih članov in članarino zbere društvo denar za svojo dejavnost še tako, da vsak član prispeva v blagajno društva na leto enodnevni ali dvodnevni zaslužek iz raznih prostovoljnih akcij.

Z zbranim denarjem plačajo strokovna predavanja za člane o obdelovanju zemljišč, varstvu rastlin, spoznavanju novih strojev, o varstvu pri delu in drugem. Glavna dejavnost društva je usmerjena v izobraževanje, razen tega pa organizirajo strokovne izlete, leta 1979 so razvili prapor itd.

Število nesreč s traktorji se iz leta v leto zmanjšuje. Letos so imeli le dve, in še te so se končale brez človeških žrtev. Kočevska sodi med tista ozemlja v Sloveniji, ki so težja za obdelavo s traktorji, je več možnosti za nesreče. Zato je društvo že v letih 1976–1977 vse traktorje opremilo z varnostnimi kabinami ali loki, zdaj pa nabavljajo tudi težje traktorje „Kristal".

Zadnja leta, predvsem od 1977 dalje, dosega kočevsko društvo tudi velike uspehe na republiških in zveznih tekmovanjih traktoristov. Tako so v letih 1977, 1978, 1979 in 1981 zasedli na republiškem tekmovanju tretje mesto, leta 1980 celo drugo, letos pa so bili peti. Pri organizaciji in financiranju tekmovanj društvu največ pomaga tozd „Govedoreja". Med najuspešnejšimi tekmovalci, ki so kočevsko društvo zastopali na republiških tekmovanjih so Ignac Faflek, Štefan Gerek, Andrej Antolin, Branko Poje in Karel Antolin.

J. PRIMC

LETOS SO BILI NAJBOLJŠI — Na letošnjem občinskem tekmovanju traktoristov v Kočevju so bili najboljši Ignac Faflek (v sredini), Branko Poje (levi) in Andrej Antolin mlajši. (Foto: Primc)

V ZAHVALO KRVODAJALCEM

V petek, 15. oktobra popoldne je bila v prostorih grmske osnovne šole v Novem mestu prisrčna slovesnost v zahvalo krvodajalcem te krajevne skupnosti. Po krajšem kulturnem programu, v katerem so poleg šolarjev sodelovali pevci iz IMV, in nagovoru Milice Šali v imenu občinskega odbora RK so podelili krvodajalcem priznanja za 5-, 10-, 15- in 20-kratno udeležbo na krvodajalskih akcijah. Med dobitniki priznanj jih je bila večina iz tovarne IMV in Gozdnega gospodarstva, razveseljivo pa je, da je bilo med njimi precej mlajših ljudi.

PRI DRVIH NI KAJ IZBIRATI

Medtem ko so prejšnja leta pri Gozdnem gospodarstvu na območju novomeške občine drva celo ponujali, je letošnjo jesen druga pesem. V strahu pred pomanjkanjem kurjave, zlasti mazuta in elektrike, so se potrošniki založili še z drvmi. Kdro je na zimo mislil že poleti, je lahko izbiral drva, trenutno pa te možnosti ni več. Položaj je naslednji:

GG NOVO MESTO: „Drva imamo in jih še delamo, ampak do novega leta novim kupcem drv ne moremo dostaviti. Je preveč naročil."

GG PODTURN: „Imeli smo nekaj drv in jih tudi prodali. Trenutno jih ni na zalogi."

GG STRAŽA: „Imamo še nekaj povsem sveže posekanih drv, suhih ni več. Vsa so razprodana."

Milček Komelj: MONOGRAFIJA „BOŽIDAR JAKAC IN DOLENJSKA"

Knjiga predstavlja izbor reprodukcij grafik, olj, pastelov in drugih slikarskih tehnik, ki se nanašajo na slikarjevo rodno mesto in različna obdobja, ki jih je v njem preživel.

Avtor besedila, Novomeščan Milček Komelj, je med drugim zapisal: „Le redkokdaj srečamo v umetnosti tako tesno povezanost in ljubezen med umetnikom in njegovo domačo pokrajino in rojstnim krajem kot med slikarjem Božidarjem Jakcem in Dolenjsko z Novim mestom".

Knjiga je namenjena vsem ljubiteljem umetnosti.

Format knjige: 26,5 x 24 cm

Ilustracije: več kot 100 črnobelih in več kot 80 barvnih

Vezava: platno s ščitnim ovitkom

Cena: 1.000 din

SOCIOLOŠKI PRESEKI SLOVENSKE DRUŽBE

Pričujoča knjiga je nastala kot rezultat razprav na srečanju sociologov na Otočcu. Okvir njihovega strokovnega srečanja, ki so se ga udeležili tudi politologi in drugi družboslovci ter slovenski sociologi iz zamejstva, je bil široko zastavljen, kar izhaja že iz samega naslova.

Prispevki, objavljeni v tej knjigi, predstavljajo pomembno gradivo o aktualnih družbenih problemih, s katerimi se v tem času srečuje slovenska družba.

Knjiga je primerna za vse, ki jih zanimajo sociološka vprašanja, kot dodatni učni pripomoček učiteljem in učencem, družbenopolitičnim delavcem, kadrovskim službam v delovnih organizacijah itd.

Format: 15 x 21 cm

Vezava: broširano

Cena: 390 din

Janez Bogataj: MLINARJI IN ŽAGARJI V DOLINI ZGORNJE KRKE

Avtor knjige Janez Bogataj je s sodelavci pričel z raziskavami v okviru rednega etnološkega dela Dolenjskega muzeja že leta 1971. Naslednje leto je delo nadaljevala druga ekipa v prisotnosti avtorja.

Vse nadaljnje delo je bilo povezano z osebnim prizadevanjem avtorja, ki je na oddelku za etnologijo filozofske fakultete Univerze Edvarda Kardelja prijavil magistrsko nalogo s to tematiko. Pričujoča knjiga pa je prirejeno besedilo te naloge. V njej boste našli sebe in svoje sorodnike. Hkrati je neizbrisen dokument časa, ki je minil.

Format: 17 x 24 cm

Vezava: broširano

Ilustracije: več kot 100 črno-belih slik

Cena: 600 din

NAROČILNICA

IME IN PRIIMEK .....

NASLOV .....

ZAPOSLEN(A) .....

ŠTEVILKA OSEBNE IZKAZNICE .....

IZDANE OD Sob .....

NEPREKLICNO NAROČAM NASLEDNJE KNJIGE:

1.) . . . izvod (ov) monografije Božidar Jakac in Dolenjska
2.) . . . izvod (ov) Mlinarjev in žagarjev v dolini zgornje Krke
3.) . . . izvod (ov) Sociooloških presekov slovenske družbe

Naročene knjige se obvezujem plačati po povzetju.

Kraj in datum .....

.....
(lastnoročni podpis)

Naročilnico, prosimo, izrežite in pošljite na naslov: DITC — tozd Časopis Dolenjski list, oddelek za propagando in založništvo, p. p. 33, 68001 Novo mesto. Knjige vam bomo odposlali najkasneje v 5-ih dneh po prejemu naročila.

Najcenejši v Sloveniji

V črnomaljskem dijaškem domu je 82 učencev — Za srednješolce 3.120 dinarjev na mesec — V domu še pouk

V črnomaljskem dijaškem domu, edinem v Beli krajini, je v tem šolskem letu 82 učencev, od tega 57 srednješolcev, ostalo pa so učenci osnovne šole. Kljub temu da v domu sedaj, ko adaptirajo osnovno šolo v Župančičevi ulici, gostuje 9 razredov, sicer pa redno šest, bi lahko v dom sprejeli še kakih 10 fantov in 8 deklet.

Mirko Čadonič: „Delo vzgojiteljev v domu je precej težko, zato je v tem poklicu precejšnja fluktuacija."

Učilnice so v glavnem zasedene cel dan, dopoldne imajo pouk osnovnošolci, popoldne pa so v njih naši gojenci," je povedal Mirko Čadonič, ki je že deveto leto ravnatelj črnomaljskega dijaškega doma. Medtem ko je bilo pred leti, ko je bila v domu precejšnja stiska, saj je v isti stavbi delovala tudi gimnazija, v spalnici po 16 gojencev, jih je danes po 8, kar ustreza normativom. „Naš dom je za srednješolce najcenejši v Sloveniji," trdi ravnatelj, saj jih mesečna oskrba stane 3.120 dinarjev, za učence posebne osnovne šole pa je oskrbni dan 182 dinarjev."

Delo v domu poteka v štirih vzgojnih skupinah: dve za učence posebne osnovne šole, dve pa za srednješolce. Od 57 srednješolcev, kolikor jih je v domu, jih ima okoli 30 štipendijo; sicer pa največ srednješolcev obiskuje v Črnomlju šolo kovinarske usmeritve — 33, 19 je učenk tekstilne šole Beti, pet gojencev pa hodč na gimnazijo družboslovne usmeritve. Iz črnomaljske občine je v domu 20 gojencev, iz občine Ozalj 18, Novo mesto 16, Duga Resa 15, iz krške in trebanjske občine po 4, trije iz metliške po eden pa iz občin Vrbovsko in Ivanec.

V lanskem in letošnjem letu so dom adaptirali, kar je veljalo več kot 7,5 milijona dinarjev, večino denarja so dobili iz republike, del pa so dali iz svoje amortizacije.

A. B.

RAZGRAJAL V SODNI DVORANI

Na obravnavi pred senatom krške enote Temeljnega sodišča Novo mesto je prišlo prejšnji teden do nevsakdanjega dohodka. 50-letni Ladislav Bogovič iz Velikega Kamna je vinjen razgrajal in kričal po sodni dvorani. Na opozorila je odgovoril s še hujšim kričanjem, zato so morali na pomoč priskočiti miličniki.

KMETOM VEČ ZA TELETA

Agraria, temeljna organizacija kooperantov v Brežicah, je na odkupnih postajah uveljavila nove cene za teleta. Siementalce in križance charlais odkupuje po 18 din kilogram teleta sivo-rjave pasme po 17 din in klavna teleta po 14 din kilogram. Telice za pitanje plačuje ne glede na pasmo po 15 din kilogram.

MLADI DOPISNIK

KROS V KOSTANJEVICI

7. oktobra je bilo v Kostanjevici prvenstvo šol v krosu. Pomerili so se učenci, ki so na šolskih prvenstvih zasedli prva tri mesta. Čeprav je bila proga težka, saj je vodila po travniku, ki je bil od obilnega dežja prepojen z vodo, so se naši učenci dobro izkazali. Najmlajši pionirji so bili ekipno prvi. Vsi tekmovalci smo prejeli trimske značke.

MOJCA GLAS
OŠ XIV. div., Senovo

ZBRALI SMO 6 TON STAREGA PAPIRJA

Na začetku prejšnjega tedna smo se metliški šolarji udeležili akcije zbiranja starega papirja. Za papirjem smo brskali po vsej Metliki in okolici. Zbrali smo 6 ton starega papirja, najbolj so se odrezali učenci 8. a razreda. Denar smo namenili pionirski in mladinski organizaciji, ki nam bosta omogočili ogled kinopredstav; prvi film, ki si ga bomo ogledali, bodo „Učna leta izumitelja Polža".

MARIJA TOMC
novin. krožek
OŠ Metlika

NALOGE ŠOLSKE SKUPNOSTI

Pred kratkim smo se na prvem sestanku v tem šolskem letu zbrali delegati šolske skupnosti. Izvolili smo novo vodstvo ter sprejeli obsežen delovni program. Med pomembnejšimi nalogami so spremljanje in usmerjanje dela v razrednih skupnostih in pri interesnih dejavnostih, priprava kulturno-zabavnega življenja na šoli, obveščanje učencev, skrb za urejenost šolske okolice, prometna varnost in podobno.

MOJCA KRAVCAR
OŠ Trebnje

O LJUBEZNI, ŠOLI, JESENI

V novomeškem Domu Majde Šilc je spet živahno. Prejšnjo sredo so učence presenetili vrstniki, ki imajo na skrbi kulturno dejavnost. Pod vodstvom Ivanke Mestnik in Marjance Dobovšek so pripravili recital „Kam bi s tabo, drobna pesem". Jedilnica je premajhna, da bi program lahko spremljali vsi, ki so želeli slediti besedam o ljubezni, šoli, jeseni, zato so recital izvedli dvakrat. Razpoloženje je bilo tako prijetno, da so po programu skupaj z nastopajočimi ob spremljavi kitare in harmonike zapeli še poslušalci.

JANJA MOČAN
Dom Majde Šilc
Novo mesto

KROS NA PIONIRSKI DAN

29. septembra smo imeli učenci OŠ dr. Petra Držaja iz Velikega Gabra pionirski dan. Najprej smo pregledali delo v preteklem letu ter si zadali nove naloge, po malici pa smo odšli na start za kros. Tekli smo tisoč metrov. Proga ni bila težka. Najboljši v posameznih skupinah so prejeli diplome, ostali pa so bili zadovoljni z rezultati.

JOŽICA ANŽLOVAR
OŠ Veliki Gaber

V Artičah ni kina

Šolarji morajo na ogled filmov v Brežice ali Krško – Tudi bazena ni

Člani šolskega novinarskega krožka iz Artič so nam poslali več prispevkov, v katerih se hudujejo nad tem, da v domačem kraju nimajo primernega prostora za kinopredstave.

Irena ZORKO piše, da sicer imajo igrišče, šolo, prosvetni dom, a na oglede filmov se morajo odpraviti v Brežice ali Krško. Najbolj prikrajšani so šolarji, zato komaj čakajo, da odrasli pripravijo organiziran odhod v kinodvorane. Pred kratkim so bili dvakrat veseli. Mateja BOGOVIČ poroča, da so si v brežiškem Domu JLA ogledali film o Bošku Buhi, znanem mladem partizanskem junaku, in njegovih prijateljih. Sabina KUKOVICA pa piše, da so na gnečo v avtobusu, ki jih je peljal v Brežice, kmalu pozabili, saj jih je pritegnil Duletičev „Deseti brat". Po predstavi so primerjali filmsko pripoved in roman ter prišli do spoznanja, da je bil režiser na več mestih „neroden", posamezni prizori so nedoživeti, nepričljivi.

Mateja SEVER pa v Artičah bolj kot kino pogreša plavalni bazen. Pravi, da ga imajo že številne šole, in če bi ga imeli tudi oni, potem med šolarji ne bi bilo toliko neplavalcev, šolsko športno društvo bi lahko prirejalo plavalne tečaje in tekmovanja.

Razgibano med učenci v Črnomlju

Snopič dopisov iz šole

Mladi dopisniki s črnomaljske osnovne šole Nataša Rožič, Silvia Samarin, Mojca Štaudohar, Mateja Pavlinič, Peter Sujica in Sanja Miovič poročajo o vsem zanimivem, kar se na šoli dogaja. Za teden otroka so prodajali lističe, s katerimi so zbirali denar za gradnjo pionirskega doma v Dolenjskih Toplicah. Zadnji oktober so proslavili kot dan varčevanja, pri tem pa so o varčevanju govorili na široko, od drobnih varčevanj do varčevanj z energijo.

29. septembra so imeli odredno konferenco, ki je potekala po ustaljenem vzorcu, zbore pa so imele tudi interesne dejavnosti. Na koncu so pripravili še kratek kulturni program.

Posebno razburljivo je bilo na tekmi med učitelji in učenci 7.c razreda. Zmagali so učenci z golom razlike.

Učenci šestih razredov so odšli na ekskurzijo v Zagreb, kjer so si ogledali tehnični muzej in likovno razstavo v Kostanjevici.

Prejšnji teden so športniki šole slavili še en lep uspeh, saj so zmagali na občinskem tekmovanju v malem nogometu.

IZ KRMELJA

Povzemamo vsebino treh prispevkov, ki so nam jih poslali šolarji iz Krmelja. V prvem člani novinarskega krožka pišejo, da učenci v domačem kraju pogrešajo bazen. Zato so na sestanku šolskega športnega društva izrazili željo, da bi prvi športni dan izkoristili za kopanje v Šmarjeških Toplicah. Želja se jim je uresničila, del učencev se je „namakal" na začetku septembra, drugi pa kasneje. Izvedli so celo tekmovanje v plavanju; najhitrejši je bil Igor Glušič. Zoran KOS poroča, da so ob pomoči Francija Kosa v šoli pred kratkim uredili majhno razstavo gob. Prinesli so približno 20 vrst gob. Izkušen gobar jih je poučil, katere so in ali so užitne, za razstavo pa so jih opremili z listki. Ob 200-letnici sevniške šole so člani tamkajšnega dramskega krožka obiskali krmeljske vrstnike. Zvonka ŽUŽEK piše, da so izvedli igro „Kekec in Mojca". Predstavo, v kateri so nastopili tudi sevniški učitelji, so si ogledali tudi učenci iz Tržišča in Šentjanža.

ZANIMIVA RAZSTAVA

V Ljudski knjižnici v Črnomlju gostuje razstava risb, tapiserij, raznih izdelkov iz lesa ipd. Pripravili so jo učenci OŠ Milke Šobar – Nataše ob pomoči vzgojiteljev. Razstavo so si ogledali tudi starejši občani, ki so se čudili, kako spretne so lahko mlade roke.

SANJA MILOVIČ
OŠ Črnomelj

IZ MIRNE PEČI

Nataša Krevs in Alenka Lužar poročata o predavanju Janeza Smoleta o požarni varnosti. Učence je pritegnil film o požaru na kmetiji. Učenci mirnopeške šole so aktivni v 4 gasilskih društvih. 11. oktobra pa se je sestal svet pionirskega odreda, na katerem so se dogovorili o delu v letošnjem letu.

JEZERO PRED ŠOLO?

V deževnih dneh se pred našo šolo naredi ogromna luža, skoraj malo jezero. Ker je jesen, je blata dovolj ves čas in luža vse pogosteje pred šolo. Naj se učenci in učitelji utopimo v vodi in pogreznemo v blato? Nočemo se! Zato prosimo za finančno pomoč delovne organizacije in krajevno skupnost, da bi lahko asfaltirali ta del pred šolo.

SLAVKA KREN
OŠ Vavta vas

ZANIMIV POGOVOR

Prejšnji četrtek, 14. oktobra, nas je obiskal naš dobri znanec Boštjan Kovačič. Ker so njegova predavanja vedno zanimiva, se je tudi tokrat nabralo veliko učencev. Zanimala so nas predvsem dogajanja na Bližnjem Vzhodu in vloga velesil v svetu.

MARIJA POTOKAR
Dom za učence M. Šilc
Novo mesto

RAZSTAVA PLAKATOV

V sredo, 13. oktobra, so v Domu za učence odprli razstavo plakatov mladih umetnikov Radovana Jenka in Zdravka Papiča. Učenci so se prvič srečali s tovrstno umetnostjo, z zanimanjem so prisluhnili besedam J. Grobovška, ki je govoril o delih obeh avtorjev.

JANJA MOČAN
Dom za učence M. Šilc
Novo mesto

IZ METLIŠKE ŠOLE

Dopisniki Zdenka Gosenca, Vesna Gosenca in Marjeta Kočevar poročajo o trgatvi v Beli krajini in nevarnem prometu v teh dneh, o očiščevalni akciji, v kateri so očistili okolico šole, in o vrstah za beneth, ki so še otežile že tako slabe prometne razmere v središču Metlike.

V Banjolah mladi Belokranjci pregnali dolgčas

S semiško ohcetjo obiskali borce v počitniškem domu

V počitniškem domu Zveze borcev Ljubljana v Banjolah je na okrevanju veliko članov, vendar nam je zagodlo slabo jesensko vreme, poleg tega je bil televizijski aparat pokvarjen, časopisov pa premalo za vse. Torej pravi dolgčas, ki smo si ga krajšali le s plavanjem v zimskem bazenu.

Pa so se pripeljali z avtobusom k nam mladi folkloristi iz Semiča v Beli krajini, ki so nam pregnali dolgčas ter pripravili nepozabno soboto in nedeljo. Hudomušni Plutov Tonček je pel stare, že pozabljene ljudske pesmi, ki so nas spominjale na naša mlada leta, sodelovali smo na pravi semiški ohceti, z njimi plesali ter pokusili celo svatbeni kolač. Izvedeli smo tudi marsikaj zanimivega. Tovarišica Martina Jakša nam je povedala, da so člani te folklorne skupine otroci borcev ter da so s posebnim veseljem obiskali borce v Banjolah.

Težko smo se poslovili od njih, hvaležni za dobro voljo in veselje, ki so ga s svojim obiskom vnesli v naše življenje.

M. D. TRELC

ŠTIRJE ARTIČANI V OBČINSKI EKIPI ZA KROS

Blizu 100 pionirjev in mladincev je pred kratkim merilo moči na brežiškem občinskem tekmovanju v krosu. Razdeljeni v starostne skupine so tekli na progah, dolgih 300 m, 1 km in 4 km. Na najkrajši progi sta zmagala Jolanda Pinterič in Andrej Sikošek iz Artič, med artiškimi tekmovalci pa sta se odrezala še Petra Vrisk in Rajko Peten, ki sta na srednji progi osvojila tretje mesto. Omenjeni štirje Artičani bodo v občinski ekipi, ko bo v Velenju tekla kros na republiškem tekmovanju.

ALENKA CIZEL
OŠ Artiče

IGRALI SMO „KEKCA IN MOJCO"

Ob praznovanju 200-letnice naše šole smo sevniški učenci in učitelji pripravili uprizoritev mladinske igre „Kekec in Mojca". Jaz sem igrala vaško deklico Polonco. Vloga ni bila velika, a vseeno sem z drugimi pod vodstvom tov. Vide Kuselj pridno vadila skoraj dva meseca. Nastopili smo desetkrat, v Sevnici si je predstavo ogledalo veliko šolarjev in občanov, prišli so tudi iz okoliških krajev. Šli smo gostovat v Krško in Krmelj, povsod so nas prisrčno sprejeli in nagradili z aplavzom. Želimo igrati še v kakšni podobni igri.

STANKA ZIČKAR
OŠ Sevnica

DELO PIONIRJEV NI BREZ REZULTATOV

Brežiška občinska pionirska konferenca je bila ob letošnjem dnevu pionirjev v Cerkljah ob Krki. Udeležili so se je delegati vseh pionirskih odredov v občini, navzoči so bili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, delegacija pionirjev in DPM iz Krškega in drugi. Kati Kolarjeva, predsednica sveta pionirjev, je podala poročilo o delu odredov v preteklem šolskem letu, pokazalo se je, da so pionirji dosegli lepe rezultate na več področjih. Nato so delegati razpravljali tudi o stabilizaciji, varčevanju, družbeni lastnini in varstvu okolja, za delegata, ki bosta brežiško občino zastopala na republiški pionirski konferenci, pa so izvolili pionirja z Bizeljskega in iz Artič. Vsi odredi so za nagrado dobili knjige, po konferenci pa so mladi izvedli kulturni program.

EVALD ROŽMAN
novin. krožek
OŠ Artiče

LJUDJE SO OSTALI NA SVOJI TRGATVI

Prejšnjo soboto je Integral pripravil v semiškem motelu Smuk vinsko trgatev. Datum je bil najbrž ponesrečeno izbran, saj je sedelo za mizami ta večer reci in piši 22 gostov, ki jih je poskušal zabavati domači ansambel, organizator pa je povabil še dva humorista iz Prekmurja, Gezo in Korla. Zadeva je padla v vodo zato, ker je bila v soboto trgatev, pa so ljudje ostali v vinogradih, namesto da bi navalili v Semič. En propadli večer še ne bi smel vzeti volje pripravljalcem, da ne bi še kdaj poskusili s čim podobnim.

Cesta, ki nam je v sramoto

Pot, ki pelje iz Škocjana v Šmarjeto, kaže slabšo podobo kot takoj po vojni – Tudi most in brvi so nevarni

Tudi jaz večkrat uporabljam cesto, ki pelje iz Škocjana preko Zgornje Laknice v Šmarjeto. Ta cesta je dokaj obremenjena, predvsem pa po njej prevažajo tovor tovarne in opeke iz Dobruške vasi. Pred nedavnim se je oglasil v Dolenjskem listu s svojim prispevkom tov. Lužar ter spraševal, kdaj bodo pot asfaltirali. Prav to zanima tudi mene.

Pravzaprav ne nasprotujem makadamskim cestam, če so vzorno urejene. Toda za našo tega ni moč reči, saj je celo bolj razdrta, kot je bila takoj po vojni. Sprašujem se, kje je odgovornost tistih, ki so jo dolžni vzdrževati. Tudi sami krajani smo pripravljeni priskočiti na pomoč, le da bi nas morali pristojni o tem, kdaj potrebujejo naše roke, obvestiti.

Naj omenim še most pri mlinu v Zalogu in brvi proti Zburam. Saj so v takšnem stanju, kot so bile leta 1945, če ne še v slabšem: skupaj je povezanih nekaj lesenih drogov, ki so gnili, na nekaterih mestih pa celo manjkajo. Še podnevi, kaj šele ponoči, je zelo nevarno hoditi po teh „mostovih".

Menim, da bi lepša cesta pritegnila v Mokronog, Šmarjeto, Šmarješke Toplice in druge kraje več turistov.

STANKO KRALJ
Pivka

Dopust zaradi male šole?

Ne najbolj posrečen urnik pričetka male šole – Starši morajo predčasno zapustiti službo

Včeraj se je za nekatere najmlajše v Novem mestu pričel prvi dan male šole. Za mlade radovedneže je bila to razveseljiva novica, ki pa je staršem prinesla nekaj skrbi. Na obvestilu staršem o pričetku pouka namreč razločno piše, da bo mala šola ob za to določenih dnevih med 13.30 in 16.30. uro

Da bi malčke same puščali na pot od doma do vrtca ne gre, le malo pa je staršev, ki si lahko nekajkrat na teden ob delavnikih privoščijo predčasen izhod iz službe. Ne gre torej drugače, kot da si očka ali mamica vsakič vzameta po kakšno uro dopusta in tako zadovoljita ne najbolj posrečenemu urniku. Kakšnega posebnega argumenta, ki bi govoril v prid sestavljalcem takšnega urnika male šole verjetno ni, pa četudi je, zagotovo ne more odtehtati težav, pred katerimi so se nenadoma znašli starši. Sicer pa ni še prav nič zamujenega. Z malo dobre volje, predvsem tistega, ki je narekoval tak učni čas, bi lahko zadovoljili obe strani. Konec koncev bi bil to malenkosten prispevek šolnikov k učinkovitejšemu in doslednemu izkoriščanju delovnega časa. Nekaj o tem pa govorijo tudi načela stabilizacije, za katero bijemo skupno bitko, mar ne?

B. B.
Novo mesto

ZA VSE SAMI – Na mnogih kmetijah ni več naraščaja, zato je jesenski pastirski živžav na paši vedno redkejši, posebno v hribovskih vaseh. Občinska konferenca ZKS v Brežicah je maja letos zapisala v svojih sklepih, da je za te predele nujno treba izdelati tak razvojni načrt, da mladi ne bodo več zapuščali hribovskih kmetij. Gornji posnetek je iz Pavlove vasi. (Foto: J. T.)

Bo grel papir?

V labirintu statistike tudi za premog

Sedaj, ko bi že kazalo naložiti to ali ono peč, je mariborski Dom – Smreka kot oskrbovalec maloprodaje s premogom trgovinam razposlal kar fotokopijo dopisa Planske poslovne skupnosti za premog z nasvetom za razvažanje le po dve toni tega tako iskanega kuriva za posamezno stranko. So priložili enostavno ta dopis, da bi se otresli jeze na svoj račun?

Vsaka trgovinica, ki razpečava premog, naj bi bila poslej dolžna nastaviti evidenčne kartone o kupcih premoga. Naš osrednji statistični zavod, ki naj bi vse skupaj zatem stlačil v računalnik, namreč zanimajo: 1. osebni podatki kupca, vzeti iz osebne izkaznice, 2. evidenčna številka električnega števca gospodinjstva, 3. število kurišč v zgradbi, ki jo ogreva, in 4. izjavo in podpis kupca o točnosti podatkov!

Vsekakor lep kos administrativnega dela. Če ga bodo obesili kar prodajalcu za pultom ob že siceršnjih skrbeh, mu ne zamerite, če ne bo imel vedno prijaznega nasmeha, tudi če bo premogel premog (tega mora tako tudi deliti po kar zajetni prednostni listi, ne glede na dolžino siceršnjega, kajpak dolgega spiska). Ali pa bodo spet zaposlili koga v administraciji.

Poglejmo še malo drugo plat! Podatke o električnih števcih bi naši vrli statistiki lahko vzeli kar iz računalnika elektrogospodarstva. Tudi kateri od toktrat iskanih ostalih omenjenih podatkov je verjetno že v kakšnem računalniškem disku ali kartici. Navsezadnje še ni tako dolgo od zajetnih map ob popisu prebivalstva! Da tam nikjer ni bilo stavka, ki bi vsakogar zavezoval za točnost podatkov?

A. Ž.

SPOSOJENO TRNJE

– Govorniki vse bolj poudarjajo pomen osebnega zgleda. V redu, tovariši govorniki, toda ali nas niso osebni zgledi pripeljali tja, kjer smo?

(Iz Mladosti)

OKTOBRSKI „BOREC"

Oktobrska številka revije „Borec" objavlja na uvodnem mestu zanimiv prispevek k zgodovini NOB in revolucije; gre za daljši članek, v katerem avtor dr. Dušan Biber piše o tem, kaj so britanske misije poročale svojim predpostavljenim o Titu. Nadalje je v tej številki France Lubej – Drejče obudil spomin na koroški plebiscit, Fabijan Trgo pa se je razpisal o nekaterih vprašanjih zgodovinopisja revolucije. Dva prispevka nadaljujeta že v prejšnjih številkah zastavljeno polemiko o Ogenjci, ki se je razplamtela potem, ko so ljubljanski televizijci zavrteli nadaljevanko, posneto po motivih knjige partizanskega zdravnika dr. Gale. Gre za prispevek „O Ogenjci nekoliko drugače" izpod peresa Ivana Zbačnika iz Loškega potoka in odgovor nanj, ki ga je napisal dr. Tone Ferenc. V reviji je še več drugih prispevkov, vrednih branja. Med njimi je tudi nekaj pesmi sodobnega romunskega pesnika Nikite Stanescuja, in sicer v prevodu Branka Šoemna.

OBRTNIKI NA IZLETU

Okrog 20 članov obrtne zadruge Bohor je konec tedna krenilo na izlet. Ogledali so si spominski park v Tišini, zanimivosti Ptuja in ostalih krajev. Tistim, ki so se skujali, je lahko žal.

pisma in odmevi

VZORNO DELO NAŠIH ZDRAVNIKOV

Moram seznaniti bralce o humani, požrtvovalni in nesebični pripravljenosti posameznih zdravnikov novomeške bolnišnice. Pred kratkim sem v nesreči dobil hude opekline druge stopnje, zaradi katerih sem se zdravil na kirurškem oddelku v Novem mestu. Hude bolečine so mi občutno olajšali s strokovnim zdravljenjem, nesebično prizadevnostjo, skrbno nego sta pokazala dr. Žunič in dr. Kotar. Poleg redne dolžnosti sta žrtvovala tudi svoj prosti čas za kontrolo mojega zdravstvenega stanja in splošnega počutja. S tem sta mi vlila veliko zaupanje v njuno delo in delo zdravstvenega osebja sploh in mi v resnici veliko pomagala k hitrejšemu okrevanju, tako da sem bolnišnico lahko zapustil po treh tednih zdravljenja. Za vse storjeno se jima še enkrat od srca zahvaljujem.

Inž. ANTE ŠUNJERGA
Črnomelj

Ivan Kunšek

Ni se še zacelila rana, ki je prizadela Kunškovo družino z Vranja v sevniški občini, ko je pred meseci izgubila sina v nesreči s traktorjem, že je podobna nesreča doletela njenega drugega sina – Ivana.

Ivan Kunšek je doživel komaj 27 let in koliko načrtov je imel! Ko nam je govoril za portret tedna, ki smo ga objavili pred odhodom na XII. kongres jugoslovanskih komunistov v Beograd, je bil pol najrazličnejših načrtov. Pripovedoval je o delu sevniške tovarne konstruckij, o tem, kako bi izpopolnil ta ali oni stroj, da bi šlo delo na kmetiji hitreje od rok, o tem, da bo dogradil majhno elektrarno ob hiši in o drugem. Ob delu je kot mlad kovinar študiral še na višji prometni šoli v Zagrebu.

Sodeloval je v delu družbenopolitičnih in drugih organizacij. Na pohodu rezervnih vojaških starešin se je vedno izkazal s svojo prizadevnostjo. Nepogrešljiv je bil v rojstni zabukovški krajevni skupnosti. Zdaj je bil sekretar krajevne konference SZDL, v sevniški tovarni, kjer je bil zaposlen, pa sekretar osnovne organizacije ZK. Ko so v zabukovški krajevni skupnosti to poletje delali v mladinski delovni brigadi mladi iz Beograda in Prilepa, je bil med njimi še posebno priljubljen.

Zdaj je odšel in za njim je ostal le še spomin na dobrega, vsestransko prizadevnega človeka in aktivista.

A. Ž.

Odpri most čez Čabranko

15. oktobra smo odprli nov most čez Čabranko v Črnem potoku na območju krajevne skupnosti Draga v občini Kočevje. Za gradnjo mostu so poleg KS Draga prispevali še Gozdno gospodarstvo Kočevje s svojimi tozdi, posestvo Snežnik Kočevska reka, republiška skupnost za ceste, Območna skupnost za gozdarstvo iz Kočevja in Inles Ribnica, tozd Loški potok. Vsem tem ter strokovnim službam iz Rijeke in Ljubljane, ki so v okviru možnosti prispevale k tej gradnji, gre naša zahvala.

Na svečanosti ob otvoritvi so med drugim prebrali pesem, ki je nastala te dni in govori o hvaležnosti prebivalcev teh krajev, posebno še Črnega potoka, do vseh, ki so se končno le oddolžili temu kraju z izgradnjo mostu in ceste. Ker tu prej ni bilo ceste, so ljudje vse – tudi pridelke s polj – znosili na hrbtu. Med vojno je vas ogromno pretrpela. Že avgusta 1942 so Italijani ustrelili 10 mož in fantov iz Črnega potoka, kasneje pa jih je padlo še več. Od takrat do danes se ta vasica, v kateri je bil rojen tudi znani kipar in (partizanski) lutkar Lojze Lavrič, ni nikoli več opomogla.

Pesem sta udeležencem svečanosti ob otvoritvi mostu, ki veže tudi dve republiki in dve občini (Kočevje in Čabar), posredovali partizanska učiteljica Nada Vreček in učenka Smilka Hudolin.

ALOJZ PANTAR

USMERITVE, ZA KATERE SE JE VREDNO BORITI

„Danes smo sprejeli mnoge pomembne usmeritve za delo naše organizacije. Lahko rečemo, da izražajo aktualni trenutek naše družbe, interes združenega dela in delavca. Zanje se je in se bo vredno boriti v vsakem okolju, v vsaki organizaciji . . . Na tem kongresu smo se premišljeno, trezno in realno lotevali ocene trenutnega gospodarskega in političnega položaja, njegovega vpliva na družbeni in materialni položaj delavcev in delovnih ljudi. To je pomembno zagotovilo, da bomo dovolj močni, odločni in pripravljeni soočiti se s konkretnimi problemi že jutri, ko se vrnemo vsak v svoje okolje na delo . . Smo v položaju, ko ne uresničujemo vrste planiranih ciljev . . Da bi izravnali potrebe in možnosti, da bi vsaj omilili, če že ne moremo odpraviti neskladja, v zveznem izvršnem svetu pripravljajo radikalnejše ukrepe . . . Izvajanje teh ukrepov bo trdo delo. Toda opravili ga bomo pod temi pogoji: da bo to veljalo za vse in vsakogar, da bodo instrumenti ekonomske politike spodbudili samoupravljalce k želenemu obnašanju, da bomo k njim pristopali, jih ocenjevali in gledali iz izhodišč, ki jih je sprejela Zveza komunistov na svojih kongresih – iz izhodišč, ki smo jih sprejeli na tem našem kongresu.'

S temi besedami je predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen preteklo sredo v Ljubljani zaključil trodnevni 10. kongres ZSS; kongres, na katerem je 761 delegatov iz vsega slovenskega združenega dela na osnovi številnih razprav o sedanjem gospodarskem in političnem trenutku; o dosedanjih slabostih, napakah, pomanjkljivostih in uspehih sprejelo usmeritve in naloge, ki jih bodo morale brezkompromisno uresničevati sindikalne organizacije na vseh ravneh, vsi delovni ljudje, da bomo vsi skupaj zmogli premagati sedanje težave.

Povsem razumljivo je, da se je vsebina razprav v vseh petih konkgresnih komisijah močno prepletala kljub njihovi različni problemski zasnovanosti. Le malokateri delegat se je v svojih besedah na govorniškem odru izognil gospodarski stabilizaciji; tako ali drugače je bilo veliko govora o porabi v okviru realnih možnosti, o utrditvi socialnega položaja delavcev, o odgovornosti itd.

ODLOČNEJE UVELJAVITI EKONOMSKE ZAKONITOSTI

V komisiji za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije na socialističnih samoupravnih družbenih temeljih so delegati obravnavali vsa pomembnejša vprašanja gospodarske stabilizacije in izrazili zahtevo ter pripravljenost, da odločneje in hitreje rešujejo vprašanja, ki neposredno vplivajo na nadaljnji družbeni razvoj in na položaj delovnega človeka.

Delegati so opozorili, da prepočasi uveljavljamo sistem samoupravnega načrtovanja. Od tu zahteva, da morajo biti delavci dejansko nosilci načrtovanja, saj najbolj občutijo posledice uresničevanja planov. Odločneje moramo uveljaviti ekonomske zakonitosti, sočasno in neprekinjeno načrtovanje, da bi uskladili razvojne cilje z realnimi materialnimi možnostmi. Sidnikati morajo vztrajati na doslednem uresničevanju z zakoni, sporazumi in dogovori sprejetih obveznosti ter na kaznovanju kršilcev. Urediti moramo pogoje za pridobivanje dohodka glede na dogovorjene cilje, zastavljene s politiko gospodarske stabilizacije. Prizadevanja za večjo produktivnost z uveljavljanjem kakovostnih dejavnikov gospodarjenja doslej niso rodila večjih uspehov, zato je nujno v vseh okoljih izboljšati odnos do dela in delovnih sredstev, oboje pa ustrezno opredeliti v sistemu delitve po delu, da bo delavec spodbujen za zmanjševanje stroškov in doseganje večjega dohodka.

Delavci hočejo in morajo biti sproti in celovito informirani o gospodarjenju v lastni organizaciji združenega dela, z gospodarskimi gibanji v svoji dejavnosti in s položajem svoje organizacije v celotnem združenem delu. Hočejo in morajo biti informirani o investicijskih naložbah, izvoznih gibanjih, o pogojih za najemanje posojil. Odločno se moramo postaviti po robu poskusom oblikovanja cen, ki ne temelje na uveljavljenih ekonomskih zakonitostih in dogovorjenih merilih, vsakršnemu izsiljevanju.

Izhod iz nastalih težav je odločna usmeritev v izvoz, predvsem na konvertibilne trge. Na podlagi samoupravnega združevanja deviznega dohodka naj se organizacije združenega dela povežejo med seboj in si tako zagotovijo potrebne surovine in repromaterial za proizvodnjo, še posebno za izvoz. Odplačevanje tujih posojil je v prvi vrsti konkretna odgovornost in breme tistih, ki so se zadolževali. Edino plačilno sredstvo v državi mora biti dinar, ki pa naj ima realni tečaj.

Naložbe morajo biti gospodarnejše, v skladu s kriteriji za prestrukturiranje gospodarstva, predvsem pa take, da bodo omogočale hitrejše vključevanje našega gospodarstva v mednarodno delitev dela. Pri tem je nujno učinkoviteje vključiti domače raziskovalne dosežke v proizvodnjo za posodabljanje tehnologije in osvajanje proizvodnje zahtevnejših in kvalitetnejših izdelkov. Sindikat mora delovati za oblikovanje dolgoročnega programa razvoja izobraževanja v skladu s kadrovskimi potrebami združenega dela in splošnimi družbenimi potrebami.

Glede na dosežene rezultate gospodarjenja splošna in skupna poraba ne bo mogla ostati na sedanji ravni. Z ustreznejšo organizacijo dela kaže skrčiti preobsežno družbeno režijo tako v družbenopolitičnih skupnostih, interesnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, kot v organizacijah združenega dela. In proučiti moramo možnost skrajšanja ter drugačne ureditve delovnega časa.

KONKRETNA ODGOVORNOST

V komisiji ZSS v boju za odločilno vlogo delavcev v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja so delegati prav tako razgrnili vrsto vprašanj, nihče pa ni pozabil terjati večjo odgovornost, ki bo pomagala prebroditi sedanje gospodarske in iz njih izvirajoče politične težave. Uresničevanje odločilne vloge delavcev in s tem sindikata v vseh institucijah našega političnega sistema je naloga, ki bo terjala veliko naporov. Kjer dosedanja organiziranost združenega dela ne omogoča družbeno optimalne delitve dela, samoupravne povezanosti organizacij združenega dela za doseganje skupnih razvojnih ciljev, jo je potrebno na novo preizkusiti, pa tudi spremeniti. Na vseh ravneh moramo zagotoviti tako oblikovanje in sprejemanje odločitev, da bo omogočeno iskanje najboljših rešitev, obrazložitev predlogov z ekonomskimi in socialnimi posledicami in končno odločanje s kontrolo izvajanja. Noben predlagatelj odločitve se ne sme skrivati za formalno odločitvijo delavcev ali organov upravljanja. Zanjo je odgovoren. Sindikat mora vztrajati, da se opredelijo pristojnosti poslovodnih delavcev ter delavcev s posebnimi pooblastili, da se uveljavi sodelovanje strokovnih in znanstvenih institucij pri preizkušanju predlogov, zlasti ko gre za pomembne investicijske odločitve.

Oblikovanje predlogov na neresničnih, prirejenih ali delno zamolčanih podatkih mora biti kaznovano. Odgovornost pa mora biti ne le kolektivna, temveč posamična, sorazmerna temu, kolikor je kdo prispeval k sprejemu odločitve. Tudi vloga izvršnih in upravnih organov še ni ustrezna. Predloge dajejo, ne da bi jih podrobno opredelili z vsemi materialnimi in socialnimi posledicami, kar vse onemogoča uveljavljanje odgovornosti nosilcev javnih funkcij in pooblastil. Pri uresničevanju svobodne menjave dela se pojavljajo osamosvojeni centri moči, kopiči se drag administrativni aparat, ki troši za osnovno dejavnost namenjeni dinar. Sedaj se množijo interesne skupnosti, ki pa postajajo vse bolj neučinkovite, zato bo treba poiskati racionalnejše oblike organiziranosti.

Samoupravna delavska kontrola še ni v celoti zaživela. Sindikat mora razvijati zlasti preventivno delovanje samoupravnega delavskega nadzora, uveljaviti delavsko kontrolo kot stalno samoupravno aktivnost, pa tudi pravnovarstvene funkcije sindikata v naši družbi ni moč postaviti ob stran.

Uveljaviti moramo racionalno delovanje družbenoekonomskega in političnega sistema, da bo zagotovljen tak položaj delavskega razreda, kot je opredeljen v ustavi in vseh drugih dokumentih. Hipertrofija aktov in organov vodi k neučinkovitosti, zameglјuje dejanske cilje in neutemeljeno povečuje družbeno režijo. Prenehajmo torej s sprejemanjem gore odločitev, ki jih ne izvajamo.

VEČ ZDRUŽEVANJA DELA IN SREDSTEV

V komisiji za uveljavljanje politike združevanja dela in sredstev na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih so delegati menili, da bi ob doseženi stopnji razvoja proizvajalnih sil, ob bistveno hitrejšem razvoju in uveljavljanju sodelovanja na osnovi skupno ustvarjenega dohodka in svobodne menjave dela lahko izrabili še velike rezerve v živem in minulem delu. Doslej je bilo premalo povezovanja na dolgoročnejših in kvalitetnejših osnovah med organizacijami združenega dela, ki so proizvodno, poslovno ali kako drugače povezane med sabo. Zaradi bistveno manjših možnosti najemanja posojil v tujini se je v zadnjem času že povečal obseg združevanja dela in sredstev za skupne naložbe. Ustvarjene so tudi začetne osnove pri urejanju odnosov svobodne menjave dela v okviru interesnih skupnosti, vendar pa njihova poslovna učinkovitost še ni zadovoljiva. Kot ena temeljnih nalog ostaja tudi uskladitev potreb z dejanskimi materialnimi možnostmi na področju družbenih dejavnosti.

Združevanje dela in sredstev mora ostati prevladajoči odnos pri skupnih naložbah, tudi pri skupnih nastopih v tujini, čeprav ga ovirajo neustrezni ukrepi tekoče ekonomske politike, npr. administrativno urejanje cen, ekonomskih odnosov s tujino, ukrepi v posojilnodenarni politiki ter lokalistično zapiranje, različne oblike monopolnega obnašanja itd.

URAVNILOVKA, KI ŠKODUJE

Komisija za področje uresničevanja socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke je ugotovila, da delavci še vedno nimajo zadosti vpliva pri odločanju o pogojih pridobivanja in razporejanja dohodka. Čisti dohodek, ki je jedro sedanjega in bodočega razvoja tozdov, pogosto obravnavamo enostransko le kot vir sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Za gospodarnejše razporejanje čistega dohodka je nujno razviti ustrezni sistem, ki bo delavce spodbujal k dobremu gospodarjenju. Vsakoletni dogovor o uresničevanju resolucijskih ciljev dolgoročno ne more biti osnova za razporejanje čistega dohodka, saj se nesorazmerja delitve dohodka in čistega dohodka tako poglabljajo. Neposredna odvisnost osebnih dohodkov od rasti dohodka daje ozdom zelo različne možnosti, saj so že startni pogoji zelo različni; poleg tega je lahko višji dohodek le odraz višjih cen, ki pa so pod družbeno kontrolo. Cilje, ki jih želimo doseči z dogovorom, bi morali vgraditi v samoupravne sporazume dejavnosti, ki bi vsebovali skupna merila za razporejanje čistega dohodka na temelju produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti. Dokler takih sporazumov ne bo, je potrebno letni dogovor o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka kvalitetno dopolniti, prekoračitve pa povsod obravnavati po enakih kriterijih.

Čimprej moramo oblikovati strokovne podlage za praktično uresničevanje načela: Za približno enako delo in rezultate dela enako plačilo. Velike razlike delavce motijo. Zmanjševanje neupravičenih razlik mora zagotoviti široka družbena akcija, pri tem pa se moramo paziti škodljive uravnilovke, da so za enako usposobljenost in dela, a za različno delovno uspešnost enaki osebni dohodki. V sistemu delitve dohodka ne sme biti več lažne solidarnosti, ki bi zavirala boljše delo in večjo produktivnost.

Delegati so potrdili, da delavci podpirajo medsebojno solidarnost, ko gre za objektivne težave, vztrajajo pa, da se predhodno dosledneje izvajajo dogovorjene in zakonsko predpisane sankcije ter sprejmejo ukrepi za odpravo težav.

DEMOKRATIZACIJA ODNOSOV

V komisiji za politično, organizacijsko ter kadrovsko krepitev in statut ZSS so delegati posebno pozornost posvetili nadaljnji demokratizaciji odnosov ter krepitvi kolektivnega dela, odločanja in odgovornosti. V osnovnih sindikalnih organizacijah in tudi na drugih ravneh sindikalne organiziranosti mora sodelovati čimveč članov zveze sindikatov. Dosledneje je treba uveljaviti sindikalne skupine, konference osnovnih organizacij in koordinacijske odbore; v krajevnih skupnostih pa se morajo sindikalne organizacije odločneje angažirati in povezati v krajevnih konferencah SZDL. Velikega pomena so tudi sindikati dejavnosti in klubi samoupravljalcev, torej morajo to biti stalne oblike dela sindikata. V tej komisiji so delegati jasno zahtevali, da je potrebno izostriti merila kadrovanja, zlasti za najodgovornejše gospodarske in družbene funkcije. Na ta mesta sodijo le tisti, ki bodo prispevali h gospodarskemu in družbenemu napredku.

Povzetek pripravila:
ZDENKA LINDIČ–DRAGAŠ

TOLIKO SVOBODE KOT ODGOVORNOSTI

(Poudarki iz poročila predsednika RS ZSS Marjana Orožna)

– Bistveno vprašanje naše stabilizacije in produkcijskega odnosa je odločanje delavcev v tozdih o pogojih pridobivanja dohodka, o gospodarjenju z njim v vseh oblikah dohodkovnega povezovanja. To je tudi najpomembnejše politično in organizacijsko vprašanje zveze sindikatov.

– V svojem razvoju smo šli skozi mnoge težave in iz njih izšli kot zmagovalci zaradi visoke stopnje razredne zavesti velike večine delavcev o tem, da smo v sistemu samoupravljanja sami odgovorni za lastno usodo.

– Za naše nadaljnje delo nam niso potrebni novi obsežni dokumenti, saj imamo že dovolj napotil.

– Delavci tistih organizacij, ki so uspešne, ne morejo biti več solidarni in prizanesljivi do tistih, ki so neutemeljeno gradili svoj obstoj in razvoj na posojilih brez lastnih sredstev, ki so slabo gospodarili.

– Krojiti sistem po tistih, ki so podpovprečni, je objektivno reakcionarno dejanje.

– Če začenja solidarnost, vzajemnost in uravnilovka spodkopavati načelo „Vsak po svojih sposobnostih – vsakomur po njegovem delu", potem je na najboljši poti, da spodkoplje samo sebe.

– Delavec ni le subjekt, ki razpolaga s celotnim dohodkom, tej družbi je tudi odgovoren za upravljanje s temi sredstvi.

– V prevelikem pričakovanju metodologije, strokovnih podlag je v mnogih kolektivih zamrla lastna pobuda in aktivnost za razvoj sistema delitve po delu.

Odnos do nagrajevanja po delu mora biti v tem štiriletnem obdobju poglavitno vprašanje aktivnosti sindikatov.

– V zadnjih letih so začeli bolje vrednotiti težke delovne pogoje proizvodnega delavca, kar je dobro. Toda tudi na račun zaostajanja osebnih dohodkov kreativnih delavcev, strokovnjakov, najodgovornejših kadrov, kar je slabo.

– Zveza sindikatov nikoli ni bila in nikoli ne bo proti realnemu naraščanju osebnih dohodkov. Toda vsako naraščanje je odvisno od delovnega rezultata, od ustvarjenega dohodka, ki ne bo le odraz igre cen in „računovodsko zaslužen".

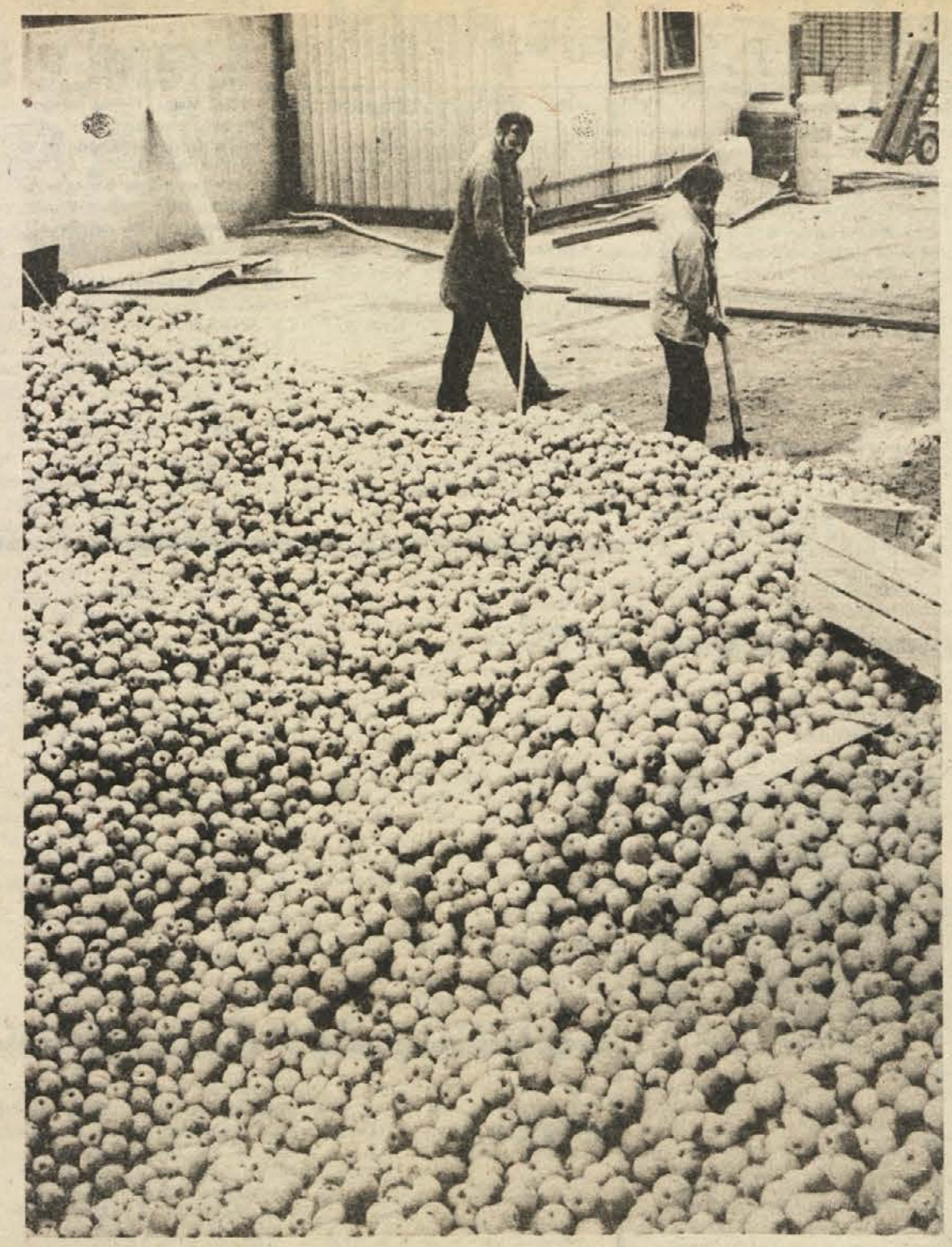

SKRBI TUDI OB DOBRI LETINI

Kot blagodejen obliž na težavne razmere v gospodarstvu deluje letošnja bogata letina, ki ji nekateri pravijo kar letina stoletja. Polja so dobro obrodila, tudi sadja bo več kot preveč in spet prihajamo do tipično našega problema: kako pospraviti čimveč pridelkov, da ne bi ostajale poljščine na poljih in sadje na drevju. In kar je najpomembneje pri tem, kako doseči, da ne bi zaspali na doseženem ter pravočasno opravili jesensko setev. Prihodnja letina bo namreč v veliki meri odvisna predvsem od naše prizadevnosti, saj je znano, da mati narava ni vsako leto tako radodarna, kot je bila letos.

In kako je zdaj na Dolenjskem in v Posavju. Obilno letino jabolk bomo menda obrali, tudi s setvijo ne bo težav, še posebej, če nam bo do konca oktobra naklonjeno tudi vreme. Poročila novinarjev, ki so odšli na teren, da bi izmerili utrip kmetijstvu, govore, da težav ne bi smelo biti.

BREŽICE: IZ MALEGA RASTE VELIKO

Kljub obilni letini v nasadih kooperantov brežiške Agrarie ne bo težav s prodajo, saj je pridelek nekoliko manjši zaradi toče, ki je tamkajšnje območje prizadela letos poleti. Tako bo z jabolki s plantaž, žal pa je nekaj več težav z jabolki za industrijsko predelavo. Teh je letos več, kot so pričakovali, tovarne pa so zasičene z njimi, težave so tudi s prevozi, ki jih morajo opravljati zasebniki. Dodatna težava je tudi, da morajo kmetje predolgo čakati na odkup pred vrati tovarne Vital v Mestinju ali pred Dano na Mirni.

Doslej so odkupili 70 ton jabolk za predelavo in upajo, da bodo lahko odkupili še preostale količine, če le vreme ne bo preveč nagajalo obiralcem. Jabolka nameravajo odkupovati tudi še novembra, samo za Vital pa morajo pripraviti 300 ton jabolk. Cene za jabolka so različne, saj jih Dana plačuje po štiri, Vital pa po 4,5 dinarja. Seveda pa stane nekaj tudi prevoz, pa vreče in nakladanje, kar znaša pri kilogramu jabolk cel dinar.

Na Bizeljskem in v Pišecah odkupuje industrijsko sadje Slovin, ki ga vsak dan po pet ton odpelje v mestinjski Vital. Slovin plačuje jabolka po 3,5 dinarja.

S sklepanjem pogodb za odkup pšenice v brežiški občini še niso končali, čeprav je vsak dan na terenu štirinajst delavcev Agrarie. Poprečna površina je namreč velika borih 40 arov in delavci Agrarie bi morali potemtakem obiskati dva tisoč pridelovalcev, zato menijo, da bi morala akcija potekati čez vse leto.

Sicer pa ne bo težav z gnojili, tudi zaščitna sredstva obljubljajo, vsi kooperanti pa dobe posebno potrdilo za nabavo goriva. Največ preglavic za zdaj povzroča slabo vreme, a kmetom kljub temu svetujejo, naj ne sejejo po blatu. Če se bo setev vlekla v november, bodo porabili le okoli 10 kilogramov več semenske pšenice na hektar.

Kooperanti sprašujejo pospeševalce, po čem bo pšenica, in niso zadovoljni z odgovorom, da jo bodo plačevali po dnevnih cenah ob žetvi. Hkrati niso zadovoljni z dokaj poznim plačilom za oddano pšenico, v isti sapi pa zagotavljajo, da je cena pšenice skupaj z doplačili ugodnejša, kot zanjo dobe pri mlinarjih.

ČRNOMELJ: PREVELIKA PONUDBA JABOLK ZA BELSAD

Kmetijska zadruga Črnomelj bo letos od kmetov odkupila okoli 700 ton jabolk za predelavo. Toda Belsad, temeljna organizacija te zadruge, bo lahko predelal že doslej odkupljenih 450 ton jabolk in morda še kakšnih sto ton. Belsadove zmogljivosti so namreč majhne in v bazenih za mark – zmleto in spasirano sadje – lahko shranijo največ 500 ton jabolčnega marka. Gradnja novih skladišč za dodatnih 500 ton jabolčnega marka bo za letos nekoliko prepozna. Zato okoli 30 ton jabolk vsak dan odpremijo tudi v mirensko Dano. Kljub vsemu zadruga ne bo mogla odkupiti vseh tržnih presežkov jabolk, zato kmetom predlagajo, naj jih vskladiščijo doma, pa jih bodo v Belsad lahko prodali še februarja.

V Belsadu nimajo težav z energijo, saj potrebe po njej pokrivajo s premogom, ki ga dobivajo iz kanižarskega rudnika.

Medtem ko so lani v črnomaljski občini pridelali 200 ton tržnih presežkov pšenice, jih morajo prihodnje leto pripraviti še enkrat več. Naloga je vse prej kot lahka, zato so v tej občini organizirali vrsto sestankov po vaseh. Doslej so sklenili pogodb že za polovico te količine. Na srečo imajo na zalogi dovolj gnojil, semen in tudi pri oskrbi z gorivom doslej še ni zaškripalo. Če bo vreme lepo, bodo setev opravili do 26. tega meseca.

KRŠKO: PŠENICA NASPROTUJE USMERITVAM

V krškem Agrokombinatu so doslej odkupili okoli 70 ton jabolk, s kooperacijo vred pa bodo letos odkupili skupaj 200 do 300 ton jabolk. Te količine so sicer v nasprotju z informacijo republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je zbral podatke, da je bilo ob koncu preteklega meseca podpisanih pogodb za odkup 700 ton industrijskih jabolk. Toda naj bo, kakor že je, kmetje radi prodajajo jabolka, saj dobe zanje 3,5 dinarja za kilogram, žal pa nekateri predelovalci ne spoštujejo dogovora, po katerem bi morali zadrugam izplačati 50 par za zbiranje sadja. Zadruge zaradi tega ne pokrijejo stroškov prevoza, vendar Agrokombinat tega zneska noče odvzeti kmetom, ker ne bi radi zapravili njihovega zaupanja. Sicer pa bo Agrokombinat pridelal kakšnih 80 vagonov sadja, precej tudi za izvoz.

Prav usmerjenost v sadjarstvo jim bo delala preglavice pri letošnjih zahtevnih načrtih odkupa pšenice. Okoli 700 hektarov, zasejanih s pšenico, bo namreč kar velik zalogaj za tamkajšnje kmetijce, saj se s sadjem ukvarjajo že 15 let. Kljub takim in podobnim pomislekom nič ne prepuščajo naključju in so v propagandne akcije za čimštevilnejši podpis pogodb vpregli tudi vidnejše občinske funkcionarje. Sicer ne bo težav ne z gnojili ne z zaščitnimi sredstvi ne z gorivi. Vsega že imajo ali bodo imeli dovolj.

METLIKA: KORUZA ŠE NA NJIVAH?

Čeprav je odkupna cena za industrijska jabolka v metliški občini za tamkajšnje kmete sorazmerno nizka, je ponudba teh jabolk velika. Zato je vprašanje, kam bodo z njimi, še kako umestno. V sosednjo občino jih ne morejo prodati, ker je Belsad odkupil že vsa jabolka, kolikor jih lahko predela. Tudi z mirensko Dano do konca septembra še ni bila podpisana nobena pogodba, prav tako v informaciji republiškega komiteja za kmetijstvo Metlike ni najti v seznamu tovarn, ki sadje odkupujejo drugod po Sloveniji. Ob vsem tem Metličani trdno upajo, da jabolka ne bodo ostala na drevesih, oziroma zgnila na tleh..

Nekaj težav bo tudi z jesensko setvijo pšenice, saj je na bodočih pšeničnih njivah še koruza, ki je še niso obrali. Sploh pa bodo težko izpolnili veliko zahtevo, naj bi prihodnje leto v skupno slovensko kaščo prispevali 317 ton pšenice. Naloga je še enkrat bolj zahtevna, kot je bila lani, težave pa so tudi z nabavo semenske pšenice sorte libelula, medtem ko bo vseh ostalih potrebščin dovolj, če ne jeseni, pa spomladi. Tudi strokovni nasveti in pomoč kmetijske zadruge so kmetom kooperantom zagotovljeni.

NOVO MESTO: 150 SESTANKOV ZA PŠENICO

Vodja komerciale v novomeški kmetijski zadrugi „Krka" je povedal, da so letos do 15. oktobra odkupili že 40 ton industrijskih jabolk, z odkupom pa bodo nadaljevali do konca leta in še dlje. V celoti nameravajo odkupiti 300 ton teh jabolk, vsa pa bodo odpeljali v mirensko Dano. Vendar hočejo pridelovalci naenkrat oddati vsa jabolka, kar pa ni mogoče, zato jim svetujejo, naj pozne sorte – kot so bobovci – poberejo kasneje in jih tudi uskladiščijo. Jabolka bodo namreč odkupovali do konca februarja. Vendar letos ni obilen samo pridelek industrijskih jabolk (teh bodo odkupili nekajkrat več kot pretekla leta), dobro so obrodila tudi plantažna jabolka, v prvi kakovostni razred jih bodo uvrstili kakšnih 150 ton, vsa pa so namenjena ozimnici.

Pšenico bodo posejali na 600 hektarih, doslej so podpisali pogodbe za setev na 330 hektarih. Ker so sprejeli trikrat večjo obveznost kot lani, bo seveda potrebna dobro zasnovana politična akcija, kjer bo imela pomembno besedo tudi socialistična zveza. Doslej so v ta namen sklicali že 150 sestankov, najbolj sta bila obiskana v Mirni peči, kjer se je sestanka udeležilo 150 udeležencev, in v Podgradu (s 60 udeleženci). Pomen dobro zastavljene politične akcije se je pokazal v Suhi krajini, kjer so že izpolnili setveni plan.

Semen, gnojil in goriva bo dovolj, prodali so tudi 17 sejalnic, bi jih pa še enkrat več, če bi jih imeli na voljo. Zadruga bo v lastni proizvodnji s pšenico zasejala 200 hektarov površin. Prvič bodo zasejali tudi 40 hektarov z oljno repico.

SEVNICA: ZAKAJ KMETJE OKLEVAJO?

V sevniški občini nameravajo letos zasejati s pšenico 100 hektarov, pridelali naj bi 150 ton pšenice. Toda Irena Klenovšek iz temeljne organizacije kooperantov je povedala, da podpisovanje pogodb ne poteka s preveliko vnemo. Kmetje namreč podpisujejo pogodbe za manjši pridelek pšenice. Vzrok naj bi bil v slabših pogojih kot lani. Občinska skupnost za pospeševanje kmetijstva namreč ne more zagotoviti enakega doplačila za gnojila. Namesto lani predvidenih 600 kilogramov umetnih gnojil na hektar, bodo letos regresirali samo 400 kilogramov. Toda gnojil bo vseeno dovolj, ravno tako semena in zaščitnih sredstev. Nekaj težav pa je z gorivom za traktorje in bencinom za vozila pospeševalcev. Toda sevniškim pospeševalcem vendarle ostaja upanje, da bodo kmetje prihodnje leto ravnali enako kot lani. Tudi lani so v pogodbe zapisali manjše količine, potem pa so oddali več pšenice. Ali bo tudi prihodnje leto tako?

TREBNJE: PREDELALI BODO ŠESTKRAT VEČ SADJA

Mirenska Dana ima letos precej večje proizvodne načrte, je dejala tehnični vodja Pavla Banič – Kranjc. Medtem ko so lani v vsej sezoni predelali vsega skupaj 1000 ton sadja, naj bi ga letos 6000 ton. Doslej so odkupili in predelali 1500 ton jabolk in 1000 ton hrušk, do konca predelovalne sezone naj bi bila količina predelanega sadja šestkrat večja kot lani. Čeprav so bili pripravljeni na tako veliko ponudbo tako imenovanih kmečkih jabolk, vseeno preseneča, da je od skupnih količin kar 70 odstotkov kmečkih. Zavedajo se, da je odkup sadja še kako pomemben, saj želijo tudi oni prispevati k hitrejšemu in popolnejšemu pobiranju sadja. Med drugim je odkup pomemben tudi za kmete, ki bodo iz starih sadovnjakov brez novih vlaganj dobili nekaj denarja, ki ga bodo prav gotovo pametno naložili.

Težav jim ne manjka. Resda vsa jabolka sproti predelujejo, a manjka jim skladišč za gotove izdelke, pa tudi proizvodne naprave niso najbolj moderne, da bi lahko brez naporov vse sproti ponaredili. Zato tudi oni priporočajo kmetom, naj poznejše sorte sadja spravijo in jih v predelavo pripeljejo kasneje. Več kot 50 do 80 ton na dan ne morejo predelati kljub naporom vsega kolektiva. Dodamo naj, da v prizadevanjih za čim hitrejši in čimbolj nemoten odkup poleg delavcev sodelujejo tudi tisti iz skupnih služb. Čeprav so glede oskrbe z gorivi na prednostnem seznamu, se vendarle zgodi, da o pravočasni dobavi mazuta odločajo minute, brez mazuta pa proizvodnja ne more teči normalno.

Lani so v trebanjski občini predelali 300 ton tržnih presežkov pšenice, kar je bilo glede na živinorejsko usmerjenost lep rezultat. Letos imajo še zahtevnejšo nalogo, saj imajo v načrtu odkup 540 ton pšenice. Vseeno upajo, da bodo plan izpolnili, čeprav imajo v zadrugi s tem veliko dela. Lani so za 300 ton pšenice podpisali 619 pogodb, letos jih morajo 800, kar dodatno obremenjuje zadrugo.

Vodja temeljne zadružne organizacije kooperantov v trebanjski zadrugi inž. Lojze Metelko je dejal, da prevelikih težav pri izpolnjevanju načrta ne bi smelo biti. Namesto semena za libelulo, ki ga ni moč dobiti, priporočajo kmetom mačvanko in druge intenzivne sorte. Da bi se čimveč pridelovalcev ogrelo za pridelovanje pšenice, jim na hektar njive, posejan s pšenico, dajo zastonj 500 kilogramov nitrofoskala, 150 kilogramov kana in herbicide za uničevanje plevelov. Težav tudi ni z gnojili, rezervnimi deli in zaščitnimi sredstvi. Za kmete kooperante so nabavili sejalnice. Prav tako, po mnenju inž. Metelka, slabo vreme ne more bistveno vplivati na potek setve, saj so površine tako majhne, da bodo setev opravili v dveh dneh.

In res lahko ob koncu našega obiska pri kmetijskih zadrugah in v tovarnah za predelavo sadja ugotovimo, da večjih težav pri obiranju in spravilu sadja ni. Prav tako se nam obeta, da bomo tudi na Dolenjskem in v Posavju prispevali kar precej pšenice v našo skupno kaščo. Resda se tu in tam pojavijo tudi drobne težave, a pomembno je, da ne zavirajo prizadevanj za večji pridelek hrane. In prav dobri vlji kmetov ter organizirani akciji za skrbo s kmetijskimi potrebščinami lahko v veliki meri zaupamo, da bomo letos v Sloveniji obrali in pospravili skoraj 30 tisoč ton industrijskih jabolk in opravili vse možne ukrepe, da bi v Sloveniji prihodnje leto pridelali 64 tisoč tržnih viškov pšenice.

Gradivo so zbrali novinarji: Ria Bačer, Andrej Bartelj, Pavel Perc, Jože Simčič, Jožica Teppey in Alfred Železnik.

TELEVIZIJSKI SPORED

22. X.
petek

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Angleščina, Odmor, Dom, Poročila, Po sledeh partizanske narodne pesmi
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Orientacija, šola, Risanka, Po Kolumbovih sledeh, Zadnje minute
15.55 KONGRES ZVEZE SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE, prenos iz Novega mesta
17.20 POROČILA
17.25 PRVI CVETOVI, skopska oddaja za otroke
17.55 TELESTART 81, zabavnoglasbena oddaja
18.25 OBZORNIK
18.40 BISTRE VODE: UNA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FANTJE S HILL STREETA, oddaja iz ameriške nadaljevanke
20.55 NE PREZRITE, oddaja o kulturi
21.10 ZGODBA IZ DELAVNICE, oddaja iz beograjske humoristične nanizanke
21.55 SPREMLJAJMO, SODELUJMO, športna oddaja
22.05 NOČNI KINO: SOJENJE STRAHU

John Henry Faulk je bil svojčas eden najbolj obetavnih ameriških scenaristov za televizojo in radio. Na svoji koži je skusil McCarthyjevo strahovlado, gonjo zoper vse napredno v ZDA, njegovo ime se je znašlo na t. i. črni listi, njegova kariera je bila ogrožena. A bil je eden redkih, ki so se preganjanju uprli, in ob pomoči pogumnega advokata je možak zmagal na sodnem procesu, ki so ga zoper njega sprožili, da bi ga do kraja ponižali. Film o tem je Lamont Johnson posnel za televizijsko predvajanje, zato ima vse lastnosti te produkcije, odlikuje pa se po izvrstnih igralskih stvaritvah, za katere so zaslužni William Devane, George X. Scott in Dorothy Tristan.
23.40 POROČILA

2

17.10 Test – 17.25 Dnevnik – 17.45 Plavica (otroška oddaja) – 18.15 Beseda mladih – 18.45 Gledalec – urednik (zabavnoglasbena oddaja) – 19.30 Dnevnik – 20.00 Prenos tekmovanj s svetovnega pokala v gimnastiki – 22.30 Poročila – 22.35 Čudoviti otok Java (dokumentarno-glasbeni film)

23. X.
sobota

1

8.00 POROČILA
8.05 LOLEK IN BOLEK, poljska risanka
8.15 CICIBAN, DOBER DAN: NA PAŠI V PLANINI
8.30 PEDENJŽEP: POJMO S PTIČKI
8.45 PRVI CVETOVI, skopska oddaja za otroke
9.15 GUSARJI KAPITANA GANCHA, brazilska oddaja za otroke
9.40 PISANI SVET
10.10 POVEZAVE, ameriška poljudnoznanstvena oddaja
11.00 POZDRAVLJENA, MAKEDONIJA
11.15 PO SLEDEH NAPREDKA
11.45 VČERAJ – ZA JUTRI: NOVICE, dokumentarna oddaja
12.15 POROČILA
14.25 RADNIČKI: SARAJEVO, prenos nogometne tekme
16.20 POROČILA
16.25 TELEVIZIJSKA KASETA: ELVIRA VOČA, glasbena oddaja
16.55 CRVENA ZVEZDA: JUGOPLASTIKA, prenos košarkarske tekme
18.20 NAŠ KRAJ: RAKA
18.35 KRONIKA KONGRESA ZVEZE SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE
19.00 ZLATA PTICA: MIŠKOLIN IN MIŠJA ŠOLA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ŽIVEL JE SLEPAR, ameriški film

Možak po ropu ubije svojega pajdaša, da bi se polastil tudi njegovega deleža, nato pa naropano blago dobro skrije. Začne se dirka za bogastvom, prizorišče krutih dogodkov je puščava, v kateri se kar tare zlikovcev, preživijo pa le najmočnejši, pač tisti, ki so zmožni najhujših zločinstev nad šibkejšimi. Taka je vsebinska zasnova filma, ki ga je 1970 posnel Joseph L. Mankiewicz, igrajo pa Kirk Douglas, Henry Fonda, Hume Cronyn, Warren Oates, Claudia MacNeil in drugi.
22.05 MODNI UTRINKI
22.10 ZRCALO TEDNA, pregled političnih in drugih dogodkov
22.25 PEPE LINHARDT, švicarska zabavnoglasbena oddaja
23.20 POROČILA

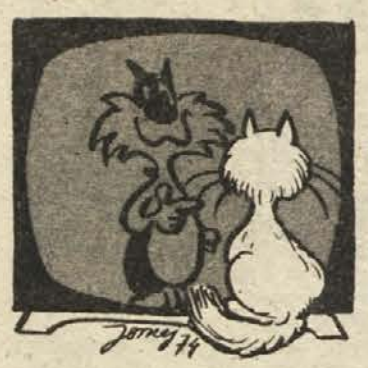

2

16.30 Test – 16.45 Tisoč besed o treh besedah (lutkovna predstava s festivala v Bugojnu) – 17.45 Kapelski kresovi – 19.00 Narodna glasba – 19.30 Dnevnik – 20.00 Svetovni pokal v gimnastiki (mnogoboj za ženske) – 22.30 Poročila – 22.35 Športna poročila

24. X.
nedelja

1

8.15 POROČILA
8.20 ŽIVŽAV, otroška matineja
9.10 ČLOVEKOVA GLASBA: NOVI GLASOVI
10.05 KAŽIPOT, pregled televizijskega programa
10.25 SVETOVNI POKAL V GIMNASTIKI, prenos finalnih tekmovanj za moške posamezno
15.50 POROČILA
15.55 FRANKENSTEIN USTVARI ŽENSKO, angleški film

Literarni in sploh prvi Frankenstein se je „rodil" 1818, ko je o tem junaku Mary Shelley napisala roman (imamo ga tudi v slovenskem prevodu). Na filmu se je Frankenstein prvič pojavil 1931, odtlej pa so posneli več deset filmov na to temo. To nedeljsko popoldne bomo pripoved o norem baronu, ki skuša iz kreature ustvariti lepo žensko, gledali v Terencea Fisherja verziji iz 1967, glavni vlogi pa igrata Peter Cushing in Susan Denberg.
17.25 625, Oddaja za stike z gledalci
17.55 ŠPORTNA POROČILA
18.10 DOBER DAN, SVET, posnetek prireditve iz Stockholma ob dnevu Organizacije združenih narodov
19.10 RISANKA
19.25 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 Božo Šprajc: ANTE

Na sporedu bo prva od treh oddaj nadaljevanke, ki jo je za ljubljanske televizijce po lastnem scenariju posnel Božo Šprajc. Igrajo Ivo Ban, Milena Zupančič, Teja Glažar, Polde Bibič, Marko Okorn, Metoda Zorčič, Marjeta Gregorač, Lojze Rozman in drugi.
21.15 ŠPORTNI PREGLED
21.45 ČLOVEK BREZ MEJA: KDO VE, ZAKAJ? , dokumentarna oddaja
22.15 POROČILA

2

14.35 Jugoslavija: ČSSR (prenos rokometne tekme s četveroboja narodov) – 15.35 Svetovni pokal v gimnastiki (prenos finalnih tekmovanj za ženske posamezno) – 18.00 Baletna oddaja – 18.30 Koncert komornega orkestra Boljšoj teatra na Varaždinskih baročnih večerih – 19.00 Dinamo: Partizan (reportaža o nogometni tekmi) – 19.30 Dnevnik – 20.00 Jazz na ekranu – 20.45 Včeraj, danes, jutri – 21.10 Berlin –Alexanderplatz (oddaja iz zahodnonemške nadaljevanke)

SPOSOJENO TRNJE

– Mnoge odločitve sprejmejo pri nas enoglasno: odloča en glas, glas pomembnega tovariša (Iz Večernjih novosti)

25. X.
ponedeljek

1

8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Ne pozabi, Slovenčina, Odmor, Pesmi in zgodbe za vas, Poročila, Arhitektura v kamnu in lesu
10.35 TV V ŠOLI: Na mesto odmora, Risanka, Zemljepis, Mali program, Risanka, Iz arhiva šolske TV, Zadnje minute
16.00 KMETIJSKA ODDAJA
17.00 POROČILA
17.05 POVEZAVE, angleška poljudnoznanstvena oddaja
17.55 KRUH SKOZI STOLETJA

Kruh je že tisočletja simbol blaginje in bede človekove. Zato so se ljubljanski televizijci odločili in po dolgih pripravah posneli pet polurnih izobraževalnih oddaj, ki bodo prikazale zgodovino kruha. Beseda bo tekla o bojih, verovanjih, miselnosti in ustvarjanju, vse to povezano s kruhom, in sicer od antike prek dolgih vekov do zdajšnjosti, ko znajo peki pripraviti najrazličnejše krušne pogače.
18.25 OBZORNIK
18.45 Z MLADIMI TALENTI, mladinska oddaja
19.15 RISANKA

19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 35 MM – FILMSKA DELAVNICA
21.30 V ZNAMENJU

2

17.25 Dnevnik – 17.45 Šola za junake: Milan Radić–Miš – 18.00 Cepelepeletilica (zabavnoglasbena oddaja za otroke) – 18.15 Beg (izobraževalna oddaja) 18.45 B. Kantušar: Kresna noč (baletna oddaja) 19.00 Športni grafikon – 19.30 Dnevnik – 20.00 Znanost – 20.45 Zagrebška panorama – 21.05 Parni valjak (zabavnoglasbena oddaja)

26. X.
torek

1

8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Bitka na Neretvi, LR Kitajska, Odmor, Dnevnik 10, Poročila, Muzej hrvaških arheoloških spomenikov
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Književnost in jezik, Mali program, Risanka, Glasbena vzgoja, Zadnje minute
16.00 ŠOLSKA TV: Plavanje, Stroji, ki vodijo tovarne, Od žetve do mlačve
17.15 POROČILA
17.20 LOLEK IN BOLEK, poljska risanka
17.30 PUSTOLOVŠČINA, otroška oddaja
18.00 LJUDSKA GLASBILA IN GODCI NA SLOVENSKEM: ŽVEGLA

Televizijci bodo danes prikazali žveglo, ljudsko glasbilo, ki ima obliko lesene flavte brez poklopcev. Zadnji pravi žveglač na Slovenskem je Maks Hernec, ki živi na osamljeni kmetiji blizu Haloz. Opisal bo glasbilo, pripovedoval, kako se je učil igrati na žveglo, gledalci bodo izvedeli, od kod ime glasbila, kje in kakšne skladbe so igrali z žveglami. Kolar Izidor Cafuta, tudi iz Haloz, pa bo prikazal, kako na domači leseni stružnici izdeluje to glasbilo.
18.25 OBZORNIK
18.40 MOSTOVI–HIDAK, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost
18.55 KNJIGA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ODPRTO ZA USTVARJALNOST

Drevišnji pogovor bo tekel o tem, kakšne prednosti imajo tiste tovarne, ki so svoj razvoj zastavile na osnovi znanstvenih dosežkov. Ni malo tovarn, ki že poskusno prestavljajo vrhunske znanstvene dosežke v proizvodnjo, a zaenkrat še zmeraj ni mogoče govoriti o t. i. znanstvenih tovarnah.
20.45 A. Doeblin: BERLIN–ALEXANDERPLATZ, oddaja iz zahodnonemške nadaljevanke
21.45 V ZNAMENJU

2

15.50 Dnevnik – 16.10 Mi in televiz ija (otroška oddaja) – 16.40 Bosna: Cibona (prenos koša rkarske tekme) – 18.15 Odprta knjiga – 18.45 Prijatelji glasbe – 19.30 Dnevnik – 20.00 Zabava vas Benny Hill – 20.50 Ča s podvigov (dokumentarna oddaja) – 21.40 Zagrebška panorama – 21.55 En avtor, en film – Krsto Papić: Naj se sliši še naš glas

27. X.
sreda

1

8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Pogozdovanje in zaščita gozda, Medjimurje, Odmor, Uganke, Poročila, Po sledeh partizanskih narodnih pesmi, Risanka
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, Predšolska vzgoja, Mali program, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute
17.30 POROČILA
17.35 CICIBAN, DOBER DAN: PIKAPOLONICA

Ob mednarodnem dnevu varčevanja, ki bo čez nekaj dni, bo oddaja otrokom pojasnila, zakaj potrebujemo denar, kako ga zaslužimo, pa tudi o tem, kakšni so smotri varčevanja.
17.55 SAMO KATKA, poljska oddaja za otroke
18.25 OBZORNIK
18.40 OD VSAKEGA JUTRA RASTE DAN: TRŽIČ
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: GREŠNO ŽIVLJENJE FRANČIŠKA BULE

Naslovni junak se v letih pred zadnjo vojno, ko je bila velika nezaposlenost, pridruži skupini potujočih igralcev, ki zabavajo Poljake v Šleziji (in to po priključitvi te pokrajine matični deželi). Ker je bilo nemškega življa še dovolj, je nenehno prihajalo do konfliktov. Na predstavi, ki je zmes pevskih točk, cirkuških akrobacij in še česa, junak pripoveduje svoje življenjske dogodivščine, govori o tem, kako je bil zaprt zaradi suma komunističnih idej, čeprav je bil povsem apolitičen, o tem, kako se je ukvarjal s tihotapstvom, ne nazadnje pa tudi o svoji veliki ljubezni in drugih ženskah. Ob taki junakovi pripovedi se bližajo grozeči oblaki druge svetovne vojne . . . To t. i. črno komedijo je 1980 posnel poljski režiser Janusz Kidawa, na festivalu v Gdansku je za film prejel laskava priznanja, igrajo pa Andrzej Grabarczyk, Jarek Antonik, Jerzy Cnota, Miroslaw Krawczyk in drugi.
21.40 V ZNAMENJU

28. X.
četrtek

1

8.35 TV V ŠOLI: Koledar, Na perutninski farmi, Jedrska revolucija, Odmor, Matematika, Poročila, Človekovo delo
10.35 TV V ŠOLI: Namesto odmora, Risanka, OZN, Kako naj . .. Risanka, Zadnje minute
15.55 ŠOLSKA TV: Plavanje, Stroji, ki vodijo tovarne, Od žetve do mlačve

Šolarji, ki so v torek zamudili predvajanje te oddaje, se ob njej lahko dans poučijo o plavalnih tehnikah kravla in čelfina, plavalnega obrata in startnega skoka, v prvem prispevku pa bo govor še o t. i. reševalnem plavanju. Drugi prispevek bo prikazal pomen računalnikov, ki so izpopolnjeni že do tolikšne mere, da ne usmerjajo le dela osameznih strojev, temveč celih tovarn. Za zaključek pa bo na ogled še prispevek o tem, kakšni sta bili setev in žetev pred zdajšnjo, t. i. traktorsko dobo, se pravi tedaj, ko je bilo pridobivanje hrane v glavnem odvisno od človekovih rok in skromnih kmetijskih pripomočkov.
17.10 POROČILA
17,15 L. Suhodolčan: PIKO DINOZAVER
17.30 ZAPISI ZA MLADE: JANEZ BITENC
18.00 MOZAIK KRATKEGA FILMA: KOLESARJENJE

Ameriški športni film z gornjim naslovom bo govoril o ne več rosno mladem Američanu, ki skuša že tretjič prekolesariti razdaljo od zahodne do vzhodne obale ZDA. Spremljali bomo domala nadčloveške napore, boj s kilometri, utrujenostjo, krči, nespečnostjo.
18.25 OBZORNIK
18.40 NA SEDMI STEZI, športna oddaja
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 GLASBENI ČETRTEK
21.00 PORTRETI: ANGELA JENČIČ–JANKOVA
21.35 V ZNAMENJU

2

17.25 Dnevnik – 17.45 Trnova trdnjava (otroška oddaja) – 18.15 Šola zelenega načrta – 18.45 Humor Vojvodine – 19.30 Dnevnik – 20.00 Kino oko

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 22. X.

8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo (Kaj je OZN). 8.35 Glasbena pravljica (D. Božič: Čenčarija). 9.05 Glasbena matineja. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Pihalne godbe. 13.50 Človek in zdravje. 14.05 Plesni ritmi I. Stravinskega in Z. Kodalyja. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.00 Pojemo in godemo. 18.30 S knjižnega trga. 19.45 Vsa dežela bo z nami zapela. 20.00 Uganite, pa vam zaigramo! 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.30 Radi ste jih poslušali. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Petkov glasbeni mozaik. 0.05 – 4.30 Nočni program.

SOBOTA, 23. X.

8.05 Pionirski tednik. 9.05 Matinejski koncert. 9.45 Zapojmo pesem. 10.05 Panorama lahke glasbe. 10.40 Svetovna reportaža. 11.05 Zbori na koncertnih odrih. 11.30 Pogovor s poslušalci. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Kulturna panorama. 17.05 Spoznavajmo svet in domovino. 18.30 Iz dela GMS. 19.35 Mladi mostovi. 20.00 Sobotni zabavni večer. 21.00 Za Slovence po svetu. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Od tod do polnoči. 0.05 – 4.30 Nočni program.

NEDELJA, 24. X.

7.30 Zdravo, tovariši vojaki! 8.07 Radijska igra za otroke (J. J. Zlobec: Kje je gospod Ficko?). 9.05 Še pomnite, tovariši! 10.05 Nedeljska matineja. 11.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.20 Za kmetijske proizvajalce. 14.05 Humoreska tega tedna (S. Rozman: Humoreska). 14.25 Z malimi ansambli. 14.40 Holandske pihalne godbe. 15.10 Pri nas doma. 15.30 Nedeljska reportaža. 15.55 Listi iz notesa. 16.20 Gremo v kino. 17.05 Priljubljene operne melodije. 17.50 Radijska igra (F. Golzales – Aller: Jarem). 19.45 Glasbene razglednice. 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Glasbena tribuna mladih. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Nočni koncert lahke glasbe. 0.05 – 4.30 Nočni program.

PONEDELJEK, 25. X.

8.05 Aktualni problemi marksizma. 8.25 Ringaraja. 8.40 Izberite pesmico. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 21.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru. 14.05 V gosteh pri zborih jugoslovanskih radijskih postaj. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.00 Na ljudsko temo. 18.25 Zvočni signali. 19.45 Minute s Fanti treh dolin. 20.00 Kulturni globus. 20.10 Iz naše diskoteke. 21.05 Glasba velikanov. 22.30 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Za ljubitelje jazza. 0.05 – 4.30 Nočni program.

TOREK, 26. X.

8.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (Celista št. 1). 8.35 Iz glasbenih šol. 9,05 Glasbena matineja. 11.35 Naše pesmi in plesi. 12.10 Danes smo izbrali. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Po domače. 14.05 V korak z mladimi. 18.00Sotočja. 19.45 Minute s kitaristom Bojanom Drobežem. 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 S solisti in ansambli JRT. 21.05 Radijska igra (I. Koren: Nenavadno potovanje gospoda Janačka). 22.30 Filmska glasba. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev. 0.05 – 4.30 Nočni program.

SREDA, 27. X.

8.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 8.30 Govorimo makedonsko in srbohrvaško. 9.05 Glasbena matineja. 10.40 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Veliki zabavni orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene kulture. 14.05 Razmišljamo, ugotavljamo . . . 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.00 Poje univerzitetni zbor Madrigal Singers s Filipinov. 18.15 Naš gost. 18.30 Jubilejno leto glasbenega šolstva na Slovenskem. 19.45 Minute s Kamniškim kvintetom. 20.00 Zborovska glasba Z. Kodalyja. 20.25 Iz opusa L. M. Škerjanca. 21.05 Odlomki iz L. van Beethovna opere Fidelio. 22.30 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Jazz pred polnočjo. 0.05 – 4.30 Nočni program.

ČETRTEK, 28. X.

8.05 Radijska šola za višjo stopnjo (Vse naše vrednote, vsi naši kongresi). 8.35 Mladina poje. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 Naše pesmi in lesi. 12.10 Znane melodije. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Od vasi do vasi. 14.05 Mehurčki. 14.20 Koncert za mlade poslušalce. 14.40 Jezikovni pogovori. 18.00 Z ansamblom Lojzeta Slaka in fanti s Praprotna. 18.15 Lokalne radijske postaje. 18.35 Pianist Janko Šetinc. 19.45 Minute z Ljubljanskim jazz ansamblom. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.05 Literarni večer (S komedijo skozi čas). 21.45 Lepe melodije. 22.30 Plesna glasba iz Jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Mozaik lahke glasbe. 0.05 – 4.30 Nočni program.

Spet sodbe v imenu slovenskega jezika

Jezikovno razsodišče bo po štirimesečni prekinitvi nadaljevalo delo — Novi predsednik je dr. Jerman

Dve leti so slovenski dnevniki ob petkih – tedniki pa, kadar so pač izšli – priobčevali po približno trideset tipkanih vrstic dolge komentarje k primerom slabe ali zapostavljene slovenščine, ki jih je podpisano jezikovno razsodišče pri sekciji „Slovenščina v javnosti", osnovani kot posebno telo republiške konference SZDL, dobivalo na svoj nenehni poziv od posameznikov in raznih organov tako rekoč iz vse Slovenije. Teden za tednom smo se lahko seznanjali s takimi in drugačnimi „cvetkami" ter „zgledi" naših jezikovnih pregreh in malomarnosti. Objava v časopisju je povzročila različne reakcije – od ogorčenja do sklepa, da bodo v tako imenovani izjavi jezikovnega razsodišča navedeni „kršitelji" ravnanje s slovenščino popravili.

Tako je bilo vse do letošnjega junija, ko je jezikovno razsodišče objavilo svojo zadnjo izjavo in utihnilo. Razširile so se najrazličnejše govorice, med njimi tudi take, ki nadaljnjemu tovrstnemu „pravdanju" o jeziku niso bile naklonjene. Od prejšnjega tedna je ugibanj o usodi razsodišča konec: v Ljubljani se je namreč spet sestala sekcija „Slovenščina v javnosti" in „odobrila" nov mandat jezikovnemu razsodišču. Slednje bo poslej delovalo v novi sestavi, s tem da bo namesto dr. Matjaža Kmecla njegov predsednik dr. Frane Jerman.

Na kakšen način bo delovalo novo jezikovno razsodišče, bomo kmalu zvedeli. Savin Jogan, novi predsednik sekcije „Slovenščina v javnosti", ki se bo brž kone preimenovala v svet, pravi, da ostaja veliko nalog na tem področju, da pa bo moralo biti srečevanje z nerazumevanjem in odpori manj dramatično kot do zdaj.

I. Z.

Nikoli več v zadušljivi stiski

Novomeška glasbena šola lahko v novih prostorih sproščeno deluje — Dodatna pridobitev je Kozinova dvorana — Danes slovesna otvoritev šole in dvorane

Nikakršna skrivnost ni, da se je Glasbena šola Marjana Kozine že januarja naselila z vso svojo dejavnostjo v nji dodeljeno nekdanjo gimnazijsko stavbo v Jenkovi ulici. Večnadstropno hišo iz časov Marije Terezije, kjer so bile nazadnje in še pred nekaj leti ordinacijske sobe novomeškega zdravstvenega doma, so funkcionalno uredili in opremili. Za usposobitev prostorov so prispevale največ denarja občinska izobraževalna skupnost in nekatere gospodarske organizacije.

Ni pretirano, če zapišemo, da se je novomeška glasbena šola po urejenosti, opremljenosti in zagotavljanju drugih možnosti uvrstila med najboljše tovrstne ustanove na Slovenskem. Na nji poučujejo tako rekoč vse, razen nekaterih izrazito simfoničnih instrumentov (npr. fagota, viole in oboe) in solo petja. Močno se je razmahnilo tudi delovanje najrazličnejših skupin in ansamblov, ustanovljenih na šoli; mednje je treba vsekakor šteti mladinski pevski zbor, ki ga sestavljajo nekdanji učenci glasbene šole.

Kaj pomeni biti v svojem, na glasbeni šoli dobro vedo in to znajo ceniti. Še posebej so veseli, da lahko raznovrstno dejavnost razvijajo, ne da bi bili moteni ali da bi motili druge. V Jenkovi ulici je vse drugače kot dolga leta pod streho Osnovne šole Katje Rupene, kjer je bilo „zraka" komaj za „dihanje". V primerjavi s prej je zdaj pravo razkošje, s čimer gotovo soglašajo učitelji in sleherni od 376 v tem šolskem letu vpisanih učencev.

Za posebno pridobitev šteje novomeška glasbena šola Kozinovo (spominsko) dvorano, urejeno pod njeno novo streho na pobudo občinskih mož in nekaterih častilcev novomeškega rojaka Marjana Kozine kot skladatelja in glasbenega pedagoga. Dvorana, v kateri bo sedežev za okoli 100 obiskovalcev, bo namenjena tako imenovanim komornim prireditvam. V nji bodo poleg glasbenih tudi literarne, likovne in druge prireditve.

V dvorani bo stalna razstava o življenju in delu skladatelja, po katerem se imenuje novomeška glasbena šola. Njen sestavni del bo manjši kabinet, kjer bodo shranjeni Kozinovi rokopisi, najrazličnejši dokumenti in literatura o tem skladatelju. Gradivo bo na voljo študentom glasbe, muzikologom in drugim proučevalcem Kozinovega dela.

I. ZORAN

• **Slovesna otvoritev Glasbene šole Marjana Kozine bo danes ob 15. uri s krajšim kulturnim programom pred stavbo, nakar si bodo udeleženci ogledali prostore. Kozinovo dvorano bodo slavnostno odprli ob 18. uri. Sledila bo izvedba Kozinovih skladb.**

Kulturni nastopi na čast kongresu

V Novem mestu potekajo že od minulega tedna kulturne prireditve v počastitev 11. kongresa ZSMS. Tako so v Domu učencev Majde Šilc že 13. oktobra odprli razstavo plakatov, ki sta jih oblikovala Radovan Jenko in Zdravko Papič, letošnji in lanski nagrajenec z „zlato ptico". Dobitnika te nagrade sta tudi grafik Bojan Gorenc in kipar Matjaž Počivavšek, avtorja del, ki so od včeraj na ogled v mali dvorani oddelka NOB Dolenjskega muzeja. Včeraj so odprli tudi razstavo umetniških fotografij, in sicer v Srednji šoli tehniških usmeritev. S svojimi deli se predstavljajo štirje mladi fotografi: Alenka Vidrgar (dobitnica „Zlate ptice 82"), Matjaž Lunder, Bojan Radovič (Novomeščan) in Marjan Dobovšek. V Novoteksu so ta teden odprli razstavo slikarskih del članov Likovne skupine Vladimira Lamuta, v Iskri (v Brsljinu) pa so na ogled dela Jožeta Kumra, akademskega slikarja iz Novega mesta. V Krkinem klubu (pri Metropolu) so v ponedeljek vrteli kratke filme članov filmske sekcije ljubljanskega ŠKUC in članov filmskega krožka novomeške gimnazije oziroma srednje šole pedagoške in tehniško naravoslovne usmeritve.

V avli Doma JLA bodo danes odprli razstavo tako imenovanega mladinskega tiska. Na ogled bodo knjige za mladino, mladinski periodični tisk in knjižne ilustracije. (O današnji otvoritvi glasbene šole pišemo posebej.) Jutri se bo spored začel na Glavnem trgu, kjer bodo popoldne nastopili šentjernejski pihalni orkester ter folklorne skupine iz Novega mesta, Mokronoga in Bele krajine. Ob 18. uri bodo v Labodu odprli razstavo del, nastalih na 4. slikarskem ekstemporu. Zvečer bo v športni dvorani slavnostna akademija, posvečena 11. kongresu ZSMS. (Scenarij zanjo je pripravil prof. Jože Škufca.) Vrsta prireditev bo tudi v soboto, 23. oktobra, ko naj bi že popoldne red rotovžem nastopilo več rockovskih ansamblov. V Domu JLA bo ob 20. uri predstava gledališča ŠNAKANAK novomeške gimnazije z naslovom „Radio kabaret". V Kettejevi sobi v gostišču Breg bo literarni večer mladih slovenskih pesnikov. Svoja dela bodo brali: Danica Petrovič, Franc Lainšček, Vlado Žabot, Dragica Korade, Jure Potokar, Damjan Jensterle, Veno Dolenc in Maja Vizeman. Predvidoma bo sodelovala tudi Mateja Koležnik, mlada kantavtorica iz Metlike.

SREČANJE LITERATOV OB 40-LETNICI ZBORA

Kočevska Zveza kulturnih organizacij bo gostila naslednje srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov, pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki stalno ali začasno bivajo v Sloveniji. Srečanje bodo pripravili prihodnje leto v počastitev 40-letnice zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Na njem bodo, kajpak, sodelovali tudi literati iz Kočevja, med katerimi je najbolj znan Nebojša Ignjatović.

kultura in izobraževanje

VABLJENI K SODELOVANJU

V pripravi je zadnja letošnja številka Dolenjskih razgledov, četrtletne literarno-publicistične priloge Dolenjskega lista, ki bo izšla v decembru. Ker želimo razširiti krog sodelavcev, vabimo vse ustvarjalce, da sodelujejo z nami. Želeli bi vsaj v grobem prikazati, kaj je vrednega nastalo na literarnem področju letos med dolenjskimi ustvarjalci. V poštev pridejo le še neobjavljeni prispevki, ki bodo prispeli do konca novembra na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista (za Dolenjske razglede), Glavni trg 7, Novo mesto.

Uredniški odbor DR

RECITAL NA OTVORITVI RAZSTAVE V „KRKI" — Kakih 60 obiskovalcev, med njimi pretežno delavci novomeške tovarne zdravil, je v četrtek, 14. oktobra, okoli 13. ure prisluhnilo glasbeno-literarnemu recitalu ob otvoritvi razstave slikarskih del, nastalih na letošnji, 5. svobodni slikarski akademiji Krke v avli poslovne stavbe te delovne organizacije v Ločni. Dramsk igralka Iva Zupančič je recitirala Gradnikove pesmi, kitarist Jerko Novak pa je zaigral nekaj skladb. (Foto: I. Zoran)

Pravila so naposled pod streho

Kočevska kulturna skupnost dobila statut — Gmotna podpora godbi za uniforme in instrumente — Polletje kaže, da bo težko z uresničitvijo letošnjih programov

Kar pet mesecev je moralo preteči, da se je skupščina kočevske kulturne skupnosti, izvoljena spomladi, spet sestala. Na drugi seji, sklicana prejšnji teden, je sprejela statut kulturne skupnosti, poslovnik o svojem delu in spremembo denarnega načrta. Hkrati so se delegati seznanili z uresničevanjem delovnega in denarnega načrta v letošnjem prvem polletju.

Glede statuta lahko zapišemo, da ima podobno vsebino kot tovrstni samoupravni dokumenti v drugih občinah. Vlogo nekdanjega izvršnega odbora je prevzelo predsedstvo, ki ga tvorijo predsednik skupščine, predsednika zborov in predsedniki odborov. V Kočevju so se odločili, da bodo imeli štiri odbore. To so: odbor za razvoj, načrtovanje in svobodno menjavo dela; odbor za samoupravno organiziranost in administrativno-kadrovske zadeve; odbor samoupravne delavske kontrole; odbor za SLO in družbeno samozaščito. Njim je skupščina v skladu s statutarnim določilom zaupala pripravo odločitev oziroma predlogov za sprejem, hkrati pa bodo morali skrbeti za uresničevanje samoupravnih sporazumov in uresničevati sklepe skupščine. Način delovanja slednje pa je obdelan v poslovniku.

S spremembo proračuna je kulturna skupnost pridobila 248.000 dinarjev. Od tega je 164.000 dinarjev dala tako imenovana valorizacija, 84.000 dinarjev pa je prišlo iz republiške kulturne skupnosti za obnovo kostelskega gradu, tako da bo Kočevje letos za ta dela namenilo 384.000 dinarjev. Ko je skupščina potrdila poročilo o polletnem uresničevanju programa kulturne skupnosti, iz katerega je razvidno, da je bilo ob 41-odstotni izpolnitvi programa za leto 1982 za nekaj več kot 766.000 dinarjev presežkov, je na predlog odbora za razvoj, načrtovanje in svobodno menjavo dela sklenila izdatneje podpreti kočevsko delavsko godbo. Godbi je odobrila 300.000 dinarjev za nakup instrumentov in uniform, saj nanjo še kako računajo, ko bo treba prihodnje leto nastopati v okviru proslav v počastitev 40-letnice kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda. Iz lanskih presežkov pa je bil odobren znesek za popravilo Šeškovega doma, ki ga upravlja krajevna skupnost.

Papičev jubilej

Ob 70-letnici kiparja Julija Papiča jutri razstava v Metliki, novembra pa v Novem mestu

70-letnico akademskega kiparja prof. Julija Papiča, belokranjskega rojaka, bodo počastili z dvema razstavama njegovih del. Otvoritev prve razstave bo jutri ob 18. uri v razstavišču Belokranjskega muzeja v Metliki, v Dolenjski galeriji v Novem mestu pa bodo Papičeve stvaritve na ogled novembra.

Julij Papič se je rodil 1912 v Metliki in tam končal osnovno šolo. V Ljubljani je obiskoval keramični oddelek srednje tehniške šole. Leta 1929 je odšel v Prago in na visoki umetniški industrijski šoli študiral kiparstvo in keramiko. Leta 1936 se je preselil v Zagreb, kjer živi in ustvarja še danes. V letih 1955 – 1972 je delal kot likovni pedagog in se posvetil izključno kiparstvu.

Papič je bil od začetka in je ostal predvsem lirično usmerjen kipar. Pritegovale so ga irealno razpotegnjene figure deklet, mater, žensk na splošno. Ženski liki so ostali njegov osnovni motiv do današnjih dni.

Drugo področje Papičevega ustvarjanja je bila spomeniška plastika. Z njo se je temeljito ukvarjal še posebej po zadnji vojni.

ANDREJA BRANCELJ

KJE BO STALA „PERICA"?

Kočevski kipar Matija Glad je iz hloda izklesal kip in mu nadel ime „Perica". Kip, ki predstavlja žensko s škafom na glavi, je visok 2,3 metra. Kipar ga je ponudil v odkup kulturni skupnosti z željo, naj bi „Perico" postavili kje v Kočevju. V kulturni skupnosti se za odkup še niso odločili, bodo pa, kot kaže, ustregli avtorjevi želji.

Ob Novinčevih krajinah

V Dolenjski galeriji razstavlja svoja dela slovenski slikar, ki mu barva pomeni največ

V Dolenjski galeriji so na ogled novejša dela akademskega slikarja Franca Novinca iz Godešiča pri Škofji Loki. Gre za slikarja, ki pomeni za krajinarstvo močno likovno osebnost, hkrati pa je eden tistih ustvarjalcev, ki so odločno posegli v oblikovanje sodobnega likovnega izrazja.

Na začetku je bil Novinc v skupini mlajših slovenskih slikarjev, ki je zastopala ideje ekspresivne figuralike in se naslanjala na takrat aktualne figurativne struje (pop-art, novi realizem, narativna figuralika). Zatem se je študijsko poglobil v problematiko barve, saj je slednja postala nosilka njegovih likovnih sporočil. Z barvo je šel do skrajne stopnje, a je še vedno ostal v okvirih tradicionalne slikarske prakse. Dela zadnjih let izpričujejo dozorelost njegovih iskateljskih naporov in s tem omogočajo zanesljivo vrednotenje ustvarjalnih dosežkov.

Barva, ki jo je razčlenil do podrobnosti, ji dal funkcijo oblike in izraza, je zaživela v jasni luči, dopolnjevali pa so jo prostorsko zračni in lahko prehodni plani. Novinčevo slikarstvo ima nemalo zaslug, da je krajina spet postala aktualna za slovensko slikarstvo. Njegov opus daje povsem novo poglavje v tej zvrsti likovnega izražanja. Barvno skalo je razvil do hotene osuplosti, z njo pa dosegel, da gledamo na krajino kot pojav, v katerem potekajo temeljne dileme našega bivanja in obstoja.

Novinc je član skupine „Barva", kar gotovo ni naključje, njen član pa ni postal zato, da bi pomagal spreminjati likovne tokove v že tako muhastem in modnem likovnem svetu, marveč ga s slikarji v tej skupini druži nekaj drugega. To je že kar večen problem slovenskega kolorita, posebnost barvnih sestavin, ki so skozi stoletja postale element za istovetenje tistega, čemur pravimo slovensko slikarstvo. Novinčeva navezanost na barvo je razumljivejša, če vemo, da je v manifestu skupine „Barva" hkrati z drugimi njenimi člani izpričal enako zavzetost za barvno problematiko, kakršno so pokazali že gotski freskanti, baročni mojstri in generacija slovenskih impresionistov.

Novinčeva krajina je včasih romantična, včasih matafizično naglašena in se kaže bolj kot programsko dejanje kot očesu prilagojeni predstavni svet. Slikar narave ne prikrajšuje za njene osnovne sestavine, ničesar ne odvzame njeni bogati ikonografski zakladnici, marveč jo celo ponudi kot stalno pereč problem, s katerim delimo lastno vsakdanjost.

Slike, razstavljene v Dolenjski galeriji, so nastale zvečine v neposredni okolici slikarjevega doma, nekaj pa jih je s himalajskega pogorja, ko je bil Novinc član slovenske himalajske odprave. Prav na teh veličastnih gorah se je lahko bolj kot kje drugje seznanil z mogočnostjo narave in njenimi posebnostmi. Na tej poti so nastali topografski zapisi, ki jim je Novinc zaradi izredne navezanosti na naravo lahko dal svojski ton.

L. M.

Večni studenec poezije

Ob 100-letnici rojstva pesnika Alojza Gradnika so v novomeški Študijski knjižnici pripravili razstavo in recital

Študijska knjižnica Mirana Jarca je že večkrat dokazala, da bi bili brez nje v Novem mestu, nemara pa tudi na Dolenjskem, prikrajšani za prenekatero pomembno kulturno prireditev. To so predvsem knjižne in druge razstave, pripravljene ob najrazličnejših priložnostih. Nemalokrat je moč v vitrinah, nameščenih v avli in na hodnikih te ustanove, videti eksponate, nanašajoče se na posamezne osebnosti, ki so prispevale pomemben delež v slovensko kulturno zakladnico. Med njimi najpogostneje srečujemo imena mož, ki so si čast in trajen spomin prislužili s peresom kot besedni umetniki. Študijska knjižnica jim posveča pozornost ob njihovih jubilejih.

100-letnico rojstva pesnika in pravajalca Alojza Gradnika je knjižnica počastila prejšnji četrtek z razstavo Gradnikovih objav in recitalom njegove poezije. Razstava, ki jo je strokovno pripravil prof. Karel Bačer, obsega najrazličnejše gradivo od Gradnikovih samostojnih knjig, publikacij, kjer je objavljal svoje pesmi, in rokopisov do prikaza obsežnega Gradnikovega prevajalskega dela, literature o njem, razglednic krajev, kjer je služboval, in drugega. Razstavljenih je kakih 200 eksponatov, lahko pa bi jih bilo tudi več, saj premore novomeška Študijska knjižnica dokaj bogato zbirko Gradnikovega opusa in spisov o njem.

Prof. Bačer je izbral tudi pesmi za recital Gradnikove poezije, ki je bil ob otvoritvi razstave v knjižnični čitalnici. Kakih 40 obiskovalcev je pozorno sledilo pesmim o ljubezni, smrti in domovini, ki predstavljajo tri glavne smeri Gradnikovih pesniških iskanj. Izmenoma sta izbor iz knjig „De profundis", „Eros – Tanatos" in drugih zbirk recitala Božena Petrov iz Novega mesta in Jože Falkner iz Trebnjega. Ta napoj poezije je lahko marsikoga prepričal, da Gradnikova pesem do danes ni izgubila ničesar in da bo temu poetu, ki mu je nemalo stihov nadahnila njegova skrivna ljubezen – „dolenjska roža", doma iz okolice Kostanjevice, še dolgo odmerjeno mesto prav na vrhu našega Parnasa.

Kot zanimivost naj dodamo še to, da je Študijska knjižnica Mirana Jarca podobno Gradnikovo razstavo pripravila že leta 1962. Tedaj 80-letni pesnik si je razstavo v Novem mestu osebno ogledal. Iz tistih dni so tudi štirje Jakčevi portreti Alojza Gradnika. Znani umetnik, novomeški rojak, ni hotel zamuditi priložnosti, da v svojem rojstnem kraju upodobi takrat že ostarelega pesnika.

I. Z.

Božidar Jakac: PORTRET ALOJZA GRADNIKA (1882 – 1967), 1954. Iz umetnikove zbirke portretov kulturnih delavcev.

POTA IN STRANPOTA

dežurni poročajo

DOMA STA RAZGRAJALA – V petek so imeli črnomaljski miličniki opravka z dvema razgrajačema. Najprej so dali v prostor za pridržanje 45-letnega domačina Staneta Gašperiča, ki je razgrajal po domu, zvečer pa so priprli še 40-letnega Martina Perca iz Dolnjega Suhorja. Tudi ta si je dajal duška z norenjem po domači hiši.

HOTELI SO GA ZAPRETI V KLET – Novomeški miličniki so v petek zvečer pridržali do iztreznitve 53-letnega Franca Grubarja iz Stranske vasi. Možakar je sredi popoldneva razgrajal in se pretepal v domači hiši.

TUDI MILIČNIKOM STA SE UPIRALA – V prostoru za pridržanje novomeške postaje milice sta končala Rajko Mileta z Dolnjih Kamenc in Gojko Veznar iz Smolenje vasi. Razgrajala sta v gostilni Srebrnjak na Šlatniku, kasneje pa sta se uprla miličnikom. Ve se, kdo je zmagal.

PRETEPALI SO SE Z MILIČNIKI

Brežiški miličniki so v petek zvečer pridržali do iztreznitve bojevito sevniško trojko Karla Račiča, Marjana Kalana in Boža Klajiča. Možakarji so ves dan popivali po gostilnah, zvečer pa najprej obiskali čatež ko gostilno Les in tam razbijali steklenino ter razgrajali, nato pa odšli še v gostišče Budič, kjer so s takšnim početjem nadaljevali. Ko so prišli ponje miličniki, so se pričeli pretepati še z njimi. Kdo je zmagal, se ve.

„Vozniško" bo včasih potrebno tudi zagovarjati

Zakon o temeljih varnosti cestnega prometa dobil nov člen – Sprejeti pravilniki

Novi zakon sam po sebi še zdaleč ne pomeni tudi večje varnosti na cestah, še posebno, če njegova vsebina ni poznana tudi tistim, ki jim je namenjen. Resda je bil novi zakon o temeljih varnosti cestnega prometa dokaj obširno predstavljen z vsemi novostmi tudi v našem listu, zato pa ostajajo nekako v senci tiste njegove določbe, ki terjajo nadaljnjo obdelavo. Doslej je že bilo sprejetih nekaj pravilnikov, ki vsak na svojem področju izpopolnjujejo novo zakonodajo, pa tudi sam zakon je po izkušnjah iz prakse že doživel spremembo.

Med novostmi, ki jih prinaša pravilnik o zdravstvenih pogojih za voznike motornih vozil, je predvsem ta, da lahko postane poklicni šofer tudi človek, ki ne razpoznava barv, seveda s pogojem, da loči vsaj zeleno od rdečega. Tudi pravilnik o opremi vozil ni brez posebnosti. Mednje sodi predvsem ta, da je poslej v glavnih žarometih prepovedano imeti rumene luči, kar bo povzročalo glavobol nekaterim proizvajalcem, oziroma uvoznikom osebnih avtomobilov. Nadalje je prepovedana uporaba belih žarnic na zadnjem delu vozila, razen pri lučeh, ki označujejo vzvratno vožnjo.

Zakon sam po sebi nadalje predpisuje obvezno pripenjanje z varnostnim pasom, novi pravilnik pa ga dopolnjuje še z obvezno vgraditvijo naslonjal za glavo na prednjih sedežih. Novost je tudi da morajo poslej imeti traktorji zaščitno kabino ali lok, ki varuje voznika pred nesrečo.

Že nekaj časa je v pripravi pravilnik o označevanju vozil, ki prevažajo otroke. Z njim naj bi dosegli večjo varnost predvsem pri vstopanju in izstopanju iz šolskih avtobusov.

Uvodoma smo omenili spremembo že sprejetega zakona. Njegovi sestavljalci so 197. členom pred kratkim dodali še enega, ki govori o tem, da bo možno vozniško dovoljenje trajno izgubiti, za njegovo povrnitev pa bo potrebno opraviti preverjanje znanja. Vsebina tega člena je približno takšna:

Za voznika, ki je bil v enem letu kaznovan s pravnomočno sodbo za tri ali več prekrškov, zaradi katerih so bili neposredno ogroženi drugi udeleženci v prometu, bodo uporabljeni posebni vzgojni ukrepi: obvestilo o nevarnosti in možnih posledicah, ki jih v cestnem prometu povzroča njegovo obnašanje, pozivi na posamezne ali skupinske razgovore, napotitev na predavanja in predvajanja filmov s prometno tematiko, napotitev na preverjanja poznavanja prometnih pravil, prometnih znakov in potrebne spretnosti pri vožnji z motornim vozilom itd. – Če se ugotovi, da voznik ne pozna prometnih pravil, znakov itd., se mu vzame vozniško dovoljenje in napoti na ponovno preverjanje.

Zdi se, da lahko od vseh navedenih novosti še največ pripomore k zmanjšanju krvavega davka naših cest prav novi, 198. člen zakona o temeljih varnosti cestnega prometa. Kajti malce ironično lahko zaključimo, da bi po preverjanju znanja in predpisov vseh voznikov naše ceste skorajda samevale . . .

B. B.

PREGANJAL GOSTE – 21-letni Marjan Tokalič iz Vukovičev je v soboto precej v rožicah razgrajal v gostišču Grad v Črnomlju. Od nekod je privlekel celo izvijač in z njim pričel preganjati goste, dokler ga niso umirili miličniki.

MOTORIST PODLEGEL

13. oktobra ob 11.15 se je 37-letni Vincenc Oštir iz Resja peljal na kolesu z motorjem iz Cundrovca proti Titovi cesti v Brežicah. Ko je pripeljal do križišča, je izsilil prednost avtobusu, ki ga je iz brežiške smeri pripeljal 32-letni Vinko Barič iz Dobrave pri Krškem. Pri trčenju se je motorist tako hudo poškodoval, da je že na kraju nesreče umrl.

Zaradi utrujenosti v zapor

Novomeško sodišče sodilo Zukaju, ki je utrujen povzročil prometno nezgodo s smrtnim izidom

Na zatožno klop novomeške enote temeljnega sodišča Novo mesto je moral pred dnevi 31-letni Derviš Zukaj iz Dečanov. Pred časom je namreč zakrivil prometno nesrečo na magistralni cesti Ljubljana–Zagreb, v kateri je sopotnica v njegovem avtomobilu izgubila življenje.

Po navedbah obtožnice in tudi glavne obravnave je Zukaj 28. aprila 1979 ob 6.15 peljal osebni avtomobil iz Zahodne Nemčije proti domu. Vozil je nepretrgoma kakih 5 ur, nato ga je za krmilom za nekaj časa zamenjal bratranec, v Ljubljani pa je za volan ponovno sedel Zukaj. Bil je utrujen in za trenutek je med vožnjo zadremal. Dovolj, da je pri vasi Sela pri Karteljevem nenadoma počasi zavozil iz kolone čez neprekinjeno črto na nasprotno stran vozišča. Z levim delom svojega avtomobila je najprej trčil in nato še oplazil nasproti vozeči osebni avto Zagrebčana Dinka Kodrnjaka in ga odbil s ceste, da je zavozil čez nasip. S tem pa trčenj še ni bilo konec. Zukaj je namreč silovito treščil še v tovornjak, ki ga je pripeljal Alojz Mavec iz Kranja. Po tem trčenju je Zukajevo vozilo na cesti obrnilo, zaradi hudih poškodb pa je pri tem izgubila življenje Derviševa sopotnica Mehaj Hava.

Čeprav so bili dokazi dovolj zgovorni, je na obravnavi Zukaj vseskozi trdil, da je nesrečo zakrivil Kodrnjak, ki je pred trčenjem prehiteval tovornjak. Prav nasprotno pa je več prič izpovedalo, da je videlo, kako je Zukaj počasi zavozil na levo stran in da niti številni zvočni in svetlobni signali niso zalegli. Sodišče je verjelo dokazom in je Zukaju prisodilo kazen šestih mesecev zapora. Sodba še ni pravnomočna.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Prejšnji teden je neznanec vlomil v osebni avto Marte Brajer iz Velike Bučne vasi. Vozilo je bilo parkirano pri novomeški bolnišnici. Še veliko bolj kot to pa je pomembno, da je bil rezervoar zvrhano napolnjen z bencinom. Zmikavta ni prav nič zanimalo, s kakšno muko je lastnica prišla do goriva, pač pa ji je enostavno iztočil 25 litrov bencina. Na ukrepe zveznega izvršnega sveta pač po svoje ukrepajo tudi nepridipravi.

• Neki Stjepan Canjar iz okolice Bosiljeva je prejšnji teden prenočil pri črnomaljskih miličnikih. V tamkajšnji zadružni trgovini si je namreč kupil steklenico ruma in jo pri priči začel prazniti. Omamna tekočina je hitro naredila svoje in iz malo prej vljudnega gosta je nastal vsiljivec in prepirljivec, ki je nadlegoval stranke, na koncu pa celo hotel prenočiti kar v trgovini. Za gostitelja so se mu nato ponudili miličniki.

• Ne da bi zaprosil za honorar, je v soboto opoldne 28-letni Bernardo Brajdič iz Hudej prepeval trebanjskim avtomobilistom. Tega se je lotil na najbolj neposreden način. Kolovratil je po Rimski cesti, vmes pa odpel venček ciganskih. Za njegova glasbena nagnjenja miličniki niso imeli posluha.

• Kar obetavno so se začeli letošnji dnevi srbske kuhinje v novomeškem hotelu Kandija. Že prvega dne sta se v poznavanju južnjaških običajev poskusila Kristan Skulič in Štefan Mitrovič. Natakarji in miličniki so ocenili, da njuno razbijanje kozarcev nima prav nič opraviti s kulinaričnim tednom. Pa čeprav k srbski kuhinji baje sodi tudi to.

USODNO IZSILJEVANJE PREDNOSTI

39-letni Vincenc Gregorčič iz Okroga se je 13. oktobra ob 12.35 peljel z osebnim avtom po lokalni cesti od Šentrupeta proti Prelesju. Tam pa je v križišču neprevidno zapeljal na prednostno cesto in tako zaprl pot tovornjaku, ki ga je pripeljal 20-letni Drago Milovanović iz Voćnjaka pri Loznici. Ta je s sprednjo stranjo trčil v Gregorčičev avtomobil in ga potisnil nazaj. V silovitem trčenju je Gregorčič dobil tako hude poškodbe, da jim je na kraju nezgode podlegel.

VSAKA NESREČA ALI PREKRŠEK POSLEJ TOČKOVANA – O tem namreč govori nov, 198. člen zakona o temeljih varnosti cestnega prometa, ki za povzročitelje nezgod in redne „prekrškarje" predvideva ob določenem zbiru točk ponovno preverjanje cestnoprometnih predpisov. Škoda le, da se pristojni ne odločijo, da takšne teste občasno predpišejo vsem udeležencem v prometu.

Prijavila nesrečo, ki je ni bilo

Denarne kazni Vrbaniču in Sejdinoviću za izmišljeno nesrečo, ki bi naj povrnila škodo – Poskusi tovrstnih prevar se kar vrstijo

Črnomaljčana 26-letni Zdravko Vrbanič in deset let starejši Nezir Sejdinović sta 24. avgusta lani predložila Zavarovalni skupnosti Triglav – Dolenjski območni skupnosti v Novem mestu zavarovalno polico in odškodninski zahtevek za povračilo na avtu povzročene škode. Vsa zadeva bi se verjetno srečno iztekla, če v zavarovalnici o njuni zgodbi ne bi posumili.

Tako pa sta Vrbanič in Sejdinović te dni morala pred senat novomeške enote temeljnega sodišča Novo mesto. Obtožni predlog je govoril o tem, da sta Vrbanič in Sejdinović, ki je že bil kaznovan, predložila lažni odškodninski zahtevek, lažno prijavo škodnega primera odgovornosti, saj sta v teh papirjih navedla, da je 21. avgusta lani Vrbanič v križišču v Dolenjskih Toplicah izsilil prednost Sejdinoviću. Po njunih dokaj natančnih navedbah naj bi takrat prišlo do trčenja, v katerem je nastalo natanko za 4.833,30 din škode. No, že kaj kmalu se je pokazalo, da obtoženca Dolenjskih Toplic tistega dne še videla nista.

Tudi na obravnavi je Sejdinović priznal, da mu je na Trgu svobode v Črnomlju nekdo poškodoval vozilo in da ga je zatem sostanovalec Vrbanič navedel na zamisel o lažni prijavi nesreče in možnosti povrnitve škode.

Sodišče, ki je pregledalo vse spise zavarovalnice, ugotovitve delavcev UNZ in zaslišalo obtoženca, je prevarantoma tokrat izreklo denarno kazen: Sejdinoviću 15.000 in Vrbaniču 8.000 din. Čeprav sodba še ni pravnomočna, je temu na rob le potrebno zapisati, da tovrstne prevare niso osamljene in da so sodne dvorane zadnje mesece vse pogosteje priča podobnim obravnavam. Hkrati je pa res, da število prevar ni sorazmerno s številom tistih, ki morajo sesti na zatožno klop.

B. B.

PO NESREČI POBEGNIL

V soboto ob 22.45 se je po regionalni cesti v Brestanici peljal z osebnim avtom 28-letni Božislav Kosalec iz Krškega. Ko je pripeljal v prednostno križišče, mu je iz stranske ceste izsilil prednost neznani voznik, ki je po oplazenju odpeljal naprej. Neznanega voznika diane so izsledili že po nekaj urah. Šlo je za vinjenega Rajka Derstvenška s Senovega, ki so ga miličniki našli doma.

V BOLNIŠNICI PODLEGEL POŠKODBAM

O nesreči, ki se je pripetila v nedeljo zvečer v Trebnjem, ko je Stanko Pungerčar z osebnim avtom trčil v avtobus, ki je obračal kar na magistralni cesti, poročamo na drugem mestu. Ob zaključku redakcije pa smo prejeli vest, da je v novomeški bolnišnici poškodbam podlegla Pungerčarjeva sopotnica, 52-letna Andreja Cunta iz Mihovega 17.

Z avtobusom povozil pešca in nato pobegnil

Pobeglega šoferja še isti večer našli na domu

Prometna nesreča, ki se je pripetila prejšnji teden 13. oktobra v Krškem, je odjeknila med tamkajšnjimi prebivalci, ne tolikanj zaradi hudih posledic, pač pa zaradi vedenja avtobusnega šoferja, ki je s pobegom skušal uiti roki pravice.

36-letni Jože Bukovec iz Bučke pri Sevnici je omenjenega dne ob 21.40 zapeljal avtobus celjskega Izletnika s krške avtobusne postaje proti Sevnici. Med vožnjo po Cesti krških žrtev pa je na zaznamovanem prehodu za pešce podrl 41-letnega Zuhdijo Mešića. Avtobus je zatem še z zadnjimi kolesi zapeljal Mešiću čez glavo, tako da je odbležal mrtev. Bukovec je po nesreči pobegnil proti domu, vendar so bili delavci krške UNZ tudi tokrat dovolj hitri: pobeglega voznika avtobusa so samo dobro uro kasneje našli miličniki na njegovem domu.

BLOK PADEL NA DELAVCA

Pri delu v črnomaljskem Beltu se je v petek dopoldne poškodoval 22-letni Marjan Lipoščak iz Grabreka. Lipoščak je delal pri brusilnem stroju, takrat pa je viličar, ki je vozil palete, med vzvratno vožnjo zadel v stoječi blok in ga prevrnil na Lipoščaka. Ta se je pri tem poškodoval in so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

Kruh naposled pred sodniki

Temeljni javni tožilec vložil obtožni predlog zoper odgovorne osebe v novomeški pekariji

Novomeški pekarji se bodo kmalu znašli pred sodiščem. Čeprav za mnoge, ki vsakodnevno robantijo nad kvaliteto izdelkov novomeške pekarne, to še zdaleč ni pravo zadoščenje, kaj šele zagotovilo, da bo kruh v prihodnje bolj podoben kruhu, je vendarle dan odgovor na številne akcije in preglede novomeških tržnih inšpektorjev.

Obtožni predlog zoper Žito, tozd Pekarna in slaščičarna Novo mesto, ali še natančneje: zoper Branka Stanišo, vodjo proizvodnje v tozdu, Franca Jordana, vodjo izmene, Alojza Duha, kontrolorja izdelkov ter Draga Brgona in Staneta Bohteta, ki sta v tistem času opravljala vlogi vodij izmen, čaka te dni na obravnavo pred novomeško enoto temeljnega sodišča Novo mesto.

Vseh vzrokov za to ne bomo navajali, saj smo rezultate akcije novomeških inšpektorjev pred časom obširno razložili. Zapišimo le, da odvzeti vzorci kruha ali žemelj v žužemberški Iskri, novomeškem hotelu Metropol, gostišču Prinovec, trgovini Emona Dolenjke, gostišču Na trgu in še kje niso ustrezali pogojem, ki jih predpisuje pravilnik o kakovosti živil. Največkrat je v oceni opravljene analize novomeškega Zavoda za socialno medicino in higieno dela celo pisalo, da živila niso bila primerna za promet.

B. B.

IZNAJDLJIVO, A PREPOVEDANO – Takšni prizori na dolenjski magistralki postajajo ob današnji bencinski krizi povsem vsakdanji. Tovornjaki, ki se vračajo prazni, se dogovore za takšen način varčevanja. Le da mu imajo miličniki marsikaj očitati. V prvi vrsti nepravilno naložen in previsok tovor. Toda v današnjem položaju se včasih tudi plačilo kazni izplača. (Foto: B. B.)

KRONIKA NESREČ

AVTOBUS OBRAČAL NA AVTOCESTI – V nedeljo ob 18.55 je Husein Prošić iz okolice Cazina, sicer na začasnem delu v Zahodni Nemčiji, peljal avtobus nemške registracije od Zagreba proti Ljubljani. V Trebnjem je zavil na črpalko, ki pa je bila zaprta, zato se je voznik odločil po najkrajši poti priti na drugo stran ceste, kjer je črpalka v smeri Ljubljane delovala. Pričel je zavijati kar čez magistralno cesto, takrat pa se je iz ljubljanske smeri pripeljal z osebnim avtom 26-letni Stanko Pungerčar iz Dolnje Prekope. Silovito je trčil v avtobus, pri čemer so se voznik in trije sopotniki v osebnem avtomobilu poškodovali in so jih odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialne škode je za 100.000 din.

PREVRNIL SE JE S TRAKTORJEM – 19-letni Stanislav Skube je v nedeljo nekaj po poldnevu peljal traktor od Aldešičev do Malega Sela. Peljal je prehitro, bil je tudi neizkušen, zato ga je zaneslo s ceste, kjer se je traktor prevrnil. Poškodovanega Skubeta so prepeljali v novomeško bolnišnico. Škode na traktorju je bilo za 10.000 din. Skube je vozil brez vozniškega dovoljenja.

PALICE PADLE NA CESTO – Niko Zlatič iz Dolenjskih Toplic je 13. oktobra popoldne peljal tovarnjak s priklopnikom od Zagradca proti Žužemberku. Ko je pri Poljanah zavijal na zoženi del ceste, mu je nasproti z osebnim avtom pripeljal Ljubljančan Drago Čepar. Oba voznika sta zavirala, pri tem pa so železne palice, ki so bile na tovornjaku, prebile stranico in se razsule po cestišču. Nekaj palic je poškodovalo tudi osebni avto, tako da je skupne škode za 150.000 din.

ŠPORTNI KOMENTAR

Sprega kriminala in športa

Razmišljanje ob ugotovitvah javnega tožilca

Morda bi tale okvir bolj sodil na sosednjo stran. Kriminal in šport se vse tesneje držita za roke, njun prijem le tu pa tam preseka kakšna akcija uslužbencev SDK in delavcev organov za notranje zadeve. O eni takih govorimo danes v našem časopisu.

Doslej znani rezultati preiskave govore, da si je sekretar novomeške ZTKO prisvojil za lastne potrebe blizu 50 milijonov starih dinarjev. Ob vsem aparatu, ki ga zahteva samoupravna organiziranost takšne zveze, ob delegatih, ki so vseskozi hodili na taisto zvezo prosit denarja za svoj klub ali društvo, pa ga največkrat ni bilo! Mar res nihče ni posumil v verodostojnost podatkov, mar, denimo, lani ni bilo človeka med številnim občinstvom skupščine ZTKO, ki bi že z enostavnim izračunom ugotovil, da se sredstva, ki jih je dala TKS, ne delijo po dogovorjenem ključu? Družbena samozaščita je tokrat odpovedala. Celo tisti, ki so se mastili za bogato obloženo mizo katere od novomeških gostiln na račun naročilnice, za katero so vedeli, da ni opravičljiva, so molčali.

Novomeška zveza telesnokulturnih organizacij je imela v lanskem letu, ko naj bi se vse to dogajalo, vrsto odborov in komisij, ki so morale po samoupravno sprejetih merilih razdeliti sredstva ZTKO. Svojo nalogo so velikodušno prepustili sekretarju zveze.

Odgovor na takšno verigo nesamozaščitnega obnašanja je v zajetni mapi novomeškega javnega tožilca.

B. BUDJA

Sobotna Inlesova igra obeta naslov

Ribničani navdušili z igro v Rovinju — V ženski drugoligaški konkurenci nov poraz Novomeščank — Ženski derbi SRL Kočevkam

Ribničani nadaljujejo s spremenljivimi igrami. Tokrat so v Rovinju navdušili tamkajšnje ljubitelje rokometa in presenetljivo gladko zmagali ter tako ponovno zasedli vrh lestvice. Zato pa drugoligašice iz Novega mesta s serijo porazov tonejo vse niže. Moštvo Zrinjskega je bilo za mlade Dolenjke pretrd oreh. Še najzanimiveje je bilo v ženski republiški ligi, kjer šentjernejska Iskra in kočevski Itas ne popuščata. Kočevke so v derbiju prvenstva v Ptuju ugnale Dravo in si tako priborile dve točki prednosti pred najnevarnejšimi tekmeci v boju za prvo mesto, med katerimi je tudi Iskra, ki je premagala Eto kar s 24 : 14.

ROVINJ — INLES 19: 29 (6:13) — Drugoligaši iz Ribnice so z odlično igro povsem nadigrali domačine. V vrsti Inlesa tokrat ni bilo slabega moža in le s tako igro lahko „lesarji" računajo na osvojitev želenega cilja — osvojitev letošnjega naslova.

Inles: Kersnič, D. Ilc, J. Ilc 5, Tanko 7, Troha 3, Karpov 5, Mikulan 3, Ambrožič 6, Mate, Fajdiga, Kljun.

Po nepopolnem 6. kolu vodi Inles z 9 točkami pred Splitom, ki jih ima prav tako 9. Šoštanjem (8) ter Moslavino in Istraturistom, ki sta igrala med seboj, vendar rezultata nismo prejeli.

V naslednjem kolu igrajo Ribničani doma s Šoštanjem. Upajmo, da si inlesovci ne bodo privoščili nove-ga spodrsljaja, saj so doslej izgubljali točke s praviloma slabšimi nasprotniki, medtem ko so v derbijih vselej slavili.

ZRINJSKI NOVO MESTO 31 : 25 (14:13) — Po prvem delu je že kazalo, da so Novomeščanke sposobne za kaj več od poraza, veńdar so v začetku drugega polčasa povsem popustile. Vse kaže, da bo novomeškim drugoligašicam v nadaljevanju prvenstva predla precej trda, če bodo hotele splavati iz nevarnih voda.

NOVO MESTO: Udovč, Kramar, Iličin 6, Godler, Sitar 6, Mršnik 6, Jakše 7, Blažič, Pelko, Kastelic, Murn, Jaušovec.

Lestvica po 6. kolu: 1. DI Trokut 10 točk, 2. Zrinjski in Ina 9, Novomeščanke pa so predzadnje z vsega tremi točkami.

V 7. kolu igrajo doma s Koko in bolj kot kdaj prej je Novomeščankam tokrat potrebna zmaga.

DERBI SRL KOČEVKAM — Najzanimiveje je bilo tokrat vsekakor v Ptuju, kjer sta se v nadaljevanju ženske SRL srečali vodilni moštvi Drave in kočevskega Itasa. V vseskozi izenačenim in negotovem srečanju so na koncu slavile Kočevke in z dvema nadvse dragocenima točkama same zasedle vrh lestvice. Med zasledovalkami Kočevk so tudi rokometašice Iskre iz Šentjerneja, ki so doma zlahka opravile z Eto. Rezultati:

Drava — Itas Kočevje 19 : 20 (12:11), Iskra — Eta 24 : 14 (9:8) itd.

Lestvica po sedmih kolih je takale: 1. Kočevje Itas 12 točk, 2. — 4. mesto Burja, Drava in Iskra po 10 točk itd.

V naslednjem kolu bodo Kočevke domačinke Šmartnemu in verjetno se bodo na prvem estu še utrdile, medtem ko čaka Šentjernejčanke težko gostovanje pri „ranjeni" dravi.

V moški republiški konkurenci so Krčani igrali pri trboveljskem Rudarju in dobesedno v zadnji sekundi izgubili točko. Zmagali so domačini z 28 : 27 (17:10). Najprijetnejše presenečenje so gotovo rokometaši Sevnice, ki so tokrat v gosteh ugnali Aero Celje 31 : 26 (18:11).

Lestvica je takšna: 1. Rudar in Izola 10 točk, 3. Sevnica 9, . . .5. Krško 8.

V sedmem kolu se bodo pomerili Krčani doma z Minervo, Ševničani pa z moštvom Prul.

Šport

PRETEPLI SODNIKE

V srečanju 7. kola ljubljanske nogometne lige med Mladostjo iz Ljubljane in ribniškim Borcem, ki se je končalo z zmago s slednjih s 4 : 1, je prišlo po zadnjem sodnikovem žvižgu do neljubega dogodka. Domači nogometaši Mladosti so nmreč napadli glavnega in stranske sodnike in le požrtvovalnosti gostov gre zahvala, da jo možje v črnem niso odnesli s hujšimi poškodbami. Poleg nogometne organizacije bo moral kakšno o tem dogodku reči tudi tožilec.

SEVNIČANI TRETJI

Članska moška rokometna ekipa Sevnice se kar dobro drži v I. slovenski ligi. V soboto so v gosteh porazili ekipo Celja s 25 : 20. Nasprotnike so nadigrali že v začetku tekme. V soboto utegnejo spet dobiti točke doma s Prulami. Zaenkrat imajo 9 točk, kar jih uvršča na 3. mesto.

PRULE PRED INLESOM

V 2. kolu republiškega rokometnega turnirja starejših pionirjev so se pred dnevi v Ribnici pomerile vrste domačega Inlesa, Prul in Kočevja. Rezultati: Inles — Prule 8 : 8, Inles — Kočevje 15 : 4 in Prule — Kočevje 20 : 2. Vrstni red: Prule, Inles, Kočevje.

Povrnjeno zaupanje vase?

Pionirjevi odbojkarji doma zasluženo premagali Šempeter s 3 : 0 (11, 11, 12) — Mokronog izgubil na Bledu

Dragoceno zmago si je v soboto pred skoraj 400 gledalci v novomeški športni dvorani priboril v drugem kolu II. ZOL — zahod Pionir. Dragoceno zlato, ker se je moštvu po nekaj zaporednih neuspehih in porazu s Karlovcem spet okrepilo zaupanje vase, ki ga bo še kako potrebovalo, če bo hotelo jurišati na vrh.

Sobotna zmaga sicer ni bila nikoli vprašljiva, četudi je bil Šempeter skorajda enakovreden nasprotnik, predvsem zaradi zagrizene bojevitosti, značilne za ekipe iz majhnih krajev, kjer vse živi za en šport. Dolenjci so bili slabši po igri v polju in v lovljenju serviranih žog, pa tudi blok jim ni uspeval, kot bi od njih pričakovali, izkazali pa so se z nekaterimi izvrstnimi kombinacijami v napadu, ki bi jih morali še pogosteje uporabljati in presenečati nasprotnike.

Ta tekma je prinesla še dve izkušnji. Prva: izkazalo se je, da je, v celoti gledano, koristneje, če trener Vladimir Jankovič med tekmo ekipo le dobro vodi, kot je to delal v soboto, ne pa tudi igra, kot je storil teden dni poprej na srečanju s Karlovcem. In druga izkušnja: prvič sta na pomembni tekmi dobila priložnost najboljša mladinca Žnidaršič in Prah, upravičila zaupanje in hkrati dobila spodbudo za še resnejši trening. Pomladitev moštva je dobrodošla in nujna; kaj lahko naredi mladinec, je prav na tej tekmi dokazal Černač iz Žužemberka, ki je v napadih prispeval nekaj sijajnih končnic in bil med najzaslužnejšimi za zmago.

Za Pionir so nastopili: Vernig, Žnidaršič, Pečar, Škrbe, Černač, Brulec, Kolarič, Babnik, Graberski in Prah, na tekmi pa sta sodila Šonaja iz Selnice ob Dravi in Jurjec iz Ljubljane.

V naslednjem kolu se bo Pionir pomeril z Novim Zagrebom v Zagrebu.

M. L.

BLED : MOKRONOG — 3 : 2 (—14, 8, 14, —14, 10)

V uvodni tekmi prvenstva v republiški ligi so odbojkarji edinega dolenjskega ligaša gostovali na Bledu proti tamkajšnjim mladincem. Po ogorčeni borbi so zmagali domačini. Gostom ni pomagala niti gromoglasna pomoč skupine navijačev iz Mokronoga. Za Mokronog so igrali: Hrovat, Pejovič, Dvornik, Jevšek, Mezgec, Florjančič, Žlajpah.

V drugem kolu Mokronožani ponovno gostujejo, tokrat pri ekipi Brezovice.

PO DEVETNAJSTEM KOLU GRČARICE

V ribniški občinski ligi v malem nogometu je bilo odigrano 19. kolo. Rezultati: Sodražica—Prigorica 14:4, Borac—Mladina 0:3, Union—Loški potok 0:4, Grmada—Grčarice 0:3, Kot Jurjevica—Veterani 2:8, Slemena—Velike Lašče in Lončar—Milica ni rezultatov. Vodijo Grčarice z 29 točkami, sledijo Loški potok 28, Veterani 26, Mladina 25, itd.

M. G—ć.

ZMAGALE V DERBIJU — Na posnetku so rokometašice kočevskega Itasa, ki so z zmago v soboto v Ptuju potrdile, da letos želijo osvojiti naslov in uvrstitev v II. zvezno ligo. Če seveda ne bo spodrsljajev kot ob koncu lanskega prvenstva. (Foto: Milan Glavonjić)

V Zagrebu Bauer, v Pančevu pa Kranjčeva zmaga

Ob koncu tekmovalne sezone uspeh novomeških modelarjev

Štirje novomeški modelarji so se pred dnevi udeležili zveznega tekmovanja v Pančevu in navzlic slabemu vremenu dosegli odlične rezultate. Stojan Kranjc je bil prvi, Darko Bauer pa drugi v kategoriji F—1—A. Omenjena dvojica je skupaj z Žuličem osvojila prvo mesto tudi med ekipami, medtem ko je bil Janez Grošelj v kategoriji F—1—C drugi.

V soboto pa se je novomeško modelarsko zastopstvo udeležilo še mednarodnega tekmovanja v Zagrebu za pokal republik, na katerem so nastopili tekmovalci Italije, Avstrije, Zahodne Nemčije, Romunije, ČSSR, Madžarske in Jugoslavije. Velik uspeh je dosegel Darko Bauer, ki je v močni konkurenci zmagal v kategoriji F—1—A, medtem ko je bil Kranjc 32., Žulič pa 37. oziroma 38. V kategoriji F—1—B je bil Novomeščan Brudar 9., Grešak 14. in Stanković 15. Ekipno so bili Novomeščani tretji. V kategoriji F—1—C je bil Grošelj deveti, Može pa dvajseti. Ekipno so bili Novomeščani peti.

Velik uspeh pa so novomeški modelarji dosegli v generalni razvrstitvi, saj so osvojili 2. mesto za AK Ptuj in pred klubom iz Monfalcona. Še posebej pa razveseljujejo dobri rezultati, ki so jih ne glede na uvrstitev dosegli dolenjski modelarji, saj je tekmovalna sezona že končana.

Navzlic dežju teklo preko dvesto tekmovalcev

Tradicionalni ulični tek na Drski uspel

Mladinci Drske so ob sodelovanju novomeške TKS in ZSMS v petek pripravili že tradicionalni ulični tek. Navzlic slabemu vremenu, saj je tekmovalcem ponagajal dež, so organizatorji na startu našteli 223 tekmovalcev, najvztrajnejši so prispeli celo iz Maribora.

Rezultati: v skupini A je med 48 tekmovalci zmagal Robert Čečelič, 2. Igor Kotar, 3. Boštjan Retelj; zmaga v skupini B je med 39 tekmovalci pripadla Zdenku Hlavatyju, 2. Slavko Jarc, 3. Mitja Zatorovski. V skupini C je nastopilo 24 tekačic, prva tri mesta pa so pripadla Bojani Godler, Klavdiji Krim in Sandri Stipanovič, medtem ko je v naslednji skupini tekmovalcev (nastopilo jih je 37) zmagal Vid Borse, 2. Peter Judež in Bojan Drginc. Skromna po udeležbi (vsega 9) je bila skupina, v kateri je zmagala Andreja Klobučar, 2. Ma teja Vidmar, 3. Slavica Bucalo. V skupini „F" je med 29 tekmovalci zmagal Andrej Jeriček, 2. Robi Udovč, 3. Bojan Vidmar. Pri ženskah pa je v skupini osmih tekačic bila prva Andreja Gosenca, 2. Jelka Lindič, 3. Mateja Popovič. Zanimiv je bil nastop mladincev. Udeležilo se ga je 17 tekmovalcev. 1. mesto je osvojil Robert Šikonja, 2. Marjan Mesarič, 3. Janez Malenšek. Pri dekletih je zmagala Borja Eržen, druga je bila Milica Gorenc. Največ zanimanja je vsekakor veljalo nastopu članov, ki ga je dobil Metod Žužek, 2. je bil Ivan Škedelj, 3. Branko Novak, medtem ko je pri veteranih zmagal Lukši, 2. Štine, 3. Račečič.

Prireditev so z darili podprle delovne organizacije La oda, Dolenjske, Merkatorja in Krke.

INLES — KOLINSKA SLOVAN 21 : 17 (10:6)

V 6. kolu II. slovenske republiške rokometne lige so Ribničani premagali igralce Kolinske in so tako po tem kolu v sredini prvenstvene razpredelnice. Najboljši strelec domačinov je bil Lukič s 7 zadetki.

ŠE BREZ PORAZA

Tudi po šestem odigranem kolu v ljubljanski nogometni ligi je moštvo Ribnice še brez poraza. To krat je premagalo Krim s 4:1 in zanesljivo vodi z 12 točkami. V isti ligi je ribniški Borec izgubil v 4. kolu z Mladostjo z 1:2. Še vest iz mladinske dolenjske lige: Ribničani so bili na gostovanju v Straži premagani od domače ekipe kar s 6:1.

HRIBAR KLONIL V FINALU

V ribniškem domu telesne kulture je bil pred dnevi turnir najboljših namiznoteniških igralcev centralne ljubljanske regije. Med šesterico igralcev sta se v finalu znašla Vlahovič (Vesna) in Novomeščan Hribar. Zmagal je prvi z 2:0, za njima pa so se uvrstili Komac in Kalič (oba Kočevje) idr.

Kolesarji Šmihela prvi

V ekipni uvrstitvi občinskega kolesarskega prvenstva zmagala OŠ Šmihel

Kolesarsko društvo Novo mesto je ob sodelovanju OŠ Šmihel v soboto pripravilo zaključno kolesarsko tekmovanje novomeških osnovnih šol. Nastopilo je preko 70 tekmovalcev iz šestih šolskih športnih društev.

Rezultati: Letnik 1972/73: 1. Boštjan Murn, 2. Gregor Jovič (oba OŠ Grm), 3. Gregor Bevc (OŠ Šmihel); letnik 1971: 1. Sandi Hrovat, 2. Boštjan Nose (oba OŠ Vavta vas), 3. Miran Kolenc (OŠ Šmihel); letnik 1970: 1. Tomaž Krevs (OŠ Grm), 2. Silvo Muhič (OŠ Šmihel), 3. Jože Kregulj (OŠ Vavta vas); letnik 1969: 1. Bogdan Ravbar, 2. Gregor Koprivnik, 3. Rok Račečič (vsi OŠ Šmihel); letnik 1968: 1. Marko Vesel, 2. Andrej Baškovič, 3. Robi Golob (vsi OŠ Šmihel). V ekipni razvrstitvi je zmagala OŠ iz Šmihela, pred OŠ Vavta vas, OŠ Bršljin, OŠ Grm in OŠ Brusnice. Pokrovitelj tekmovanja je bila novomeška TKS, k uspešni izvedbi tekmovanja pa so največ pripomogli gostitelji, OŠ iz Šmihela.

USPEL KOLESARSKI TRIM

Prizadevni delavci novomeškega kolesarskega kluba so z roko v roki z mladinci KS Drska v nedeljo pripravili kolesarski trim, ki se ga je udeležilo preko 100 tekmovalcev. Njihova naloga je bila prevoziti progo med Novim mestom, Stražo in Prečno, kjer je bila kontrolna postaja, in nazaj do Drske. Udeleženci, ki so uspešno premagali progo, so dobili značke. Najmlajšim udeležencu je bil komaj 8-letni Mitja Gorišek, najstarejši 37-letni Jože Juršak, najštevilnejša pa je bila družina Juršakovih.

Zmajarji končali sezono

S tekmo na Lisci konec letošnjih tekmovanj — Krški Krila klub med najuspešnejšimi v državi

Zmajarji so se od letošnje tekmovalne sezone poslovili pred dnevi s tekmo na Lisci, ki jo je pripravil krški klub „Krila". Nastopilo je 36 tekmovalcev iz devetih jugoslovanskih klubov, pogumni letalci pa so v dvodnevnih bojih vnovič pokazali mikavnost tega športa.

Oba dneva so tekmovalci leteli med Lisco, Radečami in Sevnico, najboljšo formo pa je pokazal Tržičan Tomazin, ki je tako postal tudi letošnji državni prvak. Rezultati:

Tomazin (Prepih) 5.000 točk, Brovč 4.235, Konavec (oba Posočje 4.104, Mlakar (Krila) 3.844, Čater (Krila) 3.544, itd. Skupni rezultati vseh nastopov, ki so šteli za državno prvenstvo, pa so takile: Tomazin (Prepih) 15.434, Klemenčič (Posočje) 13.535, Kos (Let) 13.321, Kuštrin 13.261, Brovč 13.001, Konavec (vsi Posočje) 11.027, . .8. Pompe (Krila) 9.946, 9. Mlakar (Krila) 8.943, itd. Skupaj je uvrščenih 54 tekmovalcev.

Krški zmajarski klub je še mlad, pa vendar se lahko v letošnji sezoni pohvali z nekaj vidnimi uvrstitvami. Med njimi velja posebej omeniti Pompetovo 4. mesto na državnem prvenstvu v Kranjski gori, med klubskimi dosežki pa ne gre prezreti višinskega rekorda, ki ga je postavil Sotelšek, ko je na Lisci prvič preletel višinsko znamko 2.000 metrov.

PORAZ KOČEVSKIH KEGLJAČEV

Na kegljišču Name v Kočevju sta se v 11. kolu ljubljanske kegljaške lige pred dnevi pomerili vrsti domačinov in ljubljanskega Gradisa. Po pričakovanju so zmagali gostje s 5.366 podrtimi kegli proti domačim (4.986). Ljubljančani so imeli v svojih vrstah razpoloženega Bizjaka, ki je z 939 kegli postavil nov rekord kegljišča, medtem ko je bil pri Kočevcih najuspešnejši Levstik z 897 kegli.

M. G—ć.

Prvi na igrišču in v šoli

Oskar Kovač o delu z najmlajšimi rokometaši

Za bodočnost krškega rokometa ni strahu, kajti strokovno in zavzeto delo s podmladkom se vedno dobro obrestuje. Da si Krčanom v vodstvu moštva, ki nastopa v slovenski rokometni ligi, ni treba preveč beliti glav s tem, od kod dobiti sveže moči, gre zahvala 36-letnemu Trboveljčanu Oskarju Kovaču. Vsi, ki ga količkaj poznajo, ga kličejo kar Oki.

Z 12 leti je pričel z rokometom, ki mu je bil na osnovni šoli Ivana Cankarja v Trbovljah prvi trener Ačkun, zatem pa je Oskarja kot večino sošolcev „zastrupil" z rokometom Bašič, oba sta bila med najbolj znanimi imeni trboveljskega prvoligaša Rudarja. „S 15 leti sem že igral za prvo ekipo prvoligaša. Do leta 1968 sem igral pri Rudarju desno krilo. To je bila generacija!" obuja spomine Oki in gotovo si je kdaj zaželel, čeprav tega ni rekel, da bi tudi sam vzgojil dobre rokometaše. Ko je leta 1970 prišel v Krško, je prevzel vadbo mladih Leskovčanov. Krški mladinci in pionirji, katerih vadbo so mu zaupali, niso nikoli razočarali, saj so se uvrščali praviloma v sam vrh slovenskega „naraščajniškega" rokometa. Kar pet kandidatov za slovensko reprezentanco je bilo med krškimi pionirji. V ožjem izboru po junijskem taboru v Strunjanu so ostali Aleš Cvar, Sandi Deržič in Ivan Kastelic.

„Začel sem z 48 pionirji pred štirimi leti. Osip je bil precejšen, saj o treningi zahtevni. Zdržijo vedno le najboljši, z najmočnejšo voljo. V pripravah so fantje dva tedna vadili dvakrat n dan. Vsak je pretekel 35 kilometrov in vzdignil za 40 ton uteži," pripoveduje Oki. Ponosen je na svoje varovance, tudi zato, ker so to marljivi fantje na treningih, kjer ne zamujajo, prednjačijo pa tudi po uspehih v šoli. Ni ga med njimi, ki bi se ponašal z uživanjem alkohola ali kajenjem. „Kadeti naj bi bili letos v vrhu, prav tako pionirji," napoveduje Oki in pravi, da bo še eno leto „vlekel" obe selekciji, potem pa misli opustiti vadbo kadetov, da bi se posvetil že predselekciji. To pa so dečki komaj v 4. razredu.

P. P.

Oskar Kovač: „Fantje s kmetov so v večini in so boljši športniki kot mestni, saj že imajo delovne navade."

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal: Milan Markelj

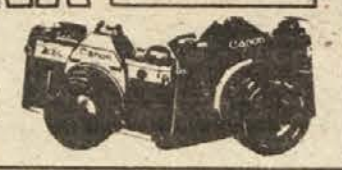

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Nuja po uvozu pšenice

Iz zemlje iztisniti več — Zgodovina in nova ustava — Nasilni „obiralci" grozdja — Otroške zabave na reki

LETOŠNJI JESENSKI setvi posvečamo posebno pozornost. Boj se bije zato, da zasejemo predvidene površine z visokorodnimi vrstami pšenice in da bi prihodnje leto poželi dovolj pšenice zase in še morda za izvoz. Osvoboditi se moramo nuje po uvozu pšenice, za katerega nam ne bi bilo treba trošiti dragocenih deviz, saj razpolagamo z dobro zemljo, iz katere je treba stisniti več, kakor pa nam je uspelo doslej.

ZGODOVINA NAM opisuje nenehno borbo naših pradedov za svoboščine. Te svoboščine in pravice naših občanov so v novi ustavi z ozirom na materialne pogoje močno zapopadene. Vsi si moramo prizadevati, da se bodo ustavna določila izvrševala. V osnutku ustave je močno poudarjena kontrola ljudstva pri izvajanju ustavnih načel.

DO SEDAJ so republike razpolagale s sorazmerno majhnimi sredstvi, zato tudi njihova odgovornost v gospodarstvu ni mogla biti konkretno materialna, ampak predvsem organizatorska in splošno politična. Po novi ustavi se bodo gospodarski skladi bolj naravno razporedili, in sicer tako, da bo mogoča na eni strani večja aktivnost republik v gospodarstvu, po drugi strani pa učinkovito usmerjanje.

NA CESTI med Hrastom in Suhorjem dolga vrsta fičkov. Iz njih so urno izstopali obiralci grozdja. Obirali so, ne da bi vprašali, čigav je vinograd, in se hitro vračali v avtomobile. Nekateri med njimi so bili celo nasilni.

ŽE ENO LETO se šoloobvezni otroci iz Gor. Pijavškega in Ardra brez nadzorstva prevažajo s čolnom preko Save. To je otrokom v veliko veselje in se neredko ustavljajo s čolnom kar sredi reke ter počenjajo vse mogoče norosti. Dosedaj se je na srečo vse dobro izteklo, kdo pa bo odgovoren, če se bo dogodila tragedija, ki bo terjala več mladih življenj?

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 18. oktobra 1962)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Fotografični ugledni samogib

Na Kitajskem jedo s paličkami — Umrl je zloglasni pisatelj Zola, ki je neprekosljiv v največji umazanosti in podlosti — Posebna naprava za gledanje

(P o r o č i l o) s Kitajske. Ene reči vam nisem do sedaj omenil, ki pa je vendar zanimiva, namreč kako mi jemo. Kaj ne, saj vendar ni mogoče drugače jesti kakor z usti in zobmi. Da, res je, glede tega smo si edini. Nismo pa edini glede na način, kako se jedi v usta nosijo. Pri vas imate seveda žlice. Pa zakaj jih imate? Zato ker so vam jih Ribničanje iznašli, kakor poje „ribniška". Tako se lahko postavljate z žlicami, tukaj pa niso tako srečni, da bi imeli v svoji sredini tudi Ribničane, kakor jih imate vi.

Mesto žlice, vilic in noža dobim dve do 30 cm dolgi koščeni palički.

(Z l o g l a s n i) pisatelj Zola je umrl prve dni oktobra. Zadušil ga je po noči v spanju strupeni plin iz peči. Imenujejo ga „neprekosljivega". Da, bil je neprekosljiv v največji umazanosti in podlosti. Da se je prodalo 2,300.000 njegovih knjig pač jasno govori, kako sprijen je svet, ki hlastno sega po tem berilu. Zadnje čase je Zola branil izdajalskega žida Dreyfusa, kar so mu prav močno zamerili. A Zola si je nabral lepih denarcev in živel prav razkošno. Storil je s svojimi spisi neizmerno škodo zlasti med mladino, in žalibog, tudi naša mladina se zabava često s temi strupenimi in naravnost uničujočimi spisi.

(F o t o g r a f i č n i) ugledni samogib (avtomat) kateri bo postavljen v prostorih starega davčnega urada se otvori danes ter bo obsegal popotovanje po svetu v 28. dneh. Pripravm obseže razglede iz vseh delov sveta ter je vse jako podučno in zabavno.

(S m o ž e) skoro notri v dolgočasnih jesenskih meglah in bližamo se dolgim, dolgim večerom, kraljestvu naše svetilke. Ako hočemo njeno svetlobo zvečati, denimo novi sten, predno ga rabimo, za nekaj časa v vodo z raztopljeno soljo, ko je popolnoma premočen, vzemi ga ven in ga dobro presuši, predno ga zaviješ v mašilnico svetilnice.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 15. oktobra 1902)

PO SVETU OKOLI

BURNO DARILO — Craig Kipp, s katerim se zdaj že lep čas ukvarjajo psihiatri, medtem ko premišlja o poteh in stranpoteh svojega življenja, je pripravil za svojo mater nenavadno darilo. Za njen rojstni dan ji je podaril kuharsko knjigo, ki pa se je v materinih rokah razletela. Vanjo je namreč podtaknil eksploziv. Morilca lastne matere morebiti ne bi niti dobili, ko bi ga ne izdale umazane nogavice. V njih je treniran policijski pes zasledil sledove eksploziva in fant je bil v pasti. To je tako, če ni več mame, da bi pravi čas oprala umazane nogavice.

PRAVICA DO GOLOTE — Z manj strašnimi posledicami se je končalo srečanje Douglasa Metzgerja z zakonom. Možakar je namreč užival v tem, da se je po lastnem stanovanju sprehajal v adamovem kostimu, kar pa je motilo njegove sosede. Ljubitelja domače nagote so prijavili policiji in tako je moral stanovanjski naturist pred sodišče, ki ga je obsodilo na 75 dolarjev kazni. (Ta podatek izdaja, da se je ta velevažna nepomembnost dogajala v Ameriki.) Douglas se je pritožil na višje sodišče, ker zahteva pravico do golote v lastnem stanovanju. Sosedje menijo, da bi ceneje uveljavil svoje pravice, če bi ob napadu uveljavljanja pravice do nagosti potegnil rolete.

OBJEST — Neznani zlikovci so čez noč s 30 kilogrami betona zamašili šobe znanega vodnjaka na mestnem trgu. Ker gre za objestno razmetavanje z betonom, je jasno, da se to ni dogajalo pri nas, temveč v švicarskem mestu Ženeva. Zamašeni vodnjak je ena od znamenitosti te prestolnice, star že skoraj sto let.

ZA OČAKOM NOETOM — Ljudem, ki po turški gori Ararat iščejo ostanke Noetove barke, pravijo, da so za luno. Najnovejši raziskovalec te vrste je takšen, da povsem upravičeno sprejme kak naziv; potreben je le majhen popravek, da je bil na Luni. Noetovo barko namreč išč e James Irwin, ki je leta 1971 raziskoval naš naravni satelit na licu mesta, kot se temu pravi. Bil je namreč na Luni s posadko Apolla 15.

Izpušna cev – mrtvaška tromba

Avtomobislki izpuhi zastrupljajo ozračje — Še posebno so ogroženi otroci v večjih središčih — Upadanje umskih sposobnosti — Svinec tudi v hrani

Skoraj nemogoče si je zamisliti podobo sodobnega mesta brez gostega avtomobilskega prometa in tanke modrikaste tančice izpušnih plinov so bolj ali manj vsakdanja „hrana" mestnih prebivalcev. Če bi šlo le za neprijeten vonj, bi še kako bilo, vendar pa v teh meglicah čemi strup, ki počasi, a zanesljivo učinkuje na centralni živčni sistem. Ta strup je svinec.

Svinec spada sicer med najbolj uporabne kovine. Človeštvo ga koristno porablja že dolgo vrsto stoletij; šele novejši čas pa je odkril, da je ta koristni prijatelj hkrati tudi sovražnik. Otroci so še posebno občutljivi zanj, saj so petkrat bolj podvrženi škodljivim učinkom svinca kot odrasli, zato se ne bi smelo zdeti čudno, če zdravniki opažajo pri otrocih, ki žive v središčih z gostim prometom, več nenormalnega obnašanja in težav pri učenju.

Nekateri zgodovinarji trdijo, da je človeštvo že imelo s svincem težko izkušnjo, le da je ni dojelo pravi čas. Po nekaterih teorijah naj bi bil svinec odgovoren za propad cvetočega rimskega cesarstva. Rimljani so uporabljali svinčene cevi, posode, krožnike in čaše, zato so s hrano in pijačo zaužili tudi precejšnje količine svinca. Strup se je nabiral v njih in povzročil živčna in možganska obolenja, ki so vladajoči sloj degenerirala.

Dandanašnji se je svinec vtihotapil v civilizacijo bolj prikrito. Nihče več ne je s svinčenih krožnikov niti ne pije iz svinčenih čaš, saj medicina ve, da je to škodljivo zdravju, vendar pa smo bili kljub temu v zadnjem času tudi v Sloveniji priče zastrupitvam s svincem, ker so ljudje uporabljali keramične posode z neprimernim lošèem.

Še bolj prikrito zastrupljanje prebivalstva se dogaja na mestnih ulicah. Nevidne milijarde drobcenih delcev v izpušnih plinih avtomobilov se vsak dan kopičijo v zraku in vdirajo skozi pljuča v kri, s krvjo pa v živčevje. De lci nastajajo pri izgorevanju svinčevega tetraetila, ki ga proizvajalci motornega goriva dodajajo bencinu, da lepše izgoreva in tako omogoča boljši tek motorja.

Svinčev tetraetil proizvajajo ž e od leta 1923, njegova uporaba pa se je strmo dvigala z rastočim avtomobilizmom in razvojem motorjev, ki uporabljajo visokooktanska goriva. Do kakšnih meja je segla potrošnja svinca v bencinskih dodatkih, zgovorno kaže podatek, da v Veliki Britaniji avtomobilski motorji izpuhajo v ozračje okoli 7.000 ton svinca na leto.

Med znanstveniki, ki so dvignili glas zoper tovrstno nevarnost, je bil specialist Jones Russell iz Londona. Pri meritvah količine svinca v krvi (meri se v mikrogramih na deciliter krvi) je ugotovil, da otroci, ki rastejo v londonskem prometnem središču, dosegajo stopnjo 23. Ra ziskave ameriških in drugih strokovnjakov kažejo, da je ta stopnja že lahko nevarna za razvoj umskih sposobnosti, resne nevarnosti pa naj bi se začele pri stopnji 35. Dr. Russell je opozoril, da je treba na svinčeno nevarnost gledati s skrbnejšimi in bolj nezaupljivimi očmi, žal pa njegova opozorila niso zalegla kaj prida.

Posebno poročilo komisije, ki je preučila to vprašanje pred dvema letoma, je ostalo dokaj nedolžno. V poročilu trdijo, da je nevarnost svinčevih dodatkov v bencinu razmeroma majhna, češ da zavzema le 10-odstotni delež v stopnji svinca v krvi mestnih otrok, medtem ko večji delež, do 90 odst., odpade na svinec, ki pride v telo s hrano.

Dr. Russell pravi, da ima komisija morda celo prav, vendar pa ni natančneje proučila tega, kako da je v hrani toliko svinca. Meni, da izpušni plini v ozračju prej ali slej pridejo do posevkov in da se svinec tako posredno nalaga v kmetijskih pridelkih, se pravi v hrani. Torej je pesek v oči podatek, da je krivec hrana.

Raziskave Claira Pattersona iz kalifornijskega inštituta za tehnologijo so pokazale, da se v povrtninah nabere kar 90 odst. vsega svinca iz ozračja, medtem ko je odstotek svinca iz ozračja v travah, s katerimi krmijo živino, še višji. Kmetijski strokovnjaki so tako ugotovili, da je pridelek v petkilometrskem pasu okoli Londona neprimeren za prehrano, medtem ko ni primeren za hrano otrok pridelek, ki zraste v 40-kilometrskem pasu. Razlog — s svinčevim tetraetilom okuženo ozračje in kopičenje svinca v rastlinah.

Razumljivo je, da v nekaterih državah poskušajo urediti to vprašanje. Ponekod so prepovedali svinčeve dodatke v bencinu, ponekod pa so postavili pred proizvajalce avtomobilov zahtevo, naj začno izdelovati takšne avtomobilske motorje, ki ne bodo potrebovali tako oplemenitenega goriva. Zanimivo je, da so Američani pri meritvah količine svinca v zobeh — menda so te meritve bolj zanesljive kot meritve količin v krvi — ugotovili, da je v nekaj letih, odkar se na cestah pojavljajo novejši modeli avtomobilov, padla količina svinca za 36,7 odst.

Pomoč prihaja iz vesolja

Prvi reševalski satelit odlično opravil nalogo

Ko se je malo letalo s tremi ljudmi posadke izgubilo v divjinah severovzhodne Britanske Kolumbije, so kanadski reševalci takoj izgubili upanje, da bi lahko ponesrečence kdaj našli. Kraji, kjer so izginili, so tako nedostopni in divji, da jih je skoraj nemogoče pregledati. Pa vendar je prišla pomoč — iz vesolja.

Sovjetski satelit, opremljen z elektronskimi „ušesi", ki more ujeti zelo šibke signale, je na svoji redni poti okoli Zemlje ujel impulze avtomatske signalne naprave ponesrečenega letala. Podatke o metu izvora signalov je satelit posredoval zemeljskemu sprejemnemu središču v Ottawi, kjer je računalnik hitro odredil, kam naj gre reševalna ekipa. V nekaj urah je reševalni helikopter pobral tri ponesrečence, ranjene sicer, vendar pa žive.

Ta čudovita zgodba se je odigrala pred nekaj tedni. V zgodovino se je vpisala kot prvo reševanje ponesrečencev s pomočjo satelita, hkrati pa kot prvi praktični preskus nove vrste satelitov. Gre za satelite, ki nosijo kratico Sarsat in so namenjeni odkrivanju in reševanju ponesrečencev. Na satelitih so vgrajene prisluškovalne naprave, ki zaznajo šibke signale na določeni frekvenci, ki je mednarodno dogovorjena za reševalne signalne naprave. Le-te so poceni in s seboj naj bi jih imeli pri vsaki ekspediciji v divjino, prav tako tudi na vseh plovilih in letalih. Elektronski pes—čuvaj visoko nad zemeljsko oblo bo zlahka našel izgubljeno jahtico v širjavah oceana in prihranil dolgotrajno in predvsem drago izvidovanje z letali.

Sovjeti so bili ponovno prvi, saj je reševalni satelit te države zaenkrat edini v orbiti. Kmalu mu bo sledil še ameriški.

Vsakega malo

Sestavljena elektrarna za vsako priložnost

Da so lahko izvori energije sonce, tekoča voda in veter, ni nikakršna novost, saj poznamo ž e prave sončne elektrarne, deluje tudi nekaj elektrarn na veter, medtem ko so vodne elektrarne že dolgo nekaj običajnega. Pri vsem tem je nova le zamisel, da bi vse te vire energije združili. Na takšno zamisel so prišli francoski strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vprašanjem, kako zagotoviti energijo v spreminjajočih se razmerah.

V Pirenejih so postavili majhno poskusno elektrarno, ki deluje na vodni tok, veter in sonce, odvisno od tega, katerega od virov je v danem trenutku najpametneje izkoristiti. Jasno je, da bi bil nalogi odločanja človek komaj kos, saj je treba hkrati preverjati veliko število podatkov, od stanja vode in jakosti vetra do tega, ali ni morda sončno /vreme le najprimernejše. Nalogo so zaupali mikroprocesorju, se pravi elektroniki. Ta vključuje zdaj vetrnico, zdaj turbinico, zdaj sončno celico po načelu racionalnosti; tako mala elektrarna ves čas dela.

Radost srca in veselost je vino, če se ob pravem času zmerno pije.

Sirahova knjiga

Vsako imetje je kamen, ki z obtežitvijo veže na sistem.

T. KERMAUNER

Ljudje pa — vsi grešne so duše. Požrešnost mnogim štrli iz oči.

S. JESENIN

Elektrika celi

Zdravljenje težkih zlomov

Včasih so zlomi in poškodbe kosti tako hudi, da ortopedski kirurgi ne vedo, ali naj poškodovani ud odrežejo ali začno zdraviti. Zgodi se, da morajo po dolgotrajnem zdravljenju nazadnje le opraviti nepriljubljeno amputacijo. V zadnjih letih pa imajo na svoji strani pomočnika, ki veliko obljublja — elektriko.

Že nekaj časa v svetu poskusno zdravijo težko zaceljive zlome z električnim tokom. Najpogostejše uporabijo v ta namen žico, ki jo vpeljejo v zdrobljeno kost, in nato po nji v organizem uvajajo elektriko, ki tvori elektromagnetno polje, ki ugodno vpliva na celjenje kosti.

V zadnjem času se je začel uveljavljati nov način, ki je še boljši. Namesto žice uporabljajo kovinski ovoj, ki tvori pulzirajoče elektromagnetno polje. S takšnim načinom zdravljenja ni potrebno posegati v ud in je tako možnost infekcij še manjša.

V Newyorškem prezbiterijanskem medicinskem središču so s kovinskimi ovoji rešili hudo poškodovane ude 70 odst. tistih poškodovancev, katerim običajni način zdravljenja ni pomagal in bi jim jih morali amputirati.

Rešitev prejšnje križanke

			S	P	O	R	A		M	A	K			
		K	O	R	E	N		E	D	I				
		O	R	A	N	G	U	T	A	N				
		K	O	L		L	L	A	N	O				
	N	O	G	O	M	E	T	N	A					
	S	A	T		A	Š	I	O						
T	I	R	S		K	R	Č		M	L	I	N		
A	N	E	T		R	O	V	K	A		R	A		
N	A	D	A		A	D	A	M		O	S	T		
I	R	A	V	A	D	I		E	O	L	K	A		
N	I		A	L	A	N		T	I	T	A	N		

Posekaj ves gozd želja, ne eno samo deblo.

G. BUDA

Biti ljubljen je prijetno le, če človek tudi sam ljubi.

R. F. A. SULLY PRUDHOMME

Bojevati se s peresom sodi med največja junaštva.

M. KRLEŽA

DL	MAKED. KOLO	VRSTA KAMNINE	RENI GUIDO	DRŽAVA V ZDA	VOJAK PODKOPNIK	DL	KONICA	MOR. POŠAST	BALETNIK MLAKAR					
OKIT TOMAŽ DOMIČELJ						NOTRANJ. KRAJ ZABAVIŠČE								
			MESTO V BAČKI LIRSKA PESEM											
USLUŽEN ČLOVEK	VODNA ŽIVAL PRETEPAČ						LJUD. ODBOR POVRTNINA							
									DL					
DL	PSIKO-VEC	NASILNI TAT	MAKED. M. IME Ž. IME				ELEKTRON-VOLT ZNAČAJ		VRSTA OBREMENITVE	VRSTA PALME				
SEDLO					JAMBOR-NIK JOKANJE									
SONČNA URA						KOORDINATE DELA NAROSV. BORBA								
MADŽ. PRITOK DONAVE				UT. MERA NATRIJ				BOGINJA NESREČE PRVAK						
NAŠA GORA					VRSTA ŽOLNE									
PAPIGA					DL	DVOJNA VREČA								

Zdravje ohranimo s smehom

Resnica v starem ljudskem reku — Če se človek od srca nasmeji, je naredil zdravju koristno vajo

Smeh je pol zdravja, pravi star slovenski pregovor. Stoletna izkušnja ljudstva se strokovnjakom ni zdela vredna globljega proučevanja in tako je bil smeh v psihologiji dolgo le zunanji izraz veselja, v nekaterih primerih pa nevrotičnega odzivanja na težke življenjske položaje. V zadnjem času dobiva čisto novo težo v psiholoških raziskavah, saj ugotavljajo, da je zares zdravilen za odvračanje slabih posledic stresa. Še več, nekateri raziskovalci trdijo, da odpravlja glavobol, učinkuje proti vnetjem in celo pomaga v boju proti visokemu krvnemu tlaku.

Kot je dostikrat, je tudi novo znanstveno zanimanje za fiziologijo in učinkovanje smeha na človeka sprožilo pretiravanje. Pred šestimi leti je izšel članek Normana Cousina, v katerem je zatrjeval, da je s pomočjo smeha ozdravel za hudo hrbtenično boleznijo. Zdravniki so takšne trditve seveda takoj napadli in dejali, da se hude bolezni včasih same od sebe umaknejo, ljudje pa temu naravnemu dogajanju pripišejo vzročnost s kakšnim domačim zdravilom ali načinom obnašanja. Vendar pa, vse kaže, uradno medicinsko znanje ni bilo tako gotovo vase. Več zdravnikov in psihologov se je začelo ukvarjati s smehom na nov način. Prejšnji mesec so se strokovnjaki celo zbrali na simpoziju v Washingtonu in razpravljali o tej zares nenavadni temi.

Če se človek od srca nasmeje, so ugotovili, se v njem izvrše podobni telesni procesi, kakršni se dogajajo med lažjimi fizični-

mi vajami. Mišice se skrčijo, pospeši se utrip srca in krvni tlak se malce dvigne. Dr. William Fry primerja smeh z joggingom, lahkim tekom na mestu. In kot vsako telesno vežbanje ima tudi smeh dobrodejne posledice na telo in duha. Po sproščenem smejanju se mišičevje sprosti bolj, kot se sicer, kar lahko odpravi glavobol, srčni utrip in pritisk pa padeta pod običajno raven.

Smeh povzroči tudi vrsto kemičnih sprememb v biokemiji telesa. Kot so raziskovalci lahko odkrili med poskusi (težavni so že zato, ker se je težko smejati na ukaz), se v kri izlije več adrenalina. Najverjetneje se hkrati z adrenalinom zlije po krvi v možgane tudi več drugih snovi, kot so endorfini, naravni opiati (znani iz vztrajnega teka), kar vse deluje na prijetno počutje človeka.

Strokovnjaki domnevajo, da leži središče za smeh v desni možganski polutki, saj pri ljudeh z večjimi okvarami tega dela možganov ugotavljajo, da nimajo nikakršnega smisla za šalo. Norveški znanstveniki so izmerili električne aktivnosti obeh polutk in odkrili, da je pri smehu desna izrazito aktivnejša. Nasploh danes velja za znanstveno dokazano, da je desna stran možganov odgovorna za čustvene zadeve, leva pa za analitične. Ljudje s povečano aktivnostjo leve možganske polutke so morda sicer res analitično prodorni, nč znajo pa se od srca nasmejati.

Sicer pa stara resnica pravi, da razlaga uniči še tako dobro šalo.

Torej, odkritosrčen smeh je zdravilo, ki nas nič ne stane, lahko pa nam da najdragocenejše — zdravje.

MiM

(Vir: Newsveek)

S tem, kar je last vseh ljudi, ne sme nihče kopičiti bogastva zase.

L. GAGERN

Vrečke s piščančjim perjem učinkovito vsrkajo naftne madeže na vodah.

S perjem nad nesnago

Piščančje perje. je najnovejše orožje za odstranjevanje razlite nafte — Poceni in učinkovit način

Kakor je nafte po vsem videzu premalo, pa je je lahko veliko preveč in odveč, kadar nenadzorovano uide iz velikih tankerjev. Razlitja surove nafte so hude ekološke katastrofe, če se dogode v bližini obal, zato se v svetu trudijo iznajti čimbolj učinkovite načine, kako odstraniti nevarne naftne madeže. Med novejšimi tovrstnimi odkritji je „izum" ameriškega advokata Ala Crottija, ki živi v Londonu. V primerjavi z najrazličnejšimi detergenti je Crottijev pripomoček za čiščenje z nafto onesnaženih voda preprost, poceni in zelo učinkovit, saj gre za vrečke, napolnjene s piščančjim perjem.

Na zamisel je izumitelj prišel, ko je opazoval fotografije, ki so kazale opustošenje po velikih razlivih nafte iz tankerjev. Čudil se je, kako da ptice tako hitro postanejo žrtve razlite nafte. No, pojasnilo je preprosto: ptičje perje zelo vpija nafto. Za ptice je ta lastnost njihovega perja slaba plat zadeve, za borce proti naftni nesnagi pa dobra stvar.

Prvi poskusi s Crottijevimi pernatimi vrečami so se odlično obnesli. Na reki Mississipi je očiščevalcem uspelo odstraniti 20 površinskih kilometrov velik naftni madež. Najprej so ga omejili, potem pa s pernatimi blazinami „popivnali".

VAŠA ZGODBA

ODREŠILNO SREČANJE

Zvečer sem se vračala z obale malo kasneje, ker je bil to zadnji dan letovanja. Ostali so odšli že pred menoj. Na vrhu sem se obrnila, da bi še zadnjič pogledala obalo ter se poslovila od morskih valov. V siju zadnjih sončnih žarkov sem najprej ugledala bronasto telo v črtastih kopalkah nedoločljive barve. Srečanje je bilo tako nepričakovano, da sem za trenutek obstala, trdno prepričana, da je silhueta samo plod moje domišljije. Zadnje dni sem često mislila na Marjana, na svojo prvo ljubezen. Spoznala sem ga ob morju, v njegovih valovih sva preživela marsikatero lepo uro, zato me je ob pogledu na morje vselej obšla tista nenadna žalost, ki se ji nisem mogla upreti. Marjan se je prvi znašel: „Zdravo Sonja, kako si? "

Podal mi je roko, v kateri se je moja skoraj izgubila. Še vedno je imel tih, nežen glas z žametnim prizvokom. Ta glas bi spoznala med sto drugimi. Je mogoče, da po desetih letih še vedno mislim nanj z enako globoko ljubeznijo kot nekoč? Ljubezen je živa, kljub temu da je takrat odšel, ne da bi pojasnil zakaj.

„Daj, sediva malo!" je rekel. „Se ti mudi? "

„Pravzaprav ne," sem izdavila. Nisem mu želela pokazati, koliko mi je še do njega, čeprav sem bila prepričana, da to izdajam z vsako besedo.

Položil je brisačo na skalo, ki je bila še topla od sonca. Počakal je, da sem sedla, nato pa je sedel poleg mene. Še vedno je imel čvrste roke, med njegove temne lase pa se je le sem ter tja vtihotapila srebrna nitka.

„Si se poročila? Kako živiš? Imaš otroke? "

„Na vsa vprašanja nimam mnogo odgovoriti," sem se posmejala. „Poročena nisem, otrok nimam, živim pa, kolikor dobro morem."

„Potem je vse v redu, ljubica" je oživel. „Vesel sem, da sem te našel. Često sem mislil nate, na srečne ure, ki sva jih preživela skupaj. Še deset dni bom n dopustu, lahko se bova sestajala, kadar boš hotela."

„Mar misliš reči, da tudi ti nisi poročen? " Moj glas je bil malce hripav, poln upanja, skoraj sem se sramovala nestrpnega pričakovanja njegovega odgovora. To bi pomenilo, da bi lahko nadaljevala tam, kjer sva prekinila.

„Seveda sem, kaj pa si pričakovala? " je lahkotno rekel, ne da bi se zavedal, kako me je prizadel. „Menda te to ne moti? Ne, saj ne morem verjeti, da si še vedno istih misli kot nekoč? „Prstan na roko, dragec, ali pa nobene postelje.' Tako si vedno rekla." Nejeverno me je pogledal, kot bi mi hotel prečitati resnico iz oči. „Tudi otroke imam. Dva ljubka paglavca. Vse obrneta na glavo; kadar ju ne gledaš, vedno kaj ušpičita. Tu na morju sta z mano. Jutri ju boš lahko videla. Žena je bolehna, pa je večinoma v sobi. Le malo gre na obalo. Zato se počutim prost kot nekoč. Kaj ti brani, da bi se ob večerih dobivala. Tema je, nihče naju ne bo videl. Ženi se bom že kako izgovoril. Recimo jutri? "

Vprašujoče me je pogledal.

„Ne vem, kaj me na tebi tako privlači? " je zapeljivo nadaljeval. „Oči imaš še vedno lepe, leta ti jih niso uničila. Morda sem se zaljubil prav vanje? Ali pa v to, ker se tako razlikuješ od drugih žensk. Romantična si, romantika pa danes izumira, nima bodočnosti. Spoprijeti se moraš z življenjem, trdim in resničnim, kakršno se ti ponuja, zato moraš vzeti vse, kar ti nudi, izkoristiti vsak trenutek za zabavo. Torej prideš? "

„Pridem," sem toplo rekla. Upala sem, da dovolj trdno in da sem ga prepričala. Saj ne ve, da jutri odhajam. Ko se bo zbudil, bom že skoraj doma.

„Torej prav, približno ob isti uri. Obleci se, nekam bova odšla. Avto sem kupil, nič posebnega, pelješ se pa le. Živio!"

V tistih nekaj trenutkih sem spoznala, da me nikoli ni ljubil, da najbrž sploh ni bil sposoben ljubiti. Življenje je jemal z lahkotne strani, skrbi ja prepuščal drugim. Vsa ta leta, ko sem mislila nanj, sem si ga predstavljala povsem drugačnega, takega, kakor sem si ustvarila sama. Ko sem ga zdaj nenadoma zagledala v drugi luči, je bolečina, s katero sem živela vsa ta leta, počasi popustila. Nenadno srečanje je povzročilo, da bom odslej na morje hodila mirneje, da me šumenje valov ne bo več navdajalo s spomini.

JOŽI PETRIČ

59

Janez Trdina **Črtice in povesti iz narodnega življenja**

KRANJSKA JEZA

Treba je pa še nekaj pomisliti. Janez, vidite, je delal pridno in dobro, ali skrbi se je bal; živel je kar tja naprej; nikoli ni vprašal, kaj bo treba kupiti, kaj napraviti; da je imel le danes jed in drugo potrebo, za jutrišnji dan se ni brigal prav čisto nič. Takih fantov se nahaja povsod grozno veliko. Zato se bojim, da bodo naši bodoči gospodarji še slabejši, kakor so sedanji. Janez je ravnal prav pametno, da je izročil kmetovanje spretnejšim rokam in skrbnejši glavi. Z zemljo se mora človek hudo ubijati, mora premišljevati noč in dan, kako in kje bo ujel kak krajcar in kako in kam ga bo obrnil, da bo več zalegel; drugače se ne zdeluje. Mana si prav lepo pomaga in bo ostala Janezu do smrti hvaležna. Meni sicer ni podaril kmetije, ali sem ga imela rada morebiti bolj ko vse druge sestre. Rekla sem že in pravim tudi zdaj in bom govorila, dokler bom živa: Bog mu daj mir in pokoj in svoj nebeški raj! Ker sem vam povedala toliko o njem in ste me poslušali tako pazljivo, vas prosim, da primete kupice in trknene z mano na njegov spomin."

DVANAJST LASTNOSTI

Po zajtrku sem šel v bukovje kneza Turjaškega in sem se sprehajal v tej prekrasni šumi do šestih popoldne. Lačni želodec in trudna noga sta potrebovala krepila in počitka. Spustim se po strmi stezi navzdol, prikorakam v Gorenjo Stražo in stopim v prijazno krčmico, stoječo nekoliko korakov od Baltovškega mostu, ki veže topliško duhovnijo s prečensko. Bil sem prav zadovoljen, da je nisem našel prazne. Za veliko, svetlo mizo je sedelo pet neznanih mož. Pili so počasno vsak svojo merico in poslušali pazljivo živinskega trgovca, ki jim je bral — šembiljske bukve.

Že marsikdo je rekel, da je ni ne tako pametne ne tako neumne reči, katere ne bi bili spisali Nemci. Naš slovenski kmet se je žalibog seznanil prav z najabotnejšimi izdelki njihove glave in brezglavosti. Le pomislimo, kako prazne božjega duha so skoraj vse molitvene knjige, prestavljene na naš jezik z neškega! Ali ta slama nam vsaj ne dela kvara. Tem več škode pa so naredile kvartopirske, loterijske, sanjarske in druge take sleparske knjižure, med katere spadajo tudi šembiljske bukve. Sestavil jih je prvi menda neki nemški menih, ali so jih pridno uredovale in pomnoževale tudi slovenske roke. Prerokovanja o sedanjem času so se rodila nedavno nekje na slovenskem Štajerskem pri ogrski meji, kar se lahko pozna po narečju. Pripoveduje se, da je Antikrist že na svetu, njegovi učenci da so imeli več zborov na Dunaju, v Gradcu in v Ljubljani in so se posvetovali, kako bi prekucnili vero.

To čenčo je bržkone sprožilo besno naskakovanje ustavoverne stranke na rimsko cerkev. Papežu Piju IX. prerokuje prijazni pisar, da bo umrl šele leta 1880 itd.

Barantač konča branje, pivci ga začno pretresati in presojati. Sedeč za posebno mizico, poslušam kritiko. Barantač se kolne in priduša, da se je do zdaj še vse izpolnilo, karkoli je pisala sv. Šembilja, zato se človek lahko zanese, da se bo izpolnjevalo vse tudi zanaprej.

Krčmar ugovarja: „Jaz ne verjamem nič. Piše se, kar se hoče, papir ni še nobenemu lažnivcu dal zaušnice."

Barantaču reče pivec: „Nikar se ne kolni. Sveto pismo te bukve niso. Mogoče, da veliko vedo, mogoče pa je obenem tudi, da si kaj malega izmišljajo. Kdo ve? " — Drugi pivec pa zavrne zopet krčmarja: „Jože, ti mahaš predaleč. Kar tako naravnost sv. Šembilje ne smeš staviti na laž. Svetnica, če je tudi najzadnja, zna in razume, bi jaz rekel, zmerom več kakor mi grešniki. Tudi jaz menim, da prav vse ni res, ali me je skoraj strah trditi, da je vse zlagano. Meni se zdi, Jože, da si že preveč izpital mošnjo — taka navada je pač od nekdaj na svetu, da bogatini ne brzdajo dosti jezika."

Trije gosti tem besedam soglasno pritrdijo. Videl sem, da sem zašel med prave Dolenjce. Ti ljudje so po eni strani tako nezaupljivi, da ne verjamejo za trdno nobeni avtoriteti, po drugi pa tako strašljivi, da se ne drznejo nobene popolnoma zavreči. Samo čokljati starec, ki je sedel na koncu mize, ni izrekel na nobeno plat svojega mnenja. Krčmar se obrne proti njemu in ga vpraša spoštljivo: „No, oče Berusov! Kaj pa vi pravite? Starejši in pametnejši ste od nas vseh, zato bi rad slišal, kako boste vi obsodili to svetnico, ali kaj je. Jaz ji ne verjamem, ker duhovni ne spoznajo za potrebno, da bi nam povedali, kaj je bila in s čim se je Bogu tako prikupila, da bi bila prejela od njega redki dar prerokovanja. Če porečete vi, da ne laže, pa se bom preveril tudi jaz, kajti v celi fari ga ni moža, ki bi vas dosegel v modrosti vseh besed in del in bi bil tako vreden naše zaupljivosti in vere."

Berus se vzkloni in reče, smehljaje se: „Svojo hvalo, Jože, si to pot mastno zabelil. Dobro, da ni danes petek. Do zdaj sem molčal, ker je bilo za prazno ajdovico že tako preveč mlatičev. Ne smemo pozabiti, da bomo morali za vsako nepotrebno besedo dajati odgovor. Človek, ki je načečkal te bukve, je imel nekaterih reči čez mero, drugih pa pod mero. Več ko dosti je imel časa, papirja, črnila in peres, manj kakor je treba, pa možganov in bržkone tudi poštenja in vere. Sveto pismo nas uči, da ni razodel Bog prihodnosti nikomur, še svojemu sinu ne popolnoma. Za to vašo svetnico Šembiljo sem vprašal našega župnika, premeteno glavico, da se ne nahaja morda na celem Dolenjskem nobena taka. Pa veste, kaj sem izvedel? Šembilja še morda nikoli živela ni, če je živela, pa ni bila še krščena ne, ampak ajdovska baba, ki je sleparila bedake. Prav gotovo pa je, da ni napisala ne črke. Župnik so rekli, da so te bukve zmazane pred nekoliko sto leti. V njih ni tedaj ne toliko resnice, kolikor je za nohtom črnega, razen če so zadele kaj po naključju, kakor slepi ščinkavec zrno.

ČETRTKOV INTERVJU

Kaj vse zmore naša obrt?

Drobno gospodarstvo družbenega in zasebnega sektorja pripravlja po več letih spet razstavo izdelkov

27. oktobra bo v novomeški Športni dvorani odprta razstava malega gospodarstva novomeške občine, ki bo nedvomno privabila k ogledu nemalo obiskovalcev. Kaj bo na razstavi videti, je povedal Janez Penca, tajnik Obrtnega združenja Novo mesto:

„Na razstavi bodo poleg zasebnih obrtnikov vseh strok sodelovale delovne

Janez Penca: „Upajmo, da večji brat malega gospodarstva – industrija – ne bo več z omalovaževanjem gledal na obrt. V tesnejšem sodelovanju med obema bi lahko izboljšali občinsko izvozno-uvozno bilanco."

organizacije, ki se bavijo z drobnim gospodarstvom, med katerimi velja omeniti zlasti IMV in njene izdelke s tega področja, prikazane že na razstavi v Ljubljani, skupno s Slovenijalesom. Zastopane bodo vse panoge, od gradbeništva do izdelovalcev mizarskih, kovinskih, plastičnih, steklarskih, sodavičarskih, krojaških in drugih izdelkov. Predstavili pa se bodo tudi gostinci s postavitvijo vzornih omizij in s kulinaričnimi izdelki."

– Kje je vznikla pobuda za tako razstavo, kakršne ni bilo v Novem mestu že od leta 1975?

„Pobudo so dali novomeški obrtniki skupno s turističnim društvom, podprli pa so jo v Medobčinski gospodarski zbornici in tudi ponudili pomoč."

– Kakšen je namen razstave?

„Družbeni in zasebni sektor novomeške občine bi rad z javnim prikazom svojih izdelkov vzbudil zanimanje predvsem v industriji za kooperacijsko sodelovanje. Na tem področju je namreč še veliko neizrabljenih možnosti, lahko pa bi v mnogočem pripomogle tudi k zmanjševanju uvoza. V nekaterih primerih je tako sodelovanje že zastavljeno, veliko pa je še možnosti za sodelovanje med drobnim gospodarstvom družbenega in zasebnega sektorja. Obstajajo tudi možnosti za vključitev v izvoz, kar je dandanes še zlasti pomembno. Menimo, da je organizacija razstave s teh vidikov več kot upravičena. Seveda bo razstava hkrati zanimiva za širok krog občanov."

– Koliko časa bo razstava odprta in kakšne propagandne akcije jo bodo spremljale?

„Razstava bo za javnost odprta od 27. do 30. oktobra. Pripravljeni so lični lepaki, ki bodo opozarjali nanjo. Razen tega bo tik pred prireditvijo izšel tiskan bilten s podrobnimi podatki, zanimiv pa bo tudi zaradi pogovorov z nekaterimi starejšimi obrtniki."

R. BAČER

Mnogi niso verjeli

V krajevni skupnosti Birčna vas so v nedeljo, 17. oktobra, slovesno odprli 3200 m dolgo asfaltno cesto od Potoka do Malega Podljubna. Čeprav v začetku mnogi niso verjeli in so zmajevali z glavami, so se najbolj vneti le odločili in pred štirimi leti pričeli zbirati prispevke. Predračunska vrednost del je bila ocenjena na več kot 7,5 milijona dinarjev, kar je za vsako gospodinjstvo pomenilo 170.000 dinarjev. Odločili so se za skrbno varčevanje in prostovoljno delo. Pri gradnji te ceste je vsako gospodinjstvo prispevalo le 15.000 din in čez 100 ur dela.

Nedeljska slovesnost, ki je bila v okviru občinskega praznika, je bila na prostoru, kjer gradijo novi družbeni dom. Zbranim sta spregovorila predsednik skupščine krajevne skupnosti Birčna vas – Marjan Iler, ki je tudi prerezal trak, ter Jože Kukec v imenu predsedstva novomeške občinske skupščine.

J. P.

Manj dela v cestnem prevozu

Ob omejitvah prometa zaradi naftne krize najhuje prizadet tovorni promet podjetja „Gorjanci" – Na zboru delavcev sprejeta tudi vrsta notranjih varčevalnih ukrepov

13. oktobra so v prevozni delovni organizaciji Gorjanci Straža na zboru delavcev seznanili kolektiv z omejitvenimi ukrepi v zvezi z naftno krizo, ki pomeni zlasti za 165 težkih kamionov in 120 prikolic 20-odstotno zmanjšano dejavnost.

Prizadevajo si tudi z notranjimi ukrepi, da bi bil udarec za kolektiv čim manj boleč. Manjša proizvodnja, v tem primeru manj dela pri prevozih, pomeni seveda manj dohodka in manjši zaslužek.

V kolektivu so se odločili za vrsto varčevalnih ukrepov, pri katerih postavljajo na prvo mesto zmanjševanje norm za porabljeno gorivo pri prevozih, zahtevajo dobro nastavitev motorjev, znatno zmanjšanje voženj s tako imenovanimi praznimi kilometri in zavarovanje vozil pred krajo goriva. Ugotovili so, da so tatovi že na delu in da je iz parkiranih vozil ponekod že začelo zmanjkovati goriva. Poleg vsega tega bo pooštrena kontrola gum, potrošnja ostalega materiala itd.

Spodbujanje k varčnosti je bilo v kolektivu Gorjanci že doslej vsakdanja praksa, vendar so z dodatnimi ukrepi varčnost še bolj zaostrili. Obeta se, da ne bodo smeli po cestah prevažati na razdalji več kot 50 kilometrov gradbeni material, žitarice, les.

Da bo za 20 odst. zmanjšan tudi potniški promet pri Gorjancih, je prav tako posledica najnovejših ukrepov, vendar o tem natančneje poročamo posebej.

Hudo pa bo prizadet tudi režijski transport, kjer računajo na polovico zmanjšano dejavnost, to pa pomeni za tovarniške avtoparke hud udarec. Pa tudi zasebni avtoprevozniki, ki jih je med novomeškimi obrtniki že največ, bodo prisiljeni zmanjšati dejavnost na polovico. Za več nihče od navedenih namreč ne bo dobil goriva.

Ocene počez škodujejo

Tudi v novomeški občini veliko neizkoriščene strokovne in druge energije mladih – Žal premalo osebnih zgledov

18. oktobra je občinska konferenca ZK v Novem mestu razpravljala o delu komunistov z mladimi in tudi v svojih vrstah ugotovila precej slabosti.

Še vedno je tudi med komunisti glede mladih veliko počeznih ocen, kar vse kaže nerazumevanje in nepoznavanje mladinske problematike. Dejstvo je, da je tudi v novomeški občini veliko mladih, vsa ta energija pa je zelo slabo izkoriščena, najsi bo na strokovnem področju ali v družbenopolitičnem življenju. Prav zato ni neupravičena bojazen, da bi vsa neizkoriščena sila utegnila postati plen našemu socializmu tujih ideologij.

Posebej so v razpravi naglasili težave mladih kmetovalcev, ki jih pogrešajo posebno v Zvezi komunistov. Me dtem ko je v mestu glavni problem mladih zaposlitev in stanovanje, pa je v odročnih predelih ženitev. Res pa je tudi, kot je poudaril eden razpravljalcev, da problematiko mladih Zveza komunistov postavlja na dnevni red sej pred kongresi ali podobnimi manifestacijami, sicer pa bolj redko. Mladi želijo biti v naši družbi sedanjost in ne prihodnost, temu primerno pa je treba z njimi ravnati, zavedajoč se, da zori zdajšnja generacija v času ekonomske krize. Precej so razpravljali še o izobraževalnem procesu, češ da ta večkrat odpove, kar zadeva formiranje osebnosti in samoupravno naravnanost.

V novomeški občini je med komunisti okrog 30 odst. mladih, sposobni bi morali biti svoje težave v glavnem reševati sami, ugotovili pa so, da tudi aktiva mladih komunistov ni dovolj čutiti.

R. B.

SPOSOJENO TRNJE

– Tole ni eden izmed praznih obetov, ki ostanejo neuresničeni: prihodnje leto nam bo še teže.

(Iz Ježa)

Nemočni proti škodljivi divjadi

Podgozd je majhna vas na desnem bregu Krke nad Dvorom in sodi k predelom, kjer divjad naredi na posevkih največ škode. O lastnih izkušnjah je pravil Stane Kmet, ki se sicer vsak dan vozi v službo v Ivančno gorico, ima pa tudi kmetijo.

„Spomladi vse njive ob gozdu popasejo jeleni. Še travo požro! Posejal sem koruzo, krompir in nekaj pšenice, pa so mi divji prašiči vse uničili. Sosed, ki je zasejal 1 hektar s pšenico, je ni imel niti toliko, da bi jo lahko pokosil. Njiva je bila do golega izrita! Zdaj se jelenjad spravlja nad peso, kolerabo in repo. Divjad pride prav do vasi. Nikogar se ne boji. Lani so me lovci nagovorili, naj njivo s koruzo ogradim z bodečo žico. Storil sem tako in napeljal dve vrsti bodeče žice, a ni nič pomagalo. Prašiči so prišli čez pregrado in vse uničili. Dobil sem od lovcev nekaj nad 2.000 din odškodnine, vendar sem moral še dodati za seme, da sem znova posejal. Tudi v gozdu delajo veliko škodo. Sosed je imel 50 velikih smrek za špirovce, pripravljenih za sekanje, vendar so mu jelenje vse obdrgnili."

Stane Kmet: „Imam lepo zemljo, jo obdelujem, pridelka pa skoroda ni. V naši vasi smo vsi prizadeti zavoljo divjadi."

Ljudje pravijo, da bi morali biti lovci bolj agilni pri uničevanju te nadloge, a sta po besedah Staneta Kmeta na Dvoru le dva: oče in sin, ki sta letos ustrelila 5 prašičev in 5 jelenov, drugi pa nič. Postavili so sicer prežo, ni pa jih bilo na odstrel.

– Je sploh kakšna možnost, da bi divjad ukrotili in da bi kmet požel, kar je sejal?

„V vasi je bil zadružni pospeševalec in smo govorili o tem, da bi vse najhuje ogrožene parcele ogradili z električnim pastirjem. Ne vemo pa, če bodo ti pogovori in predlogi rodili sad. Pripombe pa imam tudi čez poslovanje GG TOK Žužemberk. Finančno sem precej prizadet, ker so letos spomladi iz mojega gozda odpeljali 6 smrek; vsaka je imela okrog 4 kubike lesa. Zdaj ne najdejo „papirjev" in plačila ni. Večkrat sem že prosil, naj zadevo uredijo, a so našli dokumentacijo samo za 5 kubikov mojega lesa. Do zdaj pa tudi tega denarja nisem dobil. Morda je za podjetje taka količina malenkost, zaradi katere se ne izplača beliti ji glave, zame pa je boleča izguba. G

Naloga je častno izpolnjena

Kooperanti žužemberške zadruge so lani posejali 20 hektarov njiv s pšenico, letošnjo jesen pa je sklenjenih pogodb za setev na 54 hektarih – Plan je izpolnjen!

Akcija za izpolnitev letošnjega setvenega plana je na območju Kmetijske zadruge Žužemberk povsem uspela. Prizadevnim zadružnim aktivistom je bila v veliko oporo SZDL, pohvaliti pa je tudi pomoč v Iskri in v dvorskem Novolesu.

V okviru setvenega plana novomeške zadruge je na suhokranjski redel odpadlo 54 hektarov površin, zasejanih s pšenico za novo letino. Ta plan in v zvezi s tem naloga sta povsem izpolnjena. Akcija pričevanja kmetov je stekla po terenu s pomočjo SZDL, tako so imeli sestanke s kooperanti v 9 krajih. Tiste, ki se sestanka niso udeležili, so posebej obiskali na domu. Razen tega so privabili med pogodbenike še polproletarce, sicer zaposlene v Iskri Žužemberk in v Novolesovi tovarni na Dvoru. Z velikim razumevanjem za setveno akcijo so v obeh kolektivih sestanki z zaposlenimi uspeli in tudi med njimi jih je precej sklenilo pogodbe za pridelovanje pšenice, čera no na manjših površinah.

Učinek dobro organizirane akcije je, da je na Žužemberškem območju podpisanih 61 kooperacijskih pogodb, na dvorskem 51 in v hinjskem 8. Seveda bi bile možnosti za pridelovanje še precej večje, če ne bi marsikje setve in žetve onemogočala divjad.

Za suhokranjske zadružne kooperante je ta čas dovolj tudi gnojil in semen, prav takih sort, kot so ljudje želeli. Nevšečnost pa doživlja 7 kmetov, ki so pripravljeni na oranje, a trenutno nimajo goriva za pogon traktorjev.

R. B

GOSTIŠČE OBNAVLJAJO

V Žužemberku je zadružna restavracija od 10. oktobra dalje za 45 dni zaprta. Prostore preurejajo in jih obnavljajo tako, da bodo ustrezali zahtevam inšpekcijskih služb. Zadruga se je lotila del pretežno z lastnimi sredstvi in delno s kreditom KIT. Posodobljeni in v sanitarnem pogledu ustrezni gostinski lokal bo predvidoma spet začel poslovati 10. decembra. Vsekakor bo Silvestrovo v njem veselo.

NA TONE ODKUPLJENIH GOB

Letošnjo izredno dobro gobarsko sezono so v Suhi krajini dobro izkoristili. Otroci, starejši, in tudi dopustniki, ki so bili pretežni nabiralci gob, so odprodali zadrugi 15 ton svežih gob, 1,7 tone suhih jurčkov, 3,2 tone lisičk in 7 ton želišč. Za vse te ogromne količine so imeli dobro organiziran odkup tudi v popoldanskem času. Kar s kamioni so vozili po vaseh in sproti odvažali kupcu – Slovenijasadju iz Ljubljane odkupljene gobe. Izredna sezona pa se pozna tudi v žepih nabiralcev, ki sicer nimajo dosti priložnosti za zaslužek. V nekaterih družinah bi z gobami skoro zaslužili „fička".

V SOBOTO ČIŠČENJE ŠPORTNEGA PARKA LOKA

Novomeška telesnokulturna skupnost vmbi vse športnike in uporabnike prenovljenih objektov na Loki, da se udeležijo akcije čiščenja športnega parka v soboto, 23. oktobra. Udeleženci naj se na Loki zberejo ob 8. uri, s seboj pa naj prinesejo orodje.

REŠEVANJE IZ GOREČE STAVBE – V petek, 15. oktobra popoldne, so v novomeški bolnišnici v okviru akcije NNNP izvedli praktičen prikaz reševanja ljudi iz vrhnjih nadstropij enega bolniških traktov. Ob sodelovanju gasilcev je vaja uspela. (Foto: R. Bačer)

OBVESTILO OBČANOM

V občini Novo mesto bodo boni za gorivo na naslednjih mestih:

1. na 11 krajevnih uradih 21. in 22. 10. 1982 od 7. – 19. ure;

2. na sedežu občine – sekretariatu za notranje zadeve 21. in 22. 10. 1982 od 7. – 19. ure ter v nedeljo 24. 10. 1982 od 7. do 14. ure;

3. na sedežih krajevnih skupnosti Bršljin, Center, Majde Šilc, Kandija – Grm, Drska, Šmihel, Žabja vas (še za Gotno vas) in Ločna – Mačkovec 21. in 22. 10. 1982 od 13,30 – 19. ure.

SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE SKUPŠČINE OBČINE Novo mesto

Novomeška kronika

DRUGIČ PA KAŽIPOTE – Ko so prejšnji teden pri IMV sprejemali vplačila za avtomobile R–18 in R–9, je bilo po mestu vse tri dni videti množico avtomobilov z registrskimi tablicami iz drugih krajev in republik. Ustavljali so sredi ceste in spraševali za pot do prodajnega mesta IMV, pa jim tudi občani v večini primerov niso vedeli povedati. Do grmskega gradu, kjer je trenutno organizirana ta služba, bi morali ostaviti kažipote.

DEKLICE SO V VEČINI – V novomeški porodnišnici je bilo minuli teden rojenih 6 otrok z območja mesta. Rodile so: Tatjana Deak, Majde Šilc 20 – Leo; Marija Becele iz Kettejevega drevoreda 39 – Urško; Vida Draganič iz Ulice Danila Bučarja 23 – Nado; Vilenjka Jankovič iz Šegove 16 – dečka; Kata Hercigonja iz Kagovske 10 a – Sanjo ter Marjeta Primic s Ceste herojev 36 – Jurija.

PRVE MANDARINE – Medtem ko kupci pogrešajo zlasti limon, so se na eni stalnih stojnic na tržnici pojavile domače mandarine. Kljub ceni 140 din za kilogram gre to sadje dobro v promet. Sicer pa je na tržnici velika izbira kostanja po 40 do 50 din, še vedno imajo gobe po 250 din pa izredno lepa jabolka za ozimnico, ki pa niso poceni: veljajo 30 do 40 din kilogram.

Ena gospa je rekla, da sploh ni res, da se nihče ne zmeni za delo samoupravne delavske kontrole. Sicer ne bi med sejo delavske kontrole v Dolenjskem veterinarskem zavodu predrli gum na avtomobilu njenega predsednika. Vulkanizer je iz njih izvlekel – dve dolgi veterinarski igli.

od delegatov za delegate

Potnikov preveč in premalo

Ob konicah še večja gneča na avtobusih — Prevozniki precej nemočni — Rešitev stopničasti delavnik

Zaradi hudega pomanjkanja bencina v zadnjih dveh tednih se je marsikdo, ki se je doslej vozil na delo s svojim avtomobilom, preusmeril v javni prevoz. Gneča na avtobusih v času konic (ob prihodu in odhodu z dela) že sedaj ni bila majhna, saj ima veliko delavcev v novomeški občini vsaj nekaj kilometrov do delovnega mesta, sedaj pa je stanje na avtobusih naravnost nemogoče. Kaj se tu da storiti, kako mislijo pri „Gorjancih", največjem javnem prevozniku v naši občini, saj nič ne kaže, da bo bencina že jutri spet na pretek?

„Kaže, da se konic ne bomo nikoli rešili," pravi Marjan Smrke, direktor tozda Avtobusni promet Gorjanci. „Vse naše primestne delavske in šolske vož-

nje so velik problem, naj gre za linije do Škocjana ali do Šentjerneja, Stopič, Žužemberka itd. Odkar je tako pomanjkanje goriva, je potnikov 30 do 40 odst. več, in to prav v času konic. Vsak dan prepeljemo 13 tisoč potnikov. To kaže pravo stanje. Poleg tega so vozila ob konicah natrpana 200-odstotno, drugače pa so na pol prazna. Avtobus pa je rentabilen, če prevozi 250 polnih kilometrov na dan.

Ob konicah nam nobeno vozilo ne stoji. Na vseh najbolj prometnih linijah je takrat vožnja skoraj vsakih 5 minut, pa tudi dodatne avtobuse damo, čeprav se vračajo prazni, kar ekonomsko ni upravičeno. Več ne moremo narediti."

— V čem pa je potem rešitev?

„Edina rešitev bi bil gibljiv, stopničast delovni čas, to se pravi, da bi delovne organizacije začele in končale delavnik z enourno razliko. Avtobusi bi v eni uri odpeljali delavce na vseh najbolj kritičnih progah in že prišli nazaj po druge. Priporočilo o stopničastem delovnem času so sprejeli tudi na nedavnem sindikalnem kongresu. Tudi Gorjanci smo dobili nalogo, da za 20 odst. zmanjšamo linije. Najprej bodo to izletniški prevozi, linije, ki se pokrivajo z železnico (teh ni veliko) in medkrajevne linije. Kolikor bomo to zmanjšali, bodo šle vse proste kapacitete v primestne delavske in šolske vožnje. V planu za 1983 bomo začrtali predvsem nakup vozil za primestni promet, kolikor sploh bo sredstev, saj stane domač avtobus 320 starih milijonov, uvožen pa okrog milijarde."

— Javni avtobusni prevozi so v novomeški občini že leta problem. Kaj so naredile delovne organizacije za solidnejši prevoz svojih delavcev?

„Mi smo že navajeni kritike, smo pač taka dejavnost. A zakon nas obvezuje, da varno prepeljemo potnike. Avtobus je lahko poln le do določene meje. Kdo bo tvegal stoječega potnika v vozilu z visokimi sedeži, če je to gospodarski prestopek, kazen pa do 15 starih milijonov? Sicer pa, kjer je prevoz delavcev po godbeno urejen z nami (posebni avtobusi), konfliktov skoraj ni. Težave so, kjer delovna organizacija delavce povsem prepusti rednemu linijskemu prevozu. Gneča izven pogodbenih šolskih linij."

— Je res, da bi bil Integral pripravljen prevzeti še več voženj, a ga ne pustite na svoje področje?

„Ne! Vsi slovenski prevozniki smo v poslovnem združenju, kjer se načrtujejo in registrirajo tudi vse linije. Kooperacija z Integralom na našem terenu je dobra, saj predvsem v Beli krajini in do Brežic vozi pol naših, pol Integralovih avtobusov. In sedaj noben prevoznik nima ravno prostih kapacitet, še posebno ob konicah."

— Kako pa je z gorivom za avtobuse?

„Gorivo ni problem, saj imamo na črpalki na Ljubljanski cesti zanje posebno cisterno. Veliko slabše je z rezervnimi deli in gumami. Zanje moramo dati polovico deviz, pa še ni jih. Trenutno imamo na zalogi 1 gumo, v obratovanju na avtobusih pa jih je 360."

Z. LINDIČ DRAGAŠ

SADJE — VIR ZDRAVJA — Pod naslovom je bilo v Novem mestu posvetovanje učiteljev srednjih šol za gostinstvo in turizem Slovenije. Za učitelje, ki so ves dan poslušali vse o prehrani s sadjem, je bilo gotovo najbolj zanimivo zadnje dejanje, ko so jedi iz sadja tudi poizkusili. (Foto: J. Pavlin)

Mladi vedo, kaj jih še čaka

Kritična ocena dveletnega dela novomeške občinske konference ZSMS — Premajhna množičnost — Vpliv v organih še slabši od zastopanosti — Bojan Mikec novi predsednik

Petkova seja občinske konference ZSMS Novo mesto je bila temeljit obračun dela občinske mladinske organizacije v preteklih dveh letih, nekateri delegati pa so jo izkoristili za opozoritev na uspehe, težave in probleme mladih in mladinske organizacije v konkretnih okoljih.

Drugi del mandatnega obdobja po 10. kongresu ZSMS je bil za mlade težak. Ekonomske težave in nestabilnost poslabšujejo njihov družbenoekonomski položaj. Mladina v novomeški občini se je v tem času bolj ali manj vključevala v razprave o usmerjenem izobraževanju, zaposlovanju, štipendiranju, kadrovski in stanovanjski politiki itd. in po svoje skušala pomagati pri odpravljanju težav. Tudi uspehov v prostovoljnem delu in v mnogih drugih akcijah ne gre pozabiti, čeprav je res, da so imeli mladi več povedati o problemih, ki jih tarejo, ter o vsem, kjer je mladinska organizacija bolj ali manj odrekla.

Veliko pozornosti je bilo v tem času posvečene idejnopolitičnemu usposabljanju za ustvarjalno delo v samoupravnih organih, družbenopolitičnih organizacijah, v delegatskem sistemu, saj še vedno ne moremo biti zadovoljni z vključenostjo in aktivnostjo mladih v organih samoupravljanja in odločanja. Mladi so sicer povsod prisotni, a vprašanje je, koliko so pobudniki in koliko so upoštevani.

Sama mladinska organizacija še boleha za premajhno množičnostjo, forumskim delom in niti interesne dejavnosti marsikje ne vlečejo. „Ponudimo mladim dobre programe, športne, kulturne in druge prireditve, pa bodo prišli. Ko bomo imeli kaj pokazati, ne bo problema tudi za denar, ko bomo prosili zanj," je govoril eden od razpravljalcev. Tega ne gre zanikati, čeprav manifestacije niso tisto, kar mlade najbolj pritegne. Sicer pa zakaj mladi sami ne bi povedali, kaj hočejo, zakaj ne bi sami oblikovali programov glede na svoje želje in potrebe? Da se da, kaže IMV, kjer so bili mladi še pred letom povsem razpuščeni, danes pa je bistveno drugače, pa jim programov nihče ni prinesel na krožniku. Res je marsikaj odvisno od vodstva, vse pa ne.

Vsekakor bo občinska mladinska organizacija morala spremeniti in narediti še marsikaj, kar ne bi smelo biti pretežko, saj vsak pozna svoje delo, slabosti, probleme in naloge. To kaže tudi akcijski program do 1984, ki so ga delegati prav tako sprejeli. Izvolili so tudi novo vodstvo občinske konference ZSMS. Novi predsednik je Bojan Mikec, podpredsednik Franc Udovč, sekretarka pa še naprej Metka Hrastar. Delegat novomeške mladine na 11. kongresu ZSM Jugoslavije bo Ivan Ilijanič iz Pionirja.

Z. L.—D.

RAZPIS ZA STANOVANJSKA POSOJILA ŠE DO 15. NOVEMBRA

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto obvešča vse organizacije združenega dela in občane, ki želijo pridobiti posojilo za nakup etažnih stanovanj ali za gradnjo zasebnih individualnih hiš, da podaljšuje razpis, ki je bil objavljen v 24. številki Dolenjskega lista 17. junija 1982. Pod tedaj navedenimi pogoji za pridobitev posojil je razpis podaljšan do 15. novembra letos. Podrobnejše informacije dajejo v samoupravni stanovanjski skupnosti občine Novo mesto (tudi po telefonu 21—040, interno 260).

Ves dan ob sadju

V soboto je bilo v Novem mestu posvetovanje pokušnja jedi iz sadja

Učitelji in učenci srednje šole za gostinstvo in turizem v Novem mestu so minulo soboto pripravili že drugo letošnje posvetovanje učiteljev prehrane, kuharstva in strežbe srednjih šol za gostinstvo in turizem Slovenije. Na aktivu, ki je bil na tej šoli spomladi, so pripravili vse mogoče jedi iz krompirja, to pot pa so jesenski dar narave izkoristili za pripravo prek petdeset različnih jedi s sadjem.

Pravzaprav so ves dan posvetili le sadju. Prvi referat o hranilni vrednosti sadja je pripravil Janez Hribar z Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, o vrstah sadja je spregovoril Alojz Pirc, tehnolog za sadjarstvo in vinogradništvo pri Agrokombinatu Krško — TO Kooperacija, Milka Češarek vodja razvojne službe pri Srednji šoli za gostinstvo in turizem Novo mesto, pa je udeležencem aktiva govorila o uporabi sadja v prehrani. Na koncu so vsi udeleženci posveta imeli priliko videti in poizkusiti jedi iz sadja. Med jedmi za pokušnjo so bili sadni čaji, nekaj deset vrst sadnih kruhov; na bogato obloženi mizi pa so bile tudi jedi: s kostanjem nadevan puran, pečene ribe z lešniki, bobovčeva kuhana šunka, sadne juhe in še nekaj nad petdeset drugih, ki so bile gotovo prava poslastica tudi za pravega sladokusca. Po odhodu učiteljev je namreč na mizi ostalo le nekaj industrijskih sadnih pudingov. Mapa z recepti priprave jedi iz sadja, izdana ob tej priložnosti, bo prišla prav marsikateremu strokovnjaku, saj so bile mnoge jedi tu prvič „na svetlo dane", recepte zanje pa so v veliki meri prispevali učenci in učitelji šole iz Novega mesta.

J. P.

O OSNUTKIH SPREMEMB

Za danes je sklicana seja novomeškega občinskegasindikalnega sveta. Člani bodo obravnavali osnutek sprememb in dopolnitev občinskega družbenega plana za obdobje 1981—1985 ter osnutke sprememb samoupravnih sporazumov o temeljih planov interesnih skupnosti gospodarskih in družbenih dejavnosti za isto obdobje.

Najprej vedeti, kaj potrebujemo

Poklicno usmerjanje šepa, ker ni kadrovskih planov — Razpisi štipendij še niso odsev potreb — Prizadevanje ZSMS za spreminjanje miselnosti o proizvodnih poklicih

Že sam naslov regijske okrogle mize „Vloga mladinske organizacije v sistemu usmerjenega izobraževanja, štipendiranja in zaposlovanja", ki je bila v okviru razprav pred mladinskim kongresom pretekli teden v Novem mestu, je dal slutiti, da vseh sicer prepletajočih se problemov v praksi ne bo moč poglobljeno obravnavati, še manj pa doreči. Tako je tudi bilo. Razprava je navrgla celo vrsto problemov in nekaj rešitev ter nalog, ki bi jih morala tudi mladinska organizacija temeljiteje prijeti v roke.

Razpravljalci so ugotovili, da so mladi nekje več, drugje manj sodelovali pri načrtovanju mreže šol, za katero je sedaj na Dolenjskem še kako utemeljeno vprašanje, ali je res odraz želja, predvsem pa resničnih potreb. Težave v zaposlovanju določenih poklicnih profilov se namreč že pojavljajo. V prvem letu usmerjanja je bilo ustanavljanje šol in dislociranih oddelkov sicer v skladu s kadrovskimi potrebami v tedanjih gospodarskih razmerah. Položaj pa je sedaj bistveno drugačen. Ker nimamo realnih dolgoročnejših kadrovskih planov (v sedanjem gospodarskem položaju jih bo izredno težko izdelati), tudi mreža šol ni taka, kot bi morala biti, in ne ve se niti, kaj razvijati.

Mladi bi morali delati v tej smeri, da bi se delovne organizacije resnično plansko obnašale glede svojih kadrovskih potreb, saj so lahko le one nosilke planiranja, čeprav ne sme izostati širše usklajevanje. Mladinska organizacija mora odigrati pomembnejšo vlogo pri usmerjanju mladih v proizvodne poklice, še posebno deklet, in to že v osnovni šoli; pomagati mora spreminjati zavest za pravilno vrednotenje proizvodnega dela pri mladih, kar pa bo brez širšega zares drugačnega odnosa zelo težko.

Vso problematiko na teh področjih po svoje kažejo tudi razpisi kadrovskih štipendij, ki so še vedno bolj odraz želja in idealnih razmer kot pa resničnih možnosti, in ne le današnjih, temveč tudi jutrišnjih potreb združenega dela, ko bo ta mladina iskala delo. Vso skrb je treba posvetiti temu, da bodo razpisi kadrovskih štipendij eden od kazalcev kadrovskih potreb in omejevalcev navala v že sedaj prezasedene poklice.

Poleg tega se mora mladinska organizacija bolj zanimati za delo šole kot celote. ZSMS v vzgoji in izobraževanju je najslabše organizirana, malo aktivna, kar je ne nazadnje posledica splošnih razmer, ko so učenci le objekt, ko jih ne pustimo in ne spodbujamo k samostojnemu razmišljanju, k samoiniciativi.

Z. L.—D.

NA KONGRESU PET RAZPRAV

Na 11. kongresu ZSMS bodo novomeški delegati sodelovali v delu vseh petih kongresnih komisij. Njihove razprave so rezultat tematskih razprav in okroglih miz, zadevajo pa zaposlovanje, vključevanje mladih v zaposlovanje, mladih strokovnjakov v delo ZSMS, mlade in prosti čas, domsko problematiko in idejnopolitično usposabljanje ter kadrovsko problematiko.

PIONIRJEVI KULTURNIKI NASTOPAJO V LJUBLJANI

Pod pokroviteljstvom delovne organizacije IMP poteka ta teden v Ljubljani četrto kulturno srečanje gradbenih delavcev Slovenije. Na njem sodeluje tudi dokaj številno zastopstvo novomeškega Pionirja. To so: likovnika Toni Vovko in Miško Sibila, fotografi Goran Rovan, Jelka Kupec, Katjuša Borsan in Niko Žigante, kipar Peter Plut in pesnik Tone Grandovec. Poleg njih nastopata na letošnjem srečanju Pionirjev mešani pevski zbor in humorist Miha Kovač.

V DRUŽBI NAM JE LEPŠE — Začela so se jesenska srečanja starostnikov po krajevnih skupnostih. Minulo soboto so se na srečanju dobili starostniki v Stopičah in Žabji vasi. Vstopiški šoli se jih je zbralo več kot 70. Med njimi sta bili najstarejši Marija Ucman iz Vel. Orehka in Marija Murn iz Črmošnjic, ki sta letos dopolnili 87 let. Za prijetno srečanje, ki so ga pripravile prizadevne članice KO RK Stopiče ob pomoči socialnega skrbstva in krajevne skupnosti, so veseli kulturni program prispevali pionirji šole. (Foto: J. Pavlin)

Šolske malice preskromne?

Mala anketa o razmerah v novomeških srednjih šolah

Prehrambne navade dijakov so zelo različne, zato je težko pripraviti tako malico, da bi vsem ugajala. Mnogim ni všeč skuta ne pašteta, četudi je taka malica dovolj kalorična in biološko polnovredna. Toda dijaki si želijo sendvič z veliko šunke. V novomeških srednjih šolah nimajo nikjer toplih malic, ker bojda nimajo dovolj prostora za tako veliko število dijakov, ponekod so celo brez jedilnice.

V srednji šoli pedagoško-tehnične usmeritve malica 40 odstotkov dijakov. Učenci morajo biti zadovoljni z namazi, sendviči in napitki, sokom, kavo, mlekom, kakavom, tudi s sadjem. Seveda je malica skromna, saj mora stati dnevno povprečno 15 din. Svoje želje uveljavljajo učenci preko ankete, ki jo v sodelovanju s šolsko kuhinjo izvaja komisija za splošne zadeve pri zboru učencev. Dijakom ni všeč črni kruh, čeprav je biološko bolj vreden kot beli, prevečkrat je na jedilniku čaj, preveč paštete naenkrat in drugo. Menijo, da bi bila malica lahko boljša, če že ne manj enolična.

Srednje šole tehničnih usmeritev oskrbuje z malicami dom za učence v Šmihelu. Malice razdeljujejo v dveh obrokih, kajti jedilnica sprejme do 440 dijakov. Skupaj z medicinskim centrom je 1800 dijakov, malica jih okrog 1000. Cena za posamezno malico znaša 16 din in se ne zdi visoka, če jo primerjaš z malico, kupljeno v trgovini. Dom za učence se trudi, da šolska malica vsebuje vse norme dijaške malice. Trenutno ni mogoče pripravljati toplih malic in napitkov, ko pa bo priključen plin, se bo to spremenilo.

V družboslovni in ekonomski srednji šoli malica 73 odstotkov dijakov. Z malicami jih oskrbuje Gostišče na trgu. Trenutno delijo malico v sobi za interesne dejavnosti, malicajo v razredu, napitke pa dobijo na hodniku, ker drugje ni prostora. V okviru seznama ponujenih malic, ki ga pošlje gostinska šola, lahko učenci izbirajo, kaj želijo malicati, in predlagajo svoje želje. Tu so tudi težave z dijaki, ker jogurt ostaja, skute ne marajo, zato bi šolska skupnost lahko naredila anketo o tem, da bi učenci pojedli čimveč.

Čeprav šola za gostinstvo in turizem za posamezne malice prispeva 6 din — tako stane malica za učenca 11 din — jih malica le 60 odst. Dežurna učenka razdeli malico, ki jo pripeljejo iz Gostišča na trgu, dijaki malicajo v razredih, napitek pa popijejo v avli. Bolj urejena malica bo v novih šolskih prostorih, prav tako tudi za kmetijski šolski center, kjer sedaj pripravljajo malico za 75 odst. vseh dijakov. To so hladne malice in napitki. Za 300 din se kuharica trudi pripraviti čimbolj raznoliko hrano, ki jo dežurni učenci razdelijo po razredih, kjer malicajo. Dijaki z večjo štipendijo pa si malice kupujejo v trgovini in bližnjem kiosku.

V šoli pripravljajo malice na splošno željo, ne pa za vse. Zakaj hrana ostaja? So učenci tako razvajeni ali ne ustreza vsem normam dijaške malice? In če bi, ali bi si učenci vseeno malice kupovali?

V. PLUT

Trnova pot do dobre preskrbe

Sporazumevanje med trgovci, kmetijci in industrijo — Kdaj tržnica v Krškem?

Da bi zagotovili redno in kakovostno preskrbo, zlasti s prehrambnimi izdelki široke porabe, se v Krškem zavzemajo za trajno dohodkovno povezovanje nosilcev preskrbe v občini — Mercatorja — Preskrbe in Agrokombinata ter Žitovega tozda Pekarna Krško z drugimi kmetijskimi, trgovskimi in živilskimi kolektivi pri nas.

Pomembnejšo vlogo pri preskrbi bi morali imeti tudi potroš iški sveti, katerih dejavnost pa je zaenkrat še preveč usmerjena le v kritiko založenosti trgovin, kakovosti blaga, odnosa prodajalcev do kupcev; nemalo pripomb pa je še na račun delovnega časa trgovin in premajhnega števila servisnih delavnic. Do sklenitve samoupravnega sporazuma o kakovostni preskrbi med potrošniškimi sveti, od katerih je bil najaktivnejši tisti v Krškem, in trgovci pa za zdaj ne prihaja, ker se slednji zavedajo, da bi s tem prevzeli nase še večjo odgovornost.

Krčani pogrešajo predvsem tržnico, kjer bi razen zelenjave in sadja lahko kupili tudi ribe. Zanimiv, a za žepe potrošnikov nič kaj razveseljiv, je podatek, da so morali Krčani v primerjavi s potrošniki drugih trinajstih slovenskih mest odšteti največ za sveže sardele in cvetačo, v samem vrhu pa so bili še po cenah breskev, hrušk, namiznega grozdja, paradižnika in jajc. Če bi lahko kmetje iz bližnje okolice ponudili svoje pridelke na tržnici, gotovo ne bi imela korenin „zelena mafija", ki v zasebnem kiosku vlada z visokimi cenami. Krajevna skupnost, Kostak in samoupravna komunalna skupnost bodo zato storili vse, da bi čimprej pričeli postopno izgradnjo tržnice. Dotlej pa naj bi vsaj na improvizirani tržnici razveselili potrošnike tudi z ribami.

Ker je preskrbljenost z mesom zavoljo prekupčevalcev iz Hrvatske in od drugod nenehno slabša, je občinski izvršni svet sklenil, da bo potrebno do konca leta z rebalansom proračuna zagotoviti 4 do 5 milijonov dinarjev, da bi bili ljudje vsaj polovično oskrbljeni.

P. PERC

SEDEM TITOVIH ŠTIPENDISTOV

Doslej prejema iz Titovega sklada štipendije sedem mladincev iz krške občine. Letos sta še dva kandidata, o tem, da je zanimanje za Titove štipendije v porastu, pa govori podatek, da je ta čas „na rešetu" še dvajset kandidatov. Povsem drugačna slika torej kot lani, ko za te štipendije ni bilo pravega zanimanja.

TREŠČIL V MOTORISTA

Prejšnji četrtek se je 22-letni Alojz Bogovič iz Križ peljal z osebnim avtom po lokalni cesti od Pečic proti Kostanjeku. Tam je vozil kar po sredi ceste, v preglednem desnem ovinku pa trčil v nasproti vozečega mopedista Bojana Planinca iz Križ. Tega je vrglo v vetrobransko steklo, od tam pa je padel na pokrov motorja in naposled hudo poškodovan obležal na cesti. Planinca so prepeljali v brežiško bolnišnico.

KOLIKO DO ZDAJ?

V obliki enodnevnega zaslužka so delavci iz posavskih občin do prvih dni oktobra zbrali 2,360.000 dinarjev. Ves denar bodo razdelili izključno kot socialno pomoč prizadetim vinogradnikom in kmetom. Vseh skupaj je 800, od tega 650 na Bizeljskem, 100 v Pišecah in 50 v Sromljah.

NAJLEPŠA JABOLKA ZA IZVOZ

Sadjarske skupnosti na brežiškem območju slove po pridelovanju izvrstnega sadja, zato jim ni težko prodati svojih jabolk v tujino. V intenzivnih nasadih kooperantov so letos računali na 250 ton jabolk, vendar bo pridelek nekoliko manjši, ker ga je na nekaterih plantažah poškodovala toča. Tako sadje lahko oddajo le za predelavo. Do sredine minulega tedna so sadjarji obrali sorto jonagold. Preko TOK Kooperacija so jih prodali za izvoz 45 ton. Slovenija sadje in Sadje zelenjava sta odkupila 40 ton iste sorte za oskrbo domačega trga. Do konca tedna bodo obirali sadjarji sorte idared, gloster in mutsu. Teh bodo iz brežiške občine izvozili 100 ton.

VARČNO S KURJAVO — V Brežicah so začeli ogrevati bloke, šole in vrtce 11. in 12. oktobra. Izvršni svet poziva hišne svete, delovne organizacije in zasebnike, naj varčujejo z gorivom in upoštevajo, da je zgornja meja temperature v prostorih 19° Celzija. V toplih dneh naj s kurjenjem začasno prenehajo. (Foto: J. T.)

Kostanjeviško praznovanje

Zlate plakete in priznanja krajevne skupnosti

Kostanjevičani praznujejo krajevni praznik v spomin na tragične dogodke 21. oktobra 1943, ko je nemški okupator ob pomoči domačih izdajalcev in belogardistov odkril del organizacije OF in je na Malencah ustrelil skupino talcev. Danes ob 13. uri bo na pokopališču ob grobišču talcev in borcev žalna slovesnost.

Sicer pa je letošnje praznovanje v duhu stabilizacije bolj skromno kot prejšnja leta. Pričelo se je že 16. oktobra z izbirnim nogometnim tekmovanjem, v petek, 22. oktobra, pa bo tek za vse kategorije — od pionirjev do veteranov, po ulicah Kostanjevice. Za prehodni pokal se bodo v teku pomerili tudi tekmovalci iz pobratene krajevne skupnosti Dobrepolje.

Na slavnostni seji skupščine krajevne skupnosti in krajevne konference SZDL v soboto, 23. oktobra, bodo ob 10. v kulturnem domu podelili bronaste znake Priznanje OF ter zlate plakete in posebna priznanja krajevne skupnosti zaslužnim posameznikom in organizacijam. Za šolo bo isti dan ob 14. finalni turnir v nogometu, v nedeljo pa bo ob 9. domača strelska družina v OŠ Jožeta Gorjupa pripravila tekmovanje v streljanju z zračno puško.

Krajevni praznik naj bi obeležili še z manjšo komunalno pridobitvijo od križišča do gradu naj bi položili zaporno plast asfalta.

BITKA DOBLJENA, OBVEZNOST ŠE VEČJA — Za letošnje ekipne državne prvake v speedwayu Kreša Omerzela, Zvoneta Gerjeviča, Jožeta Žiberta in Cveta Berganta (z leve proti desni) je prejšnji teden pripravil sprejem predsednik krške občinske skupščine Branko Pirc. Čestital je drznim možem in jim zaželel novih uspehov, da bi tako upravičili naložbo delavcev, hkrati pa polnili tribuno Stadiona Matije Gubca. (Foto: P. Perc)

DENAR ZA POŠKODOVANE CESTE OB UJMI

Nedavno neurje z vetrom je povzročilo precejšnjo škodo predvsem na vaških cestah v krški občini. Ocenjujejo, da je škode za 4 do 5 milijonov dinarjev. Najhuje prizadetim je občinski izvršni svet že priskočil na pomoč, tako, da je naročil Kostaku, da priskrbi potreben material, zlasti gramoz in pesek. Dela in material v vrednosti okrog 3 milijone dinarjev, bo s tretjinskim deležem sofinancirala samoupravnka komunalna interesna skupnost.

AKVARIJSKI KROŽEK

Na naši šoli imamo velik akvarij, v katerem gojimo ribe in rastline. Da delo poteka nemoteno, smo ustanovili akvarijski krožek, ki ga vodi tov. Darinka Reberšek. Vsak teden skrbita za ribe po dva učenca: vključujeta grelec za vodo, merita temperaturo, pobereta polže, ki se prehitro množijo. Enkrat na mesec vsi očistimo akvarij in zamenjamo vodo.

MIRA NOVAK
OŠ XIV. div., Senovo

KRŠKE NOVICE

ZAKAJ LE NA POL PEČEN KRUH? — To se spračujejo Krčani, pravega odgovora pa od nikoder. Pravijo, da že nekaj časa kruh sploh ni dovolj pečen in da večina izdelkov pekarije močno zaostaja za tistimi v sosednjih občinah. Zlobneži menijo, da bi se z na pol surovim kruhom in trdimi žemljicami že obmetavali, ko ne bi bila taka draginja.

PRIDOBLJENIH PRAVIC SE TEŽKO ODPOVEMO — Starši na svetih osnovnih šol niso soglašali, da bi v poletnih in jesenskih mesecih ukinili prevoze učencev, kot je to predvidela med stabilizacijskimi ukrepi občinska izobraževalna skupnost. Pokazalo se je, da starši dobro poznajo zakonodajo in da imajo učenci iz oddaljenih krajev pravico do organiziranih prevozov. Otroci, ki že do avtobusov niso imeli prav blizu, držijo pesti, da ne bi kdaj ostali brez prevoza zaradi višje sile, semkaj pa, kot se zdi, spada gotovo tudi nafta.

„DANA" MIMO DOGOVORA — Zvedeli smo, da bi morali zbiralci sadja — gre predvsem za jabolka — dobiti od predelovalcev 50 par za kilogram pripeljanih jabolk. To je pravzaprav še zelo malo, saj ne krije niti stroškov za prevoz, a še pri tem nekateri pridelovalci, med temi je tudi mirenska „Dana", ne spoštujejo dogovora. Kmetje v krški občini ne bodo prizadeti kot ponekod drugod, ko je zbiralec sadja zavoljo takega obnašanja predelovalca pač odtegnil 50 par kmetu. Kaj pa, ko letina ne bo tako obilna?

NEZADOSTNO IZ FIZIKE — Nekateri navijači in sploh ljubitelji speedwaya včasih kažejo dokaj slabo podkovanost iz fizike. Ko si je zadnjič krški trener in občasno tudi tekmovalec Cveto Bergant poškodoval desno nogo, so rekli, da to ni hudo, pozabili pa so, da pri speedwayu zaradi centrifugalne sile trpi prav desna noga . . .

FANT SE NI DAL PODKUPITI

Pred dnevi sem na krški bencinski črpalki hotel kupiti mešanico za moped. Čeprav tega goriva niso imeli, sem se malce dlje zadržal na črpalki in opazoval, kako poteka prodaja bencina, saj je bila gneča velika. Med drugim sem imel priložnost videti poskus podkupovanja. Lastnik avta z zagrebško registracijo je najbrž hotel kupiti več ko 15 litrov bencina, kolikor bi ga lahko, zato je prodajalcu skrivoma ponujal 500 dinarjev. Fant z bencinske črpalke pa se ni dal podkupiti — in tako je Zagrebčan odpeljal z dolgim nosom.

ALOJZ GRILC
Krško

Živinoreja izpodriva pšenico

Kmetje navajajo pespeševalcem kopice razlogov v prid donosnejših poljskih kultur

Kmetijski pospeševalci, ki sklepajo pogodbeza setev pšenice, prebijejo večino dni na terenu, zato je težko koga ujeti. Ivan Verstovšek, ki se je med predahom ustavil na Kooperaciji Agrarie, je povedal, da je do konca minulega tedna obiskal 65 kmetov na območju Slogonskega, Vrhov, Kapel in Župelevca, vendar z odzivom kmetov ni bil zadovoljen. Na vprašanje, zakaj se kmetje branijo sejati pšenico, je odgovoril takole:

„Predel, ki ga obiskujem, je pretežno živinorejski. Nekaj kmetov je preusmerjenih izključno v živinorejo in ti sejejo v glavnem koruzo, kvečjemu še ječmen, ker je to zanje najbolj smotrno. Med razlogi, zaradi katerih tudi drugi odklanjajo pšenico, navajajo neugodno menjavo njihove pšenice za semensko (dati morajo dva kilograma zrnja za 1 kilogram semena) in negotovost glede odkupne cene v letu 1983.

Ivan Verstovšek: „S pšenico posejejo kmetje v naši občini okrog 1100 hektarov na leto, vendar jo večina prideluje le zase. Te površine so zelo majhne, saj merijo povprečno le po 40 arov."

Ali pšenice potem sploh ne sejejo?

„Seveda jo, ampak le zase. Razlog za to, da se ne morejo ogreti za pogodbeno setev, je po mojem mnenju tudi v tem, da so kmetije zelo majhne, da so strojne ure zelo drage in da se mali kmetje ter ostareli gospodarji izogibajo prevelikih stroškov. Ta čas se nekateri obotavljajo tudi zaradi neugodnega vremena, ker se boje, da bo pšenica zaradi zamude pri setvi slabo vzklila in da bo zato pridelek manjši. To nikakor ne pomeni, da so naši ljudje odpovedali."

— Za koliko naj bi se v občini povečale lanske površine s pšenico?

„Od 80 na 150 hektarov v zasebnem sektorju, to pa pomeni v prihodnjem letu 300 ton pšenice."

Tovariš Gramc ga je dopolnil in navdel, da je bilo po republiškem razdelilniku predvideno 30 ha, vendar je brežiški občinski štab za povečanje kmetijske proizvodnje prišel do zaključka da je za tukajšnje razmere realno 150 hektarov.

J. TEPPEY

Za kurilno olje pravočasno vsi na vrsti

V sode ga ne točijo več — Prva pošiljka poslej samo tisoč litrov

Za dobavo kurilnega olja so pri Petrolu v Brežicah vpeljali natančno kartoteko, da bi preprečili špekulacije. Vsako zasebno kurišče (ne gospodinjstvo) je upravičeno dobiti tri tisoč litrov kurilnega olja za to zimo. Razvažajo ga po vrstnem rédu, tako, kot so ga ljudje naročali. Zdaj ga vozijo še naročnikom od lanskega decembra, vsakemu po 1500 litrov.

Če bi tako nadaljevali, bi naročniki od februarja in marca letos prišli na vrsto šele konec decembra ali celo januarja, kar je veliko prepozno. Izvršni svet občinske skupščine v Brežicah je zato na seji 15. oktobra zahteval, da bi prvo dobavo zmanjšali od 1500 na 1000 litrov, drugo pa povečali na 2000 litrov, če bo na razpolago dovolj olja. S tem ukrepom bi zagotovili pravočasno preskrbo vseh upravičencev.

Na pripombo, da imajo ponekod cisterne polne in da zahtevajo, naj jim gorivo natočijo v sode, je izvršni svet zahteval, da takim željam Petrol v prihodnje ne sme več ustreči. V hišah, kjer prebivata dve družini in imata eno kurišče, prav tako ne bodo dobili dvakratne količine olja.

Petrol v Brežicah oskrbuje tudi naročnike s Hrvaškega. Njim naj bi na predlog izvršnega sveta pripeljali gorivo samo prvič. Za naprej naj bi se ti odjemalci oskrbovali na svojem območju. Do take odločitve so prišli zaradi tega, ker Petrol nima pregleda nad tem, če naročniki iz sosednje republike morda le ne dobijo goriva dvakrat: enkrat tostran in enkrat onstran meje.

J. T.

„Mladi premalo odločamo"

O tem bodo brežiški delegati govorili tudi na kongresu

Razprave mladincev na seji občinske konferece ZSMS, ki je bila v petek popoldne v brežiškem dijaškem domu, so vse po vrsti opozarjale na premajhen vpliv in zastopanost mladih v organih odločanja. To velja enako za delovne organizacije kot društva, šole, temeljne organizacije kooperantov, krajevne in interesne skupnosti.

O teh, po mnenju udeležencev konference izredno perečih problemih mlade generacije, bodo delegati govorili tudi na kongresu ZSM Slovenije v Novem mestu. Res je, da so za take razmere delno krivi sami, ker družbenoekonomske odnose in družbenopolitični sistem premalo poznajo in se vanje ne poglabljajo. Ta ko jih tudi neznanje in nerazgledanost pehata ob stran, vendar zapostavljenost ni vselej opravičljiva. Tako na primer nad 4277 mladih deluje v najrazličnejših društvih v katerih predstavlja mladina nad polovico ali celo 80 do 90 odst. članstva. Tam upravičeno zahtevajo sodelovanje pri odločanju o programski in finančni politiki, saj prav mladi nosijo težo opravljenega dela. Prepričani so, da bi imela zlasti kulturna društva več naraščaja, če bi se ozirala tudi na njihove želje, če bi posodobila svoje delo.

Na konferenci so delegati kritizirali kadrovsko politiko delovnih organizacij, pomanjkljivo poklicno usmerjanje, nezadostno štipendiranje in zaposlovanje ter pomanjkanje vezi s štipendisti. Kadrovskih štipendij zadnje čase skoraj ni. Zahtevali so soodločanje pri kmetijski politiki, saj jim ta sedaj ne zagotavlja socialne varnosti. Vorganih TOK na primer mladi zadružniki niso člani in o ničemer ne odločajo, ker niso lastniki zemlje. Zato želijo več besede in bi radi prodrli z mnenjem, da bi istočasno s kadrovskim načrtovanjem na kmetijah načrtovali tudi proizvodnjo. Šele to bi mladim kmetom zagotovilo kruh za daljše obdobje.

J. TEPPEY

NOVO V BREŽICAH

VEČKRAT BI RADI V PODJETJA. „Samo besede in sličice so za poklicno odločitev premalo," so dejali mladinci na zadnji seji občinske konference. Upajo, da se bodo stvari spremenile, če bodo mladi delavci tisti, ki jim bodo predstavili svojo delovno organizacijo. Seveda bi si tovarne in druge obrate radi prej ogledali.

To postavlja pred mlade delavce precej odgovorne zahteve, saj se bodo morali poglobiti v razvojne programe, kadrovske in stanovanjske načrte, ki morajo biti sestavni deli srednjeročnega plana.

DOBRO PRIPRAVLJENI NA IZPITE. Rezervni starešine iz vse občine so se v soboto na prizkusu znanja zelo dobro odrezali. Praktični del je bil tokrat zahtevnejši kot običajno. S polavtomatsko puško so streljali med drugim tudi z zaščitno masko. V skupinah po deset so reševali taktične naloge o diverziji na objekte, tokrat vsi v vlogi komandirja diverzantske skupine. Vprašanja iz vojaške teorije jim prav tako niso delala težav. Pozna se, da v pripravah na akcjo NNNP tudi oni poskušajo kar najbolje obvladati zahtevano znanje.

KRŠKI TEDNIK

BREŽIŠKE VESTI

MNOGO MLADIH – Sestanka o tem, kako bi moral nujno voziti delavski avtobus tudi v odmaknjene kraje primoške krajevne skupnosti in ostalih krajev, se je udeležilo mnogo mladih. Želijo ostati na domovih svojih staršev in se voziti na delo. (Foto: A. Železnik)

Elektrika v zaselke

Še vedno se tu in tam najde v sevniški občini hiša ali celo zaselek, kjer še ne premorejo elektrike.

Da električno omrežje tako vztrajno razpredajo tudi v take kraje, imajo največ zaslug pri krškem Elektru, delovodstvu v Sevnici, krajevne skupnosti, koder so te hiše, in ne nazadnje domačini.

Tako so letos dobili elektriko v boštanjski krajevni skupnosti na Križu, v tem tednu bodo verjetno prvič zasvetile žarnice na Golem vrhu. Trenutno vlečejo električne kable in vodovodne cevi med Lazami in Artičami. Letos so prišli do elektrike tudi v nekaterih hišah pod Sv. Rokom v sevniški krajevni skupnosti.

TAJNIK MANJ

vsesplošnem varčevanju ni od odločitev v skupni službi samovnih interesnih skupnosti sevniobčine. Po ustanovitvi Centra za alno delo je namreč ostalo odvprašanje tajniških opravil za nost socialnega skrbstva in varNaposled so prišli do sklepa, da no ne bodo zaposlovali na novo, ev bodo namreč našli v službi in v dogovoru s skupnostjo za slovanje.

KONEC TEDNA NA ZAJETJU?

Vodovodni odbor Veternik ne miruje. 16. oktobra so določili traso bodočega vodovoda. Ta konec tedna, če bo vreme naklonjeno, nameravajo delati na zajetju. Uspešno poteka podpisovanje pogodb in vplačilo prvega dela prispevka. Več pristopnikov bo zmanjšalo prispevek v delu in denarju.

Avtobus le za nekatere?

Kako do solidarnosti pri delavskih prevozih?

Tudi delavec iz primoške krajevne skupnosti bi se rad vozil na delo z delavskim avtobusom, enako, kot je urejen prevoz v drugih predelih sevniške občine. Za delavski avtobus so ljudje iz tamkajšnih krajev pripravljeni odšteti tudi nekaj več, četudi se ob tem lahko vprašamo, ali je to pravično. Ljudje v mestih živijo v lepih družbenih stanovanjih, za katere so prispevali svoj delež tudi delovni ljudje z obrobja, v tem primeru iz primoškega konca. Zdaj, ko bi Primožani potrebovali solidarnost pri delavski karti za avtobus, se je zataknilo. Nikakor ni mogoče priti do samoupravnega sporazuma o prevozu, kot da delavec ne razume drugega delavca, ko je zanj treba glasovati v delavskem svetu. „Nimamo niti svojega človeka v teh organih," je prizadeto pripomnil eden izmed udeležencev sestanka na Primožu, kjer so ljudje ogorčeno protestirali zaradi počasnega urejanja prevoza.

Koordinacijski odbor za delavske prevoze pri sindikatih v Sevnici bo poskusil ponovno doseči sprejemljivo rešitev. Ta naj bi bila dolgoročna, nekateri predlagajo, da bi uvedli solidarnostni dinar. Rešitev je nujna. Prizadeti ljudje pričakujejo, da bo sprejeta čimprej.

A. Ž.

Zapostavljeni pri določanju

Volilno-programska konferenca ZSMS Trebnje – Premajhna družbenopolitična aktivnost – Miran Jurak novi predsednik občinske konference, podpredsednica pa Ana Murn

„Aktivnost mlade generacije ocenjujejo le na podlagi izvedenih akcij," je na volilno-programski konferenci 15. oktobra, v Trebnjem povedala ena izmed 45 delegatov. Vse premalo mladih je vključenih v organih krajevne skupnosti in v organizacijah združenega dela.

Tudi analiza preteklega delegatskega obdobja pove, da je bila majhna zastopanost mladih tudi v delegatskih vrstah. V družbenopolitični zbor so bili izvoljeni le štirje mladinci.

Na področju izobraževanja mladih je bilo čutiti večjo zavzetost. Mladinsko politično šolo je obiskovalo 200 mladincev, nekaj pa si je znanje družbenopolitičnega delovanja v mladinskih organizacijah nabiralo na seminarjih, ki jih je organizirala RK ZSMS. V občini je tudi veliko število mladih, ki nimajo dokončane osnovne šole, zato jih bo potrebno spodbujati in jim dati možnost, da se izobražujejo ob delu.

Lahko rečemo, da so se mladi zelo angažirano vključili v priprave NNNP '81 in vaje SAVA '82. Vse naloge so vestno in dobro opravili. Analiza vaje je pokazala, da so mladi sposobni prevzeti tudi najodgovornejše funkcije na področju splošne ljudske obrambe. Uspešni so bili tudi pri negovanju in ohranjevanju revolucionarnih tradicij NOV.

Na konferenci so razrešili člane predsedstva in organe OK ZSMS ter izvolili novo vodstvo. Za predsednika so izvolili Mirana Juraka, dosedanjega podpredsednika, za podpredsednika so izvolili Ano Murn, delo sekretarja pa bo še naprej opravljal Dušan Skerbiš, ki je bil na koncu imenovan za 11. kongres ZSMJ.

J. PAVLIN

Beograd se ni zanimal zanje

Od 1. oktobra posluje Putnikov motel v Trebnjem kot samostojen tozd – Delavcem bo ostalo več denarja – Razvoj

Približno petnajst let je Putnikov motel v Trebnjem deloval v okviru edinega Putnikovega tozda v Sloveniji. Čeprav sodelovanju med tozdom in delovno enoto v Trebnjem v začetku ni bilo kaj očitati, se je v zadnjem času vse bolj kazalo, da nekaj ni v redu.

Kot je dejal sedanji v. d. direktorja tozda Brane Krim, v tozdu in delovni organizaciji ni bilo interesa za nove naložbe, za redno vzdrževanje objekta in za razvoj poslovne enote. Zato je osnovna organizacija sindikata letos maja sprejela pobudo, da se v Trebnjem organizira tozd. Delavci so bili namreč mnenja, da bodo tako lažje uresničevali svoje interese, predvsem pa so menili, da bodo dohodkovno bolje poslovali. S takimi pobudami delavcev v motelu so se strinjali vsi odločujoči dejavniki v občini. Kljub podpori v občini, v tozdu oziroma v njegovem vodstvu v Ljubljani-ter v delovni organizaciji niso bili zadovoljni s takimi pobudami. Toda ekonomska analiza je pokazala, da imajo v Trebnjem vse možnosti za ustanovitev tozda.

Tako posluje Putnikov motel v Trebnjem že od začetka tega meseca kot samostojen tozd. Ker v Trebnjem računajo, da jim bo ostalo precej več denarja – v novi organiziranosti ne bodo imeli nič več režije kot doslej, odpadel pa bo tudi strošek za skupne službe v Ljubljani – jim bo ostalo več denarja za temeljito obnovo. Predvsem žele spraviti objekt v tako stanje, da bodo lahko normalno poslovali. Zamenjati bo treba dotrajano opremo, izolirati stavbo in odpraviti več drugih pomanjkljivosti, na katere so jih večkrat opozarjali tudi inšpektorji.

Zdaj je že določeno, kje naj bi stal bodoči večji gostinski objekt v Trebnjem. Toda sedanji motel ni primeren za dograditev. Zato se bo moral trebanjski tozd Putnika še dogovoriti z delovno organizacijo v Beogradu, kakšna rešitev bi bila najbolj smotrna. Če v Beogradu ne bodo imeli interesa za gradnjo novega objekta, bodo poskušali delavci motela najti drugo rešitev v okviru trebanjske občine.

J. S.

Na meji obstoja

Iskrin tozd Elektroliti v Mokronogu se zaradi pomanjkanja deviz in manjšega uvoza spopada z vse večjimi težavami. Vrednost uvoza je bila v prvem polletju za 58 odst. manjša kot v enakem obdobju lani, težave pa so tudi z domačimi dobavitelji, ki ne zmorejo dobaviti materiala ustrezne kvalitete, pa še izsiljevanje s cenami je vsakdanja praksa. Tudi izvozni rezultati niso najbolj spodbudni, saj se na zahodnem tržišču povečuje ponudba kondenzatorjev.

„Vse to povzroča, da živimo na meji obstoja," pravi Jožica Strmole, planer analitik v tem tozdu. „Ob že tako skromno zastavljenih planih smo v prvem polletju dosegli le 34 odst. načrtovane proizvodnje, do konca leta pa bomo morda uresničili le 70 odst. plana. Jasno je, da je zaradi tega precej padel prihodek, dohodek pa je bil dosežen s komaj 49 odstotki. Za nameček so letos v primerjavi z lani obresti narasle za več kot 70 odst., imeli smo okoli pet milijonov izrednih izdatkov, bremenijo nas tudi tečajne razlike, ki znašajo dodatnih 5 milijonov dinarjev. In devize, ki jih dobimo v lastni delovni organizaciji, moramo plačevati dvakrat dražje, kot velja uradni tečaj. Povsem razumljivo je, da v takih razmerah ne moremo oblikovati skladov."

In v takšni stiski, se zdi, da vse prepočasi potekajo dogovori z Američani, ki naj bi kupovali kondenzatorje pri njih; zato razmišljajo tudi o dobavah polizdelkov v Turčijo ter o maloobmejnem prometu z Italijo.

Obrti naposled mesto, ki ji gre

Preslaboten razvoj drobnega gospodarstva v sevniški občini kljub načrtu

Obrt, drobno ali malo gospodarstvo, kot to danes različno enujemo, v sevniški občini vsekakor ni doživela potrebnega maha. Kljub temu je zanimivo, da nekateri obrtniki iz sevniške čine izdelujejo razne proizvode za delovne organizacije izven čine, čeprav podjetja v občini potrebujejo prav takšne izdelke.

To je le drobno, težko razumljivo otislovje, na katero opozarjajo v alizi dveletnega izvajanja srednjeročnega načrta te dejavnosti v občini. Obrtna zadruga Bohor, ki vse uspešneje nastopa na tržišču, je do nedavnega med 102 aktivnima obrtnikoma vključevala iz sevniške občine le 35. Ker gre pri teh večinoma za proizvodne obrtnike, je očitna premajhna vključenost združenega dela iz občine v to dejavnost.

Posebno poglavje je vprašanje storitvene obrti. Trudijo se sicer že močno ostareli obrtniki, novih je vse premalo. V Sevnici ugotavljajo, da davčne olajšave niso tisto, kar bi pomagalo tem obrtnikom, saj so zanje mnogo hujši „bič" prispevki samoupravnih interesnih skupnosti. Ker sevniška občina poslej ni več med dopolnjevanimi občinami v republiki, bodo poslej lahko uvedli davčne olajšave za obrtnike začetnike. Že sedaj ima zanje Ljubljanska banka posojila pod znatno ugodnejšimi o brestnimi merami. Obrtniki dobijo ta denar namreč lahko po 8-odstotni obrestni meri, medtem ko je znano, da morajo podjetja zanje odšteti kar 16 odstotkov. Vseeno se zadeva ne vrti v zaželeno smer.

Zato je bilo za sejo občinskega izvršnega sveta v petek, 15. oktobra pripravljenih tudi sedem predlogov ukrepov, ki naj bi pripomogli k spodbujevanju razvoja obrti. Med drugim predvidevajo za obrtnike več prostora v pred leti začrtani boštanjski obrtni coni. Njim naj bi bila v večji meri namenjena stavbišča, prvotno namenjena družbenemu sektorju. Inšpektorji naj bi v bodoče, kajpak v sodelovanju z obrtniki samimi in strankami, uspešneje preganjali šušmarje. Tudi združeno delo bi radi pripravili do tega, da bi iz svoje proizvodnje izločilo vse tisto, kar bi lahko ceneje naredili obrtniki.

A. ŽELEZNIK

LOVSKI POSVET

Kot smo že poročali, je občinski izvršni svet v Sevnici sklenil uvesti strožje ukrepe zaradi škode po divjadi v kmetijstvu. Med drugim je omenjen celo odvzem posameznih lovišč. Lovska družina Tržišče daje pobudo za posvet mirenskobošanjskega bazena v tržiški gostilni Jelen 29. oktobra ob 16. uri. Lovci vabijo na posvet predstavnike vseh prizadetih. Pogovoriti se želijo o škodi po divjadi in bodočem odstrelu. Od posameznih lovskih družin želijo, da prinesejo s seboj petletne načrte odstrela in lani sprejeti načrt bonitiranja.

ZAKAJ NE SPORAZUMNO?

Občinski izvršni svet je na seji v petek, 15. oktobra, obravnaval predlog za razlastitev dela zemljišča šentjanške župnije. Tamkajšnja krajevna skupnost si namreč že lep čas prizadeva pridobiti si ustreznejši prostor za avtobusno postajo. Sedanje neurejeno postajanje avtobusov pred trgovino Kmetijskega kombinata je namreč vsem v napoto. Številni dosedanji dogovori so propadli zaradi nasprotovanja raznih posameznikov. Odmaknjenim krajem so avtobusne proge še toliko bolj pomembne. Ne bi zato le našli sporazumne rešitve?

BUDNI PROTI OGNJU

Tokrat požarni varnosti ni namenjen le teden, temveč ves oktober. Gasilci v sevniški občini ga nameravajo dobro izkoristiti za preventivno delo. Za 25. oktober je sklicana problemska konferenca o požarni varnosti. Sevniški gasilci se bodo s pomočjo miličnikov lotili akcije, kako naj bi vsak voznik za svoje vozilo nabavil gasilski aparat, kar želijo doseči tudi v gospodinjstvih. Pionirje bo lepo videti, ko se bodo kosali v znanju in spretnostih na kvizih o požarni samozaščiti. Slavnostni zaključek bo ob gasilskem dnevu v Blanci. Tamkajšnji gasilci bodo namreč ob prazniku sevniške občine izročili namenu povečano orodjarno.

SEVNIŠKI PABERKI

NA HLADNEM – Čez sevniško omunalo je zadnje čase obilo dih pripomb. Da imajo težave ob adnji druge strehe tudi na bloku sproti zdravstvenega doma, smo pisali. No, na kraju bi se le lahko truдili in uredili centralno ogreva-e, ko je vlada že do minule sobote vlekla pričetek kurilne sezone. iko pa, ker mansardna stanovanja d streho še niso nared, tudi s rjavo še ni nič. Z malo dobre lje bi bilo treba zvezati le nekaj vi.

„FRANCOZ" – Minuli četrtek je ličnik vzorno pomagal skrbeti za d v nemajhni koloni vozil, čakajoh na 15 litrov bencina na sevniški palki. Da ne bi toliko ovirali ometa, jih je usmeril preko križia na drugo cesto vzdolž tovorne staje. Komur je uspelo prirediti se eko križišča, je bil zanesljivo na ju. Zakaj tod je vedno obstajala nevarnost „padalcev", ki so se skušali vriniti z glavne sevniške vpadnice. Večina je razumevajoče upoštevala miličnikov nasvet in poiskala začetek kolone. Anton Medved iz Boštanja je seveda hotel dati vedeti, kdo je kdo: najprej se je naredil „francoza", češ da ostali tam preko čakajo na premog, ko pa še to ni bilo dovolj, je vse skupaj ozmerjal in – kajpak zapeljal na črpalko!

POMOČ – Občinski izvršni svet je na seji minuli petek odobril 10.000 dinarjev pomoči Slavici Erjavec z Radne za pogin krave. Bartolu Vajsu iz Dol. Radulj so namenili 20.000 dinarjev, s čimer naj bi si zgradil obrambni zid pred vodo. Zanimivo je, da je ta potok podivjal tako kot letos septembra samo še leta 1941. Gospodar je imel v hiši skoraj pol metra vode, škoda pa je bila ocenjena na nad 80 tisočakov.

Usahli izviri zaposlovanja

Zaradi manjših naložb v gospodarstvo tudi manj novih delovnih mest – Rešitev v večji proizvodnji in programih

V preteklem srednjeročnem obdobju se je zaposlenost prebivalstva v občini Trebnje povečevala za 7 odst. letno, v zadnjih treh letih pa se je zaposlovanje nekoliko umirilo. Vendarle je bila v občini dosežena 27-odstotna zaposlenost, skupaj z delavci, ki se na delo vozijo v druge kraje, je zaposlenost znašala celo 37 odst. Tako se je zaposlenost v tamkajšnji občini skoraj približala slovenski.

Zaradi manjših naložb, kar je tudi ena izmed nalog politike stabilizacije, se bo zaposlovanje po resoluciji o družbenoekonomskem razvoju poslej povečevala le za 1,5 odst. Po načrtih zaposlovanja, ki so jih sprejeli v organizacijah združenega dela in ki so bili usklajeni tudi pri skupnosti za zaposlovanje, pa naj bi zaposlovanje naraščalo za 2,3 odst. Kljub tem dogovorom se je zaposlovanje v prvem polletju letos v primerjavi z enakim obdobjem lani povečevalo za 3,6 odst. Vendar hkrati z zaposlovanjem ni naraščal tudi dohodek, kar pomeni, da v občini še ne dosegajo planirane rasti produktivnosti. Ko je skupnost za zaposlovanje napravila anketo pri združenem delu, se je pokazalo, da se ne bo držalo niti resolucijskih usmeritev niti s samoupravnim sporazumom določenih planov. Namesto 66 na novo zaposlenih delavcev, naj bi – tako kaže anketa – do konca leta zaposlili še 157 novih delavcev. Ker je Trimo zmanjšal svoje potrebe po novih delavcih, naj bi se število na novo zaposlenih delavcev ustavilo nekje okoli sto.

Čeprav je na spisku iskalcev zaposlitve samo 112 oseb, polovica od teh je težje zaposljivih (Romi, alkoholiki in invalidi), vseeno vzbuja skrb podatek, da je v trebanjski občini troje štipendistov, ki ne bodo mogli nastopiti pripravniške dobe, in 17 učencev, ki ne bodo mogli dobiti prve zaposlitve. K temu je treba dodati le še to, da imajo v trebanjski občini še vedno 49 pogodbenih delavcev – eden več kot v istem obdobju lani – da je še vedno zaposlenih 8 delavcev, ki že izpolnjujejo pogoje za upokojitev. Število nadur pa se je zmanjšalo za nekaj manj kot polovico.

Med tozdi oziroma delovnimi organizacijami, ki so zaposlovale nižje od poprečne rasti, so Iskra v Mokronogu, IMV na Mirni in Tregrad. Prvi dve zaradi izgub, zadnja pa verjetno zaradi manjše gradbene dejavnosti. V občini pa je bilo tudi nekaj takih, ki so celo presegle občinsko raven zaposlovanja, med njimi prednjači GG TOK Trebnje, ki je povečalo zaposlenost za 15 odst, potem Kolinska z Mirne, ki je povečala zaposlovanje za 10 odst. in še nekaj drugih.

Jasno je, da v trebanjski občini ne bodo mogli več toliko zaposlovati – ker pač ne bo novih naložb – zato bo treba doseženo stopnjo zaposlovanja ohranjati s povečevanjem proizvodnje, uvajanjem novih proizvodnih programov in seveda z zagotavljanjem potrebnega reprodukcijskega materiala. Vse to je po mnenju skupnosti za zaposlovanje nujno potrebno, saj sicer ne bo mogoče zaposlovati vsakoletnega generacijskega priliva.

J. SIMČIČ

TREBANJSKE IVERI

KONČNO MRLIŠKA VEŽICA? – Trebanjci so toliko časa čakali na mrliško vežico, da bi zdaj prvemu uporabniku novega objekta kazalo podariti nagrado za potrpežljivost. No, črni humor na stran. Po mnenju tistih, ki so si omenjeni objekt ogledali že pred uradno otvoritvijo, je mrliška veža zelo lepo urejena in primerna za svoje namene.

OGORČENI RIBIČI – Saj ni res, da bi bili trebanjski ribiči tako navdušeni pristaši tega športa samo zaradi lovnih užitkov. K bolj pospešenemu ribolovu jih namreč sili vse hujše pomanjkanje mesa, čeprav je trebanjska občina znana „rejnica" živine. Toda možnosti se slabšajo tudi za ribolov, saj je rib veliko manj, odkar v nekdanjem trebanjskem bazenu ni več dovolj vode.

VLADA OČISTILA PARKIRIŠČA – Kar je trebanjskim miličnikom uspelo šele po dolgotrajnih akcijah – da so namreč očistili parkirni prostor za občino – je zvezni vladi uspelo tako rekoč čez noč. Odkar veljajo omejitve glede prodaje bencina, so parkirišča v središču občinskega centra tako prazna, da sploh ni več vprašanje, kje parkirati. Pa naj še kdo reče, da naša vlada ni učinkovita!

BENCINSKI VIC ZA NOVO LETO – Humor ponavadi ni samo zadnji, ampak tudi najučinkovitejši izhod iz še tako velike stiske. Tako te dni po Trebnjem kroži vic, kako se bodo iskali tisti ljudje, ki ne bodo hoteli sami praznovati novega leta. Geslo naj bi bilo: Imam prost bencinski bon za december.

ČRPALKARJEM JE LEPO – Bencina ni dobiti tudi na bencinski črpalki v Trebnjem. To seveda močno jezi avtomobiliste, ki potujejo po magistralni cesti proti Zagrebu. Prav nič pa ne veseli črpalkarjev, ki bodo tako manj prodali. V promet gredo edino telefonski pogovori iz govorilnice na bencinski črpalki. S črpalke namreč sporočajo, da se, recimo, potniki ne bodo vrnili v Beograd danes ali jutri, ampak šele tedaj, ko bodo dobili bencin.

SEVNIŠKI VESTNIK

TREBANJSKE NOVICE

Meso samo za bogate občine?

Črnomaljska dotirana občina ne more plačevati kompenzacij za meso – Kmetijska zadruga mora do konca leta izvoziti za 5 milijonov deviznih dinarjev blaga

V polletju je imela črnomaljska klavnica, ena od delovnih enot temeljne organizacije Živinoreje črnomaljske kmetijske zadruge, 2,70 milijonov dinarjev izgube, za katero vodstvo zadruge zatrjuje, da je nastala zaradi razlike med nakupno in prodajno ceno mesa. Do sedaj je občina klavnici pokrila za milijon dinarjev te izgube, ki pa seveda od polletja še narašča.

S kompenzacijami pa je precejšnja težava, kajti črnomaljska občina je dotirana in iz proračuna ne more plačevati kompenzacije, medtem ko si razvite, bogatejše občine to lahko privoščijo. Odkupna cena za mlado pitano govedo znaša s premijo do 83 dinarjev za kilogram, medtem ko na sosednjem Hrvaškem plačujejo po 120 do 150 dinarjev za kilogram žive teže, zato je zanimanje kmetov za prodajo kmetijski zadrugi toliko manjše. Za ruga v lastni proizvodnji na Lokvah in v Dragatušu redi 600 glav, v zasebnem sektorju v kooperacijski proizvodnji pa le okoli 250 glav.

Črnomaljska občina, katero s svežim mesom oskrbuje tamkajšnja zadruga, pa potrebuje 40 do 45 ton svežega mesa na mesec, kar gotovo ne bi bil problem, ko ne bi imela zadruga zelo visokih izvoznih obveznosti. Do konca leta morajo izvoziti za 5 milijonov deviznih dinarjev blaga, v glavnem mesa, nekaj pa tudi kumaric, krompirja in suhih gob, če si hočejo iz uvoza zagotoviti potrebni reprodukcijski material; tu gre predvsem za devizno participacijo za surovine za močna krmila pa tudi za uvoz pločevine in stekla za Belsad.

„Kljub težki situaciji skrbimo, da imajo mesnice v občini vsak dan meso; res ga ni vseh vrst in tudi zmanjka ga, ampak je," trdi direktor kmetijske zadruge Danilo Rus.

Da bi zmanjšali izgubo klavnice, so za večje kupce mesa v občini – to so v glavnem tovarniške menze – pripravili sporazum, po katerem naj bi 70 odstotkov izgube pokrili kupci, ostalo pa zadruga. Večina teh večjih potrošnikov ~~mesaje~~ sporazum podpisala, kljub temu pa bo klavnica še vedno delala z izgubo, kajti 80 odstotkov mesa v črnomaljski občini gre v prodaji na drobno.

A. BARTELJ

POJOČI LOVCI

Prejšnjo soboto je na srečanju lovskih pevskih zborov Slovenije v Murski Soboti prvič nastopil 11-članski pevski zbor belokranjske pevske zveze. Zbor vodi Brane Podgornik, v njem pa pojejo lovci iz cele Bele krajine. Pevci vadijo dvakrat na teden v prostorih lovske zveze, če ne prej, se bodo domačemu občinstvu predstavili na prireditvi v počastitev dneva JLA.

POCENI DO RAZSTAVNEGA PROSTORA

V Črnomlju nimajo primernega prostora za občasne razstave. Že res, da najdejo te razstave prostor v zgornji avli Kulturnega doma, a so razstavljeni predmeti nezavarovani. Poleg tega Črnomaljci ne upajo, da bi dobili v doglednem času galerijo za razstave, kajti obnovitev cerkvice sv. Duha, ki naj bi služila tem namenom, teče vse prepočasi, oz. se je celo ustavila. Zato je ravnatelj Belokranjskega muzeja prof. Zvonko Rus predlagal, naj bi stopnišče v zgornji avli Kulturnega doma ločili od ostalega prostora s harmonika vrati. S tem bi z majhnimi sredstvi pridobili primeren razstavni prostor, in kar je najpomembnejše, razstavljeni predmeti bi bili veliko bolj zavarovani kot doslej. Tako bi lahko še več kvalitetnih razstav iz Belokranjskega muzeja tudi neposredno predstavili Črnomaljčanom.

GRIBELJSKA GLASBENA JESEN

V poletnih mesecih si je gribeljski mešani pevski zbor privoščil odmor, sedaj pa bodo spet začeli vaditi, kajti jesen je tu in z njo se napovedujejo tudi pevski nastopi. KUD Niko Zupanič je v Zagrebu že vplačalo tamburice, ki jih v Gribljah pričakujejo te dni in bo nova tamburaška skupina pod vodstvom Silvestra Mihelčiča starejšega lahko začela vaditi. Tako bodo, ko bodo dovolj pripravljeni, tamburaši popestrili nastope pevskega zbora, seveda pa bodo nastopali tudi samostojno.

JESENSKA SETEV – Te dni poteka v črnomaljski občini jesenska setev, ki jo je zadnje deževje malo zavrlo. Tone Križan iz Gribelj je na eni svojih njiv posejal ječmen.

ČRNOMALJSKI DROBIR

OBNOVLJENE STOPNICE – Prejšnji teden se je krajevna skupnost Gričeк lotila obnavljanja stopnic, ki vodijo od pošte do Sedeža in precej skrajšajo pot s Sedeža v spodnji del mesta. Stopnice so bile res potrebne obnove, vendar je treba povedati, da gre obnova izključno na stroške krajanov in krajevne skupnosti. Vsako gospodinjstvo mora prispevati 500 dinarjev in 5 ur dela, s čimer je pokrita polovica stroškov, ostalo pa prispeva KS Gričeк.

SKOK ČEZ LUŽO – Da mladi rudar postane pravi rudar, mora skozi poseben obred, ki se mu pravi skok čez kožo. Da gost lahko pride v črnomaljski hotel Lamuo, pa mora opraviti skok čez lužo. Zlasti v zadnjih deževnih dneh je prav red vhodom v hotel stala velika luža, ki se nabira v jami, ki je ostala od kopanja za kanalizacijo. Ker hotel ni namenjen samo poskočnim gostom, bi bilo prav, da bi to jamo čim prej zakrpali.

BENCINSKO SODELOVANJE – Zadnji etek je Metličane še posebej vleklo v Črnomelj: v Metliki na črpalki ni bilo nobene vrste (bencina pa tudi ne), zato so se avtomobilisti iz sosednje občine postavljali v vrsto pred črnomaljsko črpalko. V Vinici pa je bila pred dnevi kolona do mosta čez Kolpo. Ljudje so opazili, da so si nekateri avtomobilisti, ki so že dobili bencin, ponovno postavljali v vrsto, da pa jih črpalkarji ne bi prepoznali, so se preoblačili in celo lepili umetne brke in brade. Česa vsega ne počno za ljubi bencin!

OTROŠKI FILMSKI PROGRAM – Črnomaljski Zavod za kulturno prosvetno dejavnost bo z jutrišnjim dnem ponovno uvedel petkove popoldanske filmske predstave za otroke. Pet petkov zapored bodo otroci ob 16. uri lahko gledali risanke in otroške ter mladinske filme. To priložnost pa lahko izkoristijo tudi starši, saj je znano, da so med najbolj vnetimi gledalci risank prav odrasli.

SPOSOJENO TRNJE

– Iz elektrogospodarstva nas vsak dan opozarjajo, da bodo izključili električni tok. Bolje bi bilo, da bi izključili tiste, ki so pripeljali do takih razmer!

(Iz Politike ekspres)

DVE KOLONI- Nekaj dni prejšnjega tedna sta se po Metliki vili dve koloni: ena od Vinske kleti in še od dlje proti bencinski črpalki, druga pa od bencinske črpalke in še od dlje proti Vinski kleti. Razlika je bila le v tem, da so se cisterne v kleti polnile, na črpalki pa praznile. Poslej kolon po Metliki ne bo več. Trgatve je konec, vina bo dovolj, bencin pa na bone. (Foto: A. Bartelj)

VARČEVANJE V „BETI"

Na nedavnem razširjenem kolegiju „Beti" je glavni direktor Miroslav Štimac pozval vse, ... varčujejo z bencinom in naj ... službena potovanja gredo z osebnim avtomobilom res le v najnujnejših primerih, če se le da, pa ... vlakom, avtobusom ali pa, če gre v isto smer, s tovarniškimi kombiji ali tovornjaki. Ker je „Beti" pretežno ženski in mlad kolektiv, bi morda prišel v poštev tudi avtostop, kar bi bilo gotovo najceneje. Vendar šalo na stran: direktorjeve besede bodo gotovo padle na plodna tla, lepo pa bi jih bilo slišati (in jih seveda upoštevati) tudi kje drugje, predvsem v neproizvodnih službah.

Kampanjske akcije ne spodbujajo

Metliški komunisti kritično o preskrbi – V kmetijstvu dolgoročne akcije

Na seji občinske konference ZKS Metlika, ki je bila v ponedeljek, 11. oktobra, je tekla beseda o aktualnih vprašanjih pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, sprejeli pa so tudi delovni program idejno političnega usposabljanja v obdobju 1982 – 1983.

Prisotni so ostro ocenili težave v preskrbi z repromaterialom in potrošniškimi dobrinami, ki jih imajo tako kot drugod tudi v metliški občini. Žal pa se – tu tudi komunisti niso izjema – resnosti sedanjega težkega položaja ljudje ne zavedajo v celoti, saj je vsakršno opozorilo k varčevanju zaman. Potrošnike strezni šele dejansko pomanjkanje.

Posebno pozornost so komunisti posvetili kmetijstvu, ki se kljub temu da mu dajejo v občini prednost, ne razvija po načrtih. Metliška Kmetijska zadruga bi morala v okviru sozda, v katerega je vključena, izvoziti 20 odstotkov svojih artiklov, predvsem goveje živine in krompirja, a to zaradi manjše proizvodnje ni mogoče. Vzrok za primanjkljaj kmetijskih proizvodov je v tem, da se kmetje ne navdušujejo nad kampanjskimi akcijami, ki jim jih dirigirajo, saj so se že večkrat opekli. Pred leti so po priporočilih usmerili svojo dejavnost v vinogradništvo, danes naj bi dajali poudarek živinoreji. Pri tem pa odgovorni pozabljajo, da je ravno kmetijstvo področje, na katerega razvoj moramo gledati dolgoročno, če hočemo zagotoviti dovolj hrane.

Kot je poudaril Franc Šali, član predsedstva CK ZKS, bi morali pri občinski konferenci ZKS pripraviti analizo, ki bi pokazala, katere delovne organizacije uspešno vodijo bitko za stabilizacijo, ter opozorili na tiste, katerih osnovne organizacije komunistov se že mesece in mesece niso sestale.

M. KRUMPAČNIK

NA PROIZVODNEM DELU

Te dni je na proizvodnem delu prva skupina učenk srednje tekstilne šole metliške Beti. Proizvodno delo spoznavajo v Beti, Kometu in novomeškem Novoteksu. Te učenke so bile na proizvodnem delu že lani in so se v anketi pohvalno izrazile o tem delu pouka, zapisale pa so med drugim tudi, da so premalo delale in da bi bile rade bolj zaposlene. Gotovo so si njihovi mentorji in inštruktorji to pripombo dobro zapomnili in je letos ne bo več najti na anketnih listih.

RAZSTAVA OB PRAVEM ČASU

V Belokranjskem muzeju so pripravili razstavo belokranjskih ljudskih svetilk. Razstava je prišla ravno ob pravem času, saj nam ob pomanjkanju energije grozi, da bomo ostali tudi brez razsvetljave. Če nam v muzeju že ne bodo mogli posoditi ene izmed 157 svetilk, bomo lahko uporabili vsaj ideje naših prednikov, ki se še niso spopadali z energetskimi težavami.

DRAG TELEFON V SODU

Metliško turistično društvo je letos poleti v sodu pri Vinski kleti uredilo informativni turistični biro. Da bi delo čim bolje potekalo, so dali v sod napeljati tudi telefon, za kar so odšteli 24 tisočakov, kar se v že tako bolj praznih turistični blagajni močno pozna, zlasti letos, ko je bilo zaradi manjšega turističnega prometa tudi denarcev od turistične takse manj, stroški za dejavnost društva pa so bili precejšni. Tako so med drugim letos postavili turistično propagandno pano v Metliki, prispevali del denarja za metliško kulturno poletje itd. Zato se je društvo obrnilo na izvršni svet, da bi iz občinskega proračuna odobrili stroške za napeljavo telefona.

OBČINA LE S ŠTIRIMI GOSTILNAMI?

Za metliško občino je prospekt slovenskih gostiln, ki je natisnjen v nemščini in ga je izdala Zveza obrtnih združenj Slovenije, precej pomanjkljiv. Tako so na 36. strani navedene naslednje gostilne: Slavko Brunskole, Branko Mežnaršič, Peter Badovinac in Anton Veselič in konec. Tri od teh, piše, nudijo belokranjske jedi, dve pa krvavice, tlačenko, dobrote z ražnja, domače klobase in gnjat. Po podatkih v prospektu imajo imenovane gostilne 325 sedežev, 33 postelj, odprte so od 7. do 22. ure, zaprte pa po en dan v tednu.

Žalostni rekordi

V dobrem dnevu prodali skoraj za cel teden bencina – Na črpalki red in mir

Medtem ko so na črnomaljski bencinski črpalki doslej povprečno prodali 4.500 do 5.000 litrov bencina na dan, so ga od prejšnjega torka od petih popoldne do naslednjega dne do tretje ure popoldne iztočili 25.000 litrov. Skoraj enotedenska povprečna poraba! Vsak avtomobilist je dobil bencina za 500 dinarjev, se pravi, da se je na črpalki v tem kratkem času zvrstilo 1.875 avtomobilov.

„21 let delam pri Petrolu, od tega 14 let na črnomaljski črpalki, pa kaj podobnega še nisem doživel," je povedal vodja črpalke Janez Perše. „Doslej smo le enkrat v enem dnevu prodali 10.000 litrov, sicer pa smo v največji sezoni ob koncu tedna prodali največ po 8.000 litrov bencina."

Za bencin so čakali v dveh neprekinjenih kolonah; ena je segala do tozda IMV, druga pa se je vila po Metliški cesti. „Imeli smo samo super bencin, če bi morali točiti še normalnega in nafto, ne bi zmogli. Opazili smo, da je bilo več kot domačih strank od drugje, zlasti z registrskimi tablicami Karlovca, Oguline, Zagreba in Delnic." Čeprav so bili ljudje disciplinirani, so črpalkarji zaprosili miličnike, da so občasno prišli na črpalko. „Nismo vedeli, kako bodo ljudje ravnali, ko smo ob osmih zvečer morali črpalko zapreti, in v sredo popoldne, ko je bencina

Janez Perše: „Najhujši naval na bencinsko črpalko."

zmanjkalo, v vrsti pa je čakalo še veliko avtomobilov."

Perše pa se še dobro spominja drugačnih bencinskih časov. „Pred 20 leti nas je bilo na črpalki na Otočcu zaposlenih 12, na mesec pa smo prodali kakih 100 ton goriva, toliko kot danes črpalka v Vinici. Na črnomaljski črpalki pa nas je sedaj 7, na mesec pa povprečno iztočimo 300 ton goriva. Ja, kaže, da so dobri bencinski časi za zmeraj minili; pred 20 leti sem imel na Otočcu 33 jurjev plač, napitnina mi je prinesla pa še štiri plače zraven. Danes pa je bencin drag, sedaj ga še ni, vsi pa gledamo na vsak dinar . . ." je končal Perše.

A. B.

Zadruga za pet ostalih

Metliška prevozniška zadruga najmočnejša v Sloveniji – Polovica prevoznikov pod njenim okriljem – Preusmeritve

22 delavcev metliške Obrtne zadruge je v preteklem letu ustvarila 30 starih milijard dinarjev prometa, kar je približno toliko, kot ga je ustvarilo vseh ostalih pet prevozniških zadrug v Sloveniji skupaj. Njihov recept za uspeh je kaj preprost: za obrtnike ne opravljajo le administrativnih del, ampak iščejo za svoje člane tudi delo na terenu.

Poleg tega članstvo v obrtni zadrugi ni koristno le za člana, ki lahko preko zadruge tudi lažje pridobiva reprodukcijski material, rezervne dele, kredite, temveč je prav tako pomembno za združeno delo, kajti zadruga lahko prevzame večja dela, ki presegajo zmogljivosti posamezne obrtne obratovalnice.

Obrtna zadruga Metlika – nastala je pred tremi leti kot prevozniška zadruga, ki vključuje tudi storitveno obrt – ima danes že okrog 650 članov in kooperantov, o teg okrog 600 avtoprevoznikov, kar pomeni, da je vanjo vključenih več kot polovica prevoznikov iz območja, ki ga zadruga pokriva. Čeprav bi v zadrugi za dela, ki jih prevzema, še vedno potrebovali 20 tovornjakov, skušajo avtoprevoznike preusmeriti v druge dejavnosti, sajj se zavedajo težav, ki jih imajo ti z gorivom in reprodukcijskim materialom. Žal pa odziva ni, zato želijo vplivati vsaj na zdomce, ki se vračajo v domovino. Le-ti naj bi se usmerili predvsem v kovinskopredelovalno in kovinsko galanterijo.

Kot je povedal direktor Otmar Šturm, v metliški zadrugi vedo, da morajo imeti tem večje področje svojega delovanja, čim večje je pomanjkanje dela. Zato so si s predstavništvi v Novem mestu, Ljubljani in Poreču razširili tudi izven svojega ožjega območja.

M. K.

SPREHOD PO METLIKI

DO METLIŠKEGA OBČINSKEGA PRAZNIKA je še mesec in več, a v obrtni zadrugi že pripravljajo razstavo obrti, ki bo posvečena temu dnevu. Razstava bo v nekdanji kino dvorani blizu Belokranjskega muzeja, zato je upati, da bo vložen v dvorano kak dinarček, saj je trenutno stanje stavbe dokaj klavrno. Če bo res tako, bo odigrala razstava dvojno vlogo, organizatorji pa si bodo pridobili v očeh krajanov ugled in si učvrstili položaj.

NA PROČELJU MEŽNARŠIČEVE GOSTILNE NA MESTNEM TRGU bo stala v daljnji prihodnosti spominska plošča z napisom, da so se v njej sestajali, se pogovarjali, načrtovali in se včasih tudi skregali mladi metliški umetniki. V prijazni gostilni so vsak dan, bolje vsak večer. Pa ne gre za popivanje, kot bi kdo zlobno sklepal. Mladi literati, glasbeniki, likovniki in tako dalje so si pač našli svoj kotiček in naj ga imajo. Da bi se iz tega le kaj izcimilo!

ČLANI METLIŠKE FOLKLORNE SKUPINE IVAN NAVRATIL so sredi kovanja načrtov za prihajajočo sezono. Poleg tega, da bodo v kratkem vpisovali nove člane, so objavili program prireditev in nastopov v letu 1983. V glavnem gre za že ustaljene zadeve, novost pa bo „metliški sejem", ki ga nameravajo pripraviti sredi avgusta. To bo folklorna prireditev na vseh treh metliških trgih. Med drugim bo nastopila iz takrat tudi folklorna skupina iz nemškega Lauterbacha, iz kraja, kjer so pred kratkim gostovali Metličani. Metliški sejem naj bi postal tradicionalen, v mesto pa naj bi privlekel množico gledalcev in nastopajočih. Sveža zamisel, ki ji je traba dati le še življenje!

KOLIKOR ŽE JE V NAŠEM KRAJU TURISTIČNE dejavnosti, je vsa osredotočena na poletje, ki pa nikoli ne prinese želenih sadov. Največkrat zaradi naše slabe organiziranosti. V naši turistični ponudbi pa ne bi smeli zanemariti jeseni. Že bežen opazovalec lahko opazi veliko število avtobusov, ki prav v teh dneh križarijo po našem koncu. Največ jih je ob koncu tedna in največ imajo od ljudi v njih zasebni gostinci. Ne vsi, pač pa tisti, ki znajo in imajo kaj ponuditi. Do sedaj zanemarjeno jesensko turistično ponudbo bi kazalo poživiti, dati ji bo treba injekcijo, ki bi jo pritiskali: Turistično društvo, Integral, gostinski delavci, Vinska klet, Belokranjski muzej pa še kdo iz občinske strukture. Samo od sebe se ne bo nič napravilo.

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

TEŽAVE BODO REŠEVALI NA SKUPNEM SESTANKU

V torek, 26. oktobra, bo v Ribnici skupna seja razvojnih štabov iz ribniške občine in ljubljanske občine Vič–Rudnik. Na seji se bodo pogovarjali o problemih, do katerih je prišlo v ribniškem tozdu ljubljanske Žičnice. Kot smo že pisali, ribniški Žičnici grozi neizpolnitev planov in tudi izguba. Ker je, tako vsaj kaže, prišlo do kratkega stika na relaciji med tozdom in delovno organizacijo, bodo občinski možje za težave poskušali najti rešitev s pogovori.

V znamenju kongresa ZSMS

Na seji programsko – volilne konference v Ribnici izvolili novo vodstvo in delegate za mladinski kongres

Na programsko-volilni konferenci občinske konference ZSMS Ribnica so mladi pregledali rezultate svojega dela v preteklem mandatnem obdobju in sprejeli naloge ter obveze za naslednje leto.

V zadnjih nekaj mesecih so v ribniški občini največ svoje dejavnosti posvetili pripravam na mladinski kongres. Predkongresne priprave so to pot zajele vse osnovne organizacije v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. Ob kongresu so pripravili tudi pohod mladine, v katerem bo sodelovalo 13 občin iz ljubljanske regije, cilj pohoda pa je Novo mesto, kjer bo kongres slovenske mladinske organizacije.

Na programsko-volilni konferenci so izvolili tudi novo vodstvo. Predsednik občinske konference je Aleš Abrahamsberg, podpredsednik je Igor Petrič, sekretar pa Janez Mihelič. V predsedstvu je 14 mladincev, ustanovili pa so tudi dve novi komisiji za delo s pionirji in konferenco mladih v kmetijstvu.

Na kongresu ZSMS bodo ribniške mladince zastopali: Janko Debeljak, Alenka Nadler, Milan Asič, Bojan Novosel in Miran Košmrlj. Delegat na kongresu jugoslovanske mladine bo Ferdinand Nadler. M. GLAVONJIČ

Načrti proizvodnje ostanejo isti

Na zadnji skupni seji štirih delovnih skupin ribniškega razvojnega štaba ugodno ocenili svoje delo – Največ težav je z oskrbo, kjer pa je štab nemočen – Manjka plina

„Zaradi precej ugodnega položaja, v katerem je ta hip ribniško gospodarstvo, ne predvidevamo rebalansa planov," je dejal predsednik ribniškega izvršnega sveta Janez Lapajne in predsednik razvojnega štaba po petkovi seji vseh štirih delovnih skupin. „A dela nam prav gotovo še ne bo zmanjkalo, če drugje ne, na področju oskrbe, kjer pa se zdi, da smo nemočni," pravi Lapajne.

Najbolj kritično je prav gotovo z dobavami plina, ki ga namo zdaj na voljo samo za rednostne odjemalce. Težava a je v tem, da v nekaterih anovanjih nimajo dimnikov in rej ne bodo mogli uporabljati dih kuriv. Bojimo se, da bodo redukcijah električne energi- ostali nekateri štedilniki rzli. In zdaj ne vidimo izhoda te zagate, razen da z vsemi lami skušamo nabaviti vsaj to- ko plina, da bomo zadovoljili ajbolj kritične porabnike."

Čeprav je bilo na začetku elovanja razvojnega štaba er nekoliko pomislekov gle- delovanja, je vendarle prevla- alo mišljenje, da formalna prašanja ne smejo zavreti širše olitične aktivnosti za dosega- je stabilizacijskih ciljev. Da bi elo štaba potekalo čimbolj činkovito, so v njem formirali tiri skupine. Ena skupina se kvarja s spremljanjem tekočih gospodarskih gibanj – zaloge urovin, repromateriala, giba- jem proizvodnje, izvozom in zaposlenostjo, druga s spremlja- njem izvajanja razvojnih planov in dohodkovnih povezav, tretja z oskrbo in četrta s svobodno menjavo dela.

Franc Lapajne

Ker so bili v prvem polletju doseženi sorazmerno dobri poslovni in proizvodni rezultati, ribniški razvojni štab ni predvidel posebnih ukrepov. Težave so se napovedovale le v kovinskopredelovalni industriji, ki pa so jih obravnavali na skupnem sestanku predstavnikov te industrije še v septembru. Dogovorili so se, da bodo omenjene organizacije združenega dela same reševale vprašanja preskrbe. Taki dogovori naj bi bili sprejeti med „Rikom" in Žičnico, ITPP naj bi izdeloval za ostale orodja, medtem ko Riko in Donit iz Sodražice ne najdeta skupnega jezika pri dobavi reprodukcijskega materiala.

Ko je posebna delovna skupina obravnavala delovanje interesnih skupnosti družbenih dejavnosti, je med drugim dosegla, da so znižali prispevne stopnje, ki so zdaj med najnižjimi v Sloveniji. Te so znižali za vse interesne skupnosti, le za zdravstveno ne.

Tudi zaposlovanje v ribniški občini še ne pomeni perečega problema. Kljub temu da je nezaposlenost večja kot v enakem obdobju lani, je vendarle tudi res, da se je zaposlovanje v združenem delu povečalo za 5 odst., v negospodarstvu pa celo za 8 odst. Samo v zdravstvenem domu in otroškem vrtcu za več kot 20 odst. Potrebe po kadrih teh profilov so tako v glavnem pokrite, zato bo zaradi enostranske usmerjenosti ribniškega gospodarstva v prihodnosti težko najti zaposlitev za takšne profile kadrov.

J. SIMČIČ

TELEVIZIJCI NA OBISKU V RIKU – Pretekli teden se je v ribniškem „Riku" mudila ekipa ljubljanske televizije. Televizijci – med njimi je bil tudi znani televizijski komentator Darko Marin – so se zanimali predvsem za izvozne uspehe te delovne organizacije. (Foto: J. Simčič)

Kako bo s plinom?

Pri prodaji plina v Ribnici se zatika – Kdo ima prednost? Po ugotovitvah občanov naj bi bilo v skladišču še 25 steklenic

Če kdaj, potem bi imel potrošniški svet v Ribnici in tudi inšpekcije prav zdaj največ dela. V zadnjem času je namreč največ hude krvi vzbudilo pomanjkanje plina za kurjavo in kuho. Občani, ki so ostali brez njega, poskušajo na vse načine dobiti plin, kot kaže, pa to uspe le najbolj spretnim, medtem ko občani brez zvez ostajajo brez njega.

Tako se je pretekle dni v uredništvo oglasil po telefonu neki občan, ki je ugotovil, da plina ne prodajajo po redni poti, čeprav je v Ribnico prispelo 25 plinskih steklenic več, kot jih potrebujejo prednostni porabniki. Kakšna je usoda preostalih steklenic, pa menda ni bilo moč ugotoviti niti s pomočjo inšpektorjev.

Veliko povpraševanje po plinu je razumljivo, če vemo, da sta v Ribnici dva bloka, ki nimata dimnih tuljav. Ker teh ni, vanje ni mogoče instalirati štedilnikov na drva. Tako so tamkajšnji prebivalci v celoti odvisni od rednih dobav plina in elektrike. Ker se mnogi boje, da bodo zaradi redukcij elektrike žgeli ob mrzlih štedilnikih, so hoteli dobiti vsaj plin. Tega pa ni bilo moč dobiti, saj kaže, da je seznam prednostnih odjemalcev za plin v tem trenutku ne do kraja premišljena rešitev. Na tem seznamu namreč ni omenjenih prebivalcev teh stanovanjskih blokov. Ob vsem tem pa se zdi, da ostaja potrošniški svet nekako ob strani. Vemo pa, da bi moralo biti tudi prodajanje takih artiklov pod njegovo kontrolo. I. S.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

MANJ RIBNIŠKEGA KRUHA – V začetku oktobra je ribniška pekarija Džordževski zmanjšala peko vseh vrst kruha. Tako ga zdaj ne vozijo več v Ortnek, Dolenjo vas, Sušje, k Sv. Gregorju in v ribniški Mercator. Vse te kraje bo poslej oskrbovala s kruhom kočevska pekarija. Zato pa bo moč dobiti kruh še v ribniški prodajalni Džordževske ga.

PLIN IZPUHTEL V ENI URI – Že kakšna dva meseca je v Ribnici občutiti precejšnje pomanjkanje plina. V Mercatorjevo prodajalno plina za ogrevanje in kuhanje na Mlaki je pred dnevi sicer prispela določena količina tega goriva, toda kaj, ko ga je zmanjkalo že v eni uri. Seveda so ga lahko dobili samo tisti, ki so lahko „skočili" ponj med delovnim časom, saj ga je zmanjkalo med 10. in 12. uro dopoldne.

DOBRO OBRODIL TUDI KOSTANJ – Potem ko so dobro obrodile najprej češnje pa potem še maline, borovnice, jabolka in hruške, nas je narava bogato obdarila še s kostanjem. Po gozdovih v okolici Ribnice je zato v teh dneh opaziti mnogo nabiralcev. Prihajajo iz različnih krajev, med njimi je tudi precej Ljubljančanov, ki prihajajo ponj z vsemi družinskimi člani.

KUPCEV NI BILO V ORTNEK – Kmetijska zadruga že več let organizira prodajo živine za kupce iz drugih republik v Ortneku. Te dni je bilo v Ortneku videti veliko živine, toda kupcev ni bilo na spregled. Škoda, so si verjetno mislili prodajalci, saj kupci iz drugih republik bolje plačujejo živino kot domači.

ZAVAROVALNICA SE JE PRESELILA – Ker je ribniška zavarovalnica Triglav dobila nove prostore v nekdanjem zdravstvenem domu, se bo v njene bivše preselila kemična čistilnica Tekavec. Kdaj bo začela čistilnica poslovati, verjetno vedo tisti, ki bodo preurejali prostore. Da pa bi bilo to čimprej, gre verjeti, saj tudi v Ribnici manjka storitvene obrti.

REŠETO

Naloge vsakemu komunistu posebej

V kočevski občini bodo preverjali (~~nedelavnost~~ vsakega komunista posebej – Še več pozornosti povezovanju kmetijstva, gozdarstva in lesarstva

„Čeprav je analiza o gospodarjenju kočevskega gospodarstva pokazala nekoliko ugodnejša gibanja kot v preteklih obdobjih, zdaj prav gotovo ni čas, da bi komunisti stali križem rok. Zato smo se na osmi seji občinske konference ZK Kočevje dogovorili, da morajo komunisti temeljito obravnavati vse slabosti. Predvsem naj ugotove, zakaj ponekod niso izpolnili planov, zakaj ne izvažajo toliko, kot bi morali, zakaj ne spoštujejo družbenega dogovora o delitvi denarja za osebne dohodke in drugo porabo," je dejal Peter Šobar, sekretar občinske konference ZK Kočevje, po seji 11. oktobra.

„Kako se bodo teh nalog lotili v posameznih osnovnih organizacijah, je zadeva tamkajšnjih komunistov. Vendar ne gre spet za dolgovezno ponavljanje že sprejetih sklepov. Vsaka osnovna organizacija bi morala pripraviti konkreten program dela za vsakega komunista posebej. Hkrati naj bi v osnovni organizaciji pregledali, kateri izmed komunistov so aktivni v okoljih, kjer delujejo, ali v vodilnih telesih. To seveda ni kaj novega, dejavnost komunistov bi morali preverjati že po statutu, a doslej se je dogajalo tudi to, da so na statut in na delovnost komunistov pozabljali. Seveda komunisti ne bodo brez pomoči občinske konference. Člani najvišjega partijskega telesa v občini naj bi redno obiskovali osnovne organizacije in poskušali tudi pomagati pri odpravljanju težav."

V skladu s sklepi, sprejetimi na seji konference, na kateri so kočevski komunisti obravnavali

Peter Šobar: Pripadnost komunistov naj se pokaže v delu.

aktualna idejnopolitična vprašanja pri uresničevanju ekonomske stabilizacije v občini in po obeh tretjih sejah CK ZKS in CK ZKJ, bodo največ pozornosti posvetili dohodkovnemu povezovanju kmetijstva, gospodarstva in lesarstva. Prav na tem področju so namreč sprejeli obilo lepih sklepov, vendar jih niso uresničili. V ta okvir sodi tudi povezovanje kmetijstva z živilsko predelovalno industrijo, poseben poudarek pa naj bi bil na oskrbi kočevske občine. Ker imamo ta hip težko energetsko situacijo, bodo kočevski komunisti tudi za to pripravili posebno konferenco.

„Posebno skrb bomo posvetili razvojnim planom in njihovim spremembam. Plani so namreč temelj sleherne aktivnosti. Šele če bomo natančno vedeli, kaj hočemo, se bomo lahko pogovarjali o dohodkovnem povezovanju, skupni porabi in solidarnosti. Poleg nalog na področju planiranja bomo velik del pozornosti posvetili nagrajevanju po delu, a ne samo v združenem delu, marveč tudi v družbenih dejavnostih, delovnih skupnostih skupnih služb, interesnih skupnostih, upravnih službah in strokovnih službah družbenopolitičnih organizacij. Da bi vse to dosegli, nameravamo že ta mesec sklicati aktive komunistov v izvršnem svetu in vodstvih družbenopolitičnih organizacij," je dejal Peter Šobar.

„Jasno je, da bomo v teh težkih časih opravili temeljito diferenciacijo med komunisti. Na osnovi konkretnih nalog naj se pokaže njihova pripravljenost za delo. V vseh kriznih situacijah je namreč prihajalo do tega, da se je preverjala pripadnost komunistov," je še posebej poudaril Šobar.

J. SIMČIČ

BOSA KOVAČEVA KOBILA?

Za to, kar se dogaja v kočevski Mesariji, bi lahko uporabili znani ljudski rek o bosi kovačevi kobili, lahko pa bi to imenovali tudi solidarnost s someščani. Proti pričakovanju se delavci tega tozda ZKGP pri malicah ne maste ob zajetnih govejih in svinjskih zrezkih, za malico imajo večkrat le piščančjo obaro, saj je v Kočevju lažje dobiti kurje meso kot pa goveje.

LESNI ODPADKI NE ZGOREVAJO ZAMAN – Medtem ko se v kočevski občini šele zdaj dogovarjajo, kako čim smotrneje porabiti lesne odpadke od Lika, so se tamkajšnji Romi že zdavnaj zganili: na odlagališču v Mali gori namreč pridno pobirajo te lesne odpadke in jih vozijo domov, kjer jih porabijo za ogrevanje.

Kočevce bo spet grel les

V Kočevju pripravljajo projekte za ogrevanje z lesom – Prva kurilnica na drva in lesne odpadke v naselju „4. maj"

Resno pomanjkanje mazuta in kurilnega olja sili stanovanjske skupnosti, da razmišljajo o ogrevanju na trda goriva. In ker zdaj manjka tudi premoga, v kočevski stanovanjski skupnosti že pripravljajo zamisli, kako preiti na porabo lesa za kurjavo in celo lesnih odpadkov, ki zdaj brez koristi zgorevajo v Mali gori.

Veronika Trdan, referentka za investicije in novogradnje pri kočevski stanovanjski skupnosti, je povedala, da nameravajo tako kotlovnico zgraditi za naselje „4. maj", kjer bo v kratkem zgrajenih 64 stanovanj, v drugi fazi pa še 120. Sprva so tam nameravali zgraditi kurilnico še za zdravstveni dom, Dom upokojencev in Dom Dušana Remiha. Kasneje so razmišljali o tem, da bi toploto dobivali od Melamina. Toda vsi ti načrti so zaradi pomanjkanja tekočih goriv padli v vodo.

„Zdaj pripravljamo projekte za izgradnjo take kurilnice. Narejena naj bi bila do začetka naslednje kurilne sezone. Koliko nas bo veljala ta naložba, še ne vemo. Prav tako še ne vemo, koliko lesa bomo rabili. Po sedanjih ocenah, bi zadostovalo okoli štiri tisoč prostorninskih metrov drv in lesnih odpadkov. Prav tako ne vemo, koliko lesnih odpadkov bi lahko dobili od Lika. Računamo, da bi jih okoli 1000 prostorninskih metrov, vprašanje pa je, kako bomo tisti les skladiščili. Zdaj tudi še ne vemo, koliko mazuta bi s tem prihranili, pričakujemo pa, da bo ta način če že ne cenejši, vsaj bolj zanesljiv. Na območju, kjer živimo, les namreč ne bi smel biti vprašanje," je dejala Veronika Trdan.

Naj dodamo še, da je les po mnenju Švicarjev eno izmed naj-

Veronika Trdan

bolj primernih kuriv, saj raste v naravi in se obnavlja, medtem ko so drugi energetski viri, razen sončne energije, omejeni. Les je primeren za Kočevje tudi zaradi tega, ker bi manj onesnaževal ozračje kot premog. A vsega tega se tudi v Kočevju lotevajo nekoliko pozno, saj menda šele zdaj pripravljajo študijo, ki bo odkrila, kolikšne so sploh zaloge lesa za kurjavo in koliko je lesnih odpadkov.

DROBNE IZ KOČEVJA

USTALILI SO SE – Kočevje se je z ozirom na zunanji videz in prebivalstvo precej spremenilo. Po osvoboditvi je bilo tu največ starejših prebivalcev slovenskih družin iz raznih krajev Slovenije, kasneje pa so se priseljevali tudi iz drugih republik. Sedaj se je priseljevanje skoraj zaustavilo. Zelo veliko prišlekov si je tukaj ustvarilo družine in zidajo hiše, kar je znak, da so se ukoreninili. Sprejemajo tudi nove avade.

PRVI PROCES – 9. oktobra je minilo že 39 let kar je bila v Kočevju pred izrednim vojaškim sodiščem v kino dvorani sodna obravnava. Obtoženih je bilo 21 voditeljev plave in bele garde, ki so bili ujeti v bojih v Grčaricah in na turjaškem gradu. Dokazani so jim bili hudi vojni zločini. Izrečenih je bilo 16 smrtnih kazni, 4 so bili obsojeni na prisilno delo, eden pa oproščen. Vložene prošnje za pomilostitev je IO OF dne 12. oktobra zavrnil in tako so bile sodbe pravnomočne in izvršene. Prav bi bilo, da bi kočevska kino dvorana dobila skromno spominsko ploščo, ki bi opozarjala izletnike, da je bil tu 9. oktobra 1943 prvi sodni proces sredi vse okupirane Evrope.

PREVIDNEJE S SADJEM – Sadje za ozimnico pripeljejo sindikati nekaterih podjetij za naše člane. V gajbe pa bi bilo treba sadje ob obiranju previdno zlagati, ker se sicer med vožnjo preveč obtolče. Prvi dan škode ni videti, a že čez nekaj dni pričnо obtolčeni sadeži gniti.

KOČEVSKE NOVICE

OPOZORILO OBČANOM „VSI ZA POŽARNO VARNOST"

Splošno je znano, da si občani kopičijo večje količine lahkovnetljivih tekočin, zato opozarjamo na veliko nevarnost kopičenja in nepravilnega shranjevanja bencina v kleteh, drvarnicah, stanovanjskih blokih in podobnih neprimernih prostorih, ter na nevarnost pretakanja bencina iz avtomobilskih rezervoarjev v plastične kante in podobno ter obratno, kajti najmanjša neprevidnost lahko povzroči ogromne materialne škode in tudi človeške žrtve.

V situaciji, ko je splošno pomanjkanje tekočih goriv, ne kopičite zalog, ker s tem lahko povzročite sebi in drugim nepotrebno škodo, ustvarjate pa tudi dolge vrste in izgubo časa na bencinskih črpalkah.

Posebno sedaj, ko potekajo akcije NNNP 82, ki so posvečene varstvu pred požarom pod geslom VSI ZA POŽARNO VARNOST, smo dolžni res vsi občani prispevati za požarno varnost, posebno za izobraževanje in preventivo. S tem, da si kopičimo zaloge nevarnih snovi, tega prav gotovo ne prispevamo.

Občinska gasilska zveza
Novo mesto

689/42–82

RAZPISNA KOMISIJA PRI GRADBENEM PODJETJU „gradbenik" P O ŽUŽEMBERK

RAZPISUJE

na osnovi določil statuta in sklepa delavskega sveta prosta dela in naloge

DIREKTORJA PODJETJA

POGOJI:
- srednja strokovna izobrazba gradbene, ekonomske, komercialne ali kake druge smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj na podobnih delovnih mestih
- družbeno–politične in moralno-etične lastnosti

Kandidati naj ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim življenjepisom pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov GP Gradbenik PO Žužemberk.

Ponudbe naj bodo v zapečateni kuverti z oznako v levem kotu: „ZA RAZPIS".

Kandidate bomo o izbiri obvestili najpozneje v 30 dneh po poteku roka razpisa.

Stanovanja ni.

Dodatne informacije se dobe na telefon 068–84–184.

RAZPISNA KOMISIJA:
677/42–82

ZVEZA TELESNOKULTURNIH ORGANIZACIJ
OBČINE Novo mesto
delovna skupnost

RAZPISUJE
dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

1/SEKRETAR ZTKO – VODJA DELOVNE SKUPNOSTI

Na razpisana dela in naloge se lahko prijavijo kandidati, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:
- da imajo višjo šolsko strokovno izobrazbo telesnokulturne ali druge smeri,
- 4 leta delovnih izkušenj, od tega vsaj 2 leti v telesni kulturi,
- ustrezne moralno politične vrline.

Mandat traja 4 leta.

Vse, ki se zanimajo za sklenitev delovnega razmerja z našo delovno skupnostjo in izpolnjujejo zahtevane pogoje, vabimo, naj svoje ponudbe z opisom dosedanjih izkušenj pošljejo na naslov: Delovna skupnost ZTKO, Novo mesto, p.p. 30, v 15 dneh po objavi.

688/42–82

OBVESTILO O DERATIZACIJI
(zastruplja.nju podgan in miši)
V OBČINI TREBNJE

Po odloku o obvezni splošni deratizaciji v občini Trebnje (Skupščinski Dolenjski list št. 24/76 z dne 18. 11. 1976) ter na podlagi odločbe skupščine občine Trebnje – sekretariata za občo upravo in družbene dejavnosti št. 50–04/70–2 z dne 5. 10. 1982, s katero je določen za izvajalca deratizacije Zavod za socialno medicino in higieno Novo mesto, bo ta izvajal deratizacijo s svojimi ekipami v naseljih TREBNJE, MIRNA, MOKRONOG IN ŠENTRUPERT v dneh od 26. 10. 1982 do 2. 11. 1982.

Točna navodila in opozorila bodo objavljena povsod, kjer bomo izvajali deratizacijo.

Zavod za socialno medicino
in higieno Novo mesto
Mej vrti 5, tel. 21–253

684/42–82

Razpisna komisija delovne skupnosti občine Sevnica

OBJAVLJA

prosta dela in naloge za

VODJO IN MATIČARJA V LOKI PRI ZIDANEM MOSTU

POGOJI:
- srednja izobrazba upravno-administrativne smeri
- 6 mesecev delovnih izkušenj
- poskusno delo za dobo 2 mesecev
- splošni pogoji, določeni z zakonom

Navedena dela so za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Rok prijave 8 dni po objavi.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po izteku objave.

Naslov za prijave: Občina Sevnica, Strokovna služba skupščine občine in izvršnega sveta Sevnica

678/42–82

ISKRA IEZE Ljubljana, n. sol. o.
TOZD UPORI Šentjernej
Tovarna uporov, n. sub. o.
Šentjernej

objavlja javno licitacijo

tovornega avotmobila TAM 5000, letnik 1973, s cerado, v voznem stanju, neregistriran. Začetna cena je 100.000,00 din.

Licitacija bo v ponedeljek, 8. 11. 1982, ob 10. uri na sedežu TOZD UPORI v Šentjerneju. Sodelujejo lahko pravne in fizične osebe. Ogled vozila je možen 2 uri pred licitacijo. Udeleženci morajo pred pričetkom licitacije položiti 10 % varščine od začetne cene na žiro račun: 52100–601–11417 pri SDK Novo mesto ali v gotovini predsedniku komisije, in sicer pred pričetkom licitacije. Davek na promet in ostale eventuelne stroške plača kupec.

680/42–82

UPOKOJENI OBRTNIKI

OB RAZSTAVI MALEGA GOSPODARSTVA NOVOMEŠKE OBČINE, KI BO OD 27. OKROBRA DO 31. OKTOBRA, ŽELIMO ORGANIZIRATI TUDI SREČANJE UPOKOJENIH OBRTNIKOV. Želimo dopolniti in popraviti sezname upokojencev, zato vas prosimo, da sporočite vaš točen naslov najkasneje do 22. oktobra 1982.

OBRTNO ZDRUŽENJE NOVO MESTO, PARTIZANSKA 12, Novo mesto

POSLOVNI PAKETI „MADE IN TTG"

NOVA GORICA – Ljubljanska železniška organizacija za turizem, transport in gostinstvo (TTG) je v Novi Gorici odprla svojo novo poslovalnico. Novost ponudbe TTG so tako imenovani „poslovni paketi", v katere so vključeni prevozi v želene kraje, rent-a-car, vstopnice za različne prireditve, rezervacije za poslovna kosila ali večerje itd.

V zimski sezoni bodo organizirali „beli vlak". Uspešne stike pa so že navezali z Vojvodino.

Glede na pritožbe tujih in domačih turistov, da v hotelu ni mogoče naročiti vstopnic za prireditve in drugih storitev, ker hotelske recepcije poslujejo po sistemu „znajdi se sam", je premik TTG v Novi Gorici morda kar „revolucionaren" v jugoslovanskem turizmu. Glede na izkušnje pa se „izvoza revolucije" ni bati.

ITASOVKE MED OSMERICO

Mlade rokometašice kočevskega Itasa so tudi na drugem turnirju v Šentvidu uspešno nastopile in se prebile med osem najboljših mladih rokometnih kolektivov v Sloveniji. V Šentvidu so premagale domačinke s 16:7 (10:3) in Polje s 5:4 (1:4).

Varčnost mora postati praksa

Vsako leto je oktober proglašen za mesec varčevanja, letos pa si Ljubljanska banka še posebej prizadeva za uspeh v več akcijah – Nekaj ugodnosti za zasebnike in društva

Temeljna dolenjska banka v Novem mestu nudi v vseh svojih poslovalnicah po Dolenjskem kopico propagandnega gradiva, hkrati pa z več že preizkušenimi prijemi in nekaterimi novimi skuša pridobiti nove člane v krog varčevalcev.

Če omenimo samo brošuro „1000 in 4 načini varčevanja" je to že eden povsem praktičnih napotkov vsakemu gospodinjstvu in občanu, kako je možno varčevati pri nakupih, z energijo, v vsakdanjem življenju. Spričo cen in padca življenjske ravni prebivalstva so taki nasveti dobrodošli in primerni za široko rabo.

V mesecu varčevanja bo odprtih tudi nekaj novih pionirskih hranilnic, in sicer na osnovnih šolah Mirna in Stopiče ter mladinska hranilnica v metliški tovarni Beti. Tako v Novem mestu kot v Straži Metliki in Črnomlju pa nameravajo z organiziranim varčevanjem začeti že v predšolskih ustanovah. Razen vsega tega nadaljujejo že lani začeto akcijo med upokojenci, da bi se ti v čim večjem številu odločali za izplačilo pokojnin na knjižico. V ta namen bodo na več krajih sklicali sestanke z upokojenci in jim hkrati prikazali ugodnosti, ki ima taka odločitev. Predvsem gre za možnost najemanja različnih posojil.

Najbolj pomembno za občane pa je, da je Ljubljanska banka oktobra povišala obrestne mere za vezane dinarske in devizne vloge, kar je zlasti ugoden ukrep za varčevalce nad 24 oziroma 36 mesecev. Novost vpeljujejo tudi za večino drugih in organizacij, ker bodo poslej tudi te deležne obresti na njihova sredstva v banki.

Med propagandni del letošnje oktobrske akcije pa sodijo še nekatere razstave, lepaki in večja izbira hranilnikov za mlade varčevalce ter razna srečanja s pionirji in mentorji pionirskih in mladinskih hranilnic.

Bogato izbiro kvalitetnega kristala KRISTAL ZAJEČAR.
Darilo za vsako priliko po ugodnih cenah vam nudi BLAGOVNICA MERCATOR, NOVO MESTO, OD 15. 10. do 15. 11. 1982.
PREPRIČAJTE SE!
666/41–82

„Na knjigah" po vesoljskih prostranstvih

Na vprašanje, kdo so najslavnejši pisatelji znanstvene fantastike, bo marsikdo brez pomišljanja naštel imena: Asimov, Bradbury, Clarke. Zanimivo je, da sta v tej abecedi ZF kar dva znanstvenika. Vedeti moramo, da je redki znanstveniki pišejo ZF, saj se morajo naučiti še dodatnega poklica – pisateljevanja. Čeprav se mnogi izmed njih radi sprostijo ob branju te zvrsti literature, le redki napišejo kakšno literarno delo. Večinoma v njih razlagajo moralne, etične probleme znanstvenega raziskovanja ali na satiričen način prikazujejo svoje delo.

Vsekakor je najlažje tistim, ki pišejo knjige o popularni znanosti. Asimov in Clarke sta napisala ogromno število knjig z znanstveno vsebino na poljudnoznanstven način. Transformacija znanstvenikov, ki jim pisana beseda ni tuja, je vsekakor lažja, saj morajo osvojiti le še zakonitosti pisateljske obrti. Za ZF dela takih pisateljev so značilne veličastne teme. Spomnimo se trilogije Foundation Isaaca Asimova, romanov Arthurja Clarka (2001, The Fountains of Paradise, The Rendez–vous with Rama). Veličastnost njihovih vizij obsega cel kozmos in do skrajnosti buri bralčevo domišljijo. Ni čudno, da so taka dela izredno popularna in da so ponatisnjena v mnogih jezikih. Tudi pri nas je vsa našteta dela objavila biblioteka Kentaur, kar nedvomno dokazuje o posebnem mestu, ki ga v svetu znanstvene fantastike zavzemata ta dva znanstvenika–pisatelja. Asimov in Clarke sta resda najslavnejša, a spomnimo se le Freda Hoyla, Chada Oliverja pa Roberta L. Forwarda, ki je lani izdal svoj prvi ZF roman Dragon's Egg. Taki ljudje so navadno zelo znane osebnosti iz javnega življenja in njihovo ime je jamstvo za uspeh. Na povabila urednikov pišejo uvodnike h knjigam, dajejo mnenja o njih8 založbe Davis je leta 1977 pričela izdajati celo ZF revijo Isaac Asimov's SF Magazine, kjer je popularnost Asimova nedvomno vplivala na zaupanje potrošnikov in tako zagotavljala uspešno prodajo.

Izredno popularnost pomembnejših osebnosti popularne znanosti in znanstvene fantastike so znali dobro vnovčiti tudi na televiziji. Clarke se je ob koncu leta 1980 na britanski TV posvetil seriji oddaj o skrivnostih Zemlje, ki jih sodobna znanost še ni mogla razložiti. Serija oddaj z naslovom Arthur C. Clarke's Mysterious World je razdeljena na tri dele. V prvem Clarke razlaga čuda prirode, kot je na primer mavrica, ki je naši predniki niso znali razložiti, dandanes pa nam je znanost postregla z logično obrazložitvijo. Drugo skupino oddaj sestavljajo fenomeni, za katere imamo le nekaj možnih razlag, v celoti pa jih ni mogoče pojasniti. Sem bi sodili npr. UFO, pošast iz jezera Loch Ness, zgodbe o Yetiju ali določena mesta na oceanih, kjer izginja veliko število ladij (Bermudski trikotnik). Tretja in najbolj zanimiva skupina oddaj je posvečena pojavom, za katere nam znanost ne nudi nikakršnih razlag. Navedimo le avtentična poročila o ljudeh, ki so brez vsakega vidnega vzroka v nekaj sekundah zgoreli.

Založniki so hitro izkoristili Clarkovo popularnost in kmalu se je v knjigarnah pojavila knjiga z istoimenskim naslovom, ki bo nedvomno mnogo pripomogla k popularizaciji znanosti in znanstvene fantastike.

Eden najslavnejših znanstvenikov, ki se ukvarjajo s popularizacijo znanosti, je nedvomno Carl Sagan. Lani je vodil televizijsko serijo z naslovom Cosmos, sago o znanstvenih odkritjih, ki je stala celih osem milijonov dolarjev. Strokovnjaki trdijo, da so oddaje idealno združile preprosta, laična pojasnila o znanstvenih dosežkih z dvoršenimi posebnimi efekti. Serija Cosmos se je rodila pred dobrimi štirimi leti, ko je v okviru proučevanja Marsa Sagan sodeloval pri projektu Viking. Razočaran nad nestrokovnim poročanjem o tem pomembnem dogodku je ustanovil družbo Carl Sagan productions, katere glavni namen je znanost približati neizobraženemu človeku. Saganovo epsko odisejo po vesolju spremlja pravo čudo posebnih vizualnih efektov, katere omogoča sistem televizijskih kamer, povezanih s kompjuterji. Z mikroprocesorji snemajo gibanje skozi vesolje, kompjuterji pa razmeščajo galaksije v pravilen medsebojni položaj. Na odiseji skozi znanstvena odkritja človeštva gledalci spoznajo legendarno knjižnico starodavne Aleksandrije, odpravijo se na pot v človeške možgane in v živo celico, kjer so doslej najbolj točno predstavljene funkcije dezoksiribonukleinske kisline (DNA). Sagan predstavi tudi vesoljski koledar, ki petnajst milijard let zgodovine vesolja združuje v eno samo leto. Čeprav je v seriji Cosmos poudarek na lahkotnem, zabavnem sprehodu skozi znanost in ne na suhoparnem znanstvenem delu, je Sagan prepričan, da je glede popularizacije znanosti na pravi poti.

Sagan je tudi zelo cenjen pisec knjig o poljudni znanosti. Spomnimo se knjige The Cosmic Connection pa Dragons of Eden, za katero je prejel celo Pulitzerjevo nagrado. Njegova najnovejša knjiga Cosmos, ki je seveda nastala po istoimenski televizijski seriji, je po pisanju Publisher's Weeklyja bestseller sezone.

Mogoče je bilo neizbežno, da se je tudi Sagan odločil napisati ZF roman. Znanstvena fantastika mu je vsekakor zelo blizu, saj v svojih knjigah razglablja tako o možnostih razvoja človeške rase kot o popolnoma astronomskih problemih, za kar mu je nedvomno potrebno mnogo domišljije. Vsekakor ni presenetljivo, da je bil njegov ZF roman Contact odkupljen za velikansko vsoto 2 milijona dolarjev samo na osnovi 115 strani dolgega sinopsisa. Da si bomo lažje predstavljali to visoko ceno, naj povemo, da so mnogi pisatelji v ZDA prisiljeni prodati svoja dela že od 1000 dolarjev dalje. Založniki so seveda pravilno ocenili Saganovo popularnost in njegovo sposobnost podajanja vizije najširšim množicam. Roman, ki bo predvidoma izšel jeseni 1982, opisuje prvi stik človeka z nezemeljskimi bitji.

Šport

ZA KOLESARJE NI POČITKA

Čeprav se je tekmovalna sezona za kolesarje uradno že končala in so ti na zasluženem počitku vse do decembra, ko se bodo pričeli zimski treningi, v novomeškem kolesarskem klubu ne mirujejo. Te dni so v svoje vrste vpisali nove člane, obetavne mlade kolesarje, s katerimi so pričeli vadbo že v torek. Novomeški kolesarski delavci očitno torej mislijo tudi na jutri.

ŠORLI POVEČAL NASKOK

Zmagovalec rednega mesečnega šahovskega turnirja ŠK Milan Majcen iz Sevnice za mesec oktober je Gvido Šorli z 7 točkami, za njim pa so se uvrstili: Povše in Šoper (5 točk), Blas (4) itd. V skupnem seštevku je vrstni red takšen: Šorli ima 66 točk, Povše 64, Derstvenšek 58, Blas 54 itd.

J. B.

LOKA DALA DVANAJST FINALISTOV

Na kegljišču novomeškega gostišča na Loki je bilo minuli vikend odigrano 1. kolo republiškega kegljaškega prvenstva v dvojicah. Med 31 pari si je pravico do finalnega nastopa v finalnem delu, ki bo konec meseca v Ljutomeru, priborilo dvanajst parov, med njimi pa ni dolenjskih zastpnikov Goleša in Bartolja. Presenetljivo sta tokrat zmagala rboveljčana Goljuf in Burja, medtem ko je najboljši rezultat dosegel Kačič, ki je podrl kar 922 kegljev. Zanimivo, da sta Strežaj in Smodiš končala šele na 9. mestu.

ZADOVOLJIV GOLEŠEV NASTOP

Z nastopi na kegljiščih Hidro v Medvodah in Slovana v Ljubljani se je končal sklepni nastop najboljših slovenskih kegljačev. Edini dolenjski predstavnik Niko Goleš, član trebanjskega Merkatorja, je v konkurenci 24 najboljših tekmovalcev dosegel dober rezultat 3.507 podrtih kegljev, kar ga je uvrstilo na 22. mesto. Zmagal je Miro Strežaj pred ljanskim prvakom Kačičem in Urbancem. 13 najboljših se je uvrstilo na državno prvenstvo, ki bo v Bitoli.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža, očeta in brata

MILANA BEGA

z Gor. Sušic

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem za darovano cvetje, izrečeno sožalje in številno spremstvo na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi nevrološkemu oddelku novomeške bolnice, Gasilskemu društvu, kolektivom Novomontaže Novo mesto, Boru Dol. Toplice, OŠ Baza 20 Dol. Toplice in Trgovski šoli Brežice. Iskrena hvala duhovniku za obred in poslovilne besede, posebno pa govornikoma za ganljive besede slovesa.

ŽALUJOČI: žena s hčerkama in brat z družino
Gor. Sušice, Novo mesto

ZAHVALA

V 72. letu nas je zapustila naša skrbna teta

ANTONIJA LIVK

Radovlja 22. Šmarješke Toplice

Iskreno se zahvaljujemo zdravniškemu in ostalemu osebju pljučnega oddelka novomeške bolnice za trud, sosedom za podarjene šopke in pomoč v težkih trenutkih ter župniku za opravljeni obred.

VSI NJENI
Radovlja, 4. 10. 1982

OZIMNICA

PAKETI

Tudi v letošnjem letu smo vam v ETI v Kamniku pripravili ozimnico iz vložene in pasterizirane povrtnine na osnovi predlogov naših številnih kupcev. Kupite jo lahko preko vaše osnovne organizacije sindikata in v trgovinah z živili.

Na voljo vam je v dveh paketih:

VELIKA OZIMNICA — 24 kozarcev 830 din

Kumarice	6 kom
Kumarice rezane	2 kom
Paprika paradajz	2 kom
Paprika fileti	2 kom
Mešana solata	3 kom
Ajvar	1 kom
Kislo zelje	1 kom
Rdeča pesa	5 kom
Kisla repa	1 kom
Gorčica	350 g in 120 g

MALA OZIMNICA — 12 kozarcev 430 din

Kumarice	3 kom
Kumarice rezane	1 kom
Paprika fileti	1 kom
Paprika paradajz	1 kom
Ajvar	1 kom
Mešana solata	2 kom
Rdeča pesa	2 kom
Gorčica	350 g in 120 g

Še je čas za ugoden nakup!

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

VINKO VENE

iz Podbočja 27

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom za nesebično pomoč in izrečeno sožalje, OO restavracije Pod Gorjanci, Hotelu Sremič, Labodu – tozd Libna za podarjeno cvetje, dr. Sunčiču za zdravljenje v času bolezni, pevcem za zapete žalostinke ter župniku za opravljeni obred.

ŽALUJOČI: žena Mici, hčerke Marija, Danica in Sonja z družinami

ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi ljubega brata

JOŽETA SLAKA

iz Jordankala pri Mirni peči

se iskreno zahvaljujem vaščanom, sorodnikom, prijateljem in vsem, ki so mi stali ob strani in pomagali ter me tolažili v teh težkih trenutkih. Hvala župniku za opravljeni obred, pevcem iz Mirne peči, Lovski družini Mirna peč za spremstvo in govor, Gasilskemu društvu Gornje vrhe pri Dobrniču, sosedi Vidi Rajerjevi za nesebično pomoč ter vsem, ki ste tako številno edinega ljubega brata spremili k mnogo preranemu zadnjemu počitku.

ŽALUJOČA sestra Micka z družino, teta in ostalo sorodstvo

Jordankal, 18. 10. 1982

ZAHVALA

Nenadoma nas je v 33. letu starosti za vedno zapustil mož, oče, sin, brat in vnuk

NIKO KUČIČ

iz Kostanjevice na Krki, stanujoč v Krškem

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in sosedom, ki so nam v težkih trenutkih pomagali. Zahvaljujemo se vsem za izrečeno sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala tudi kolektivu OŠ Kostanjevica, Labodu – tozd Libna, kostanjeviškemu oktetu za ganljive žalostinke, kolektivu restavracije Pod Gorjanci, gasilskemu društvu Kostanjevica in Krško in župniku za opravljeni obred.

ŽALUJOČI: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega nadvse dobrega moža, očeta, dedka in brata

JOŽETA KASTELCA

z Gor. Sušic pri Dol. Toplicah
borca Cankarjeve in Gubčeve brigade

se prisrčno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in sorodnikom, posebno pa Kmetovim za vso pomoč in Šmalčevim za tolažilne besede in podarjeni venec. Hvala delovnim kolektivom Bor – Dol. Toplice, Novoles – tozd Žaga, Tiskarna Tone Tomšič Ljubljana, ZZB Novo mesto za podarjene vence in cvetje ter tov. Ivanu Janku za poslovilni govor. Hvala vsem za tolažilne besede in izrečeno sožalje, župniku iz Dol. Toplic pa za opravljeni obred in toplo slovo iskrena hvala.

ŽALUJOČI: žena Marija, otroci Milka, Filip, Peter, Anica, Štefka, Majda in Marija z družinami, vnukinja Mira z možem ter brat Ivan z ženo

Delavski svet Elektro Ljubljana, n. sub. o., TOZD Elektro Kočevje, o. sub. o.,

razpisuje prosta dela in naloge:

1. DIREKTORJA TOZD
2. VODJE SLUŽBE OBRATOVANJA
3. VODJE SLUŽBE RAZVOJA
4. VODJE SLUŽBE PREVZEMA IN PRODAJE
5. VODJE FINANČNE SLUŽBE

Poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati naslednje pogoje:

pod 1:
II. stopnja elektrofakultete ali višja ekonomsko-komercialna šola ter 3 leta oz. pet let delovnih izkušenj pri delih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v distribuciji električne energije
pod 2:
elektrofakulteta – smer energetika in 3 leta delovnih izkušenj ali višja oz. srednja elektro šola – smer jaki tok ter 4 oz. 5 let delovnih izkušenj
pod 3:
elektrofakulteta – smer energetika in 3 leta delovnih izkušenj ali višja oz. srednja elektro šola – smer jaki tok ter 4 oz. 5 let delovnih izkušenj
pod 4:
elektrofakulteta – smer energetika in 3 leta delovnih izkušenj ali višja oz. srednja elektro šola – smer jaki tok ter 4 oz. 5 let delovnih izkušenj
pod 5:
visoka ali višja oz. srednja ekonomska šola ter 3 ali 4 oz. 5 let delovnih izkušenj
Kandidati bodo imenovani za 4 leta.
Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v zaprti kuverti z oznako „Za razpisno komisijo" v 15 dneh po objavi na naslov: TOZD Elektro Kočevje, Cesta na Trato 6, 61330 Kočevje.
Nastop dela je možen takoj po izbiri, razen za dela pod točko 4, kjer je nastop dela možen aprila 1983.
O izbiri bomo kandidate pismeno obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepov na delavskem svetu.

679/42–82

SPOSOJENO TRNJE

– V boju mišljenj zmagujejo enomisleči.

(Iz Ježa)

Proizvodno podjetje „OPREMA" KOČEVJE

Razpisna komisija in delavski svet Proizvodnega podjetja „OPREMA" Kočevje

razpisujeta
dela in naloge

vodenje Splošne in kadrovske službe delovne organizacije

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

– višja izobrazba pravne smeri
– najmanj pet let delovnih izkušenj na takšnih ali podobnih delih
– družbeno politična aktivnost
– moralno-politična neoporečnost

Na razpisna dela bo kandidat imenovan za dobo 4 let.
Kandidati naj pošljejo vlogo z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev (kratek življenjepis, dokazilo o doseženi izobrazbi in o delovnih izkušnjah) v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:

Proizvodno podjetje „OPREMA" Kočevje
KADROVSKA SLUŽBA
61330 KOČEVJE, Tomšičeva cesta 13
s pripombo: „ZA RAZPISNO KOMISIJO"

Izbira kandidata bo opravljena v 10 dneh po poteku razpisnega roka.
Kandidati bodo o izbiri pismeno obveščeni.

V Kočevju, dne 14. 10. 1982

Razpisna komisija
„OPREMA", KOČEVJE

681/42–82

Mercator Preskrba Krško prireja v sodelovanju z znanimi proizvajalci **Modno revijo** v Hotelu »Sremič« Krško v soboto 23. 10. 1982 ob 20. uri.

Zabaval vas bo priznani ansambel

Pripravljena bo bogata izbira jedi in pijač

Rezervacije vstopnic v recepciji Hotela Sremič.

VABLJENI!

Mercator

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 21. oktobra – Uršula
Petek, 22. oktobra – Zorislav
Sobota, 23. oktobra – Severin
Nedelja, 24. oktobra – Dan OZN
Ponedeljek, 25. oktobra – Darinka
Torek, 26. oktobra – Lucijan
Sreda, 27. oktobra – Sabina
Četrtek, 28. oktobra – Simon

LUNINE MENE

25. oktobra ob 1.08 – prvi krajec

KINO

BREŽICE: 22. in 23. 10. italijanski barvni film Žena – ljubica. 24. in 25. 10. ameriški barvni film Beg na Divji zahod. 26. in 27. 10. ameriški barvni film Veliki rop zlatega voza.

KOSTANJEVICA: 23. 10. ameriški film Človek z Bogartovim obrazom. 24. 10. ameriški film Boby Dirfild. 27. 10. francoski film Ljubezen pod sumničenjem.

KRŠKO: 21. 10. film Yanki. 23. in 24. 10. ameriški film Stekleni zvon. 26. 10. sovjetski film Šahname. 27 10. italijanski film Žena ljubica. 28. 10. ameriški film Meja na Riu Grande.

SEVNICA: 21. 10. francoski film Violičasti taksi. 22. in 23. 10. italijanski film Lovec na morske pse. 24. 10. italijanski film Kruh in čokolada. 27. in 28. 10. ameriški film Aliso ne stanuje več tukaj.

NOVO MESTO – KINO JLA: 21. in 22. 10. film Ljubezen pred 17. letom. 23. in 24. 10. film Kantoški kung. Od 25. do 27. 10. film Če ljubiš hladilnico, ne sanjari.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

V DELOVNO RAZMERJE sprejmem strojnega ključavničarja, kovinostrugarja. Ivan Slapničar, Cegelnica 39 a, Novo mesto.

STANOVANJA

NOVO MESTO – KARLOVAC! Zamenjam dvosobno stanovanje. Naslov v upravi lista (4576/82).

SOBO v Novem mestu oddam samskim. Telefon 22–415.

DVOINPOLSOBNO stanovanje, lastniško, z garažo, v Ljubljani zamenjam za enakovredno v Novem mestu. Telefon (064) 23–885.

SOBO, opremljeno, v Bršljinu oddam samskemu moškemu. Naslov v upravi lista (4577/82).

SOBO v Novem mestu, opremljeno ali neopremljeno, iščem. Naslov v upravi lista (4578/82).

Motorna vozila

PRODAM dobro ohranjen GOLF ali zamenjam za Z 750, staro do dve leti, z doplačilom. Oglasite se na naslov: Selan, Gor. Prekopa 12, 68311 Kostanjevica.

ZASTAVO MEDITERAN, junij 1979, prevoženih 25.000 km, prodam. Milan Ravbar, Jurka vas 6, Straža.

ŠPAČKA, letnik 1974, prodam. Tel. 84–530 int. 29, do 14. ure.

ZASTAVO 750 SC, letnik 1980, in 125 PZ, starejši letnik, prodam. Ivanež, Gabrje 122, Brusnice, tel. 85–916, v večernih urah.

Z 101, letnik 1977, novo registrirano, poceni prodam. Tel. 22–749.

FIAT 750, letnik 1976, dobro ohranjen, prodam po ugodni ceni. Hrastar, Šegova 20, Novo mesto, tel. 24–443, od 16. ure dalje.

SIMCO 1301, letnik 1967, v nevoznem stanju poceni prodam. Jože Ivanšek, Arnovo selo 69, 68253 Artiče.

PRODAM ŠKODO 120 L, letnik 1982, prevoženih 6300 km, prednji del poškodovan, nevozno. Adolf Nahtigal, Prečna 77, Novo mesto, tel. 24–244.

RENAULT 4, letnik 1974, prodam. Tel. 21–027, od 15. ure dalje.

ZASTAVO 101, letnik 1976, prevoženih 77.000 km, registrirano do maja 1983, ugodno prodam. Tel (068) 71–420, popoldne.

AUDI 80 L, letnik 1978, garažiran, prodam. Tel. (068) 71–340, od 15. ure dalje.

GOLF JGL, letnik 1981, prodam. Boris Markovič, Podturn 77, Dol. Toplice. Ogled vsak dan po 14. uri.

ŠKODO 100, registrirano do septembra 1983, poceni prodam. Božo Butolin, Ob Težki vodi 32, Novo mesto.

125 PZ prodam skupaj ali po delih. Stane Lipar, Vrbovce 5, Šentjernej.

VW 1200, starejši letnik, in Z 750 po delih prodam. Anton Kocjan, Gor. Grčevje 4, Otočec.

ZASTAVO 126 P, letnik 1977, prodam. Informacije na tel. 24–810 popoldne.

ZASTAVO 750 L, letnik 1978, registrirano do januarja 1983, krem barve, prodam. Merica Kržan, Gubčeva 8, Brežice.

LADO 1600, odlično ohranjeno, prevoženih 39.000 km, ugodno prodam. Tel. 24–639 popoldne.

ZASTAVO 850, letnik 1981, registrirano do junija 1982, prodam. Informacije od 15. do 17. ure. Tel. (068) 23–695.

MERCEDES 11–13., letnik 1969, prodam. V račun vzamem osebni avto. Tel. (063) 23–218 (dopoldne).

GOLF, 1979, prevoženih 42.000 km, prodam. Informacije na tel. (068) 71–408 (dopoldne) in (068) 69–176 (popoldne).

Z 100 C, letnik 1980, prodam. Hašim Vrabac, G. Straža 69.

PRODAM Z 101, letnik 1974, registriran, v voznem stanju, celega ali po delih. Marjan Vovko, Nad mlini 20, Novo mesto, tel. 25–201.

Z 101, letnik 1973, registrirano do 10. 10. 1983, prodam. Tel. 21–078.

Z 101 C, letnik 1979, prodam. Brumat. Vel. Bučna vas 39, Novo mesto.

PRODAM ŠKODO 120 L, letnik 1980, prevoženih 15.000 km. Vozilo je karambolirano. Boris Vlaški, Kettejeva 8, Brežice.

UGODNO PRODAM Z 750 in Z 101, letnik 1977. Janez Zupet, Škocjan 66.

Kmetijski stroji

PRODAM TRAKTOR UNIVERZAL 445. Alojz Bambič, Šmalčja vas 27, Šentjernej.

TRAKTOR UNIVERZAL v dobrem stanju, 600 delovnih ur, prodam. Naslov v upravi lista (4575/82).

PRODAM TRAKTOR HANOMAG R 16 s koso. Anton Lušin, Žimarice 70, 61317 Sodražica.

PRODAM

PRODAM žrebičko, staro 6 mesecev. Neža Dragman, Polhovica 9, Šentjernej.

PRODAM motor za Zastavo 101 po zelo ugodni ceni ter zimske verige. Tel. 24–055.

HLADILNIK, dobro ohranjen, prodam. Ragovska 16/27, Novo mesto.

UGODNO PRODAM suhe hrastove plohe za 15.000,00 din. Tel. 61–862.

PRODAM novo plinsko peč Super ser. Jože Barbič, Dol. Toplice 61.

GLISER 6370 Kvarnerplastika, nov, s prikolico ugodno prodam za 5 starih M. Tel. (068) 24–871.

ŠTEDILNIK, kombiniran (dva plin, štiri elektrika) malo rabljen, poceni prodam. Prodam tudi peč na olje. Košiček, Koštialova 30 a, Novo mesto.

PRODAM suhe hrastove plohe, debeline 5 cm. Naslov v upravi lista (4572/82).

PRODAM novo peč za centralno ogrevanje EMO 20.000. Tel. 24–557.

MALO RABLJEN HLADILNIK Gorenje prodam. Tel. (068) 23–561.

VARILNI AGREGAT (500 amperov), obnovljen, ugodno prodam. Tel. 24–900.

PRODAM rabljeno ostrešje, primerno za vikend, dolžine 9 m. Jože Vovko, Dobravica 20, Šentjernej.

GOSTINCI! Rabljene gostinske stroje in opremo prodam. Tel. 24–830, zvečer.

PRODAM dvoosno prikolico „Zmaj" (4 t) kason (200 x 380 cm). Vintar, Vavta vas 30, Straža.

PRODAM novo traktorsko prikolico 3 t (ni kiper), nov 16-colski voz in imam vedno na zalogi razne samovlečne vozičke (šajtrge). Anton Zupet, 68275 Škocjan 49.

PRODAM mladega vola za vprego. Oklešćen, Prapreče 7, Straža.

PRODAM dirkalno kolo znamke „Rog" na 10. prestav. Informacije na tel.: 25–000.

PRODAM otroško posteljo in stajico. Zupančič, Šegova 16, tel. 24–064.

POCENI PRODAM rabljeno peč za centralno ogrevanje (28.000 kkal) Rožencvet. Potisk, Brestanica, tel. 79–135.

PRODAM sedežno garnituro, kuhinjsko mizo s štirimi stoli in preprogo. Tel. 25–665 od 14.30 dalje.

PRODAM breje ovce z janjčki. Janez Komen, Klemejeva 11, Ljubljana, tel. (061) 52–725 od 18. do 20. ure.

PRODAM trajnožarečo peč Sigma 8. Tel. 25–913.

PRODAM sedežno garnituro. Informacije dobite po tel. 24–326 od 15. ure dalje.

POCENI PRODAM štedilnik Gibo (4 plin, 2 elektrika) in dve prešiti odeji iz puha. Žlogar, Stritarjeva 2, Novo mesto.

KUPIM

TRAČNO BRUSILKO kupim. Grm, tel. (068) 44–301.

KUPIM kason (5 – 6 m) ali kiper (4 – 5 m) s svečo. Tel. (068) 24–871.

KUPIM starejšo vseljivo hišo v okolici Novega mesta ali v estu. Ponudbe pismeno na naslov v upravi lista (4573/82).

KUPIM razteglјiv kavč in peč na trda goriva (gašper). Tel. 25–464.

KUPIM kravo, ki zna voziti. Naslov v upravi lista (4574/82).

POSEST

UGODNO PRODAM vinograd (12 a) z zidanico v Hmeljišču. Tel 23–204, Ana Murgelj. Vel. Bučna vas 32 a, Novo mesto.

PRODAM sodobno grajeno stanovanjsko hišo (nedokončano) ob vznožju Trške gore. Asfalt in elektrika, telefon. Informacije na tel. (061) 217–404.

PRODAM njivo v Dobravi. Miklič, Hudenje 1, Škocjan.

PRODAM HIŠO in delavnico v Krškem, Cesta krških žrtev 76, Zorič, v bližini mostu.

PARCELO 7344 m2 (gozd, travnik) v Mirni peči prodam. Tel. (061) 721–575.

VINOGRAD, 6 let star, manjši, ali parcelo, najmanj 1000 m2, v začetni fazi urbanizacije, z zelo lpim razgledom, v bližini Čateških Toplic, prodam. Tel. 61–747.

TRAVNIK (1496 m2) in stavbišče (378 m2) v Gor. Globodolu pri Mirni peči prodam. Pust, Gor. Globodol 29, Mirna peč.

RAZNO

ZATEKLA se je črna psica (volčjak). Informacije na telefon 21–789, Bršljin, Novo mesto.

LOKAL v Brežicah, nov, zamenjam za stavbo, primerno za preureditev v delavnico srednje velikosti, ali ga prodam. Telefon 61–747.

PREKLICI

JOŽEFA IN FRANC MIKLIČ, Cegelnica 42, Novo mesto, prepovedujeva Cirilu (Vaničku) Kovačiču, Cegelnica 39, Novo mesto, povzročanje kakršnekoli škode na vrtni ograji in njivi. V nasprotnem primeru ga bova sodno preganjala.

ČESTITKE

DRAGI MAMI IN PRABABICI URŠKI TRAMTETOVI iz Ruhne vasi, Šmarješke Toplice, za dvojno praznovanje naše iskrene čestitke in želje, da bi med nami preživela še veliko zdravih in zadovoljnih let. Vsi njeni.

REZKI TURK iz Maharovca želijo ob 80-letnici vse najboljše in še mnogo let vsi njeni!

OBVESTILA

OBVEŠČAM cenjene stranke, da brivsko-frizerski lokal pri tabli, ki označuje Mali Slatnik, ponovno normalno obratuje. Lahko se naročite tudi po telefonu 24–556. Se priporoča Jožica MAUSAR!

12, 13, 14, 15 in 16- colske gumivozove, nove, prodam za konjsko, volovsko ali traktorsko vprego. Delamo tudi vse vrste traktorskih prikolic in osovine za traktorske prikolice. Dostava na dom po dogovoru. Priporoča se STANE BULC, Jurčkova pot 73, Ljubljana Rakovnik.

OBVEŠČAM, da sem odprl obrt za izdelavo in popravila manjših lesenih izdelkov in za oblaganje lesnih oblog. JOŽE KOCJANČIČ, Paderšičeva 21, 68000 Novo mesto, telefon (068) 24–275.

ALPINA VAS VABI na sejem športne obutve v trgovski šoli v Brežicah 22., 23. in 24. oktobra 1982 od 8. do 18. ure. VABLJENI!

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 7. do 13. oktobra so v novomeški porodnišnici rodile: Vidica Adlešič iz Sečjega sela – Vanjo, Zlata Leskovšek iz Gornjega Lakenca – Urško, Radojka Kitič iz Metlike – Sanelo, Marica Golob s Sela – Biserko, Katica Pevac iz Dolnjega Bukovca – Tomislava, Ana Hrovat iz Korita – Roberta, Cvetka Tratar iz Sevnice – Tanjo, Danica Janc iz Mokronoga – Zvonka, Frančiška Sladič iz Zagorice – Martina, Terezija Zakšek iz Amreškeg – Davida, Zdenka Jančar iz Orehovca – Dejana, Jožefa Skube iz Gornjega Ajdovca – Marjana, Sonja Žagar iz Gornjih Sušic – Primoža, Alojzija Mušič iz Črnomlja – Petra, Ljubica Pezdirc iz Gribelj – Ireno, Janika Kovačič s Senovega – Mitja, Fanika Kramaršič iz Podhoste – Martino, Zdenka Bahor iz Črnomlja – Majo, Marija Kobe iz Dolnjih Radencev – dečka, Neža Hočevar iz Grmovelj – dva dečka in Bernarda Zupevc iz Gorice – Blaženko. Čestitamo!

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto.

USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Ksenija Khalil (direktor in glavni urednik), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič–Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Ivan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 12 din. Letna naročnina 480 din, plačljiva vnaprej – Za delovne in družbene organizacije 960 din – Za inozemstvo 960 din ali 23 ameriških dolarjev oz. 52 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun 52100–620–170–32000–009–8–9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 13 od 1. 11. 1981 dalje. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100–603–30624 – Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33 (telefon (068) 23–606 – Naslov uprave Jenkova 1, p. p. 33 tel. (068) 22–365 – Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23–611 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom DITC tozd Grafika Novo mesto – Barvni filmi in tisk Ljudska pravica, Ljubljana.

KVARNER EXPRESS –
KLJUČ VAŠEGA ZADOVOLJSTVA

ZIMSKI ODDIH 1982/83
na opatijski rivieri

7-dnevni penzioni v hotelih od 2.955 do 4.145 din:
OPATIJA, ADMIRAL, AMBASADOR, KVARNER, VILA AMALIA, SLAVIJA, BELLEVUE, ADRIATIC, BELVEDERE I, BELVEDERE II, ROSALIA, BRIONI, DUBROVNIK, IMPERIAL, JADRAN, KRISTAL, ZAGREB, PALME – PARIS, REZIDENZ, ASTORIA, IKA, DANICA, LOVRAN, MEDITERAN;
strokovna potovanja in ekskurzije,

posebni prevozi z avtobusi – letalske, železniške in ladijske vozovnice – rent – a – car – menjalnica,
organiziramo potovanja za skupine.
INFORMACIJE, PROGRAMI, PRIJAVE:
KVARNER EXPRESS – FILIJALA LJUBLJANA, VEGOVA 2 (Pri Univerzi), tel. (061) 321–980,
GLOBTOUR NOVO MESTO,
CESTA KOMANDANTA STANETA 19, NOVO MESTO, tel. (068) 25–125, 25–789.

ŽE 30 LET VAŠ VODIČ PO SVETU!

gozdno gospodarstvo brežice n. sol. o.
TOZD Hortikultura, plantaže, gradnje
PRODAJA OKRASNIH SADIK

Obveščamo cenjene kupce, da bomo z jesensko prodajo okrasnih sadik pričeli 4. 10. 1982.

Delovni čas v drevesnicah Rimš pri Krškem in v Kostanjevici je v času od 4. 10. do 26. 11. vsak dan od 7. do 16. ure, ob sobotah od 7. do 14. ure.

Za nakup se priporočamo z nizkimi cenami in širokim izborom sadik (400 vrst).

GG BREŽICE
TOZD HORTIKULTURA
Telefon (068) 75–507
654/40–82

Proizvaja:
MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE
61000 Ljubljana, Opekarska 13
Tel.: 22-113 20-641
Telex: 31 429 YU KIP
Prodaja
in strokovni nasveti:
OPEKARNA ZALOG
NOVO MESTO
Tel.: 21-403, 22-291

tovarna oblačil labod novo mesto

Cenjene potrošnike obveščamo, da je industrijska prodajalna pri tovarni oblačil Labod v Novem mestu c. herojev 29 odprta

OD 7. DO 19. URE
ob sobotah od 7. do 12. ure
za obisk se priporočamo

V SPOMIN

Z globoko bolečino v srcu se spominjamo prve obletnice smrti naše drage

MAJDE JERELE

Hvala vsem, ki je niste pozabili!

VSI NJENI

Podgrad, 22. 10. 1982

V SPOMIN

11. oktobra je minilo leto, odkar nas je zapustil mož, oče, stari oče, brat, svak in stric

LEOPOLD PERŠE

upokojenec z Dol. Suhorja 10, Vinica

Ne moremo verjeti, da te ni in te več ne bo. Za teboj je praznina, v naših srcih bolečina. Ostal nam boš živ v spominu. Hvala vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov prerani grob.

ŽALUJOČI: žena Marija, hčerki Mimica in Anica z družinama in ostalo sorodstvo

V SPOMIN

DUŠKA PRAZNIKA

z Vrhovega pri Žužemberku

Boleč je spomin na 23. oktober, ko bo minilo pet let, odkar je v cvetu mladosti komaj 16 let star s svojo tragično smrtjo zarezal neizbrisno globoko rano v naša srca naš nepozabni sin in brat. Hvala vsem, ki se ga še spominjate.

ZA VEDNO NEUTOLAŽLJIVI: vsi njegovi

ZAHVALA

Žalostni sporočamo vsem sorodnikom, da je umrl naš dragi sin, mož, brat in stric

JOŽE ZUPANČIČ

roj. 11. okt. 1947
na Dol. Lakovnicah

Pokopali smo ga 13. oktobra v mestu Aalenu, ZRN. Hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, mu darovali cvetje in pokojnika spremili na zadnji poti. Najlepše se zahvaljujemo družini Buršič, družini Švigelj in Francu Zupančiču za vso izkazano pomoč. Hvala tudi župniku za lepo opravljeni obred.

ŽALUJOČI: vsi njegovi

Dol. Lakovnice, 19. okt. 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

FRANCA FRANKA

iz Velikih Brusnic 54

se iz srca zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sodelavcem, ki so pokojnega obiskovali v času bolezni in ga tako številno spremili k njegovemu zadnjemu počitku. Hvala Sob Novo mesto, IMV, Temeljnemu sodišču v Novem mestu, OŠ Brusnice za podarjeno cvetje, govornikom za pretresljive in tople poslovilne besede, zdravnikom Splošne bolnice Novo mesto, dežurnim zdravnikom, ki so pokojniku lajšali bolečine na domu, pevcem in župniku za opravljeni obred. Posebna zahvala velja dobrim sosedom in sorodnikom, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, in tov. Brziču, ki je pokojnika z veliko pozornostjo obiskoval v času bolezni.

ŽALUJOČI: žena Lojzi, sin Matevž z družino v imenu vseh sorodnikov

Brusnice, 11. oktobra 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

LOJZETA STARIHE

iz Omote 4 pri Semiču

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, vaščanom in znancem za nesebično pomoč, izrečeno sožalje, podarjene vence in cvetje. Posebna zahvala GD Štrekljevec, Čebelarski družini Semič, VVO Črnomelj – Semič in Iskri Semič za vsestransko pomoč, govornikoma tov. Pavlinu in tov. Malnariču za ganljive besede slovesa, metliški godbi, kaplanu za opravljeni obred in vsem, ki ste ga tako številno spremili na njegovi zadnji poti. Še enkrat hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali!

ŽALUJOČI: žena Francka, sin Janez in hčerki Anica in Rozi z družinami, sestri Anica in Lojzka z družino in ostalo sorodstvo

Omota, Cleveland, Krupa, Semič, Ljubljana, 1. oktobra 1982

ZAHVALA

Ob težki in nenadomestljivi izgubi dobrega moža, očeta, brata in strica

KARLA ŽERTUŠA

z Zagrebške 3, Novo mesto

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem in sorodnikom ter sosedom za pomoč v času pokojnikove kratke, a zelo težke bolezni. Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom, sestram in vsemu strežnemu osebju pljučnega oddelka bolnice Novo mesto, ZZB NOV – občinski odbor Novo mesto, PD Dušan Jereb – pevska sekcijm Novo mesto, godbi Novo mesto, govorniku za lepe poslovilne besede ob odprtem grobu ter Centru za socialno delo občine Novo mesto.

ŽALUJOČI: žena Julka in hčerka Vera z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

JANEZA AVSCA

iz Ivanje vasi 11

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na zadnji poti, z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje in podarili pokojniku cvetje in vence. Posebej se zahvaljujemo govorniku tov. Ivanu Jakliču, pevcem ter duhovniku za opravljeni obred. Hvala tudi našim sodelavcem iz kolektivov Pionir, Labod in Novoteks iz Novega mesta.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

V 84. letu je za vedno odšla od nas naša ljuba mama, stara mama, sestra in teta

MARIJA ŠUŠTARŠIČ

iz Gotne vasi

Ob nenadomestljivi izgubi se zahvaljujemo vsem, posebno vaščanom Gotne vasi, ki so nam ob žalostnem slovesu pokojne izrazili sožalje, ji darovali cvetje in jo spremili k večnemu počitku. Zahvala velja tudi zdravniškemu osebju internega oddelka, sindikalnim organizacijam in sodelavcem Industrije obutve, Novolesu tozd BLP, Krki, tovarni zdravil, tozdu Tehnoservis, pevcem ter duhovniku za opravljeni obred. Posebna zahvala dr. Vodniku za dolgoletno pomoč in zdravljenje. Še enkrat vsem hvala!

VSI NJENI

ZAHVALA

V 85. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dobri oče, dedek in pradedek, brat in stric

JOŽE REPŠE

borec za severno mejo
iz Hinj pri Šentjanžu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom za podarjene vence in cvetje, KOZB Šentjanž za podarjeni venec, dobrim vaščanom in sosedom za podarjeno cvetje in nesebično pomoč. Hvala vsem, ki ste darovali za maše. Posebej smo hvaležni družini Repše z Brinja ter Silvi in Tonetu Lukek s Podboršta, ki so nam v najtežjih trenutkih nudili pomoč, nosilcem praporov za spremstvo, govorniku za govor ob odprtem grobu, pevcem ter župniku za opravljeni obred in vsem, ki ste našega pokojnega očeta v tako velikem številu spremili na zadnjo pot.

ŽALUJOČI: hčerka Martina z družino, sin Jože z družino, brat Stanko, sestra Mici in ostalo sorodstvo

Hinje, 13. 10. 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka in strica

STANETA FINKA

pianista v pokoju iz Novega mesta

se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki so nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali, poklonili pokojniku vence in cvetje, izrazili ustno ali pisno sožalje ter ga spremili k zadnjemu počitku. Posebna zahvala dr. Vodniku za zdravstveno skrb na domu, govornikoma iz Glasbene šole in Društvu upokojencev, novomeški godbi za izpolnitev njegove želje ob slovesu in pevskemu društvu iz Šmihela za zapeti žalostinki ter duhovnikom za opravljeni obred in izrečene tolažilne besede. Vsem in za vse še enkrat prisrčna hvala!

ŽALUJOČI: žena Francka, sin Stane in hči Karmen z družinama ter ostalo sorodstvo

Portret tega tedna

ZDRAVKO HRIBAR

V več voz je vprežen, vsakega mora vleči po drugi poti, od katerih pa ni nobena asfaltno gladka in brez klancev. Ko sem se pogovarjal z njim je dal vedeti, da ima vse za pomembne; vsi so tako ali drugače povezani z glasbo, ki ji je poklicno zapisan.

V ravnateljski voz se je Zdravko Hribar vpregel pred dobrimi petimi leti. V Glasbeni šoli Marjana Kozine, kjer je že nekaj časa poučeval, so ga pregovorili, da je zasedel prazen ravnateljski stol. Vajeti so mu zaupali, ko še ni dopolnil devetindvajsetega leta. Kmalu je spoznal, da to ne prinaša samo časti prvega moža, ampak tudi odgovornost, predvsem pa, da ga je sila težko nositi v razmerah, v kakršnih je bila takrat šola. Ta se je v najemnih sobah osnovne šole Katje Rupena dobesedno dušila. Novemu ravnatelju je bilo kajpak jasno, da je ob vseh tekočih pedagoških in drugih zadevah njegova glavna skrb nadaljevati prizadevanje za preselitev pod lastno streho. Zdaj, ko je vse to že mimo in poteka glasbeni pouk na drugem koncu Novega mesta (v preurejenem starem zdravstvenem domu, ki so ga dodelili tej šoli), so hude skrbi, glavoboli in sestanki že skoraj pozabljeni.

„Čisto pozabiti pa se to ne da," pravi Hribar, spominjajoč se dni, ko se je večkrat počutil pritisnjenega ob zid in ko je začel razmišljati o tem, da bi izpregel. Tega pa vendarle ni storil, bržkone na ljubo glasbi, ki jo ima neizmerno rad. Vprašal sem ga, kaj je bilo pravzaprav tisto, kar ga je kot kmečkega sina iz Žalca potegnilo na pot poklicnega glasbenika, ko je vendar znano, da je bil študij glasbe od nekdaj bolj za mestne otroke. Odvrnil je, da je to res nekaj nevsakdanjega, saj kmečki starši od svojih otrok pričakujejo, da si bodo izbrali poklic, ki prinese blaginjo. „Mene pa je h glasbi vleklo že od otroških let," je nadaljeval. „Nekoč sem dolgo razmišljal, zakaj kosci, ko po končani košnji zavihtijo kose na rame, tako prepevajo, ko so po večurnem trdnem delu gotovo na smrt utrujeni. Petje, ki se je včasih zlilo s harmoniko, se mi je zazdelo nekaj čarobnega, kot čudežno zdravilo, ki človeku vrne moč."

Najprej mu je bila všeč narodna glasba, in že se je odločil za harmoniko. Prve skrivnosti glasbe je začel razvozlavati in spoznavati, da je glasba vendarle nekaj več kot raztegovanje kmečke harmonike, ko je končal nižjo glasbeno šolo. Opere, simfonije in drugih zvrsti pa še ni razumel. „Bethoven, Bach in drugi klasiki so mi začeli zvoniti v ušesih, ko sem igral v orkestru. Marsikaj pa sem sploh lahko doumel po končani glasbeni akademiji."

„Zakaj to pripovedujem in poudarjam?" se sprašuje Hribar. „Zato, ker sem spoznal tole: če hočeš glasbo umeti, se ji moraš približati s študijem. Saj tudi govoriti ne moreš, če se ne naučiš besed in besed povezovati v misel. Taka je ta glasba." Meni, da tudi Glasbena mladina kot gibanje ni nič drugega kot pot, ki pomaga mlademu človeku, da bolje umeva glasbo.

Seveda ima Hribar ves čas v mislih dobro glasbo. Slaba, tako imenovana skomercializirana glasba, mu je kot trn v peti. Boj proti taki glasbi bo Glasbena mladina Slovenije še bolj zaostrila. Njen predsednik Zdravko Hribar obljublja, da se bo za to še posebno zavzel. To in druga stališča, sprejeta na zadnji konferenci Glasbene mladine Slovenije, bo zastopal tudi na kongresu ZSMS, ki se bo jutri začel v Novem mestu.

I. ZORAN

Na obljubah zaslužil milijone

Nekdanji poslovodja iz Mirne peči Rajko Bevc v priporu – Starim grehom, za katere postopek še teče, je pridružil nove – Obrtnik z žagami

Nekateri se še prav dobro spominjajo predlanskega zapisa iz našega časnika, ko smo pisali o vloženem zahtevku za preiskavo zoper Rajka Bevca, takratnega poslovodjo trgovine KZ Krka v Mirni peči. Za osvežitev spomina navrzimo, da je bil Bevc po takratnem zahtevku utemeljeno osumljen, da si je prilastil kar 1.281.263 din.

Šlo je večidel za prekupčevanje z zlatim denarjem, tujo valuto in devizami, grabež, nedovoljeno trgovino ter ponareditve in uničenje poslovnih listin. Po do takrat zbranih podatkih preiskave je Bevc kratko malo jemal denar od dnevnih izkupičkov prodajalne, od vplačil dolžnikov, ki jim je blago prodajal kar na up, in od predplačil kupcev. Bevc je imel celo sklenjeno pogodbo s podjetjem iz Slavonske Požege o dobavi tehničnega blaga, nekaj pa ga je uvozil kar v lastni režiji. Še bi lahko izpopolnjevali seznam takratnih Bevčevih prestopkov, ko se je pojavila novica, da danes že bivši poslovodja, zoper katerega omenjeni postopek in preiskave še nista končana, ponovno živi na veliki nogi, seveda na nezakonit način.

Temeljni javni tožilec iz Novega mesta Niko Bricelj nam je tokrat postregel s povsem svežimi podatki. Rajko Bevc je danes v priporu, kajti navzlic temu da se od leta 1980 sem proti njemu vodi obsežen postopek zaradi omenjenih kaznivih dejanj, je možakar ponovno zašel na kriva pota. Kot zasebni obrtnik z žagami (!) na območju Šmarij pri Jelšah je z goljufijami in nedovoljeno trgovino nadaljeval. Od kmetov je po sladkih besedah in obljubah jemal denar z zagotovilom, da jim bo v današnjih težkih časih priskrbel zahtevano kmetijsko mehanizacijo. Nekomu je obljubil traktor, spet drugemu kosilnico ali mlatilnico in podobno. Ta denar si je obdržal ali pa stroj prodal kmetu za takšno ceno, da je sam zraven precej zaslužil. Pretental je celo možakarje iz KS Ambrus, za katero je priskrbel mlatilnico, vendar je v ceno vračunal tudi svoj zaslužek. Da pa ni šlo za tako majhne in nedolžne zneske, pove številka, da so mu kmetje izročali tudi po več deset starih milijonov dinarjev naenkrat. Seveda gre v vseh teh primerih le za utemeljen sum, ki ga bo morala potrditi še preiskava, za katero je bil te dni vložen zahtevek.

B. B.

PORUŠILI SO PROGO IN MOST – „Vod TO v diverziji na železniško progo in komunikacije" pod tem naslovom je bila v soboto dopoldan v Birčni vasi pri Novem mestu ogledna vaja za vse rezervne starešine občinskih organizacij ZRVS iz vse Slovenije. V dobro pripravljeni učni uri so starešine spoznali in praktično preizkusili tehnike miniranja mostu, telefonskih drogov in načine aktiviranja eksplozivnih sredstev. Ogledno vajo je pripravila OK ZRVS občine Novo mesto v sodelovanju z vojaki in krajevno organizacijo ZRVS Birčna vas. (Foto: J. Pavlin)

AVTO V SAVI

V torek, 19. oktobra, je pri Orehovem v sevniški občini treščil v Savo beli Fiat 126 P novomeške registracije. Deroči rečni tok ga je odložil dobrih 100 m nižje. Gasilci so bili obveščeni, da je v Savi avtobus. Zato je na kraj nesreče urno prihitelo posebno vozilo krške poklicne gasilske enote, Sevničani pa so tam že imeli čoln. Avto so brez težav dvignili iz Save. Kaj se je zgodilo z voznikom, do časa, ko to pišemo, še ni bilo razjasnjeno.

ZAGREBŠKI DINAMO V NOVEM MESTU

Ob 60-letnici nogometnega kluba Elan iz Novega mesta bo v sredo, 27. oktobra, ob 15. uri na igrišču Bratstva in enotnosti prijateljsko nogometno srečanje med domačo enajsterico in moštvom državnih prvakov, zagrebškim Dinamom.

Strelci odlično zadevali

Najboljši je bil Anton Ancelj iz IMV

Občinski odbor Zveze rezervnih vojaških starešin Novo mesto je v nedeljo, 17. oktobra v počastitev praznika občine Novo mesto pripravil na strelišču v Bršljinu tekmovanje v streljanju z vojaško puško za strelce iz vrst ZRVS, organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in aktivov ZSMS. Udeležba je bila nad pričakovanji, strelci pa so se kosali v treh kategorijah.

Med ekipami ZRVS in lovskih družin so najboljše rezultate dosegli: krajevna organizacija ZRVS „Ivan Cankar" Mestne njive Novo mesto (Čukajne, Zupančič, Šprajcar, Petrov); Lovska družina Novo mesto in Lovska družina Tržišče.

Med ekipami organizacij združenega dela in krajevnimi skupnostmi pa so bili najboljši: IMV (Malnar, Ancelj, Gradišar, Miševič): Gozdno gospodarstvo Novo mesto; Krka.

Ekipe aktivov ZSMS: Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto (Blagojevič, Gunde, Zakrajšek, Mustafič); OO ZSMS Prešna: OO ZSMS Zagrad.

Najboljši rezultat je dosegel tekmovalec novomeške tovarne IMV Anton Ancelj, ki je od 100 možnih nastreljal 87 krogov. Pri ženskah je bila najboljša Jožica Grubar (ZRVS Birčna vas), pri mladih strelcih pa Sonja Gornik in Admir Mustafič.

I. P.

Igla sešila za milijardo prometa?

Zgodba o indijskem trgovcu in obrtnici z Muhaberja pri Novem mestu

Čeprav je slišati neverjetno in bo zapis morda spominjal na pravljice o bogatih šiviljah in trgovcih v sanjskih deželah, je zgodba vendarle resnična, kraj dogajanja pa niti ne tako oddaljen: Muhaber pri Novem mestu.

Težko je reči, kdaj se je vse skupaj začelo, kajti preiskava zoper obrtnico tekstilne stroke Ljudmilo Bevc z Muhaberja je tačas še v polnem razmahu, vendarle bomo po doslej zbranih podatkih, dobljenih iz pisarne temeljnega javnega tožilca iz Novega mesta, skušali na kratko povzeti zgodbo.

Začenja se s podatkom, da je imela omenjena obrtnica – širšemu krogu javnosti docela neznana – v enem samem letu tudi miljardo (!) starih dinarjev prihodka, „čistega" pa ji je ostalo, denimo v lanskem letu, preko 200 starih milijonov. Le kako, ko pa se s takim poslovanjem ne more pohvaliti nobena, še tako organizirana organizacija tekstilne stroke?

Na kratko. Bevčeva je bila v „navezi" z nekim indijskim trgovcem, ki ji je pošiljal tamkajšnje izdelke: rute, obleke itd. Obrtnici z Muhaberja ni preostalo drugega, kot da je iz oblačil strgala oznake in izdelke kot svoje preko novomeške obrtne zadruge Hrast prodajala Intertradu v Ljubljani. Zaslužek pri tem so imeli vsi. Dobiček je nemalokrat za 2- ali 3-krat prekašal osnovno ceno, za katero so delali ubogi Indijci.

Komentar ni potreben, saj se nam, ki se vsakodnevno pehamo za mesečni zaslužek, ponuja sproti ob branju. O vsem ostalem, izigravanju zakonskih predpisov, številnih deviznih malverzacijah (morda celo zakonitih!) in še čem pa, ko bo javni tožilec zoper tiste, ki so sodelovali v tej dobičkonosni igri, vložil obtožni predlog.

B. BUDJA

PESA KOT IZ PRAVLJICE – Pesa, ki jo drži deklica, je zrasla v novem vinogradu Poldeta Rajka iz Gabrja. Rajkovi pravijo, da tehta 12 kilogramov. Pulili so jo najbrž vsi, od hčerke do dedka, ker je hčerka Helenca rekla: „Saj jo jaz komaj dvignem!" (Foto: M. Luzar)

Plin zastrupil zaupanje

Zasebni prodajalec plina v Trebnjem prodajal plin brez ustrezne evidence – Sumijo, da je plin „uhajal" po zvezah

Pretekli teden je v Trebnjem minil v znamenju lova na plin. In vse bi bilo lepo in prav, če bi večina občanov, ki plin potrebujejo za kuhanje in ogrevanje, prišla do njega. Toda večina je tudi to pot ostala brez plina. Vse to je med občani povzročilo val govoric in negodovanja. Upravičeno, saj se zasebni razpečevalec plina Ivan Starič iz Trebnjega, milo rečeno, ni držal najosnovnejšega trgovskega bontona.

V Trebnje je namreč 11. oktobra prispelo 88 plinskih jeklenk. V skladu s sklepom izvršnega sveta o organiziranju in poteku prodaje plina naj bi bilo za prednostne odjemalce na voljo 66 jeklenk, medtem ko naj bi preostalih 22 razdelili drugim odjemalcem. Toda na vratih prodajalne je visel listek, da plina ni. Občani so posumili, da s prodajo plina nekaj ni v redu, zato so na pomoč poklicali inšpektorja uprave inšpekcijskih služb iz Novega mesta. Inšpektor je odkril, da je plin kljub listku na vratih „uhajal" iz prodajalne. Plin je namreč dobilo 6 strank, ne da bi o tem obstajala potrebna dokumentacija, kakršno je predvideval sklep izvršnega sveta.

Od tu do suma, da plin dobivajo samo privilegirani kupci, ni bilo daleč. In po Trebnjem so se kmalu razširile govorice, da je omenjeni prodajalec najbolj pomembnim kupcem v Trebnjem sam dovažal plin s kombijem, medtem ko so „navadni" občani ostali brez njega. Težava pa je v tem, da ne obstaja dokumentacija, kdo je plin dobil; občani, ki so izkoristili svoje zveze, pa tudi nočejo priznati, da so imeli kaj zraven. Rezultat lova na plin je sum v možnost redne in tudi pravične oskrbe s tem pomembnim gorivom.

I. S.

Kipi iz železnih odpadkov

Anton Kranjc iz Dolenjega Boštanja zdaj vari kip „Bohor žari", ki bo stal v spominskem parku v Tišini

Antona Kranjca iz Dolenjega Boštanja ljudje ne poznajo le kot obrtnika in inovatorja, temveč tudi kot kiparja samouka. O tovrstni njegovi dejavnosti govorijo skulpture, ki jih je razpostavil okoli montažne hiše in delavnice, več njegovih del pa si je moč ogledati še drugod, npr. ponekod v Prekmurju in celo v Novem Sadu.

Zdaj ustvarja blizu dva metra visoko skulpturo, pod menom „Bohor žari" bo stala v spominskem parku v Tišini; odkrili jo bodo ob dnevu mrtvih in na njenem vrhu prižgali žaro.

Tudi ta Kranjčev kip bo izdelan iz železnih odpadkov. Pri sestavljanju si pomaga s posebnim varilnim aparatom, ki je ena od njegovih inovacij. Vsakdanje delo mu ne dopušča, da bi se temeljiteje posvečal svojevrstnemu likovnemu izpovedovanju, pravi a, da ima nagnjenje k temu že od malih nog, saj se je že kot otrok poskušal v bakrotisku.

A. Ž.

„BOHOR ŽARI" – Tale Kranjčeva skulptura z žaro na vrhu bo od dneva mrtvih dalje stala v spominskem parku v Tišini, kjer lahko pokažejo celo opeko iz Hirošime in tri omorike, ki jih je zasadil Tito.

SPOSOJENO TRNJE

– Niso minila še štiri desetletja, odkar je bila zrušena meščanska morala, a že je na dnevnem redu vprašanje socialistične morale.

(Iz Ježa)

– Svoj čas je narod pripovedoval bajke, zdaj jih posluša.

(Iz Pavlihe)

DO BENCINA KAR PO TELEFONU

Sedel sem v svoji zeleni stoenki in topo strmel skozi šipo. Pred menoj je bilo kakšnih trideset avtomobilov, šest tovornjakov, dvanajst mopedov, trije sinovi privatnikov s hondami in štirinajst krajanov s karnistri. Od ljudi s kantami sem poznal le Tineta R. zato, ker stanuje nekaj metrov od mene in je edini v bližnji in daljnji soseski brez avtomobila. Takšni ljudje pa so kot garjavi, celo vsak cucek jih oblaja, ko gredo mimo bajte.

Vrsta se je počasi pomikala proti bencinski črpalki. Nekaj zaradi lenih prodajalcev, ki so se gladko malo požvižgali na to, da se ljudem mudi, nekaj pa zaradi ljudi s kantami, ki so kot padalci vpadali med šoferje. Tine R. je z upognjeno desno ramo odvlekel prvi polni karnister ob devetih. Čez deset minut je bil že nazaj, jaz pa sem se pomaknil komaj za dva avtomobila.

Ob pol desetih je Tine R. spet izginil iz mojega zornega kota. Kmalu se je spet pojavil na moji mrežnici: zasopel, a vedrega obraza.

„Le kaj mu bo toliko bencina?" je zavrtal črv v moje možgane, od čakanja lene in prazne.

V modri kombinezon oblečeni črpalkar je vlil v rezervoar mojega avtomobila z ukrepi določeno količino bencina natanko ob dvanajstih, trideset minut in dvanajst sekund. Tine R. je odhajal tedaj že desetič s polnim karnistrom in zdelo se mi je, da se je nasmehnil ob postrani pogledu name. Nasmehnil cinično, pomilovalno.

Že ko sem odklepal svoje stanovanje, sem zaslišal zvoniti telefon. Cinglja! je zoprno, vsiljivo, segajoče do kostnega mozga.

– Halo? Da, jaz sem. Želite?

– Tukaj Tine R. Saj se poznava, kajne? Skoraj soseda sva.

– Le kaj vas je prignalo, da ste me poklicali?

– Videl sem vas na bencinski črpalki.

– Da. In kaj potem?

– Ponujam vam bencin v neomejeni količini. Po petdeset dinarjev za liter. Če vas zadeva zanima, se oglasite . . .

Prijelo me je, da bi izpulil telefonsko slušalko, jo vrgel v krop, jo zavrel in požrl namesto kosila. Pa nisem storil tega, ker me je prižgani radio informiral, da so pričeli varčevati z bencinom tudi Japonci, ki bodo imeli zavoljo tega ob nedeljah zaprte vse bencinske črpalke.

TONI GAŠPERIČ

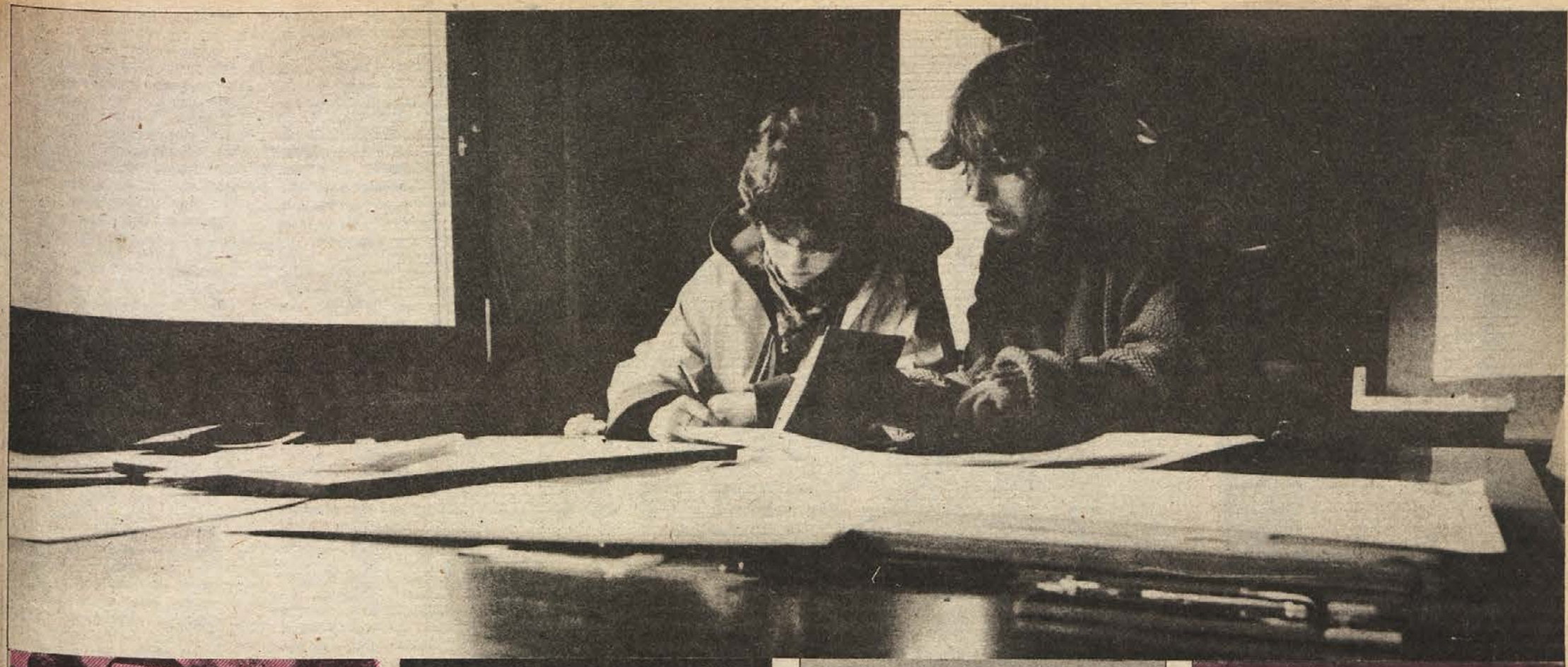

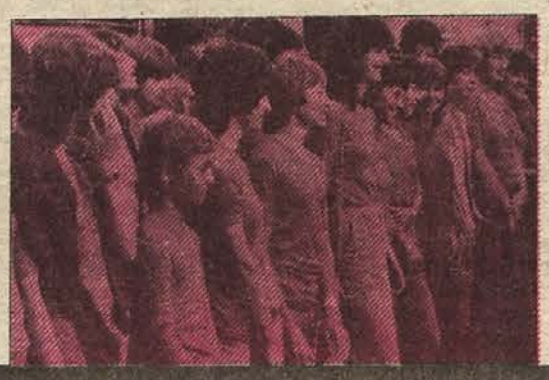

mladina je toliko naša, kolikor smo mi njeni

mladina je toliko naša, kolikor smo mi njeni

„Po mojem problem ni v tem, kaj bomo mi naredili z mladimi, ampak v tem, kaj bodo mladi storili z nami," je duhovito pripomnil neki angleški minister in morda tudi zato kar dolgo ostal na svojem stolčku. Nedavno tega je bilo v Kumrovcu posvetovanje o družbenem položaju, vlogi in perspektivah mlade generacije v Jugoslaviji, na katerem je sodelovalo nekaj desetin politikov in drugih, ki se ukvarjajo s problemi mladih Jugoslovanov. Zbor, ki ga je pripravilo predsedstvo Zveze socialistične mladine Jugoslavije, ni bil sklican samo zaradi republiških in zveznega mladinskega kongresa, ampak tudi zato, ker je jugoslovanska mlada generacija v življenju in delu jugoslovanske družbe vsak dan bolj navzoča. Tudi s svojimi problemi.

Dosedanji najbolj pogost očitek mladim je tako imenovana družbena neaktivnost. Ko to trditev soočimo z dejstvom, da so tretjina vseh zaposlenih v Jugoslaviji mladi, pade na (ne)-aktivnost kaj čudna luč. V Kumrovcu je bilo med drugim rečeno, da je dokaj težko najti področje, na katerem mladi ne bi bili v podrejenem položaju. Teže dobe delo, opravila so velikokrat najtežja in najslabše plačana, stanovanje so samo sanje. Vse to se kaže tudi v tako imenovani vodstveni strukturi. Takoj po vojni so bili številni ministri, generali in direktorji največjih tovarn tako rekoč mladinci, pa so kljub temu zgradili to Jugoslavijo. Danes vse statistike kažejo, da mladih ni več na vodilnih mestih. To je oguljena tema, zato jo raje komentirajmo z naravnim zakonom. Življenje je vse dalje, vendar je pri nas podaljšana starost in ne mladost! Jugoslovan živi v povprečju 70 let, do 27. leta je uradno mlad. To pomeni, da naši državljani kar 40 odstotkov svojega življenja sploh niso odrasli.

Poleg tega sociologi trdijo, da generacije, ki dozorevajo v osemdesetih letih, rastejo v manj ugodnih pogojih kot generacije pred njimi. Njihove neposredne življenjske perspektive niso več tako zanesljive kot nekoč. Srdjan Vrcan, sociolog iz Splita, v prispevku, napisanem za Kumrovec, trdi, da je danes bržkone potrebno izdelati drugače naglašene miselne okvire raziskovanja mladine in njenih problemov. To so lahko okviri, ki bodo predvsem upoštevali, da gre za pokolenje, ki živi in deluje v družbi, ki so jo doletele številne težave, krizni procesi in celo stagnacija. Na ravni vsakodnevnega življenja ne prednjačijo več vprašanja hitrejšega razvoja, zanesljivega napredka in delanje prostora za samoupravno demokracijo, ampak problemi stabilizacije, konsolidacije in ohranitve doseženih revolucionarnih pridobitev. Mladina je torej vse bolj izpostavljena stiskam, odrekanju in bremenom. Tak proces teče tudi v svetu.

Po mnenju strokovnjakov, ki se ukvarjajo z mladimi in družbo, v kateri živi, pa je poleg takih ali drugačnih posledic šolske reforme, ki pa še niso dovolj raziskane, najbolj kritična točka današnje jugoslovanske mlade generacije delo, zaposlitev. Maja lani je pri nas iskalo delo 800.000 ljudi, maja letos skoraj 850.000, od tega prvič 575.000. Med njimi jih je bilo 41.000 s končano fakulteto ali višjo šolo, mladih srednješolcev, visoko kvalificiranih in kvalificiranih delavcev pa je na seznamih zavodov za zaposlovanje 360.000. Med tistimi, ki iščejo delo in z njim kruh, je kar 70 odstotkov mlajših od 27 let. Poleg tega je treba vedeti, da dela v zahodnoevropskih državah še 300.000 mladih jugoslovanskih zdomcev. Vsi ne bodo ostali tam.

Popolnoma jasno je, da človek brez dela bolj kritično ocenjuje družbo kot tisti, ki ima mesto pod soncem. Mlade je težko pridobivati s še tako svetlimi zgodovinskimi zgledi, če se boj za takšno ali drugačno opredelitev vodi na ravni gole življenjske eksistence. Eden od govornikov v Kumrovcu je nazorno rekel, „da mladina sprejema družbeni sistem, če družbeni sistem sprejema mladino. Temeljni pokazatelj tega sprejemanja, te integracije pa je združitev". Po načrtih Kraigherjeve komisije bomo problem nezaposlenosti rešili do leta 2.000. Verjetno bo potrebna kakšna bolj radikalna rešitev.

Morda še nekaj o sami mladini, oziroma njenem združenju – Zvezi socialistične mladine Jugoslavije. Mnenje je, da bi bili mladi Jugoslovani v precej boljši koži, če bi bila njihova organizacija sposobnejša, kot je. Očitajo ji med drugim, da kopira starejše po metodah dela, da razpravlja o nepomembnih stvareh, o pomembnih pa sprejme pitijska ali deklerativna stališča, da mladi voditelji z mercedesi obiskujejo bazo, da je njihov funkcionarski košček kruha začinjen z visoko plačo, stanovanjem in udobnim delovnim mestom po izteku mandata itd. Žal tega načeloma nihče ne zanika. Tudi mladinci, ki imajo take ugodnosti, ne. Odgovore z dokaj preprostim vprašanjem: „Ste prepričani, da to velja samo za ZSM? "

Vprašanje je tudi, koliko je ZSM sploh organizacija mladih. In to ne samo zaradi tega, ker so njeni najvišji vodje pogostoma starejši od 27 let. Član predsedstva ZSMJ Goran Radman je celo rekel, da ima njihova organizacija vse bolezni starejših družbenopolitičnih organizacij. „Včasih je videti, da naša organizacija ni usmerjena na reševanje problemov mladih, ampak na sodelovanje z „oblastmi" na vseh ravneh."

Navrgli smo nekaj žgočih predkongresnih in pokongresnih problemov. Sestanek v Kumrovcu je, če drugega ne, pokazal, da v naši družbi ne gre več za reševanje nekakšnih odmaknjenih, specifičnih mladinskih vprašanj in problemov, ampak za proces pridobivanja mlade generacije pri reševanju odločilnih družbenih in (njenih) problemov.

MARJAN BAUER

SODOBNA BABICA

Pleten komplet po zadnji modi nikakor ni samo za mlade, ampak si kaj takega povsem lahko privošči sodobna babica. K belim lasem in tudi k močnejši postavi pristaja naj si bo svetel ali temno pleten dvodelni kostim. Krilo je pleteno kot plise, zgornji del pa ima norveški vzorec, ki pa mora biti zavoljo oblin take vrste, da lepotnih napak ne poudarja, namreč skrije.

DREVO V SOBI?

Zakaj pa ne, če imate radi zelenje in cvetje! Ker v spalnici ni priporočljivo imeti cvetja v lončkih ali vazah, si omislite suhi vrt, ki pa ne bo nič manj lep kot svež. Večje odrezane drevesne veje namestite v pleteno košaro in spodaj obtežite, na veje, ki so lahko tudi prebarvane s poljubno barvo, pa razobesite suho cvetje. Taka rešitev je priporočljiva tudi za tiste, ki se z gojenjem cvetja še ne znajo baviti. Tudi v dnevni sobi bi bil tak suhi aranžma lep.

Kuha: Peter Bevc

KRUHI

DOMAČE DROŽI

Namesto kvasa uporabljajo ponekod droži, ki jih pripravljamo doma. Kruh, pečen z drožmi, ostane v poletnem času dalj časa svež in nepokvarjen. Če so droži prekisle, vzamemo polovico droži, polovico kvasa. Domače droži pripravimo tako, da postrgamo iz posode zadnje peke testo, ga izoblikujemo hlebček, denemo na desko ali krožnik, potresen z moko, in na zraku posušimo. Na 1 kg moke računamo približno 3 dkg droži. Za vinske droži zmešamo rženo in proseno moko s še kipečim vinskim moštom, testo, narejeno v hlebčke, posušimo na zraku, ne na soncu.

KRUH Z DROŽMI

5 kg ržene moke, 1 kg koruzne moke, 1,50 l mlačne vode, 18 dkg droži, 5 dkg soli, malo kumine ali janeža. Dobra mešanica za kruh je ržena moka, ki ji dodamo nekaj krušne in malo koruzne moke. Zamesimo z drožmi. Kruh odišavimo s kumino ali janežem. Zvečer pred peko presejemo vso moko v veliko skledo. Čez noč naj bo na toplem. Droži zmešamo z mlačno vodo, solimo in zlijemo v jamico, ki smo jo napravili v sredini moke. Ako so droži prekisle, jih vzamemo nekaj manj in dodamo svežega kvasa. Naslednji dan, ko so droži vzhajane, pridenemo še poparjeno koruzno moko in kumino ter testo zgnetemo, da je lepo gladko. Ob straneh ga postrgamo od posode, nato ga pomokamo in pustimo da vzhaja. Ko ga je še enkrat toliko, ga pregnetemo, napravimo iz njega hlebčke in jih damo v peharje, da ponovno vzhaja. Ko se to zgodi, ga damo v krušno peč, kjer naj se peče vsaj poldrugo uro. Pečeni kruh pokrijemo, da se počasi ohladi. Kruh hranimo na hladnem prostoru.

DOMAČI KRUH

2 kg ržene moke, 1 kg pšenične moke, 4 dkg kvasa, malo vode, 4 dkg soli, kumina ali janež.

Rženo in pšenično moko presejemo v skledo in postavimo na hladno. Zdrobljeni kvas zmešamo z manjšo količino mlačne vode in nekaj žlicami moke ter ga damo vzhajati. Vzhajanega prilijemo moki. Ko kvas v moki ponovno vzhaja, ga vanjo zamešamo, dodamo še sol, janež ali kumino. Za ostalo vodo zgnetemo moko v testo. Ko je testo gladko, ga pokrijemo s prtom in pustimo, da vzhaja. Iz vzhajanega zgnetemo dva hlebčka ali dve štruci. Pekač polijemo z mrzlo vodo, ga odcedimo in ne obrišemo, ter denemo nanj pripravljena hlebčka. Ko ponovno naraseta, ju pečemo v pečici poldrugo uro. Če pa imamo krušno peč, denemo testo v peharje, da tam vzhaja, nato pa ga vsadimo v razgreto peč.

AJDOV KRUH

3/4 kg bele moke, 1/4 kg ajdove moke, 5 dkg droži ali kvasa, sol, voda. Za ajdov kruh jemljemo raje droži, zamešen s kvasom je rad špehat. Droži namočimo v 1/4 litra vode in jih vlijemo v sredino moke. Drugi dan ali čez nekaj ur zamesimo testo. Moki prilijemo poleg kvasa še toliko mlačne vode, da dobimo gladko testo, ki se da dobro mesiti. Vodi primešamo potrebno sol. Ajdov kruh mora vzhajati počasi, a temeljito. Ko je testo vzhajano, ga pregnetemo in napravimo štruco. Ko ponovno vzhaja, ga spečemo kot vsak drug kruh.

KORUZNI KRUH

0,5 kg koruzne moke, 1,50 kg bele moke, sol, 4 dkg kvasa, vrela voda. Krušno moko presejemo v skledo in jo postavimo na toplo, da se pogreje. Kvas zmešamo z malo mlačne vode in malo moke, vse dobro pregnetemo in pustimo da vzhaja. Vzhajan kvas vlijemo v sredo pripravljene krušne moke. Čez nekaj ur primešamo sol, poparjeno koruzno moko in toliko mlačne vode, da dobimo lepo gladko, čvrsto testo. Temeljito pregneteno testo nazadnje prekrijemo s prtom in pustimo, da vzhaja. Iz vzhajanega testa izoblikujemo dva hlebčka ali štruce. Koruznega kruha ne pečemo na prevroči pečici.

KROMPIRJEV KRUH

1 kg moke, sol, 2,1/2 dcl mleka, 4 dkg kvasa, 0,50 kg krompirja, 7 dkg sladkorja, 2 jajci, 7 dkg masla ali margarine, pest rozin.

Iz moke, soli, mleka in vzhajenega kvasa napravimo gladko testo in ga dobro stepemo. Nato zamešamo v to testo kuhan in pretlačen krompir, sladkor, jajci, pest rozin, če jih imamo, in nazadnje še maslo. Testo na deski dobro pregnetemo, napravimo iz njega 2–3 hlebčke, katere pustimo da ponovno vzhajajo, jih namažemo z jajci in spečemo.

BUHTELJNI

0,50 kg moke, 1/4 l mleka, 2 rumenjaka, 1 jajce, 10 dkg sladkorja, 3 dkg kvasa, žlička soli, limonina lupinica, 10 dkg masla, 15 dkg marmelade, 4 dkg margarine, vaniljev sladkor.

Iz mlačnega mleka, rumenjakov, jajca, sladkorja, soli, limonine lupine, masla, presejane moke in vzhajanega kvasa pripravimo kvašeno testo. Ko je dovolj vzhajano, ga denemo na pogreto in z moko potreseno desko, razvaljamo za prst na debelo in zrežemo na 8–10 cm široke kvadrate. Na vsak kvadrat damo z žličko toplo marmelado. Zvijemo in pomažemo ob straneh z raztopljenim maslom, da se buhteljni, ko jih zložimo drugega poleg drugega na pomazan pekač, ne sprimejo. Ko buhteljni na pekaču vzhajajo, jih spečemo v enakomerno vroči pečici. Pečene vzamemo narazen, potresemo z vaniljevim sladkorjem in še tople serviramo.

VOJAŠKI KOTIČEK

MEDALJA V OBLIKI ZDRAVJA

Rekreacija je dosegla zmago. Povsod po svetu, o čemer pričajo številne manifestacije, članki, knjige, posvetovanja zdravnikov in športnih strokovnjakov, je vse več ljudi, ki so dojeli, da sta šport in rekreacija nujnost sodobnega življenja. V ZDA so pred kratkim objavili vest, da so zabeležili v zadnjih letih za petino manj srčnih obolenj in bolezni ožilja. Znanstveniki in zdravniki se še niso sporazumeli, ali je manj bolezni srca in ožilja posledica vse večjega zanimanja Američanov za telesne aktivnosti in rekreacijo, nekaj pa je gotovo na tem.

Vse več pristašev „jojinga" je tudi pri nas, da o drugih oblikah aktivne rekreacije niti ne govorimo. Vse bolj pogosti so pozivi na najrazličnejša tekmovanja, predvsem v tekih. Cilj tekmovanj niso odličja, ampak medalje v obliki boljšega zdravja. Boljše zdravje pa je tudi boljša delovna in obrambna sposobnost.

Družba je ustvarila precej možnosti za ukvarjanje s športom in rekreacijo, ne more pa prisiliti posameznika, da se bi ukvarjal s telesno aktivnostjo. Človek mora torej sam dojeti in spoznati koristnost športa, poiskati obliko, ki mu je najbolj primerna in ki mu poleg telesne aktivnosti prinaša tudi osebno zadovoljstvo in razvedrilo.

Podoba telesnih zmogljivosti mladih fantov ob vstopu v JLA je dokaj klavrna. Med služenjem roka se mladeniči kajpak okrepe, a kaj, ko se večina po prihodu domov več ne zmeni za svojo telesno in s tem tudi zdravstveno kondicijo.

Nikar ne zamahnite z roko, češ da nisem v formi. Pripravili smo namreč test, ki bo na večino moških deloval kot hladen tuš. Če ne verjamete, poskusite.

Objavljamo enega od testov za preverjanje telesne zmogljivosti. Je blizu testu, s katerim tehtajo telesno pripravljenost aktivnih starešin JLA.

Če ste stari manj kot 32 let, potem morate za odlično oceno (torej za res dobro telesno pripravljenost) doseči naslednje norme: preteči razdaljo 60 m v času od 7,4 – 8 sekund, 100 metrov v času 12,2 do 13,3 sekunde, 1000 metrov v času od 3 minute 5 sekund do 3 minute 30 sekund, 1500 metrov v 4,45, 0–5, 22,5, skočiti morate v daljavo 480 do 560 cm in napraviti 15 zgibov.

Za moški spol med 32. in 39. letom življenja so norme naslednje: 100 metrov morate preteči v 12,4 – 13,5 sekunde, 1000 metrov v 3,10,0 – 3,35,0, 1500 metrov v času med 4,50,0 in 5,45,0, napraviti med 8 in 14 zgibov.

Moški med 40. in 46. letom mora še vedno imeti odlično telesno pripravljenost, preveri pa jo z nekaj dobre volje, metrom in štoperico. Odlično oceno dobi, če preteče 60 metrov v času med 7,6 in 8,55 sekunde, 100 metrov v času 12,7 in 14,0 sekunde, 1000 metrov v času 3,15,0 in 4,15,0, 1500 metrov v času 5,00,0 in 6,23,0, v daljavo mora skočiti med 390 in 520 cm ter napraviti 6 do 13 vzgibov.

Kar zahtevno, mar ne?

NI MLADINSKIH IN NEMLADINSKIH PROBLEMOV

Nekateri naši sociologi trdijo, da današnja mlada generacija pri nas ni najbolj srečna generacija, in razlagajo tudi zakaj. Medtem ko je v sedemdesetih letih imela razmeroma dober standard, kar jo je tudi nekoliko uspavalo, so današnje gospodarske težave na hitro bistveno poslabšale položaj in možnosti mlade generacije. Tipično mladinski problemi, brezposelnost, izobraževanje, stanovanjska problematika itd., se vse bolj zaostrujejo. 11. kongres slovenske mladine, ki bo od jutri do nedelje v Novem mestu, bo brez dvoma ponovno opozoril na vse to, in kakor kaže, bo skušal poiskati tudi rešitve. Pred kongresom smo se o položaju mladine, o njenih problemih in možnostih, o mladinski organizaciji in še o čem pogovarjali z Darjo Colarič, predsednico republiške konference ZSMS.

• *Mineva eno leto, kar ste na krmilu slovenske mladinske organizacije. Kakšne so vaše izkušnje in opažanja o položaju ZSMS pri nas, o odnosu drugih družbenopolitičnih organizacijah in sploh vse družbe do mlade generacije in njenih problemov; o mladini?*

„Potrdilo se je, kar sem že dolgo vedela in poznala, saj sem dolgoletna mladinska aktivistka in delavka. Položaj je od okolja do okolja različen. So šole, delovne organizacije in krajevne skupnosti, kjer si je mladinska organizacija priborila status, ker se je pokazala z delom. So tudi okolja, kjer so se mladi hoteli pokazati z delom, a si niso nič priborili; kjer je ZSMS le organizacija za izvedbo manifestativnih nalog, ki so za druge družbenopolitične organizacije nekako manj pomembne, hkrati pa jih ne vključujejo v načrtovanje in izvedbo drugih nalog, v samoupravljanje. Tako je povsod po Sloveniji. Torej ni le delo tisto, s čimer se da podpreti. So seveda tudi osnovne organizacije, kjer mladinsko delo res ni hvalevredno. A to je tudi odgovornost drugih družbenopolitičnih organizacij, saj je njihovo delo odsev dela ZSMS. „Starejši tovariši" pravijo, da so se tudi oni borili za status, ko so bili mladi. Namesto da izgorevamo v tem boju za svoj status, bi bilo bolje, da bi šli skupaj v akcije, ki bi jih tako hitreje in lažje izpeljali."

• *Pa položaj republiškega mladinskega vodstva?*

„Republiška konferenca ZSMS ima bolj kot ne enakovreden status z vodstvi drugih organizacij, čeprav se včasih še vedno nanjo pozablja."

• *Koliko so se mladi pripravljeni vključevati v delo ZSMS, v samoupravljanje, delegatski sistem in kolikšne možnosti imajo?*

„Moje mnenje, ki se včasih tepe, še večkrat pa potrdi z opravljenimi raziskavami, je, da se je mlada generacija pripravljena vključevati v delegatski sistem, sploh v vse in se tudi vključuje. Vsi skupaj pa moramo stremeti za tem, da imamo usposobljen kader. Velikokrat namreč delamo napako, da samo zaradi številk in odstotkov tlačimo ljudi v nekaj, pa če so pripravljeni ali ne. Premalo naredimo, da bi pridobili koga, ki še nikjer ni vključen. Če ni, to še ne pomeni, da je „slabša kvaliteta". Razumljivo je, da se boji odgovornosti nastopa, konfrontacije s starejšimi, bolj izkušenimi v nekem organu. Zato je tako pomembna usposobljenost. Izkušnje kažejo, da mlad človek dobi voljo, če ga pri njegovem delu in pobudah upoštevamo. Mladina je z najrazličnejšimi akcijami že neštetokrat dokazala, da je takoj pripravljena stopiti v akcijo, da čuti, kaj je v določenem trenutku potrebno in pomembno. Poglejte sedaj samo, kako so se lotili pobiranja kmetijskih sadežev. Mislim, da tudi danes povsem drži Titova trditev, da se domovini s tako mladino ni treba bati za prihodnost. A treba ji je dati možnost!

Toda leta po 10. kongresu so drugačna, kot so bila prejšnja. Spremenjeni družbenoekonomski položaj nekaj pogojuje. Mladina je bolj odprta, zahtevna, revolucionarna, išče možnosti rešitve v trenutni gospodarski situaciji, iz problemov. Npr. sedaj zaposlovanje. Za mladega človeka je to drugačen problem kot za starejšega, ki ima službo. Razprave o tem bodo na kongresu ZSMS gotovo povsem drugačne, bolj žive in konkretnejše od razprav o isti problematiki na kongresu Zveze komunistov in sindikata. Razmere pogojujejo akcijo. Ni pa zato treba gledati, da ta mladina samo zahteva. Saj nihče noče takoj stanovanja, avta, vikenda in še česa. Mlad človek hoče zaposlitev, da ne bo izločen iz dela, odločanja; hoče ustvarjati. Konec koncev mlad človek ni kriv, da je končal ravno to ali to šolo, fakulteto, s katero sedaj ne dobi dela. Ni kriv, saj ga nismo usmerjali. Ni kriv, da ni planov zaposlovanja, poleg tega pa je vprašanje, če jih v tej situaciji sploh lahko imamo. Veliko je takšnih stvari, ki vplivajo na mlado populacijo, na njeno ravnanje in obnašanje."

• *Iz tega torej izhaja tudi svojevrstna mladinska kultura, svojevrstno izražanje. Koliko so upravičeni očitki mladinski organizaciji zaradi punka in podobnih sedanjih izrazov mladih?*

„Zaradi sprejemanja različnih kulturnih vplivov, zaradi različnega izražanja mladina še ni slaba, pokvarjena. Sedanja moderna glasba, punk besedila itd. so neka vrsta množične kulture, odsev težav in razmer, kar drugi delajo z dolgimi govori. V vseh kulturnih izrazih mladine danes zasledim opozarjanje na probleme in tudi že iskanje rešitev zanje. So tudi slabi primeri, a nesramno je, da jih posplošujejo na vso mladino. In če imamo slabe primere, ni samo mladinska organizacija kriva za to, saj se večji del vzgoje in izobraževanja odvija drugje. In ni samo ZSMS poklicana za njihovo reševanje, ne more biti. Naravnost žalostna so vprašanja o posameznih izpadih, češ „kje pa je ZSMS". Jasno je, da aktivisti, ki so pripravljeni delati v ZSMS, niso strokovnjaki; da je to delo v glavnem povsem ljubiteljsko. Neumno je misliti, da bo ZSMS držala roko nad vsem."

• *V zadnjem času je zelo pogostno mišljenje, da mlade generacije, ki se zaveda tega, da je mlada generacija, pri nas ni. Kajti ta zavest nastaja v realnem družbenem konfliktu, ki pa ga pri nas ne priznavamo kot pozitivno obliko reševanja nasprotij v družbi. Potemtakem tudi generacijskega konflikta ni. Kako je zdaj z vsem tem, koliko je pomembno strogo definiranje?*

„S tem se ukvarjajo znanstveniki, raziskovalci. Prav, kar naj se. Mislim, da ni posebno važno, kako imenujemo mladino. Strinjam pa se, da mladinskih in nemladinskih problemov ni, čeprav je čuda stvari, ki so v življenjskem interesu mladega človeka (npr. zaposlitev, stanovanje), za starejšega pa so iste stvari že tabu, odmaknjene; s tem se je ukvarjal, ko je bil mlad. Mlad človek ne more govoriti in ravnati enako kot starejši, že popolnoma oblikovan, z rešenimi življenjskimi vprašanji oz. problemi. Poglejmo samo proteste ob nedavnem pokolu Palestincev. Protestno pismo smo podpisali vsi, a mladina je čutila, da to ni dovolj, da je potrebno še nekaj: shod, javen protest."

• *V zadnjih mesecih se vsi družbenopolitični forumi in organizacije vse pogosteje ukvarjajo z mlado generacijo, z mladinsko problematiko, če lahko tako rečemo. Je k temu pripomogel bližnji kongres ZSMS, ali je to prava, resna skrb za prihodnost mladine?*

„Gotovo je čas, torej kongres, vplival na to, da so družbenopolitične organizacije v svoje delovne programe vključile ZSMS, čeprav bi to morala biti njihova prioritetna naloga, saj so mladi bodoči člani drugih družbenopolitičnih organizacij. Vso stvar, kaže, smo še popestrili s predlogi kongresnih dokumentov, ki so drugačni od drugih, da ne rečem revolucionarni, čeprav sedaj ocene niti niso tako slabe. Dokumenti so bili tudi z nekaterimi napakami in pomanjkljivostmi, zato pa je bila razprava veliko bolj pestra in ustvarjalna, kot bi bila sicer. In v nekaterih osnovnih organizacijah so vodili zelo dobre razprave, pa tega ni bilo čutiti, ni bilo odmeva, kar ponovno kaže na položaj ZSMS in odnos do nje. „Boom" je bil šele takrat, ko so dokumente dobile v roke druge družbenopolitične organizacije."

• *Po zelo različnih ocenah in nekaj hude krvi sedaj prevladuje mnenje, da so kongresni dokumenti zelo dobro in pogumno napisani. V čem je čar in zakaj so se nekateri „zapičili" v posamezne dele gradiv?*

„Že sam pristop k oblikovanju dokumentov je bil nov. Pisani so v jeziku mladih, odkrito in neposredno opozarjajo na probleme in kažejo pot v prihodnost. To je vzbudilo precej polemik že med mladimi, še več pa v drugih družbenopolitičnih organizacijah. To pa nikakor ni slabo. V javno razpravo smo šli dovolj zgodaj prav zaradi tega. Osnovne organizacije so dale dosti pripomb in zanimivo je, da se pripombe ostalih pokrivajo z mladinskimi. V vseh materialih se izogibamo tutorskega odnosa in dela ostalih družbenopolitičnih organizacij in delavcev, naš interes je delati enakopravno z drugimi. ZSMS je organizacija s svojimi nalogami in enakovreden partner. Smo za mentorstvo, za pomoč nekoga z večjimi izkušnjami, ne pa za skrbništvo. Prav zato skušamo med mentorje vključiti že same mlade, ki pa le morajo imeti nekoliko več izkušenj. ZSMS dobi zelo mladega človeka, pri 14, 15 letih. Če ga v začetku razočaramo, je to lahko konec z njim v mladinski organizaciji. Vsaka osnovna organizacija bi morala imeti svoje programe, pisane na kožo članov, kar ni najlažje, saj tako pisane in raznolike organizacije skoraj ni. V ZSMS so učenci, dijaki, študenti, mladi delavci, matere in očetje z različnimi problemi in interesi. Če je v programu neka stvar, ki ga zanima, bo mladinec prišel, pa ne zato, da bi iskal koristi od mladinske organizacije. Sploh ne! Pri tem bi nam starejši morali pomagati, dajati nasvete. In moramo vedeti, da mlad človek ne bo samo delal, da potrebuje tudi zabavo; da prostor, ki jim ga kdo odstopi, ne bo samo za resne sestanke. In če mladina uživa ob moderni muziki, pač naj. Z nekoliko strpnosti bi se dalo marsikaj rešiti. Sploh pa mladi gojijo vso kulturo, folkloro, risanje, petje itd.

Da se vrnem k dokumentom. Nismo hoteli v ogromno poročilo, v ogromne smernice, saj preokupirani s konkretnimi stvarmi niso tudi mladi več pripravljeni brati zajetnih gradiv. Šli smo v analizo stanja, ki je hkrati poročilo in smernice za naprej. Gotovo v resoluciji ni vsega. Poudarili smo najbolj pereče točke, kjer bi mladina morala in mogla po kongresu najbolj zastaviti. Hoteli smo čimbolj kratek, jasen, jedrnat in nevsiljiv dokument, brez ponavljanja vsega, kar smo rekli v štirih medkongresnih letih. Vse to pa je skupaj z resolucijo osnova akcijskega programa. Da bi vsi prebrali, smo šli z objavo predloga ključnih usmeritev v časopise.

Precej hude krvi pa je bilo okrog vprašanja revolucionarnih tradicij. Storili smo napako in takoj, ko smo videli to napisano, smo vedeli, da bodo problemi. Šlo je pravzaprav za en sam stavek. Kdor je prebral samo to, je morda res dobil vtis, da smo mladi proti obujanju tradicij NOB, kar sploh ni res. Zato smo nekoliko nerodno formulacijo popravili, stvar nekoliko bolj natančno razložili in dopolnili. Na načelih pa smo ostali in tudi dobili podporo. Smo proti temu, da se NOV prikazuje kot farsa, smo proti pravim kavbojkam o revolucionarnih dogodkih, ki se zdaj delajo in predvajajo. S to „napako" pa smo prisilili praktično vse, mlade in stare, da so prebrali cel dokument, ki ga drugače marsikdo ne bi. In čeprav so mnogi potem brali, da bi našli še kaj spornega, so vsaj brali! Da bi dobili sliko, ali je ta dokument „tisto pravo", smo z republiške konference veliko hodili po občinskih konferencah na razprave. Namen je bil najboljši in mislim, da se nismo ušteli."

• *Mimo nalog ZSMS v prihodnjem obdobju ne moremo. Katere so najvažnejše, v kaj mora mladinska organizacija po kongresu najbolj usmeriti svojo aktivnost?*

„Prioritetno je gotovo zaposlovanje, iz tega izhaja vse; nato kadrovska politika in tudi štipendiranje. O tem smo že neštetokrat govorili in tudi v združenem delu v sedanjih razmerah ni enostavno. A brez tega ne bo šlo. Dalje je izredno pomembno stanovanjsko vprašanje, predvsem gradnja družbenih stanovanj. Ker sedaj kategorije mlade družine ni več, je toliko pomembnejše, da osnovne organizacije in občinske konference poskušajo, da bo v pravilnikih zajeta mlada populacija. Sedaj je moč videti vse mogoče: delovne organizacije, kjer imajo naravnost predpotopne pravilnike, pa tudi druge, ki delajo neprekinjeno. Tu je usmerjeno izobraževanje. Na neki način je treba izboljšati, revolucionirati pouk, da bo učenec subjekt učnega procesa. Mladinska organizacija je v razpravah o usmerjenem izobraževanju zamudila vlak, premalo smo sodelovali in vplivali na oblikovanje programov. Mislim pa, da nikoli ni prepozno. Poseben poudarek je seveda dan tudi stabilizaciji. To je že „šlager sezone", a iz tega izhaja vse, je odvisno marsikaj. So seveda še mnoge druge stvari, ki so že tako del dela ZSMS: od obujanja revolucionarnih tradicij, kjer nismo niti doslej odrekli do mladinskih delovnih akcij, kjer je še dosti odprtih vprašanj in neizpolnjenih nalog iz družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma. Ne izpolnjujejo ga starejši, kar pa vpliva na končno realizacijo programov."

• *Vse kaže, da se mladinska vodstva starajo, leta aktivnih v osnovnih organizacijah pa nižajo. To je očitno tudi ob sedanji listi kandidatov za prihodnje predsedstvo slovenske mladine. Kako to, da manjka dijakov, delavcev, kmetov in študentov, ki bi lahko zaobjeli vso raznolikost interesov članov ZSMS, ki so iz vseh teh kategorij mlade generacije?*

„Iz predloga novega vodstva je res vidno, da so v povprečju nekoliko starejši, vsi pa imajo preko 20 let. Tudi profesionalci po občinskih konferencah, kolikor jih je, niso tako rosno mladi. Ob vsem tem moram reči, da vsi predlogi prihajajo iz občin in da smo imeli veliko težav, ko smo posredovali za mlajše kandidate. Velikokrat imamo že mi morda nezaupanje v mladega človeka in njegove sposobnosti. Več bi jih morali vključiti v delo. A ne gre pozabiti, da ima mlad človek velike obveznosti do šole in da je to tudi njegova osnovna naloga. Poleg tega v republiški konferenci kot neprofesionalni član organov ni lahko delati. Zahteva veliko časa in določene sposobnosti. Veliko momentov vpliva, da se leta vodstev višajo. Sicer pa je tako usmeritev, da niti študentov brez končanega študija ne bi volili na profesionalne funkcije. Študij bi potem malokdo končal in problem zaposlitve ob koncu mandata je tako še večji. Ne moremo podpirati trenutno morda dobrih rešitev, ki bi kasneje ustvarjale probleme. Po občinah pa se dogaja, da se mlad delavec težko odloči za funkcijo. Raje dela in napreduje v tovarni. Poleg tega se je že dogajalo, da so bili nekateri v času opravljanja profesionalne funkcije odkritejši, morda včasih tudi mladostno nestrpni, pa so potem zaradi tega imeli velike težave z zaposlitvijo."

ZDENKA LINDIČ–DRAGAŠ

SRČIKA TEHNOLOGIJE

Ta mesec so na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani pripravili razstavo, ki spada med najstarejše slovenske še nadaljujoče se razstave z velikim mednarodnim ugledom, ki je še toliko pomembnejši, ker ta specializirana razstava ni strel v prazno, marveč postaja vse bolj prikaz tistega, brez česar si ni več mogoče zamisliti razvoja in napredka. Gre za elektroniko in razstavo Sodobna elektronika.

Letos je bila devetindvajseta, s svojimi izdelki pa je sodelovalo 540 razstavljalcev iz 21 držav, med njimi kar 155 domačih. Razstava in spremljajoči strokovni seminarji ter posvetovanja so bila prava priložnost, da so naši strokovnjaki zmerili dolžino koraka, s katerim naša elektronska industrija, razvojni inštituti in druge raziskovalne ustanove slede svetovnemu napredku. Mogoče je reči, da na nekaterih področjih prav nič ne zaostajamo za svetovnim razvojem, na nekaterih pa sta zaostanek in odvisnost od tujega znanja povsem razumljiva. Nedvomno pa je največ vredno to, da se je izkazalo, da v Jugoslaviji razumemo silni pomen, ki ga ima in ga bo imela še bolj elektronika na vseh področjih gospodarskega in družbenega razvoja.

V sedanjem času, ko je izvoz življenjskega pomena za našo državo, je razvijanje in izpopolnjevanje tehnologij še kako pomembno, če hočemo doseči večjo storilnost in boljšo kvaliteto proizvodov, saj bomo le tako konkurenčni na svetovnem trgu. Hitrejšo in uspešnejšo uporabo znanja ter tehnoloških dosežkov pa omogoča prav uporaba elektronika, kot je dejal predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc ob otvoritvi „Sodobne elektronike 82".

Nobenega dvoma ni več, da danes obvladujeta svet energija in znanje in da je največji monopol bogatih prav znanje oziroma tehnologija. Srčika tehnologije pa je elektronika. Uvajanje elektronike v tehnološke procese in sisteme upravljanja je prava svetovna revolucija.

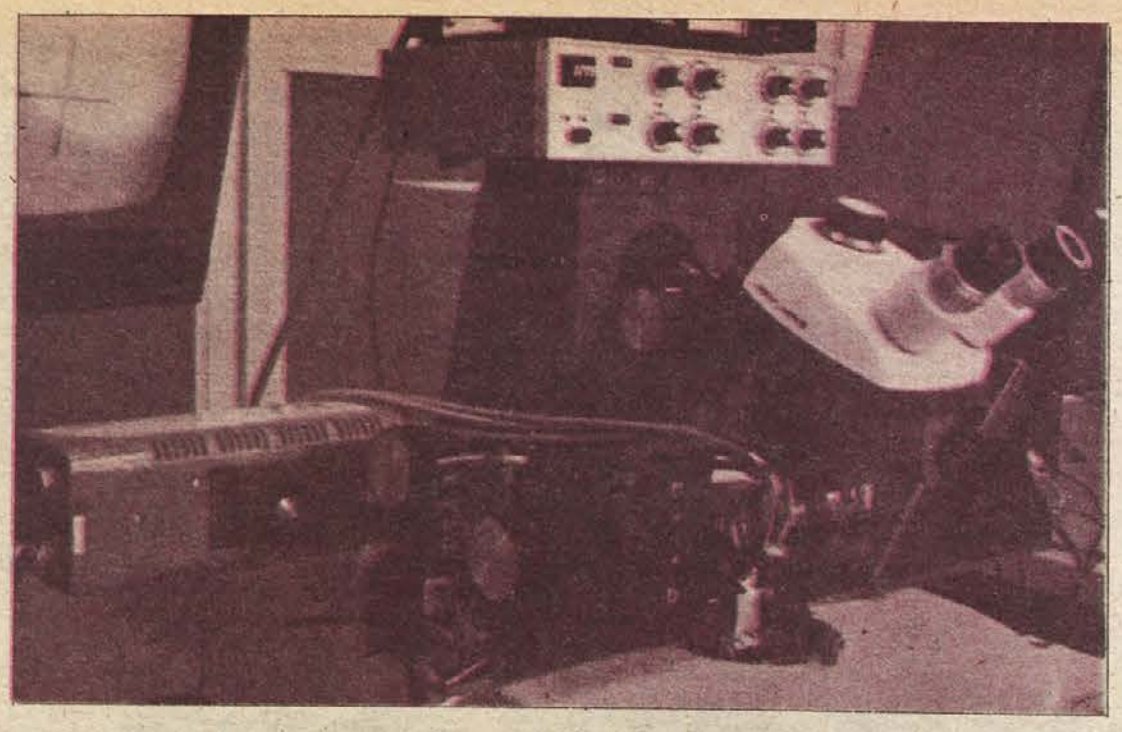

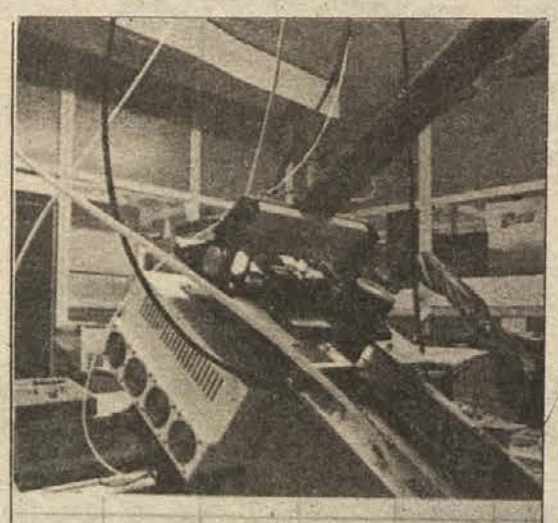

Hiter in nesluten razvoj elektronike je dobil odločilen pospešek z mikroelektroniko, ko so sicer koristne, a nerodne in težke elektronske naprave ter elemente zamenjali skrajno majhni, lahki in zlahka vgradljivi vsepovsod. Mikroelektronika je postala infrastruktura ne le elektronske in drugih industrij, marveč celotnega razvoja.

Mikroelektronika je povezana s telekomunikacijskimi sistemi, z računalništvom, informatiko, z avtomatizacijo in robotizacijo proizvodnih procesov, prometa in energetike, nepogrešljiva je za računalništvo krmiljenje v industriji, brez nje ni t.i. zabavne elektronike, omogoča vrhunske dosežke v merilnih tehnikah, skratka, na vseh področjih dela, izobraževanja pa tja do izrabe prostega časa se vse premika naprej po stezah mikroelektronike.

Dejstvo je, da danes, jutri pa še bolj, ne bo opravila, pri katerem ne bi naleteli na elektroniko tako ali drugače, začenši s prebujanjem ob elektronski budilki, do ure, ko se pogreznemo v sen ob prijetni glasbi, ki jo elektronska naprava sama izključi čez čas. Mikroelektronika ni stopila z odločnimi koraki le v gospodarstvo, marveč na vsa področja. Še posebno izrazit je vdor v medicino, ki postaja iz dneva v dan bogatejša za kakšno novo napravo, pa naj gre za super moderne diagnostične naprave, s katerimi je mogoče pogledati v notranjost človeškega telesa, ne da bi se ga dotaknili, ali za najrazličnejše proteze in spodbujevalce telesnih organov.

Vse to je bilo mogoče zaslutiti tudi nestrokovnjaku na razstavi Sodobna elektronika 82 v Ljubljani. Ker je v tem zapisu nemogoče našteti, kaj vse je novega pokazala domača in tuja elektronska industrija, omejimo zapis le na proizvode, s katerimi sta se predstavila dolenjska predstavnika: Iskrina tovarna potenciometrov in hibridnih vezij iz Šentjerneja in Tovarna kondenzatorjev iz Semiča.

Šentjernejčani so se predstavili s hibridnimi vezji s klasičnimi in miniaturnimi elementi, z večplastnimi hibridnimi vezji v hermetičnih okrovih, s keramičnimi čipkondenzatorji in drugimi hibridi.

Semiška tovarna pa je predstavila avtomatski navijalni stroj ANM 236. Iskrina tovarna v Semiču je znana tudi po tem, da sama konstruira in izdeluje navijalne stroje za svojo osnovno proizvodnjo kondenzatorjev z metalpolipropilenskim dielektrikom. Vse operacije stroja od začetka do konca krmili računalnik Iskra 1680. Gre torej za računalniško krmiljen industrijski robot. V računalniku so shranjeni podatki za navijanje vseh vrst zvitkov. Naprava skrbi tudi za kontrolo napak, saj na posebnem kazalniku vsako odkrito napako izpiše. Navijalni stroj ANM 236 pomeni prvo takšno uspešno konstrukcijsko povezavo navijalnega stroja z mikroprocesorskim računalnikom.

MiM

KOGAR NI STRAH, LAŽE, JE NEUMEN ALI OBOJE

Le sistematično delo in zagotovljeni pogoji lahko prispevajo, da bomo imeli v Jugoslaviji, kjer sicer počasi, a žal vse bolj očitno zamira speedway, dobre tekmovalce. „Tovarna invalidov ne smemo biti, torej je nenehna vadba nujnost," običajno poudarja tudi trener krškega moštva Cveto Bergant, ki je letos po daljšem premoru spet sedel na jeklenega konjička in priboril „zlate" odločilne točke Krčanom, da so Zvone Gerjevič, Krešo Omerzel in Jože Žibert ter njihov trener ravno ob letošnjem srebrnem jubileju krškega speedwaya in 35-letnici domačega avto-moto društva osvojili lovoriko državnih moštvenih prvakov. Po doglih in sušnih enajstih letih so vitrine društva bogatejše za še en najvišji naslov. Je to znamenje preporoda krškega speedwaya ali gre uspeh pripisati zgolj naključju? V tem zahtevnem, dragem in precej nevarnem športu so sicer posamična presenečenja možna (denimo, če odpove muhasta tehnika), gotovo pa je za dobre dosežke na „daljšo stezo", potrebnega veliko več znanja in poguma, kot sreče. S tem smo opravili razmišljanje o zasluženosti osvojene zadnje titule, ki je količkaj resen poznavelc našega speedwaya Krčanom sploh ne oporeka.

Zlasti ljubitelje tega športa drznih mož pa zanima, kakšne so možnosti krškega in sploh jugoslovanskega speedwaya na svetovnem prozorišču. Takoj je treba povedati, da o kakšnem nenadnem skoku navzgor proti svetovni eliti sploh ni stvarno razmišljati, saj je kakovostna razlika kljub očitnemu napredku našega speedwaya z vsakim letom večja. Sploh pa ne vzdrži primerjava gmotnih in organizacijskih razmer pri nas in v tujini. V Jugoslaviji je le okrog 35 tekmovalcev, ki tekmujejo na sedmih dirkalnih stezah, medtem ko so številne, denimo v Zagrebu, Varaždinu, Crikvenici in drugod, žal opuščene. To govori v prid trditvi, da v našem speedwayu razmere sploh niso urejene, kot radi rečemo — sistemsko. Znani poljski trener Josef Aleniček, ki je lani prišel za nekaj tednov pomagat v Jugoslavijo, praktično ni mogel narediti ničesar, v čudeže pa tako že dolgo ne verjamemo. Poljak se, denimo, ni mogel načuditi, da naši dirkači ne morejo trenirati tudi dopoldne. Na Poljskem in sploh na Vzhodu so že zdavnaj uredili položaj speedwayistov. Mirno lahko zapišemo, da je prevladal profesionalizem, podobno kot na Zahodu. Krešo Omerzel in Zvone Gerjevič, ki sta eno sezono tekmovala v prvi, oziroma drugi ligi na Poljskem, kjer je okrog 300 tekmovalcev, pravita, da niso nikoli pričeli treninga, če ni bilo na stadionu rešilca in zdravnika. Taka zahteva bi pri nas izzvenela že kar nekako utopično, čeprav gre za varnost tekmovalcev. Zanimiva je še podrobnost, da si najboljši profesionalci lahko privoščijo za vsak drugi štart novo gumo Pirelli, ki stane okrog 2 tisočaka, naši dirkači pa šele po dveh dirkah, to je običajno po dvajsetih vožnjah. Svetovna prvaka Ivan Mauger in Ole Olsen pa tudi drugi kot za šalo menjujejo šobe za karburator in imajo posebne svečke, tako da glede na temperaturo in vlažnost zraka dosežejo najboljšo zmes goriva; seveda motor potem bolje „vleče". Profesionalci se na prireditvah prelevijo še v drobne trgovce. Mauger je, na primer, na zadnji dirki za zlato čelado v Lendavi prodajal rabljene dele, jugoslovanski tekmovalci so seveda iz svojega žepa kupili to in ono, pa čeprav po „nedeljskih" — višjih cenah.

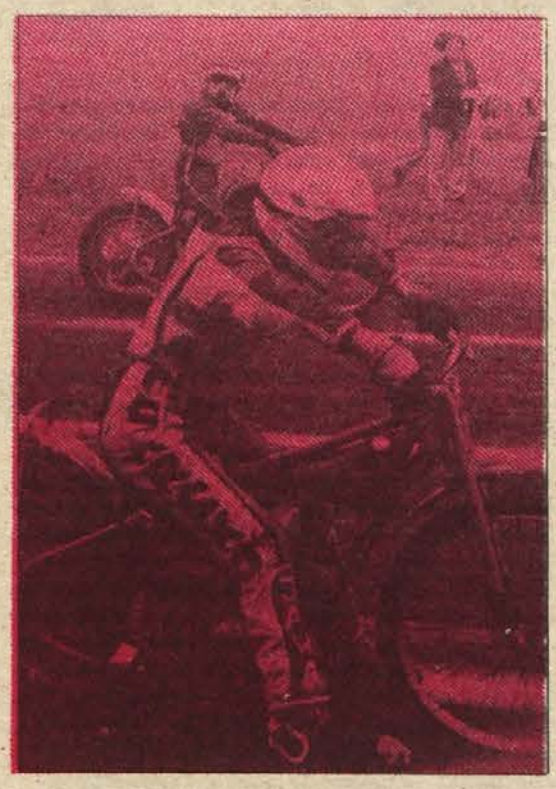

„Ponosni smo na obnovljeni Stadion Matije Gubca z novimi tribunami za 1300 gledalcev. Takega ni v Jugoslaviji. Imamo nove stroje in upam, da bo imelo združeno delo tudi poslej posluh za speedway. V društvu, ki šteje 403 člane in 110 mladih v podmladku, imamo še 48 športnih funkcionarjev. Tako smo se lahko lotili tudi organizacije največjih tekmovanj v speedwayu, kot je bilo leta 1980 svetovno prvenstvo parov. Veseli smo, da slišimo pohvale ne le zaradi vzornih prireditev, ampak tudi na račun uspešnih nastopov naših fantov," je dejal predsednik AMD Krško Edo Komočar. Ob nedavnem sprejemu za tekmovalce in avtomehanike pa je predsednik krške občinske skupščine Branko Pirc izrazil prepričanje, da bodo pogumni možje na jeklenih konjičkih povrnili zaupanje širše skupnosti za naložbe v objekte in samo dejavnost. Vse bolj polne tribune Stadiona Matije Gubca so dokaz, da tradicionalno zanimanje za speedway v Posavju in Zasavju še narašča.

Res pa je, da bi morali več narediti tudi za vzgojo gledalcev. Ni jih malo, ki pravijo, da dirka ni dobra, če nihče ne pade. „Še gledalcu ni lahko, če domači tekmovalec vozi slabo, kako je šele tekmovalcu," razmišlja Cveto Bergant in nadaljuje: „Vsak gledalec bi bil zmagovalec, marsikdo bi še bil slab tekmovalec, tekmovalec, ki se je poškodoval, pa noče biti nihče. Toda ni ga, ki bi hotel biti hkrati eno in drugo. Pri moto športu mora ukazovati glava, ne srce. Kdor pravi, da ga ni nikdar strah, je neumen ali laže ali pa oboje." Bergant zatrjuje, da morata biti motor in tekmovalec celota. Tekmovalec mora verjeti v motor. Čeprav se vsi Krčani bolj ali manj spoznajo na motorje in se veliko ukvarjajo z njimi, je na tekmovanjih nepogrešljiva pomoč avtomehanikov Staneta Debeljaka, Alojza Mavsarja in Jožeta Kranjčeviča. Marsikdaj so cele noči pripravljali motorje, da so tekmovalcu lahko ponudili zanesljiv stroj. Našim tekmovalcem pa manjka predvsem dirk, ne le treningov in dobre opreme, zato bodo imeli poslej mehaniki in organizatorji dirk v Krškem še več dela. V letošnjem jubilejnem letu po besedah predsednika športne komisije Staneta Žiganteja snujejo najmanj šest dirk. Gledalci, ki so nekoč prihajali na Stadion Matije Gubca zavoljo večkratnih državnih prvakov Franca Babiča in Ivana Molana, vidijo v Žibertu, Omerzelu, Gerjeviču in Bergantu nov preporod.

PAVEL PERC

PRINELE VČERAJ IN NIKOLI VEČ

Na Bizeljskem najbrž ne bodo nikoli več lupili sliv, čeprav so jantarno rumene prinele odlična poslastica celo za najbolj razvajene sladokusce. Zaradi obilice ročnega dela je tako predelovanje sliv zelo drag postopek. Zanj na vasi ni več ne časa ne ljudi.

Slivarjenje je v tem delu Slovenije izumrlo, toda slivarke in slivarji so še med nami. Z njihovim sodelovanjem je Posavski muzej v Brežicah lani obnovil predelavo sliv. Celoten delovni potek zdaj nazorno prikazuje razstava, ki je ta čas odprta v galeriji brežiškega gradu. Krajani Bizeljskega so zadovoljni, da so v občini pokazali razumevanje za to akcijo in jo finančno podprli. Predvsem so hvaležni etnologinji Ivanki Počkarjevi, saj je z raziskavo slivarstva obogatila slovensko etnologijo z izsekom skoraj pozabljenega življenja Bizeljancev v času pred trgatvijo. Domačine in obiskovalce muzeja iz drugih krajev ta čas navdušuje razstava o slivarjih, ker živo ponazarja nekdaj zelo cenjeno postransko dejavnost v teh krajih.

„Začelo se je s fotografijo slivarjev, na katero me je opozorila tov. Stiplovškova, „pripoveduje zdaj mlada etnologinja Ivanka Počkar iz Posavskega muzeja v Brežicah. „Poiskala sem sliko v arhivu. Takrat sem vedela samo to, da je z Bizeljskega. Šla sem po njenih sledovih. Na Bizeljskem sem najprej zavila k Šekoranju, ker v gostilnah navadno največ zvem. Gostilničarka mi je res takoj povedala nekaj priimkov slivaric. Nekaj so jih mimogrede dodali še gostje in na mah sem imela pri roki skoraj dvajset naslovov. Začetek je bil zelo obetaven. Marca lani sem obiskala prve slivarice in ob koncu svojih terenskih obhodov sem nanizala v beležnici pogovore z več kot 100 ljudmi na Bizeljskem in v drugih vaseh brežiške okolice. Medtem sem spoznala, da je slivarstvo v tem delu slovenije omogočalo prebivalstvu dober postranski zaslužek.

Ženske so imele slivarske čase v lepem spominu. Vse navdušene so bile. To je bil del njihove mladosti. Slive so lupile do konca petdesetih let in takrat so bile stare dvajset do petindvajset let. Zaslužile so dobro, bolje, kot če bi kopale v vinogradu. Delale so od jutra do večera, in čeprav je lupljenje enolično opravilo, se niso nikoli dolgočasile. Dolgi delavnik so si krajšale z besedo, s petjem. Delo jih je zbliževalo in jim nudilo priložnost za živahnejše družabno življenje. Med delom so se veliko šalili, saj so bili zraven tudi fantje. Preden so se zvečer razšli, so skupaj zapeli.

Lupljenje sliv so si prihajali ogledovat k njim tudi ljudje iz drugih krajev Slovenije (od Črnomlja do Maribora in Ljutomera) z namenom, da bi se razširilo tudi pri njih.

Na Bizeljsko so slivarstvo prinesli prebivalci Goriških Brd, a Brici so se lupljenja sliv naučili od Francozov, Napoleonovih vojakov. Slivarska obrt je bila razširjena tudi na Dolenjskem, saj so Brici kot potujoči lupilci sliv našli pot do vseh

Ivanka Počkar

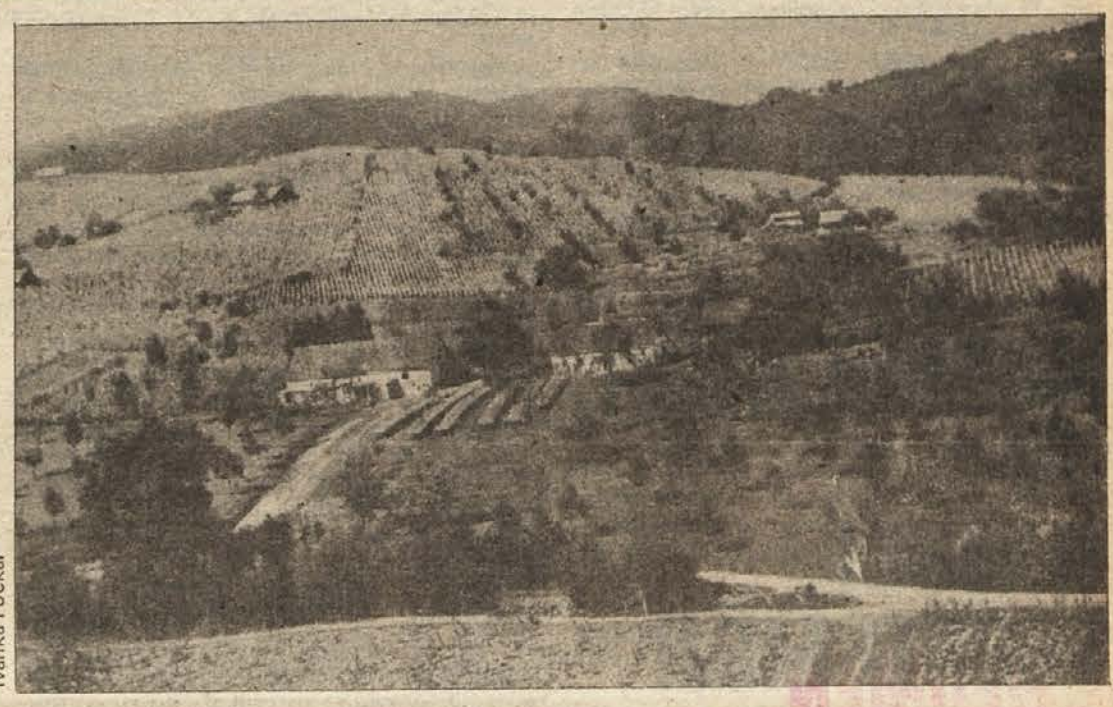

vasi, kjer so slive bogato rodile. Bizeljski slivarji imajo Brice kot organizatorje te obrti v dobrem spominu in Ivanka Počkar je iz njihovih ust večkrat slišala, da so se lepo razumeli, da so bili dobri ljudje, saj bi se celo župnik znal bolje zlagati kot oni.

Pridna slivarka je na dan olupila od 80 do 120 kilogramov sliv ali 1400 kilogramov v sezoni. S prisluženim denarjem si je lahko kupila teličko, če je primaknila nekaj zraven, pa kravo. Zaslužek od sliv so ženske največkrat porabile za obleko za družino. Bizeljanke so bile navihane in so rade goljufale, malo zares, malo za šalo. Slive so jim pred lupljenjem stehtali in čim več so jih pojedle, tem manj jih je bilo treba olupiti. Tudi v žepe predpasnikov so jih skrivale, jih potikale za deske na straniščU in na drugih čudnih krajih, toda, če so jih odkrili, niso odnehali, dokler take premetenke niso našli.

Lupljenje sliv je bilo vabljivo predvsem zaradi družabnosti, saj je bilo primerno za ljudi vseh starosti. Tam so se srečevali mladi in stari. Najmlajši so dopolnili komaj sedmo leto, najstarejši so imeli po sedem križev in še kako leto povrhu.

Za prinele namenjenih sliv niso nikoli tresli, ker bi se obtolkle. Lupili so le obrane sadeže, ki so jih nato žveplali, po žveplanju pa tri dni sušili na soncu in zraku. Potem so pobrali iz njih koščice, stisnili po dva sadeža skupaj, jih ponovno zažveplali, naložili na lese in jih sušili na soncu, dokler niso zašelestele pod rokami. Tako posušene so zložili v požveplane zabojčke, obložene s povoščenim papirjem.

Če so prinele pravilno shranjene, zadržijo lepo barvo in okus po eno leto ali dve. Najboljše so čez pol leta, ko jantarno rumeno barvo narahlo prekrije sladkor. Po okusu spominjajo na marelice. Včasih so jih prodajali v delikatesnih trgovinah v Ljubljani in Zagrebu ter na živilskih trgih obeh mest. Največ prinel so izvozili v tujino, predvsem v Nemčijo, Anglijo, Skandinavijo in ZDA. Zdaj jih tudi v teh deželah ne poznajo več. Iz Anglije so etnologinji Počkarjevi letos odgovorili, da se takih sadežev spominjajo in da so jih prodajali okoli božiča. Prinele so bile vedno precej drage. Po zadnji vojni so jih prodajali približno štirinajstkrat dražje kot slive. Ogromno dela je bilo vloženega vanje, zato res niso mogle biti poceni.

V lanski ponovitvi nekdanjih slivarskih sezon so jih slivarji in slivarke na Bizeljskem nalupili 400 kilogramov in iz njih nasušili 60 kilogramov prinel za rastavo in za poskušnjo obiskovalcem na otvoritvi. Ljudje so si radi postregli z njimi, saj so jih mnogi poskusili prvič in zadnjič v življenju.

JOŽICA TEPPEY

Pri starih Novomeščanih

KO JE BIL URADNIK ŠE MERILO REDA

Martina Ferlič, zdaj 86-letna upokojena davčna uradnica, je še ena redkih živih kronik nekdanjega življenja v Novem mestu. Spomin ji prav nič ne peša, le oči in pa noge. In začudo: medtem ko ljudje v teh letih navadno tožijo nad osamljenostjo, se Ferličeva glede tega prav nič ne pritožuje. Živi sama v prvem po vojni zgrajenem bloku nasproti drevoreda. Vsak dan ima obiske. Če le ni dežja, gre sama na kosilo v zadružni bife zraven Perove gostilne, ob večerih pa običajno do konca gleda televizijski program. Tudi dnevno časopisje redno prebira, čeravno z lupo.

Vselej je bila vajena družabnega življenja in še dandanes ima krog znank. Dobivajo se ob četrtkih. „Žal zadnje čase ne hodim več redno na te sestanke, ker gredo ženske predaleč. Če pa se odločijo za bližnja gostišča, se rada pridružim."

Rodila se je 27. januarja 1896 v gostilničarski družini, v kateri je bilo pet otrok. Znana Ferličeva gostilna je obstajala še po zadnji vojni na vogalu, kjer je zdaj zavarovalnica, še prej pa je bila tam bencinska črpalka. Martina je bila ena od treh Ferličevih deklet, ki je kajpak doma tudi pomagala, vendar je imela svoj poklic. Celih 37 let je bila uradnica na davčni upravi. Prav iz tistih časov so za današnjo generacijo morda najbolj zanimivi spomini:

„Davkar je bil nekdaj oseba, ki se je je vsak bal. Kdor ni plačal davkov, je doživel rubež. Naši izterjevalci so često zarubili živino, pa tudi kmetije so šle na boben, kot smo temu rekli. Nemalokrat sem bila priča žalostnih dogodkov, ko so ljudje prišli na davkarijo jokat in prosit . . . Dolga so se ljudje prejšnje čase najbolj bali in se ga izogibali, danes pa se vsak zadolžuje, kolikor le more."

Kot se spominja Ferličeva, je bilo tudi življenje uradnikov bistveno drugačno od današnjega. „Mi smo imeli službo od 8. do 12. ure in popoldne od 14. do 18. ure. Prihajati smo morali točno in še na misel ni nobenemu prišlo, da bi kakšno minuto prej odšel. Tudi kave nismo kuhali in odmora za malice nismo imeli. Vsak je prinesel s seboj kakšno jabolko ali žemljo in jo mimogrede pojedel. Če pa smo se le kdaj čez mize pošalili in razklepetali, je šef takoj opomnil: ‚Lahko se šalite, ampak ne med uradnim časom!" Med zadnjo vojno je bila kot članica partizanske družine tudi zaprta in nekaj časa ob službo na davčni upravi, po osvoboditvi pa je spet delala vse do upokojitve leta 1950.

Martina Ferlič tudi zatrjuje, kako je bilo življenje včasih v Novem mestu prijetno. „Sem vesele narave, zato sem rada hodila na izlete in veselice. Maškarade pa so bile sploh moje največje veselje. Brez mene noben pust ni minil. Večkrat sem organizirala skupine, s katerimi smo na sokolskih maškaradah zabavali sebe in druge. Najraje se spominjam kmečke ohceti, bila sem tudi beli severni medved, pa akrobatka v cirkusu itd. Včasih sem v enem pustnem večeru menjala dve maski, da me nihče ni spoznal."

V osnovno šolo je Ferličeva Martina hodila v Novem mestu, nato k nunam v Šmihel, potem še v Ljubljano, kjer je končala trgovski tečaj. Vsa leta potem pa je bila v eni službi, na davkariji.

Da so včasih otroke v šoli tepli, ve tudi Ferličeva, samo v njenem razredu tega ravno niso doživljali, „Pač pa so poredne večkrat poslali v kot ali pa klečat. To se nam ni zdelo nič tako hudega. Je spadalo k šoli."

Potovanja in izletništvo ima v krvi že iz mladih let. Najdlje pa je bila šele 1970, in sicer pri sestri v Torontu. „Amerika mi ni posebno všeč. Šla sem na obisk k svojim, ostala mesec dni, ampak dlje ne bi bila. Zame je tam preveč tuje okolje in za stalno iz Novega mesta nikdar nisem želela iti. Žal mi je le to, da je čedalje manj mojih vrstnikov. Ko sedim v bifeju sredi mesta pri kosilu in opazujem ljudi okrog sebe, nikogar ne poznam. Kot da bi bila v tujem kraju."

Kljub letom je še dovzetna za vsako šalo in nasmeh ji ni izginil z lica. Pravzaprav ne pove daljšega stavka, pri katerem se konec ne bi iztekel v glasen smeh. Pa jo sploh kaj razjezi?

„O, pač! Televizijski program je včasih tak, da postanem besna. Streljanja in nasilja ne prenesem niti na ekranu. Življenje je že tako dovolj žalostno."

Ko sva brskali po njenih škatlah s fotografijami, je ob vsaki vedela povedati, kdo je na sliki in kje je bila fotografija posneta. Ena takih je pri kegljišču njihove gostilne Ferlič. Martina je na desni, sedi njena sestra Lojzka, zraven pa je še Smoletova Mija. „Zdi se mi, kot da bi bilo včeraj," je rekla Martina Ferlič.

RIA BAČER

NOVICA VSEH NOVIC: KAPITULACIJA NEMČIJE

Slovenski tanjugovci leta 1945 . . .

. . . in danes

Moša Pijade, član CK KP Jugoslavije in Vrhovnega štaba NOV in POJ, je 5. novembra 1943 v Jajcu ustanovil Telegrafsko agencijo nove Jugoslavije — Tanjug. Njena glavna naloga je bila, da svetovno javnost obvesti o sklepih II. zasedanja Avnoja, pozneje pa, da redno posreduje domači in tuji javnosti informacije o dogodkih v Jugoslaviji, domači javnosti pa tudi vesti o dogajanjih v tujini.

Da bi agencija zares delovala na federativnem načelu, so bile še pred koncem druge svetovne vojne v vseh republikah ustanovljene podružnice Tanjuga. Ni naključje, da je bila zibelka slovenske podružnice, ustanovljene oktobra 1944, v osvobojeni Beli krajini, saj je v Mihelji vasi pri Semiču, v hiši Antona Bukovca, že od aprila 1944 deloval kot radijska poslušalnica agitprop centralnega komiteja. Oktobra se je torej agitprop preimenoval v podružnico Tanjuga, s tem pa se je tudi razširil in dobil vrsto novih nalog. Tehnični oddelek Tanjuga, kakor se je agencija uradno imenovala, je bil med vojno osrednji posredovalec vesti o svetovnih in domačih dogodkih ter s tem glavni informator za vse republiške in vojaške organe ter še posebej za partizanski tisk, ki je izhajal na osvobojenem ozemlju, zlasti pa v Beli krajini.

Zaradi prostorske stiske, ki je nastala pri Bukovčevih, ko se je ekipa številčno okrepila, so se mladi tanjugovci preselili v hišo na obrobju Dolenje vasi pri Črnomlju, ki je bila sicer prazna. To je bila njihova zadnja tehnična baza, od koder so aprila 1945 odšli v Ajdovščino in Trst. Prav ti novinarji, prevajalci, telegrafisti, stenografi in drugi sodelavci, ki so poskrbeli, da so šle v svet vesti o najpomembnejših dogodkih tega časa s področja Slovenije, so se pred dnevi po tridesetih letih znova srečali v Črnomlju.

Mnogo lepih spominov jih veže na tiste čase, ko so živeli kot velika, složna družina, in poslušalec, ki ni okusil vojne vihre, dobi vtis, da so bili v njihovo skupno življenje vtkani le lepi trenutki. Kajti tudi tanjugovci se držijo načela, da ohranjajo v spominu le dobro, slabo pa pozabljajo. A vendar! Kot rdeča nit se je skozi njihovo pripoved vlekla pripoved o hrani, ki jo za mlade želodce ni bilo nikoli dovolj. Do konca decembra so bili odvisni od lastne iznajdljivosti, predvsem pa iznajdljivosti svoje kuharice. Nekoliko boljše je bilo šele, ko so jih začela oskrbovati zavezniška letala.

Agencija, ki jo je vodil Milan Magušar, je imela izredno primitivna sredstva za sprejemanje in oddajanje vesti. Kljub temu pa so imeli vrsto oddelkov, tako oddelek za vesti, stenografski, razmnoževalni, prevajalski, pisarniški, tehnični oddelek, oddelek za izdajanje biltenov in ekonomat. Njihova glavna naloga je bila, da so selekcionirali vesti, ki so jih sprejemali od drugih svetovnih agencij, AP, UPI, REUTER, v glavnem pa od sovjetske agencije TASS. Prevajalec, ki je svoje delo opravljal brez slovarjev ali kakšnih drugih pripomočkov, je prevajal kar iz štirih jezikov, iz francoščine, angleščine ruščine in nemščine.

Tesno so bili povezani tudi z Znanstvenim inštitutom s sedežem v Črnomlju, ki je zbiral material za mirovno konferenco in pravice Slovencev v inozemstvu in z radiom Svobodna Jugoslavija, za katerega so v Tbilisi, od koder se je oglašal, pošiljali vse svoje vesti. Prav tako je bila agencija pomemben vir informacij za radio OF, vsakodnevno pa je na 40 straneh izhajala Dnevni vestnik, uradni bilten Tanjuga, ki je bil namenjen SNOS, CK, glavnemu štabu ter inozemskim misijam.

Nekdanji sodelavci Tanjuga se radi spominjajo dneva, ko so vse aparature zložili na tovornjak ter se peš napotili skozi Stari trg ob Kolpi v Gorski kotar. Ker jim je grozila vojna nevarnost, so morali na Ravni gori počakati osem dni. Prav v tem času so sprejeli do takrat gotovo najbolj razveseljivo novico: kapitulirala je Nemčija. S tovornimi avtomobili so nadaljevali pot v Ajdovščino, kjer je bila dve uri pred njihovim prihodom izvoljena slovenska vlada, ter naprej v Trst. Za kratek čas so prevzeli v svoje roke agencijo Stefani, ki je bila veliko sodobneje opremljena kot Tanjugova podružnica, a se kmalu napotili v osvobojeno Ljubljano. Tu so se njihove poti začele razhajati in mnogi so se pred kratkim v Črnomlju srečali prvič po vojni.

Med udeleženci srečanja sta bila tudi hčerka in sin Antona Bukovca iz Mihelje vasi, pri katerem je pol leta „gostoval" agitprop Centralnega komiteja. Nekdanjih obveščevalcev se spominjajo kot dobrih, prisrčnih ljudi. Z njimi so delili prostor v hiši, predvsem pa mizi. Ko so odšli, so se počutili domačini znova osamljeni, zdelo se jim je, da odhaja od njih del njihove družine. Anton Bukovec je v NOB izgubil štiri svoje sinove — partizane, zato je vedel, kaj pomeni nuditi zatočišče ljudem, ki se borijo proti okupatorju.

Danes je na Bukovčevi hiši vzidana spominska plošča o delovanju Tanjuga na osvobojenem ozemlju.

MIRJAM KRUMPAČNIK

KREPAK MOST, OB NAJBOLJ ODPRTI MEJI NA SVETU

Ko se je z vso silo in nečloveškim klanjem razbesnela prva svetovna vojna tam okrog Doberdoba, se je v Goriških Brdih rodil Zorko Maraž. Po koncu druge svetovne vojne je bil kot njegov oče in ded še vedno le kolon. Spolovinarju je v najboljšem primeru ostalo le pol tistega, kar si je moral v potu svojega obraza in družine deliti z zemljiškim gospodom, kateremu se takrat seveda ni bilo treba mučiti po slabo rodnih sadovnjakih. Danes je Maražov sin Franc eden od krepkih stebrov devetčlanske števerjanske Vinogradniške zadruge Brda.

Pri njih in drugih poštenih Slovencih onstran meje se je v času bratve (kot je znano poteka v Brdih dosti prej kot pri nas) ustavil poln avtobus sevniških vinogradnikov. Tajnik Kulturnega društva iz Števerjana je goste iz matične domovine pričakal že kar na novem mejnem prehodu v Vrtojbi. Vsekakor ni želel zamuditi nobenega trenutka tega snidenja, da jih tudi med kratko vožnjo med s soncem obsijanimi in z grozdjem obloženimi briškimi goricami ne bi opozoril na številne zanimivosti. Kajpak je avtobus postal tudi pred spomenikom padlim partizanom v Števerjanu. Na spomeniku je vklesanih kar 84 imen žrtev, kolikor jih je terjal krvni davek iz vrst 350 partizanov male števerjanske občine. Da, danes šteje vsega 850 ljudi.

Ob odločni podpori Slovenske gospodarske zveze iz Trsta imajo naši rojaki v Števerjanu za svoje otroke slovensko celodnevno šolo. Italijanov je kratko malo premalo, da bi lahko imeli svoj razred. V vseh petih razredih je 65 otrok naših Bricev, v višje razrede morajo v Gorico. Tam imajo tudi druge šole, kajpak se najde vse več sinov in hčera, ki nadaljujejo študij bodisi na univerzi v Trstu ali celo na naši v Ljubljani.

Njihovo kulturno društvo je nekaj več, kot si znamo običajno predstavljati pod imeni naših društev. Iz besed predsednika Riharda Miženta je bilo mogoče razbrati, da je društvo krepko ognjišče številnih naprednjakov klenega rodu onkraj meje. Člani tega društva so večinoma le pripadniki naprednih strank, celo italijanske komunistične partije. Velika skrb dvanajstčlanskega odbora Kulturnega društva Števerjan je seveda ohranjanje naše besede, še posebno med mladino. Videvali pa smo se predvsem z mladimi! Ne uide jim npr. Prešernov ali kakšen drug pomemben kulturni praznik. Prav prisrčno je običajno okrog 1. maja. Zadnji dve leti imajo vse tesnejše stike s škofjeloško Iskro in tamkajšnjimi pevci. Preko nekdanjega člana zbora slovenskih študentov v Zagrebu in tenorja, sedaj dipl. veterinarja Alojza Miheva iz Sevnice, so našli pot k njim tudi Sevničani. V števerjanskem društvu imajo tudi pevski zbor in vnete športnike. Njihova dolgoletna želja je povečati obstoječi dom. Posebno pogrešajo dvorano za razne priložnosti. Preurediteve se nameravajo lotiti prav po slovensko: pretežno z udarniškim delom in prošnjami za gmotno pomoč!

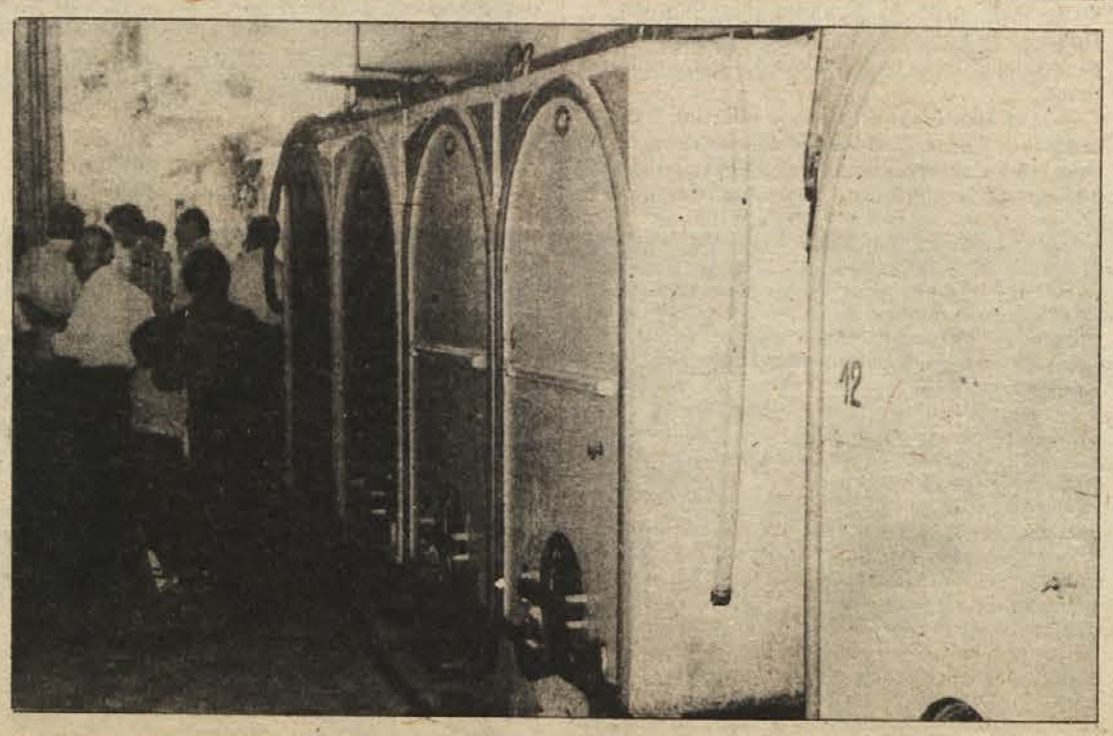

Napredni možje v tem društvu so bili tudi poborniki njihove vinogradniške zadruge. Lične buteljke njihovega rujnega tokajca imajo na etiketi mastno natiskano po slovensko: Števerjan. Ime zadruge je nato izpisano dvojezično, kot so tod tudi vsa krajevna imena. Pravzaprav ni opaziti razlike med napisi tostran ali onstran meje, le da so morda naše table za spoznanje večje. Kmet Franc Maraž je bil pred časom blagajnik te zadruge. Preden so se naši rojaki tudi gospodarsko okrepili, jim je trda predla. „Borni sadovnjaki in razne druge kulture niso zagotavljali obstoja slovenskemu kmetu," je pripovedoval Maraž nš šim kmetom. Italijanski jug jih je namreč zasipaval s cenenim, predvsem pa boljšim sadjem, ka pa ni veljalo za vina. Revna briška zemlja, mil klima na povprečno 278 metrih nadmorske višine, znoj, predvsem pa umno gospodarjenje naših ljudi z njim znano vztrajnostjo je preokrenil njihov današnjik. Briška vina so dandanes na trgu bolj iskana ob drugih znanih italijanskih vin Maraževi — svoj rod lahko brez težav sledijo 30 let nazaj — gojijo na štirih hektarjih okrog 7.00 trsov vinske trte. Mladi kmet, sicer kmetijski tehnik, Janez Lipar iz Boštanja je vztrajno vrtal Franca Maraža z vprašanji o ekonomskem računu usmeritve zgolj v vinogradništvo, vlaganje v stroj in predvsem drage kletarske naprave. Gospodar s skoraj ne poslužuje herbicidnega uničevanja plevela. Uporabljajo razne kultivatorje na gosen čarju, le izjemoma frezo. Lopatice ali plugi se samodejno, s pomočjo hidravlike, ogibajo trsov tako da skoraj ni ročnega dela. Trte rastejo dok prosto, obešene večinoma le na eno višjo žico. Kot zanimivost so sevniški vinogradniki opazil da ponavadi raseta po dva trsa skupaj, na vsak strani stebra po eden. Verjetno je razloge za t iskati tudi v predpisu italijanske države, ki stroge nadzira vinogradnike, da iz posameznega trsa n naberejo grozdja za več kot pet litrov moštal Ka še, da bi kar sproti kuhali žganje iz tropin ko naši Brici tostran meje! Žganjekuha je tako Italiji kot tudi Avstriji državni ali vsaj podjetniš monopol.

Kmet Maraž in ostali udje slovenske Vinogra niške zadruge Brda v Števerjanu imajo za velik cilj izgradnjo skupne polnilnice. Seveda najdem tudi že močne slovenske vinogradnike z lepim pridelovalnimi obrati. Enega takih, s sodobno vinsko kletjo, pravzaprav pravcato industrijsko dvorano, ki jo ob vhodu krasi dvoje velikih nemških ležečih stiskalnic, je gostoljubno raz kazal Boris Pintar. Za svoja vrhunska vina ima stalne odjemalce v Rimu, polni jih v svoji polnilnici. Med številnimi priznanji je tudi dvoje zlatih medalj z Ljubljanskega vinskega sejma. Ima svojo obrambo pred točo z raketami? Seveda. Na okrog 30 hektarih vinogradov nabere kljub zakonski omejitvi (pet litrov na trs) 1.200 hekto litrov mošta. Ko grozdje pride iz vinogradov, ne pride več na svetlo, do kupice. Svoje opravijo razne črpalke in betonski zorilni tanki z nerjavečimi vratci. Naši vinogradniki in kletarji niso prezrli zanimive plastične posode na koncu spoštljive dvojne vrste betonskih tankov za vino. To je namreč posebna naprava, nekakšen sod brez dna, saj je vedno poln, čeprav gospodar iz njega toči vino za priložnostne kupce. Skratka, nobenega truda s pretakanjem iz večjega v manjši sod, ker bi se sicer večal kvarni dotik z zrakom v prazneči se posodi. Vinogradnik Pintar — na drugem hribu gospodari tudi oče — je tudi sicer na tekočem z vsemi novostmi. Tako je govoril o sodobnih pnevmatskih prešah, če jih je sploh še mogoče tako imenovati, saj iztiskajo mošt iz grozdja pnevmatsko, brez kakršnihkoli trdih delov.

Pintarjeva žena je našim vinogradnikom, kot se za klet tudi spodobi, prizadevno polnila kozarce. Govorila je v lepi slovenščini. Šele od drugih smo kasneje izvedeli, da je po rodu Italijanka. Naši Brici so torej krepak most med obema narodoma ob najbolj odprti meji na svetu.

A. ŽELEZNIK

obzorja

prebrali smo

ljubavne povesti

Pred desetimi leti, ko je Marko Švabić izdal prvo knjigo novel pod skupnim naslovom „Sonce sonce sonce", so besedila tega slovenskega pisatelja ponazarjala drzno, a še zmeraj sprejemljivo igračkanje z jezikom. Pristaši tedaj modnega „ludizma" so prisegali, da je zbirka dokaz, do kakšnih povednih vrednot se lahko dokoplje tisti, ki ni docela zavrgel, temveč se je z novim, mestoma prav šokantnim načinom pripovedovanja le posmehoval t.i. tradicionalistom.

Po „Soncu . . ." o Švabiću na literarnem torišču desetletje dolgo ni bilo ne duha ne sluha, pred kratkim pa je Mladinska knjiga izdala njegove „Ljubavne povesti". Gre spet za posmehovanje, za vnovično, morebiti še doslednejše besedno igranje? Nak, dobili smo za stoosemdeset stopinj zasukanega Švabića, pisatelja, ki bo ugajal tudi tisti dušebrižnici, ki se od časa do časa razhudi nad „pokvarjenci", ki na naslovnicah objavljajo podobe razgaljenih žensk. Če se ne motim, razen ene pičke v knjigi ni nobene druge nespodobne besede, na prvi pogled pa se vseh pet povesti zdi, ko da bi jih potegnili iz literarnega naftalina, ko da bi bile po naročilu spisane za časopis, ki ga zvečine jemlje v roke ljubezenskih zgodbic željno žensko bralstvo.

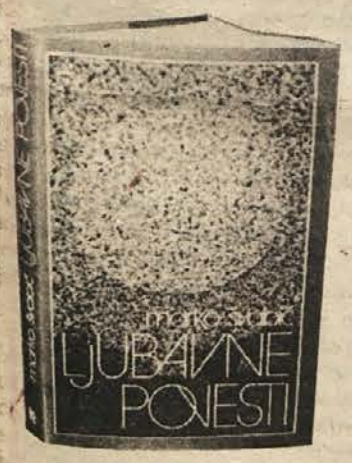

Pod to navidezno namembnostjo Švabićevih povesti pa je kajpak vse kaj drugega, bistvo besedil namreč ni v njihovem domala jurčičevskem načinu pripovedovanja, temveč v tem, pod kakšen skupni imenovalec je pisatelj spravil različne usode junakov. Slednji so povsem današnji, so iz študentskega ali igralskega okolja, so direktorji in obrtniki, uradniki in tehnokrati pa še kaj. Spremljamo socialne in moralne posebnosti njihovih življenj, ta so naravnana v glavnem potrošniško, temu primerno hlinjajoča nekakšno srečo ob uspešnosti – a vse to le do tedaj, ko se jim tla pod nogami zatresejo zaradi ljubezni. Ljubezen je skupni imenovalec, junakom odpre oči, da ugledajo, kako so dotlej živeli namoč zgrešeno; nekdaj nesporne vrednote nenadoma postanejo svoje nasprotje. Izhod je na poti k drugim ljudem, k ljubezni, v okrilju katere naj bi vzniknile nove, prave vrednote življenja. A pot ni lahka, praviloma se na njej kot neizogibna skala znajde ljubosumje, to pa privede do nevsakdanjih razpletov, od perverznega maščevanja z ljubljenjem prek samomora do nekakšnega izpuhtenja v „bosno in hercegovino".

Navsezadnje je o Švabićevi knjigi mogoče reči tudi tole. Ni prva, ki prinaša povesti v večerniški obleki, še manj je prva, ki govori o ljubezni, kaže pa, kako se lahko pisatelj „spreobrne". V dobrem ali slabem pomenu? Za ene tako, za druge drugače, vsekakor pa je ta spreobrnitev svojevrsten piščev posmeh tistim, ki še zmeraj vztrajajo pri nekakšnem šokantnem „ludizmu", pa tudi tistim, ki s prezirom gledajo na vse novo in prisegajo le na preverjene pripovedne šablone. Najvažnejše pa je, da je švabićevski šund duhovito, po glavni povedni iztočnici dovolj zanimivo branje.

D. RUSTJA

v znamenju D

Knjiga „V znamenju D" (Deutschland) je zanesljivo doslej najtemeljitejše publicistično delo o Zvezni republiki Nemčiji. Tako je v Naših razgledih sklenil svojo oceno novinar Slavko Fras, temeljit poznavalec nemških razmer, večletni dopisnik iz Bonna in predsednik tamkajšnjega združenja tujih časnikarjev.

Resnično, njegov kolega in naslednik na dopisniškem mestu „Dela" v Bonnu Anton Rupnik bolj koristno ni mogel izrabiti bivanja v ZRN. Napisal je knjigo, v kateri je vsestransko dokumentirano razgrnil pred bralca politični profil dežele, razjasnil njeno razvojno pot od „ure nič", ko se je zrušil „tretji rajh" in je na Reichstagu v Berlinu zaplapolala sovjetska zastava, pa do današnjih dni, ko je ZRN postala nesporna gospodarska sila prvega razreda z zelo delikatnim političnim položajem.

Bralec bo to knjigo, ki je izšla v zagrebški založbi Globus najprej v srbohrvaščini, pred kratkim pa še v slovenščini, z zanimanjem prebiral ne le zato, ker bo lažje dojemal, kaj se danes dogaja v Zvezni republiki Nemčiji in okoli nje,marveč tudi zato, ker je – kratko rečeno – novinarsko napisana. V njej je res tisto, kar imenujemo dober žurnalizem, pri tem pa ne pozabimo, da izraz „dober" v tej stroki veliko pomeni. Sijajnega tako in tako skorajda ne poznamo, že zaradi minljivosti tega početja in trdnih tal, ki se ih mora novinar držati. Fantazija sme razpeti krila le v literaturi. Rupnik zna bralca držati v napetosti. Sivino hladnega ustroja politične realnosti popestri z duhovito anekdoto, jasnim grafikonom, zanimivo fotografijo, dokumentom, predvsem pa z osebnim naporom, da bi razsvetlil tisto, kar se ne vidi na površju, kar „skriva ledena gora pod gladino morja".

Nazadnje še oseben razlog imam, da me je knjiga pritegnila. Kot študent praktikant, delavec na polju in cesti, sem imel v začetku šestdesetih let priložnost več počitnic preživeti med nemškimi ljudmi. Nemec tistega asa, ko je ZRN šele iskala svojo identiteto in kradoma tudi svoj prostor na političnem odru, je bil izrazito nepolitičen, vase in v svoje delo zazrt človek. „Uns geht gut", nam gre dobro in politike ne potrebujemo. Toda takrat se je že začel razcvetati Erhardov „gospodarski čudež" in ZRN se je vse težje zadovoljevala z vlogo politične pritlikavke, razpete med Vzhod in Zahod, med dve nasprotujoči si ideologiji. Ob ambicijah je bledel občutek krivde in moralni dolg, ki ga je drugim narodom naredil nemški narod skozi zločinski Hitlerjev režim. Rupnikova knjiga pronicljivo odstira politično dogajanje in prizadevanje, ki je sprva tako malo ogrelo povprečnega nemškega človeka, s svojo vztrajnostjo in mirovnimi zunanjepolitičnimi pobudami, ki jih je dajala zlasti socialno demokratska stranka z Willyjem Brandtom na elu, pa vendarle vodilo do tega, da je danes Zvezna republika Nemčija to, kar je.

M. LEGAN

iz izložbe

SOLVEIGINA PESEM

Pavle Zidar je letos slavil dva pomembna dogodka: dopolnil je petdeset let življenja in ob srečanju z Abrahamom poslal med bralstvo že svojo petdeseto knjigo. Malokateri pisatelj, ki s svojim delom brani dober ugled tega poklica, se lahko pohvali s tem, da ima toliko let življenja kot izdanih knjig, pri tem pa zvečine ne gre za slabša dela, čeprav je razumljivo, da ves čas ni mogoče pisati na ustvarjalnem vrhu.

Petdeseta Zidarjeva knjiga „Solveigina pesem" (izdala jo je Cankarjeva založba) je v vseh svojih plasteh pravo Zidarjevo delo, napisano z zanimivimi slogovnimi prijemi, miselno zapleteno in ves čas presegajoče stvarne življenjske izkušnje.

V osnovi romana je skrivnostna povezanost vsega, kar se v življenju z ljudmi dogaja. V avtorju se slutnja te povezanosti prebudi nekega dne, ko posluša Griegovo skladbo „Solveigina pesem". Pesem se mu zazdi na nenavaden način povezana s smrtjo šestnajstletnega dekleta, katero je v dolenjski vasici Apno ubil njen ljubi zaradi zgrešene domneve, da je dekle z njim noseče. Avtor začuti, da se v tej smrti skriva pomembna življenjska resnica, zato se odpravi na pot iskanja motiva za ta čudni umor. Na več ravneh semu razgrinjajo elementi te resnice, pa naj mu za razgrinjanje služijo dogodki iz samostana, razgovori z znanci in prijatelji, njihove življenjske izkušnje in avtorjeva doživetja iz mladosti. Ko ukoma vdira v skrivnostni motiv smrti neznanega dekleta, prehaja od metafizičnih odkritij (človek lahko s svojim mišljenjem spremeni tok usode) do psiholoških razkritij zapletene povezanosti ljubezni in smrti v moškem čustvovanju in mišljenju.

„V Solveigini pesmi je v glasbi izražena ljubezen, na katero ste vsi moški ljubosumni; to so zvoki neutešenega hrepenenja po vsem tistem, kar nikoli ne mine," pravi avtorju arhitektka Anita, katere življenjsko izkušnjo postavi Zidar na konec romana kot nazorno podobo končne rešitve vprašanja, ki ga je zastavil kot gonilo pripovedi. Ljubosumje do otroka se glasi psihološki ključ.

Vendar ne gre za ključ sam; kot v vsakem pisanju, je ves čar v hoji k cilju, ne sam cilj. In Zidarjeve hoje za življenjskimi ključi so vselej zanimivo in dobro branje.

M. MARKELJ

petič: tihožitje

Galerijski fond, ki ga ustvarja novomeška tovarna zdravil s prirejanjem svobodnih slikarskih akademij, se je povečal za devet umetniških del. Od minulega četrtka, ko se je iztekla že peta, jubilejna akademija, so v inventarni knjigi vpisane naslednje slike: „Šmarnica" Jožeta Cente, „Laboratorijska tihožitja III" Jureta Cihlarja, „Trave III" Štefana Hauka, „Žar jutra" Aladina Lanca, „Tihožitje z jabolkom" Jožeta Kotarja, „Brez naslova III" Sama Kovača, „Jesen ob Krki" Darinke Pavletič–Lorenčak, „Tihožitje s srpom I" Milaa Rijavca in „Krka" Vide Slivniker–Belantič.

Te slike, pretežno gre za akvarele in sorodne tehnike, so avtorji, udeleženci letošnje akademije, podarili „Krki" v skladu s pravilnikom. Kulturno umetniško društvo te delovne organizacije je odkupilo še štiri dela. Ustrezne nagrade so dobili: Aladin Lanc za „Drhtenje voda", Darinka Pavletič–Lorenčak za „Na oknu", Milan Rijavec za „Ropotarnico" in Vida Slivniker–Belantič za „Polja". Vsa ta dela si je poleg ostalih 56, ki so razstavljena v avli in drugih prostorih Krkine poslovne stavbe v Ločni, moč ogledati (in jih tudi kupiti) od prejšnjega tedna poslej vsak dan.

Razstava v celoti pomeni, kot je na slovesni otvoritvi poudaril slovenski umetnostni kritik Janez Mesesnel, kvalitetno bero pete svobodne slikarske akademije, ubrane na predpisano temo „Tihožitja" oziroma „Dolenjska tihožitja". Gotovo pa to ni vse, kar je ustvarjalcem nastalo od 6. oktobra, ko se je akademija začela; prenekateri je odnesel domov polno skicirko krokijev in zasnov za kasnejšo obdelavo. A četudi tega ne bi bilo, je občudovanja vredno že to, kar se je slikarjem posrečilo dokončati v dobrem tednu in kar so razstavili: vsak povprečno osem del, posamezniki pa od najmanj šest do največ deset. Tolikšna bera je presenetila celo organizatorje, saj so morali, po besedah inž. Janeza Bulca, akademijo zavoljo stabilizacije precej priškrniti. Bila je manj dni in z manj udeleženci kot prejšnje. Po svoje jo je zagodlo tudi vreme, saj je moral zaradi dežja, ki je več dni lil, marsikateri udeleženec spremeniti načrt, s katerim je prišel na akademijo. Tako je nastalo kar lepo število nenačrtovanih sobnih, vendar le malo aranžiranih tihožitij.

„Ko je že beseda o tem, je treba povedati, da so današnja, in tukaj nastala, tihožitja vse kaj drugega od tistih, denimo, iz 17. ali 18. stoletja. Tedaj so slikarji slikali divjačino in druge jedi za imenitno pojedino, vse je bilo vnaprej pripravljeno, urejeno. Dandanes pa pojmujemo tihožitje širše, lahko je to del pokrajine, tisti iztrgani košček nje, ki se zdi slikarju najbolj zanimiv oziroma dražljiv. Ne gre torej za nekakšno odslikavo danega, marveč za ustvarjalen odnos do motiva. V luči teh spoznanj in dognanj je želela tudi tokratna svobodna slikarska akademija priti do tihožitij, do dolenjskih tihožitij," je obiskovalcem pojasnjeval kritik Mesesnel.

V deveterici je novomeške barve zastopal Jože Kotar, član Likovne skupine Vladimira Lamuta. Med akademskimi slikarji je bil edini, ki se slikarstva ni učil na akademiji. Toda ni igral podrejene vloge, ni bil nekakšen „nebogljeni amater". Dela, ki jih je naslikal, so ga postavila v isto vrsto z drugimi. „Zdaj sem menda dokazal, da sem slikar, ne ljubitelj," je prepričljivo govoril skupini obiskovalcev. „Sem tudi ljubitelj," je pristavil, „recimo ljubitelj vsega lepega, nikakor pa tega ni moč reči za ustvarjalca." Njegovi akvareli so postali slikarsko čisti, z njimi je prav gotovo najbolj napredoval od vsega, s čimer se ukvarja kot slikar. Kot udeleženec akademije je naslikal kakih dvanajst del, osem so jih sprejeli na razstavo. Slikal je popoldne, zvečer, saj je ves čas opravljal tudi svojo službo v Šentjerneju. Vsekakor pohvalno.

S peto prireditvijo je prišla svobodna slikarska akademija na razpotje, na katerem se organizatorji v „Krki" in umetniški vodja sprašujejo, kako naprej. Dejstvo je, da je ostalo zelo malo neuresničenega, kar si je akademija zastavila za poglavitno nalogo. Preokretnica je vsekakor nujna, če naj manifestacija obdrži doseženo kvalitetno raven. Izkušnje drugih kolonij povedo, da po petih, šestih letih nastopi obdobje, ko se, če ni pravih in pravočasnih posegov, začne utrujanje, pot navzdol. Zato bo prihodnja, šesta „Krkina" slikarska akademija, tako obljubljajo, v vsebinskem pogledu osvežilna novost.

I. ZORAN

ljubezenske noči

Sto let je od tedaj, ko je L. Haderlap „za slovensko ljudstvo priredil" zgodbe iz „Tisoč in ene noči" in v 11 zvezkih na več ko tri tisoč straneh poskrbel za doslej najpopolnejšo slovensko izdajo znamenite orientalske zbirke; v poznejših knjigah je zgodb običajno le za ščepec, zajetnejši izbor pa prinašata šele knjigi, ki sta pred kratkim izšli pri Cankarjevi založbi v zbirki Okrogle povesti. Opraviti imamo z „Ljubezenskimi zgodbami iz Tisoč in ene noči".

Najbrž še za dolgo ne bo možnosti, da bi zgodbe, ki so na širšem območju Jutrovega nastajale skozi poldrugo tisočletje od začetka našega štetja dalje, v slovenščino dobili iz izvirnika, to je iz arabščine. Tudi pričujoči izbor je posreden, prevajalka Stanka Rendla je za predlogo vzela nemško zbirko E. Littmanna, ki je po mnenju poznavalcev 1921 postregel z najbolj izvirniku zvesto „Tisoč in eno nočjo". Tako prek Littmanna v slovenščini lahko beremo 17 zgodb, preostalih deset pa je dodanih iz drugih priredb, saj jih je nemški prevajalec zaradi rahlo poltene vsebine prezrl, dandanašnji pa nič ne motijo.

Knjigi prinašata slabo desetino celotne orientalske zbirke, zgodbe so razvrščene v takem zaporedju, kakor si sledijo v izvirniku. A ker so izluščene le ljubezenske, med njimi ni prave povezave, kateri daje ton okvirno Šeherezadino pripovedovanje. Gre za docela samostojne literarne tvorbe, po zdajšnjih me-

rilih so nekatere že kar romani, druge novele pa črtice in še kaj. Skupno izhodišče vsem je ljubezen, za kakšne sorte ljubezni gre, kje in med kom se odvijajo usodni zapleti in razpleti – pisanje o tem bi nas privedlo v nepomembno naštevanje. Kot napotilo k branju, ki dejansko nudi obilo užitkov (nikakor ne namigujemo na morebitno ceneno opolzkost ali kaj podobnega), naj dodamo, da je prevajalka po Littmannovem zgledu ohranila ritmiziranost besedil, skupaj s Severinom Šalijem pa sta se potrudila in po vzoru izvirne arabske metrike v slovenščino prestavila tudi številne verze. Za nameček pa knjigi pomensko dopisujejo še izvrstne ilustracije J. A. Ušina, ruskega slikarja, čigar likovno podoživljanje „Tisoč in ene noči" so si pred desetletji sposodili tudi na Hrvaškem.

D. R.

poetika

V antiki je bila sicer poznana, a nekako v senci drugih Aristotelovih del „Poetika" ni imela večjega vpliva na takratno literaturo. Nato je bila dolga stoletja pozabljena, v srednjem veku je malokdo vedel zanjo, pravcati pohod tega znamenitega literarnoteoretičnega dela v evropsko literaturo pa se je začel z renesanso. Odtlej noben resnejši premišljevalec raznovrstnih prvin literarnega dela kot takega ne more mimo „Poetike", o tej knjižici je bilo spisanih na kupe razprav, ne manjka različnih razlag o tem, na kaj je meril antični filozof npr. s pojmoma mimesis in katharsis, potem ko je razčlenil pesniške vrste in nakazal bistvene razločke med poezijo in zgodovinopisjem.

Naj povzamemo le najpomembnejše: Aristotel v nasprotju s Platonom zelo ceni umetniško tvornost, predvsem tragedijo, katere prava vrednost se po njegovem kaže s tem, da omogoča katarzo, ki očisti in oplemeniti gledalčevo dušo. Tudi za Aristotela je umetnost posnemanje same narave, le da posameznih pojavov ne prikazuje tako, kot so se, temveč kakor bi se morali razviti v vsej svoji popolnosti. In zato je umetnost pomembnejša od zgodovinopisja, ki kaže samo tisto, kar se je dejansko zgodilo.

Za razliko od več stoletij trajajočih evropskih in drugih modrovanj o literaturi v luči „Poetike" in o tem delu samem pa Aristotelov spis na Slovenskem do pred nekaj desetletji ni budil večje pozornosti. Kmalu zatem, ko je slovenska literarnoteoretična in kritiška misel za izhodišče svojih razglabljanj posegla tudi po „Poetiki", smo 1964 dobili tudi prvi prevod; oskrbel ga je Kajetan Gantar, Cankarjeva založba pa je nedavno tega ponudila drugo, dopolnjeno izdajo tega, z izčrpnim uvodom in opombami opremljenega dela.

D. R.

OD AJDE DO DIVJE JAGE

V rumenilu jesenskega sonca je na hribu nad vasjo vse tiho. Sliši se le hrstanje nabrušenega srpa, ki se tik nad zemljo spopada z rjavordečimi stebli slovenske kraljične poljščin. Hrbet se enakomerno upogiba in se kdaj pa kdaj zravna, da bi roke napravile povezelj, da bi se oči spočile na obzorju in da bi pljuča prišla do sape. Starka žanje ajdo. Prastara podoba slovenskega podeželja. V tišini nedeljskega popoldneva kar prepričljiva. Že jutri pa se bodo oglasili stroji, zahroplo bo v pljučih bližnjega mesta in zabrnelo bo na košenicah nekaj sto metrov stran. Rakasta mestna rana sega že do ajdovega polja.

Vas je Škrjanče. Prvič je omenjena leta 1264 v listini, s katero je Ulrik s Prežeka podaril stiškemu samostanu osem kmetij. Tukaj je imela pozneje svoja posestva plemiška družina Schweiger, ki si je po tej vasi dodala priimku tudi Lerchenfeld. Še danes ni v vasi kaj dosti več gospodinjstev. Njih število se je pač ravnalo po naravnih zmožnostih, ki jih je dajala dolina, skoraj okrog in okrog obdana z gozdom. Le proti mestu je polje odprto in tu je tista ranljiva točka. Novo mesto je že pogoltnilo Kandijo, Drsko, Brod, Regerčo vas in Šmihel na tej jugozahodni strani. Sedaj preko Regerških košenic, kjer že brnijo gradbeni stroji za novo stanovanjsko sosesko, trka na škrjanške njive. Železnica je tisti jez, ob katerem se je umirila betonska stihija. Toda za koliko časa? Bomo znali reči: do tod in ne dalje, ali pa bo zopet kakšen arhitekt postavljal sebi na plodni zemlji spomenik, za katerega nikoli ne bo klican na odgovor?

Ženica je Roza Vesel, posestnica na Škrjančah. Skozi njene roke je šlo v sedemdesetih letih nič koliko snopov žita. Tudi ajde, saj so jo včasih sejali vsi kmetje. Pred nekaj desetletji so jo v okolici Novega mesta skoraj povsem opustili. Kmečko delo in pridelki so izgubili na vrednosti, ajda, ta občutljiva gospodična, ki ima po ljudskem pripovedovanju toliko sovražnikov kakor pes, se pravi vročino, sušo, dež in mraz, pa je bila premalo donosna za napredka željno kmečko mladino. In napredek se je zoril na obzorju v obliki tovarniškega dimnika. Kot magnet je izpraznil dolenjske vasi in polja.

Pred oseminsedemdesetimi leti se je Roza rodila na Malem Vinjem vrhu nad Šmarjeto. Oče je bil krojač, mama pa bolehna in je kmalu umrla. Roza se je niti ne spominja. Bolj pa se spominja mačehe v Žaloviči, kamor se je po materini smrti priženil oče in s sabo vzel tudi hčerko. Mačeha je bila tista prava iz pravljice in na mali Roziki je šiba pela ob svetku in petku.

Tudi delati je morala, kar so zmogle male ročice in nožice. Oče je dvakrat preplul Atlantik, da bi prislužil za preživljanje družine in plačilo dolgov. Ko je prišel iz Amerike drugič, njegovo snidenje z družino ni bilo dolgotrajno. Že en teden po povratku ga je našel poziv za mobilizacijo. Pričela se je prva svetovna vojna in cesar je rabil sveže slovenske krvi. Nekaj tednov je oče s fronte v Galiciji pridno pisal, potem pa so pisma prenehala prihajati. Pozneje so zvedeli, da je oče umrl strašne smrti v živem blatu, kamor so Rusi zavedli cel avstrijski bataljon. Menda se je takrat rešil le en avstrijski vojak.

Ko je oče odšel na vojsko, je bilo Rozi deset let. Ostala je sama, brez bližnjih sorodnikov. Tako se je pričela njena dolga pot za kruhom. Pomagala je na okoliških kmetijah pri živini, pri senu, pri žitu. Vse je morala delati, vse znati. Tako je hitro postala postavno in močno dekle in marsikje so jo hoteli ostareli kmetje posvojiti. Ona pa je že okusila toliko svobode, da je hotela ostati samostojna. Služila je pri več gospodarjih v Brezovici, na Selih in tudi v mlinu v Holmu. Tam se dobro spominja gospe klevevške, ki ji je v zgodnjih jutranjih urah, ko je Rozika že hitela po svojih opravilih, prigovarjala: „Tako mlada si še. Spati bi morala, ne pa že zgodaj delati!" Kaj je grajska gospa vedela o tegobah in stiskah kmečke sirote.

Nekako pred šestdesetimi leti je prišla Rozika za deklo na Hrib, v gostilno nad Škrjančami. Tu se je seznanila z domačinom Jožetom in se primožila na kmetijo. S tem pa njenemu trudu ni bilo konec. Rodila je deset otrok — šest jih je še živih — še petnajst let po poroki pa je poleg dela na lastni kmetiji hodila še kelnarit nazaj v gostilno na Hrib.

Še kot otrok, ko je ob večerih sedela družba ob brljivki in pripovedovala razne zgodbe, je Rozika rada prisluhnila. Bile so to zgodbe o coprnicah, strahovih, prikaznih in podobnih dogodivščinah, ki so burile domišljijo preprostih kmečkih ljudi. Vsi so verovali vanje, bile so vsakdanji spremljevalec življenja in so se stalno obnavljale. Znano je namreč, da že močno verovanje samo prikliče prikazni, ki naj bi to verovanje potrdile. Tako se iz svojih mladih let Veselova Roza živo spominja pripovedovanj o divji jagi, ki so jo doživljali še njeni sovaščani. Temne sence so se podile ponoči okoli, da so v strahu cvilili psi. Sence so bile duše divjih lovcev, ki tudi ob nedeljah niso mogli ukrotiti svojih lovskih strasti. Po smrti pa so njihove duše včasih le ušle iz večne teme na divjo jago in gorje tistemu, na kogar so zunaj naletele.

V rumenem jesenskem soncu žanje starka ajdo za vasjo. Daleč je še noč in divja jaga, Veselova Roza pa pripoveduje tako živo, da se vidi: v njej je še ostalo nekaj starih verovanj. Pa naj. Nekaj starega še lahko ostane. Kot je ta ajda, ta starka, te njive. Brneči gradbeni stroji so ponekod že preveč na hitro podrli vse, tudi tradicijo, ki bi nam pomagala živeti bolj skladno s sabo in z naravo okoli nas.

TONE JAKŠE

po sledeh napredka

TRAKTORJI IZ OBRTNE DELAVNICE

Res je, da naši ljudje še znajo uporabljati pamet in roke, kot je bilo rečeno na Slovenskem obrtnem sejmu v Celju, toda pravih učinkov od tega ni, kljub zagotovilom predstavnikov gospodarske zbornice. Pavle Zupančič s Ponikev pri Trebnjem, ki se že štirinajst let ukvarja z obrtjo, kjer ne sledi samo konjunkturnemu povpraševanju, ampak se precej ukvarja tudi z inovativno dejavnostjo, je že tak, da od teh zagotovil nima nič.

Že leta 1974 je patentiral majhen traktor minior, v njegovi delavnici je nastala mizarska kombinirka, sodeloval je pri razvoju mešalnega stroja, toda vsa ta leta s svojimi izumi ni prerasel drobne obrtniške proizvodnje. Na leto izdela komaj 10 takih traktorjev in ravno toliko mizarskih kombinirk. Zanimivo je, da je treba take stroje sicer uvažati, toda doslej ni še nobena delovna organizacija pokazala resnega zanimanja za njihovo izdelavo. Tega ni doživel niti v domači občini, kjer so že zdavnaj pripravili program o razvoju drobnega gospodarstva, kjer imajo kraje, ki naravnost hlepijo po tem, da bi imeli majhno tovarno.

„Zakaj ne grem v POZD? Pri dosedanjem delu sem se že tako izčrpal, da bi ne zmogel več zapletenega vodenja take organizacije. Če pa bi se za moje delo zanimala kakšna delovna organizacija, sem ji pripravljen prodati svoje patente. Toda doslej sem se resneje pogovarjal samo z neko tovarno iz Makedonije, vendar se kasneje ni ogrela za izdelavo traktorjev. To je res škoda; vsaj 2000 traktorjev bi lahko izdelalo samo sto delavcev, zaposlenih v taki tovarni, s tem pa bi bila prihranjena marsikatera deviza. Moji stroji, naj bo traktor ali mizarska kombinirka, so namreč v celoti izdelani iz domačih materialov, ki niso nič slabši od tujih."

Pavle Zupančič, ki tudi sicer prizadeto razmišlja o razmerah v gospodarstvu, je že pred leti zaslutil, da ne bomo mogli večno uvažati vseh strojev. Zato je leta in leta razmišljal, kako bi doma izdelal stroje, ki jih je sicer dobiti samo na tujem trgu. Spodbudo za izdelavo malega traktorja, ki ga poganja domači Tomosov motor, je dobil na svojih njivi. Potem se je v okolici nekako zvedelo, da se Zupančič temeljito spozna na stroje. Kmalu je dobil naročilo, naj bi izdelal stroj za izdelavo cementnih izdelkov. Toda ustvarjalna žilica mu ni dala miru, dokler ni izdelal stroja, ki deluje avtomatsko in je uporaben za vrsto izdelkov. Kot je dejal, bi lahko s takimi stroji opremil ves Strešnik v Dobruški vasi, toda nihče ni pokazal zanimanja za kaj takega. Podobno je bilo tudi z betonskim mešalnikom, ki je po mnenju poznavalcev celo boljši od tujih.

Velika prednost njegovih strojev je tudi ta, da so vsestransko uporabni. Traktor je primeren za oranje, nanj je mogoče priključiti žago, mlin za sadje, smučarsko vlečnico in še kaj. Podobno je z mizarsko kombinirko, ki pride prav zunanjim obratom, kjer so potrebna drobna popravila lesnih delov. Tudi betonski mešalnik po potrebi meša krmila ali kaj drugega.

„Povpraševanje po mojih strojih je veliko. To kaže, da je na trgu potreba po njih. Toda za večje količine bi bilo treba opraviti tržne raziskave, potrebno bi bilo pripraviti serijsko proizvodnjo za vsaj 2000 kosov. Jaz pa tega ne zmorem. Trgovanje me pravzaprav ne zanima, saj bi rad še nadaljeval s svojo dejavnostjo."

Kritično spregovori tudi o vrednotenju ustvarjalnega dela. Za dobrega strokovnjaka, ki je uporaben v njegovi delavnici, je potrebna precej dolga učna doba. Zdaj pa v šoli mladi sploh ne dobe dosti prakse. Tudi v vsakdanjem življenju se dogaja tako, da, recimo, telefon prej dobi vikendar, ki ga potrebuje enkrat na mesec, kakor pa kmet ali obrtnik, ki sta od njega življenjsko odvisna. Po njegovem mnenju bi se moralo v naši družbi marsikaj spremeniti v vrednotenju ustvarjalnega dela, ki še nima prave cene.

Ravno tiste dni se je v Trebnjem končala prva obrtniška razstava, Pavle Zupančič pa se je že pripravljal na celjsko. Toda tudi z razstavami ni zadovoljen. Te so namenjene samo paradiranju, ne da bi bil od njih očiten ekonomski učinek. Razstave bi morale biti namenjene sklepanju poslov, seznanjanju javnosti, kaj obrtniki sploh zmorejo izdelati. Tako pa se dogaja, da mnogi niti ne vedo, kaj Zupančič vse dela, čeprav se lahko pohvali, da je s svojimi izdelki prodrl tudi v druge republike.

„Za naše delo bi se morali bolj zanimati že v občinskem merilu, pa pri Gospodarski zbornici. Tudi na patentnem uradu v Beogradu bi lahko bolj pohiteli s podeljevanjem patentov," pravi Zupančič. In pri tem ne pozabi omeniti, da je bil doslej pri podeljevanju nagrad za inovacije redno pozabljen, sploh pa ne ve, kako deluje raziskovalna skupnost, ki bi morala tudi kakšno reči o obrtnikih, ki precej svojih umskih moči porabijo za razmišljanje o novih izdelkih.

J. SIMČIČ